

Străjer în calea furtunilor

Cadran militar buzoian

Anul VII, nr. 15, iunie 2014

DRAPELUL NAȚIONAL



Străjer în calea furtunilor



Adresa:

Buzău, str. Unirii nr. 140

Tel. 0735233264

www.fundatia-averescu.ro

Director: gl. bg. dr. Lucian Foca

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Redactor-șef:

lt. col. Romeo Feraru

Redactor-șef adjunct:

Emil Niculescu

Secretar de redacție:

plt.adj.pr. Sandu Popa

Redactori:

preot militar Alexandru Tudose

Viorel Frîncu

Prelucrare grafică și procesare text:

m.m. cls.a I-a Iulian Cadulencu

Corectură:

plt.adj.pr. Sandu Popa

Difuzare:

plt. maj. Daniel Galavan

Tipar: EditGraph, Buzău

ISSN: 1843-4045

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate aparține exclusiv autorilor, conform art. 205-206 Cod penal. Reproducerea textelor și fotografiilor este permisă numai în condițiile prevăzute de lege. Manuscrisele nu se înapoiază.

Revista pune la dispoziția celor interesați spații de publicitate.

Numărul curent al revistei se găsește pe site-ul fundației, în format pdf.

Coperta 1

Ziua NATO la Buzău - 5 aprilie 2014

Coperta 4

Armata și societatea - 12 aprilie 2014

S U M A R

- EDITORIAL -

- General de brigadă dr. Lucian Foca - *Ziua Drapelului Național* (1)

- AGENDA FUNDAȚIEI -

- *Concursul de istorie „1 Decembrie - Ziua Națională a României” Ediția a V-a* (2)
- *Simpozionul „Mareșalul Alexandru Averescu în panteonul istoriei naționale”* (6)

- EVENIMENT -

- Preot militar Alexandru Tudose - *O biserică frumoasă și mântuitoare* (9)
- Academician Șerban Papacostea - *Mareșalul Alexandru Averescu - evocare* (13)
- Istoric dr. Simion Gheorghiu - *Mareșalul Alexandru Averescu văzut de contemporanii săi* (16)
- Emil Niculescu - *Mareșalul Alexandru Averescu, intelectualii și Carol Rex „Intelectuali străluciți și strălucitori”* (19)
- Colonel (r.) dr. Mihai Goia - *Răspunderile. Actualitatea Mareșalului Averescu* (25)

- ISTORIE, CULTURĂ -

- Emil Niculescu - *Pamfil Șeicaru, cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, istoric și director de opinie* (27)
- Viorel Frîncu - *Bătălia de la Râmnicu Sărat în viziunea comandantului Armatei a IX-a germane, generalul de infanterie Erich von Falkenhayn* (37)
- Preot militar Alexandru Tudose - *Matei Basarab, oștean și ctitor de cultură la curbura Carpaților* (46)
- Profesor Sorin Turturică - *Prințesa aviatore Ioana Cantacuzino* (50)
- Colonel (r.) prof. univ. dr. Petre Otu - *Societatea „Mărăști”* (56)
- **Memoria veteranilor**
- Interviu cu domnul plutonier Nicolae I. Bădulescu - *Siberia, via Cotul Donului, dus și întors* (58)
- Arhivele (personale ale) veteranilor - *Plutonierul Ion Dobrița Feraru. O viață de om așa cum a fost să fie* (64)

- Raftul cu cărți -

- Vasile Scârnci - *Viața și moartea în linia întâi* (71)

- TEORIE MILITARĂ -

- General (rtr.) ing. Nicolae Spiroiu - *Militari în termen sau armată profesionistă? Ce-și permite România astăzi?* (75)
- Colonel drd. Constantin-Valentin Bordei, *Fizionomia acțiunilor teroriste în contextul geopolitic actual* (79)
- Lector universitar dr. Aura Codreanu - *Dimensiuni și variabile operaționale ale conceptului de „lecții învățate”* (84)

- AREALUL BUZOIAN -

- Locotenent-colonel Romeo Feraru - *Popas la Râmnicu Sărat* (89)

- MOZAIC BUZOIAN -

- *Schimbare de comandă la Divizia 2 Infanterie „Getica”* (91)
- *Ziua Forțelor Terestre în Garnizoana Buzău* (92)
- *România - NATO 10 ani* (94)
- *Zilele Buzăului* (95)
- *Ziua Înălțării Domnului, Ziua Eroilor* (96)
- *Ziua Rezervistului Militar* (97)
- *Ziua Aviației Militare* (98)
- *Copilăria sufletului inocent* (100)

ZIUA DRAPELULUI NAȚIONAL

Între marile simboluri național-statale, drapelul este, alături de stemă, sigiliu și imn, cel mai „vizibil” însemn al identității unui popor. Este marca de identitate a ființei istorice și politice, a afirmării naționale. Vexilogia română înregistrează o lungă istorie a steagurilor noastre, din antichitate și până azi, de la cele cu „balaur” (dragon) al dacilor, impus ca însemn militar și în cadrul trupelor romane din alte provincii ale Imperiului, până la cele distribuite armatei muntene de domnitorul Gheorghe Bibescu și tricolorul oficializat în revoluțiile de la 1848.

Unirea Principatelor la 24 ianuarie 1859 a prilejuit afirmarea plenară a culorilor naționale: trei fâșii orizontale – roșu sus, galben la mijloc, albastru jos, unde stema era reprezentată de o acvilă încoronată cu aripile deschise, pe pieptul căreia, era un scut parțajat între o acvilă cruciată și un cap de bour. Acvila, cea mare, ținea însemnele puterii (spada și buzduganul) și deviza *HONOR ET PATRIA*. Alexandru Ioan Cuza a distribuit, cu prilejul aniversării a 15 ani de la lupta din Dealul Spirii, drapelul tricolor la 10 unități militare, însoțite de cuvintele: ***Drapelul este România, acest pământ binecuvântat al Patriei, udat cu sângele străbunilor noștri și îmbogățit cu sudoarea muncitorului. El este familia, ogorul fiecăruia, casa în care s-au născut părinții și unde se vor naște copiii noștri. Steagul este încă simbolul devotamentului credinței, ordinei și disciplinei ce reprezintă oastea. Steagul este totodată trecutul, prezentul și viitorul Țării, întreaga istorie a României. (...) Primind noile drapele, reamintiți-vă pururea că v-am încredințat onoarea Țării (...) Jurați de a păstra cu cinste și fără pată drapelurile voastre.***

Au fost purtate pe câmpurile de bătălie ale Independenței, înfipte pe redutele și crenelurile cetăților otomane din Bulgaria. Acordate armiei, la 1872, erau însoțite de îndemnul lui Carol I: ***Nu uitați niciodată că drapelul este simbolul patriei; e cea mai mare onoare pentru voi de a vă da viața pentru a-l apăra și a-l păstra în mâinile voastre, făcându-l pururea să fâlfâie peste toate obstacolele ce va învinge vitejia voastră.***

Semn că drapelul este o consfințire a bravurii militare, Carol însuși își va forja coroana regală din oțelul unui tun capturat, împreună cu un steag otoman, din reduta „Grivița”, de vânătorii, conduși de maiorul buzoian Al. Candiano-Popescu. Gloria cu care românii și-au purtat tricolorul în luptă a făcut ca valoarea lui simbolică să fie aureolată de sacralitate. Era o stare bine reflectată în toate provinciile românești, *de la vlădică până la opincă*, așa cum depunea mărturie

George Coșbuc, în „Oșteanul și drapelul”: *De demult, de tine, taica/ Îmi spunea mereu povești/ Ca de steaua cea mai mândră/ A oștirii românești// Și, pe cât mi-aduc aminte,/ Pomenind numele tău/ Se-nchina precum se-nchină/ Un creștin lui Dumnezeu. // Îmi spunea că în altarul / Patriei nu-i alt odor/ Mai de preț decât drapelul/ Unui neam biruitor./ Pânza ta, zicea bătrânul,/ Cu glas blând și mângâios/ E cinstită ca și giulgiul/ Domnului Iisus Hristos.*

Simbolul aspirației către idealul de unitate națională a fluturat dramatic și vijelios în anii 1916 și 1917 pecetluind cu sânge deviza lansată de generalul Eremia Grigorescu: ***PE AICI NU SE TRECE!***

Pentru bravură și devotamentul remarcabil cu care au luptat militarii diferitelor regimente în cursul Primului Război Mondial, la Mărăști, Mărășești, Oituz etc., numeroase drapele au fost decorate cu „Steaua României” sau Ordinul „Mihai Viteazul”. Grație acestor jertfe, tricolorul a fost „prezent” la Adunările Naționale ale românilor, începând cu 27 martie, la Chișinău, și terminând cu 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, unde s-a realizat România Mare.

Constituția României din 1923 stabilea culorile drapelului României: albastru, galben și roșu, așezate pe vertical, iar Ministerul Apărării Naționale a hotărât ca „Stema să fie țesută, nu pictată și nici brodată pe drapel”. Dramaticul an 1940, prin, înstrăinarea unor teritorii, a făcut ca, în sufletul românilor tricolorul să coboare în bernă.

Tricolorul, acest curcubeu al unității și sufletului românesc, prin actualele adaosuri și modificări ce vor fi aduse Constituției, ar urma să primească, sau nu, stemă. S-a avansat sugestia: „Acvila trebuie să-și recapete, fie și în ceasul al 12-lea, propria-i coroană de oțel, ca însăși simbol în sine!” Ar fi păcat ca drapelul „cel mare” să fie lipsit de ceea ce drapelele militare au deja, „stema mică” a României Mari. Simbolurile nu ar trebui să fie „tranzacționale”, forța lor se bazează pe tradiție, pe constanță, pe gândul că drapelul rămâne o ștafetă între generații. Faptului că din stema unor republici nu absentează herburile cu vechime și niciodată o coroană nu a fost înlocuită cu un joben sau o șapcă proletară, se mai poate adăuga faptul că România, fiind parte a UE, ca argument: versurile lui V. Alecsandri din „Cântecul gîntei latine”: „Latina gîntă e regină/ Între-ale lumii gînte mari:/ Ea poartă-n frunte-o stea divină / Lucind prin timpii seculari.”

La Drapel, pentru onor, înainte!

General de brigadă dr. Lucian Foca
președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”

Ediția a V-a

Concursul 1 DECEMBRIE – ZIUA



Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” a organizat, cu sprijinul Consiliului Județean Buzău, ediția a V-a a concursului de istorie **1 Decembrie – Ziua Națională a României**, la care au participat un număr de nouă instituții de învățământ preuniversitar din județ. Câte trei elevi au format echipele care au reprezentat colegii naționale și licee din municipiile Buzău, Râmnicu Sărat și din orașul Pătârlagele.

d e i s t o r i e **NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI**



Compeția, desfășurată în sala de conferințe „General Ștefan Gușă” a Diviziei 2 Infanterie „Getica” a avut două probe: chestionar și eseu. Subiectele au fost stabilite din istoria românilor (1821-1947), având ca bibliografie, cartea regretatului academician, profesor Florin Constantiniu, „O istorie sinceră a poporului român”, lucrare de căpătâi a istoriografiei române.



Juriul, compus din: locotenent-colonel doctor, istoric Florin Șperlea - redactor șef la Observatorul Militar, istoric doctor Manuel Stănescu – revista Historia și profesor Sorin Turturică - muzeograf la Muzeul Național al Aviației Române, a stabilit în urma evaluării lucrărilor următoarele premii:

PREMIUL I

Liceul Teoretic „Radu Vlădescu” – Pătârlagele

GEORGESCU Ioana-Silvia
ȘTEFAN Ionuț-Marian
URDUZAN Roxana-Andreea
Prof. MIRICIOIU Viorica

PREMIUL I

Colegiul Național „B.P. Hasdeu” – Buzău

NICA Alexandru
COZMA Mădălina
PURNAVEL Ioana Andreea
Prof. NĂSTĂSOIU Elena-Viorica
Prof. PREDA-TUDOR Ana
Prof. SOLCAN Danuț

PREMIUL II

**Seminarul Teologic Ortodox
„Chesarie Episcopul” - Buzău**

VOICA Radu-Constantin
APOSTOLESCU Emilian
BATU Vlad-Marius
Prof. COMAN Constantin

PREMIUL III

**Colegiul Național „Alexandru Vlahuță”
- Râmnicu Sărat**

IORDAN Mircea Daniel
PANAIT Diana
ENICA Ștefan
Prof. TATU Emilena
Prof. CREȚOIU Corina





MENȚIUNE

Liceul Teoretic - „Al. Marghiloman” – Buzău

FĂȘUI Ștefan-Alexandru
DUMITRAȘCU Alin-Dumitru
BAHULEA Ștefania
Prof. CUCU Costina
Prof. MĂRĂCINEANU Mirela-Laura

Toți participanții au primit diplome, numărul 14 al revistei fundației - „Străjer în calea furtunilor”, cărți de specialitate oferite de Fundația „General Ștefan Gușă”, ultimul număr al Revistei Historia, iar Revista Magazin Istoric a oferit premianților abonamente print și abonamente online tuturor participanților.

Câștigătorii au fost premiați, în cadrul ceremoniei desfășurate cu ocazia sărbătoririi Zilei Naționale a României, la 1 Decembrie, pe platoul din fața Prefecturii, de către Cristinel Bîgiu - președintele Consiliului Județean Buzău și general-maior Nicolae Ciucă - președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”.

Prin organizarea acestui concurs, ajuns la ediția a V-a, Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” și-a propus să mențină treaz interesul adolescenților pentru cunoașterea istoriei naționale, a semnificației mărețului act de la 1 Decembrie 1918 și să dezvoltare spiritul de echipă și de competiție între instituțiile de învățământ.



Simpozionul

„Mareșalul Alexandru Averescu în panteonul istoriei naționale”



Fundația buzoiană, care cu mândrie poartă numele primului comandant al glorioasei Armate a 2-a, a organizat, luni, 10 martie, simpozionul *Mareșalul Alexandru Averescu în panteonul istoriei naționale*.

Manifestarea științifică, care se constituie un omagiu adus militarului, omului și legendei Averescu, la 155 de ani de la naștere, l-a avut invitat de onoare pe academicianul Șerban Papacostea, care, în copilărie, l-a cunoscut personal pe mareșal.

Generalul de brigadă dr. Lucian Foca, președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, moderatorul simpozionului, a trecut în revistă obiectivele și principalele activități desfășurate de fundație și a evocat personalitatea celui care a contribuit la înscrierea unor glorioase pagini de istorie militară și la făurirea României Mari.

Simion Gheorghiu, doctor în istorie, cercetător științific la Institutul Național de Istorie „Nicolae Iorga”,

a relevat modul în care era reflectată personalitatea militarului și omului politic în conștiința contemporanilor, iar profesorul Emil Niculescu, de la Cercul Militar din Buzău, membru al Uniunii Scriitorilor din România, a reliefat felul în care mareșalul și memorialistul era perceput de tânăra generație de intelectuali ai epocii interbelice. Colonelul (r) Mihai Goia, lector universitar doctor, a prezentat una dintre intransigetele poziții post-belice ale lui Averescu în ciclul „Răspunderile”.

Academicianul Șerban Papacostea, director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, între anii 1990-2000, a făcut o radiografie complexă a ceea ce a însemnat Averescu pentru România, rezultat al trăirilor personale și al studierii documentelor ce au aparținut tatălui său, juristul Petru Papacostea, secretarul politic al mareșalului. O parte dintre documentele originale, aflate în biblioteca personală, a avut plăcerea de a le dona fundației.



În încheierea simpozionului, generalul de brigadă dr. Lucian Foca a mulțumit pentru intervențiile care au uminat unghiuri, poate, unora, necunoscute, ale memoriei lui Alexandru Averescu, menționând faptul că fundația va continua, în demersurile sale, să promoveze valorile istoriei și culturii naționale.

La manifestare au asistat membrii Consiliului Județean Buzău al elevilor, elevii clasei a XII-a E de la Liceul Pedagogic „Spiru Haret”, însoțiți de profesor

Felicia Boșcodeală, care le-a propus acestora o oră de istorie altfel, militari din garnizoana Buzău și, nu în ultimul rând, membrii consiliului director al Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”.

Oaspeții au vizitat muzeul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, continuatoarea tradițiilor de luptă ale Armatei a 2-a, unde se află o sală dedicată mareșalului, și au făcut o fotografie de grup lângă bustul lui Alexandru Averescu aflat în fața comandamentului diviziei.





Mareșalul Alexandru Averescu a probat nu numai înalte calități militare, ci, pe întreg cursul vieții sale publice, o înaltă moralitate și loialitate față de destinul celor pe care îi condusesse la victorii.

Personalitatea emblematică a mareșalului Alexandru Averescu, primul comandant al Armatei 2-a și artizanul victoriei ofensive de la Mărăști, din vara lui 1917, a fost aleasă în 2001, să patroneze spiritual Comandamentul 2 Operațional Întrunit. În 2005, se pun bazele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, organizație independentă neguvernamentală (care a fost recunoscută, prin H.G. 860 din 06.11.2013 ca fiind „de utilitate publică”) ce și-a propus drept scop principal reabilitarea Cercului Militar Buzău, clădire ce, la data construcției (1914) era, după Cercul Militar Național, una dintre cele mai frumoase din țară.

În paralel cu urmărirea acestui obiectiv, fundația a editat (semestrial) revista „Străjer în calea furtunilor”, a patronat reabilitarea unor monumente și cimitire militare, organizarea unor activități: culturale (lansări de carte, expoziții tematice), științifice (simpozioane și sesiuni de comunicări), educative

(concursuri de istorie pentru elevi și tabere ale tinerilor cercetași), sportive și demersuri caritabile.

Multe dintre acestea au fost organizate în parteneriat cu Consiliul Județean Buzău, Inspectoratul Școlar, licee din județ și municipiu, Muzeul Județean, Arhivele Naționale filiala Buzău, Biblioteca „V. Voiculescu”, Muzeul Militar Național „Ferdinand I” ș.a.

La cea de-a 155-a aniversare, rememorăm, file din viața omului, legendei și militarului Averescu, care s-a născut pe 9 martie 1859, în satul Babele, lângă Ismail, unul din cele trei județe ale Basarabiei retrocedate Principatelor Unite, în urma războiului Crimeei, dar reîntors la Imperiul Rus, după războiul de la 1877-1878, în care tânărul și-a câștigat gradul de sergent. Cariera sa continuă cu absolvirea Școlii divizionare de la Mănăstirea Dealu și obținerea gradului de sublocotenent (1881), apoi a Școlii Superioare de Război din Torino, care-i va conferi

brevetul de ofițer de stat major (1888-1894); un an mai târziu, îl aflăm atașat militar la Berlin, ministru de război în vremea mișcărilor țărănești de la 1907, șef al Marelui Stat Major (1911-1913), când România intervine decisiv în finalizarea celui de-al doilea război balcanic. Comandant al Armatei a 2-a, în 1916, este autorul „Operației Flămînda”, ce urma, printr-o intervenție în sudul Dunării, să întoarcă, dacă ar fi reușit, echilibrul de forțe al Puterilor Centrale. Averescu a avut atunci în subordine cea mai mare concentrare de trupe care i se încredințase unui general vreodată. Va reuși, după ce apără vitejește văile Prahovei și Dîmboviței, să ducă, fără mari pierderi, Armata a 2-a, pe frontul Siretului. Două dintre victoriile din „triumful de foc” – Mărăști (iulie 1917) și Oituz (iulie-august) i-au conferit gloria, admirația ostașilor și accesul în galeria marilor comandanți români.

Capitalul enorm de încredere cu care a ieșit din războiul reîntregirii naționale i-a creat suportul moral al înființării unuia dintre cele mai puternice formații politice interbelice, Partidul Poporului, obținând diferite demnități publice: președinte al Consiliului de Miniștri, ministru de interne, ministru al industriei și comerțului, etc. În 1930 i se acordă gradul de mareșal, într-o ceremonie desfășurată în Piața Sfatului din Brașov. Om de vastă cultură, autor a numeroase lucrări cu caracter militar (unele traduse în limbi de circulație europeană), cel mai cunoscut titlu fiind „Notițe zilnice din război” (1937), a fost membru de onoare al Academiei Române, și, până la moartea sa (2/3 octombrie 1938), consilier al Coroanei, în pofida faptului că, la senectute, se împotriva tendințelor autoritariste ale lui Carol al II-lea.



O BISERICĂ FRUMOASĂ ȘI MÂNTUITOARE

----- **Preot militar Alexandru Tudose, Divizia 2 Infanterie „Getica”**

Orice lăcaș de rugăciune închinat lui Dumnezeu este o jertfă de laudă, dar și un prinos de recunoștință adus Sfintei Treimi. Despre Biserică mărturisim că Tatăl a zidit-o, Fiul a întărit-o, Duhul Sfânt a înnoit-o.

Biserica Militară cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt” este rodul minunatei conlucrări dintre geniul uman și puterea tainică a lui Dumnezeu. Deziderat mai vechi, biserica maramureșană este o lucrare săvârșită, în câțiva ani și fără odihnă, la care și-au adus contribuția oameni dedicați, oameni milostivi, oameni înzestrați și meșteri iscușiți. Este rodul eforturilor conjugate ale unor oameni frumoși la suflet, atât militari, cât și civili, fără a căror susținere proiectul ar fi avut șanse infime de materializare.

Purtat în timp, prin stări de agonie și extaz, proiectul construirii Noii Biserici Militare cu hramul *Pogorârea Duhului Sfânt* din garnizoana Buzău avea să prindă contur, demonstrând că unitatea, devoțiunea și răbdarea sunt valori care ne așează într-o stare de normalitate existențială, de a fi împreună lucrători între noi și împreună lucrători cu Dumnezeu.

Starea de agonie aș explica-o printr-un epilog rostit la una dintre ședințele Consiliului Director al Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, la 7 octombrie 2008, citez (de G. Coșbuc): „Dacă voiești să fii cuminte/ Cu un picior tu stai pe loc,/ Cu celălalt mergi înainte./ Decât să plângi că n-ai noroc/ Și c-ai greșit un pas, mai bine/ Cu amândouă stai pe loc”. Iar starea de extaz printr-o cugetare a lui Victor Hugo: „Nici o armată nu va putea stopa o idee căreia i-a venit timpul să fie împlinită.”



Lăsăm scris pentru cei prezenți și viitori o bucată din foaia de parcurs a Bisericii Militare și vom merge cu detalii conform literei scripturilor. Construirea Bisericii noastre cunoaște, așa cum am spus mai sus, un proces de durată; Dumnezeu a cuprins și va cuprinde în acest plan o seamă de oameni, fiecare cu darul său: unii cu puterea de voință, alții cu ideile, cu munca, cu finanțele, ori ...

Cel care a dat startul acestui proiect a fost generalul locotenent Florian Pință, în iunie 2007. Domnia sa voia o nouă biserică militară, după câțiva ani de cramponare pe seama retrocedării Bisericii Eroilor, construită în perioada interbelică.

A răspuns, la vremea respectivă, *pentru*, la acest proiect, aproximativ 80% din personalul militar și civil din garnizoana Buzău. Cu migală au început să se strângă fonduri și să se pună bazele unei fundații non-profit. Astfel, patrimoniul inițial al Fundației Biserica Militară „Pogorârea Duhului Sfânt” era, la 12 ianuarie 2009, 67.556 lei și a ajuns la 2 decembrie, la 105.752 lei prin redirectionarea a 2% din impozitul pe salarii, donații ș.a.

Generalul maior Dan Ghica-Radu a semnat Raportul prin care se aproba construirea Bisericii, precum și înființarea Fundației Biserica Militară „Pogorârea Duhului Sfânt”, la 9 decembrie 2009. După semnare, mi-a lăsat o vorbă plină de duh: *Părinte, va trebui să aveți foarte multă răbdare*. Nu o dată, ci de mai multe ori, mi-am adus aminte că generalul Ghica intuia greutățile ulterioare.

Generalul maior Visarion Neagoe a dinamizat acest proiect, care avea urcușuri și coborâșuri cam dese. În fine, domnia sa a semnat Nota de Fundamentare și ... cu Dumnezeu înainte!

După o serie de ședințe în cadrul Fundației Biserica Militară „Pogorârea Duhului Sfânt”, Consiliul Director a votat construirea lăcașului de cult pe actualul amplasament, cu aprobarea comandantului Diviziei 2 Infanterie.

Nu-i pot uita aici pe cei de la Direcția Domenii și Infrastructuri Militare din București care ne-au consiliat și îndrumat: *cu cât mai repede, cu atât mai bine!* Pomenire recunoscătoare și pentru anonimii serviciului cazarmare și ai U.M. 01454 Buzău. Aceleași gânduri și pentru toți truditarii din garnizoană, cu specială amintire pentru cei din U.M. 01671 Buzău.

... *Românii au multe păcate, foarte păguboase; sunt păcatul trufiei și al originalității. Amin!*

În 2011, generalul de brigadă Nicolae Ciucă a găsit un *teren pregătit* și având bunăvoință și putere, a aprobat turnarea fundației din beton, lucrare isprăvită în 60 de zile. Cu tact militar și chiar pastoral, a reușit să deschidă unele uși și suflete; toate au însemnat o imensă sursă de energie pentru proiect.

În prima parte a anului 2012, printr-un furnizor de lemn din Maramureș, s-au achiziționat 18 mc stejar, 36 mc grinzi de rășinoase, de diferite grosimi și lungimi, 27 mc corni (200 bucăți, aproximativ 2 km de lemn) și draniță. Din județul Buzău au provenit grinzile de rășinoase pentru pereți, care pot fi văzute până la nivelul de sus al ferestrelor. O cantitate impresionantă de grinzi de molid clasa A (42 mc) a fost debitată în localitatea Brezoi, județul Vâlcea, și s-a folosit pentru nivelul superior al lăcașului de cult.

Proiectul construcției a fost realizat de arhitectul Ovidiu Ciorna din Baia-Mare, în anul 2010. Meșterii lemnari, originari din Bârsana, au reușit să creeze, dintr-o impresionantă cantitate de lemn, o construcție frumoasă și mântuitoare, adevărată capodoperă a stilului maramureșan.

Lăcașul este impresionant prin stilul arhitectural, atipic pentru orașul Buzău. Totuși, orașelul Mizil și garnizoana Focșani au așa ceva. Bisericile maramureșene și-au câștigat prin suplețea și eleganța lor unice, tot mai mult renume în țară și în lume, după anul 1990. Un motiv ar fi că arta sculpturii lemnului ne ajută să trecem dincolo de monotonia zidului.

Meșterul Manole a fost reprezentat la Buzău de ucenici speciali, constructori: Bârsan Vasile (fiu), Bârsan Vasile (tată), Rus Ștefan, Husar Vasile, Rujinschi Ioan, Iepan Vasile, și sculptori: frații Ioan și Petru Batin. Toți poartă nume de sfinți. Dumnezeu i-a înzestrat și cu harul cunoașterii științelor exacte, geometria și fizica, fără să fi învățat vreodată teoria acestor științe. Chertarea bânelor, secretele turnului, combinația contrafiselor, folosirea meșteșugită a scripetelui, sunt doar câteva noțiuni pentru aplicarea celor două științe.

Meșterii din Întreprinderea Individuală Bârsan L. Petru, având un cult înăscut al muncii au trudit doar 90 de zile lucrătoare, fără pauză. Au încheiat lucrările de șantier cu 40 de zile mai devreme! Startul lucrărilor s-a dat la 28 octombrie 2013 și s-au încheiat la 4 martie 2014. Muncitorii au lucrat ca niște eroi pe toate tipurile de vreme, numai afară, unii la înălțime, cocoțați pe schele, chiar și sub cod roșu de ninsori și ger. Nu s-a lucrat duminica și de sărbători religioase!

Biserica are o suprafață totală de 190 mp. Aria locuibilă este de 170 mp. Tălpile sunt din stejar 30/20 cm, grinzile pătratului (cum spun maramureșenii) sunt din rășinoase și au grosimea 30/30 cm. Ferestrele sunt din stejar și au fost lucrate de unul dintre cei mai

buni gemari din Bârsana. Bârnela de la pereți au grosimea 16/22 cm și sunt prinse la capete printr-un sistem inteligent lucrat de chertare, iar unele sunt îmbinate între ele prin așa numita gură de lup. Cuiele din stejar constituie inelul de legătură dintre bârne. Acest sistem disciplinează bârna, care nu o ia nici la stânga nici la dreapta, nici în interior, nici în exterior. Distanța inițială lăsată între bârne are o singură logică: coborârea să fie controlată. Construcția s-a realizat în mare parte cu lemn foarte verde, asta ar fi dus la căscarea îmbinărilor și ar fi ieșit la iveală în timp o lucrare inestetică. Lemnul lucrează ușor și acest proces natural de lipire este atent monitorizat și verificat pe o perioadă de 5 ani. Astfel, în intervalul 20 martie-26 mai 2014, lăcașul de cult a coborât din înălțime cu 27 cm, (de la 31,26 m la 30,99 m)... și încă *lucrează*.

Suprafața acoperișului are peste 700 mp pentru care a fost nevoie de peste 63000 bucăți de șindrilă bătută în 3 straturi. Modelul este coadă de rândunică. Crucile sunt din inox, în număr de 5, și respectă proporțiile dintre înălțimea bisericii și cerințele înălțimii unei cruci. Crucea mare are 3 m și este luminată pe timp de noapte de 3 lămpi de balizare. În vârful ei tronează PDA-ul, sistemul de protecție contra descărcării tensiunilor atmosferice.

Elementele tradiționale maramureșene, importate în zona noastră și immortalizate în arhitectura pridvorului de la intrare și pe cei șase stâlpi de susținere din pronaos și naos, au fiecare semnificația sa. Astfel, funia împletită (răsucită) reprezintă infinitul, sensul spre viața veșnică. Crucea încadrată într-un cerc puțin adâncit este principalul semn creștin nelipsit din repertoriul de motive și simboluri, având legătură cu mărturisirea credinței. Rombul mare și romb mic (biscuțele) au forma unui fagure de miere și explică starea de belșug. Nu lipsesc elemente din lumea animală, și anume colții de lup, ca semn de protecție și scut.

Așadar, această construcție se adaugă palmaresului foarte bogat al acestor dibaci meșteri care au ridicat peste 20 de biserici în România și Basarabia. Însă, după mărturisirile lor, Biserica Militară de la Buzău reprezintă o ctitorie specială prin dimensiunea sa și prin oportunitățile puse la dispoziție, de la folosirea lemnului din abundență și la discreție până la promptitudinea solicitărilor care nu au fost deloc puține. Recunosc și mărturisesc că Dumnezeu și câțiva sfinți grabnic ajutători nu au fost neutri pe timpul lucrărilor. Fără suportul Lor și al oamenilor cu predispoziție (devoțiune) bisericăscă nu s-ar fi realizat această catedrală militară în stil maramureșean! Jurnalul acțiunilor zilnice a consemnat aproape totul!

Dacă pentru maramureșeni este un act de genială creație, pentru oamenii în uniformă este un act de credință, de dorință de mântuire și de reprezentare militară într-o formă creștină și ortodoxă.



**„A Lui să fie slava în Biserică și întru
Hristos Iisus în toate neamurile
veacului veacurilor. Amin!”
Efeseni 3, 21**

Ne rugăm la fiecare Sfântă Liturghie ca Domnul Dumnezeu să binecuvânteze fondatorii, muncitorii, donatorii și ostenitorii Bisericii Militare pentru ca lucrările acestora să fie duse la bun sfârșit cu harul Preasfântului Duh.



Ofițerii, maiștrii militari, subofițerii, soldații profesioniști și personalul civil contractual din garnizoana Buzău, au adus obolul lor personal pentru construirea acestui lăcaș de cult militar. Aliații noștri au fost / sunt și vor fi pompierii și jandarmii buzoieni.

Un suport valoros, care a completat eforturile noastre, a sosit întotdeauna la timp și din partea Consiliului Județean Buzău (70.000 lei), a Arhiepiscopiei Buzăului și Vrancei (22.500 lei), precum și din partea unui număr însemnat de anonimi din societatea civilă care au făcut acte de implicare și donare cu smerenie. Unele gesturi sunt și rezultatul unor promisiuni depuse în fața lui Dumnezeu! Doar la americanii din Kandahar, cu ajutorul cărora am construit în 2005 biserica românească, am mai văzut această mare și mântuitoare virtute: smerenia!

Nu au lipsit curbele de sacrificiu financiar suportate cu stoicism spre finalul lucrărilor și după aceea. Ajutorul a venit de astă dată din interiorul instituției militare printr-un împrumut de 22.000 lei din partea Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, printr-o sponsorizare de 10.000 lei din partea Asociației Soților de Cadre Militare, filiala Buzău, precum și din alte împrumuturi cu sume mai mici de bani.

Așezată la răscrucea unor mari artere de circulație din orașul Buzău, Biserica Militară domină prin frumusețea arhitectonică și poate să devină un punct de atracție religioasă și turistică a zonei. De la 14 aprilie a primit binecuvântarea mică de sfințire din partea Înaltpresfințitului Părinte Ciprian, arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, iar de atunci se slujesc servicii religioase în duminici și sărbători. Casa Domnului este deschisă tuturor oamenilor!

Deschisă tuturor credincioșilor, biserica militară dorește și poate să fie un lăcaș de reculegere sufletească, un autentic loc de rugăciune pentru tot

sufletul care arde de dorul Tatălui Ceresc, atât pentru militarul aflat la datorie, cât și pentru omul asaltat de vacarmul cotidian, dornic de liniște, în vecinătatea lui Dumnezeu. Motto-ul nostru este: *Nu este vorba că venim la biserică, ci este vorba că venim la Viață* (în Hristos).

Lucrul continuă. Urmează, la timpul rânduit, o poartă de acces maramureșeană pentru care avem lemnul necesar, dar și amenajarea unei zone perimetrice cu verdeață, flori, arbuști etc. așa cum cere designul exterior pentru acest tip de construcție. Prin grija și implicarea domnului general de brigadă Lucian Foca, comandantul Diviziei 2 Infanterie, putem spune că aceste năzuințe se vor realiza. Tot la vremea potrivită de Dumnezeu vom continua finisajele interioare prin îmbrăcarea pereților cu vată minerală și lambriu etc., precum și amplasarea instalației electrice și termice. Timpul este un aliat prețios, în cazul nostru fiind nevoie de așezarea controlată a structurii întregii Biserici.

Ne călăuzim în continuare după îndemnul Sf. Apostol Pavel: *Fiți împreună lucrători cu Dumnezeu* (1 Corinteni 3, 9) și toate se vor îndeplini. Cu atitudine corectă, voință și interes, iată câteva șoapte care conduc spre oportunitate, spre aventurarea într-o lume pe care poți să o transformi. Paralel cu dorința de a crea frumuseți exterioare, să avem pasiunea de a înnoi continuu și interiorul sufletului nostru. Amintesc că toată lucrarea Bisericii se face în prezența Sfintei Treimi: a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh.

Vom folosi în continuare aceeași schemă piramidală: în vârf rugăciunea - cheia succesului, la mijlocul ei munca voluntară, și în partea de jos ajutorul economic, sursa de energie și mișcare.

Bunul Dumnezeu să binecuvânteze și să răsplătească darul pe care fiecare l-a jertfit pe altarul Său cel Sfânt!

Simpozionul „Mareșalul Alexandru Averescu în panteonul istoriei naționale”

MAREȘALUL ALEXANDRU AVERESCU

EVOCARE

Academician Șerban Papacostea

Prin rolul său de prim plan în desfășurările politice și militare din timpul Primului Război Mondial și din anii postbelici, Mareșalul Alexandru Averescu a intrat în istoria noastră ca unul dintre cei mai de seamă înfăptuitori ai României Mari. Om al datoriei, el a închinat excepționala sa însușire de conducător de oști dar și de înțelegător al fenomenului politic efortului de desăvârșire a unității naționale și de consolidare a statului român unitar.

Atras din tinerețe de cariera militară, Alexandru Averescu a participat ca voluntar în armata română la Războiul pentru Independență, deși nu atinsese încă vârsta prevăzută de lege. După studii militare urmate în țară, în cursul cărora s-au evidențiat capacitățile sale, el a continuat pregătirea de specialitate la Torino, la una dintre cele mai avansate școli militare din Europa, unde a făcut cunoștință cu viitorul mareșal german Mackensen cu care destinul său avea să se încrucișeze în cursul primei conflagrații mondiale. Remarcat de regele Carol I pentru însușirile manifestate în cursul acestui stagiu, Averescu a fost încadrat în structurile Ministerului de Război. În 1905, în timpul Războiului ruso-japonez, la cererea regelui Carol I de a i se delega un ofițer care urma să-i expună zilnic situația pe teatrul de război, cel desemnat pentru această funcție a fost colonelul Alexandru Averescu. La întrebarea regelui: „Cine credeți că va câștiga războiul?”, Averescu a răspuns constant: „Japonezii, Sire”. Cum răspunsul, repetat timp de câteva zile, l-a contrariat pe rege, acesta i-a spus: „Cum îți închipui, colonel



Averescu, că țarul tuturor Rosiilor poate fi înfrânt de un popor care de abia iese din barbarie?”, la care Averescu i-a expus considerentele de ordin strategic și logistic aflate la baza opiniei sale. Contrariat, regele s-a dispensat de acest serviciu al interlocutorului său; când însă deznodământul războiului a confirmat opinia acestuia din urmă, regele Carol a găsit prilejul să-i recunoască public meritul de a fi anticipat corect desfășurarea: „Colonel Averescu ați avut dreptate”. A fost începutul unei strânse legături de prețuire reciprocă. Promovat general la inițiativa regelui, Averescu a fost desemnat ministru de război în 1907, de asemeni în urma hotărârii lui Carol I. În 1913, când i s-a comunicat că România va participa la Războiul Balcanic împotriva Bulgariei, regele Carol a spus: „Eu nu fac războiul fără Averescu”. Fotografii realizate în timpul campaniei îi surprind pe rege și pe general în picioare în automobilul cu care s-au deplasat pe teatrul de operații.

Capacitatea sa deosebită de conducător de oști dar și însușirile sale de om politic s-au manifestat puternic în timpul Primului Război Mondial și în anii imediat următori când acțiunea sa a avut consecințe decisive pentru cauza națională.

În timpul marilor înfruntări militare în care a fost implicată România în anii 1916-1917, strategul și tacticianul Alexandru Averescu s-a manifestat remarcabil îndeosebi în trei mari desfășurări. Cea dintâi, la comanda armatei care apăra linia Dunării; potrivit planului comandantului ei, armata avea să treacă apele fluviului și să învâluiească armatele germane și bulgare din sud, viziune strategică remarcabilă, relatată în broșura Operațiile de la Flămânda; doar primejdia din nord, unde oștile Puterilor Centrale amenințau să străpungă defensiva românească, au determinat transferul unor unități de la Dunăre la Carpați și apoi și încredințarea acestui front lui Averescu, numit comandant al Armatei a II-a. Misiunea sa era să

întârzie înaintarea trupelor adverse din Transilvania al căror țel era să înainteze rapid pe Valea Prahovei la sud de Carpați pentru a frânge legătura între trupele române din vestul și cele din răsăritul țării. Cu remarcabilă măiestrie, Averescu a reușit, cu concursul eroic al trupei, să reziste pas cu pas ofensivei adversarului, să zădărnicească țelul comandamentului german și să întârzie suficient înaintarea trupelor inamice pentru a permite replierea trupelor române din Oltenia și din vestul Munteniei. În cinstea acestei rezistențe pas cu pas, realizată cu prețul a numeroase victime, a fost înălțată după război Crucea de pe Caraiman. Și tot la comanda Armatei a II-a, deplasată în retragere pe Siret, Averescu a reușit să zădărnicească în 1917 efortul comandamentului german, în fruntea căruia se afla generalul

Mackensen – fostul său coleg de școală la Torino – de a zdrobi rezistența românească, de a ocupa Iașii – sediul guvernului român în exil după părăsirea capitalei – și de a scoate România din rândurile Antantei, spre beneficiul acțiunii militare germane pe frontul din Vest.

Mărăști și Mărășești sunt nume care, prin eroismul ostașilor și valoarea comandantului lor, se înscriu în șirul marilor bătălii ale istoriei românești; la locul de comandă în desfășurarea acestor bătălii s-a aflat generalul Alexandru Averescu, „un mare domn de oaste” potrivit caracterizării lui Nicolae Iorga în necrologul pe care i l-a închinat în 1938. Aceste bătălii au salvat existența statului și i-au asigurat posibilitatea de a se manifesta politic în împrejurările grele care au urmat până la victoria finală din 1918.

Rolul lui Alexandru Averescu în istoria țării nu s-a limitat la activitatea sa de strălucit comandant de oști; evoluția situației în faza finală a marii conflagrații l-a silit să se angajeze și în viața politică a țării. A fost împins spre această opțiune de imensa popularitate câștigată în tranșee în anii de război, nu numai datorită însușirilor sale de strateg dar și prestigiului dobândit prin legătura sa permanentă cu ostașii, îmbinare de severitate în caz de indisciplină dar și de apropiere și de contact personal în răgazurile îngăduite de desfășurarea războiului. Popularitatea dobândită în tranșee s-a extins apoi prin transmisie din om în om la ansamblul oștirii pentru a cuprinde în cele din urmă părți din ce în ce mai largi ale populației țării. Personalitatea și numele său au luat curând proporțiile unui mit: „Era văzut unde nu fusese; era mereu așteptat unde nu avusese



1936 - Averescu împreună cu un grup de macedo-români la ultimul său domiciliu din București

intenția să meargă”. Conducerea țării, în primul rând Casa Regală, a sezizat fenomenul și a oscilat între intenția de a-l folosi și teama cu privire la posibilele țeluri dictatoriale ale generalului. Când regina Maria, în vizită la cartierul general al lui Averescu în vara anului 1917 i-a pus întrebarea dacă, adus la putere, va înlătura monarhia, generalul a înscris pe o foaie de hârtie demisia nedată pe care regele ar fi fost liber să o folosească după plac. Câteva zile mai târziu, de sfântul Alexandru, regina s-a înapoiat la cartierul general al lui Averescu, i-a restituit foaia în care era înscrisă demisia cu remarca: „Îmi arde degetele”. Deși activitatea sa politică a derivat din prestigiul excepțional și din popularitatea de masă dobândite în desfășurarea carierei sale militare, Averescu nu le-a folosit pentru a se impune cu forța la putere.

Gestul generalului Averescu în dialogul cu Regina Maria nu a fost manifestarea unei abilități politice sau al unei curtoazii de moment, ci expresia unei convingeri profunde care avea să-l călăuzească de-a lungul întregii sale acțiuni în viața politică, timp de două decenii. Adversar hotărât până la capăt al răsturnărilor politice violente, al loviturilor de stat, adept al schimbărilor treptate în viața societăților, prin adaptări succesive – evoluție nu revoluție –, el avea să manifeste o remarcabilă consecvență în această privință, cu atât mai remarcabilă cu cât Europa vremii în care și-a desfășurat activitatea politică – pacea aparentă dintre cele două Războaie Mondiale – a fost dominată de ascensiunea la putere a forțelor dictatoriale și totalitare. Averescu a rămas fidel regimului monarhiei constituționale, care funcționa prin alternanța partidelor la putere în cadrul unui sistem al libertății de opinie și de afirmare. Cel mai sintetic s-a afirmat convingerea sa în această privință când, după ce și-a întemeiat o forță politică proprie la



lași, în timpul războiului, sub denumirea mai întâi de Liga Poporului, apoi de Partidul Poporului, a dat ziarului acestei noi forțe politice denumirea de Îndreptarea; numele ziarului exprimă hotărârea conducătorului noului partid de a îndruma societatea românească pe calea reformelor, de a extinde baza vieții social-politice românești prin împrumutarea țaranilor – ostașii care i-au asigurat victoriile prin eroismul lor – și prin instituirea votului universal, nu prin lozinci și acțiuni revoluționare. În împrejurările mai mult decât tulburi de la sfârșitul Primului Război Mondial și din anii imediat următori, acțiunea politică a lui Averescu a contribuit decisiv la consolidarea societății românești în cadrul României Mari.

Concepția politică a lui Averescu s-a manifestat categoric și în atitudinea sa față de Carol II, atât în anii cât acesta, aflat în exil, se străduia să valorifice dreptul la succesiune la care anterior renunțase, cât și după revenirea sa în țară când a creat faptul împlinit. Încercarea pretendentului Carol și apoi a regelui Carol II de a-l capta pe prestigiosul general, căruia în acest scop i-a acordat titlul de mareșal scurt timp după revenirea în țară în vara anului 1930, s-a lovit de aceleași condiții esențiale:

respectarea regimului constituțional și refacerea căsătoriei legitime. În repetate rânduri, regele a încercat să-l atragă la guvernare pentru a înlătura una dintre piedicile consolidării puterii sale, care se dorea autocratică. Rând pe rând, regele a ademenit prin diverse avantajii pe unii dintre cei mai de seamă colaboratori politici ai mareșalului, între alții pe Octavian Goga. Când tendințele dictatoriale ale lui Carol au devenit mai evidente, mareșalul a lansat în ziarul partidului său, Îndreptarea, o celebră campanie de presă care denunța, sub forma unor paralele istorice, tendințele dictatoriale ale regelui și rolul negativ al colaboratorilor săi. Averescu a refuzat să recunoască chiar și faptul împlinit atunci când regele, abolind regimul constituțional, a impus formula partidului unic – Frontul Renașterii Naționale – sub conducerea sa; nici chiar acum, când se afla la capătul existenței sale, mareșalul nu s-a înclinat în fața unei evoluții pe care o considera dăunătoare pentru țară.

Strălucit în cariera sa militară, clarvăzător și consecvent cu linia interesului național în activitatea sa politică, Mareșalul Alexandru Averescu este una din întrupările superioare ale istoriei românești.

Mareșalul Alexandru Averescu văzut de contemporanii săi

----- Istoric dr. Simion Gheorghiu, Institutul Național de Istorie „Nicolae Iorga”

„Dacă este adevărat că amintirea marilor bărbați de stat care au strălucit în istoria unui neam nu se păstrează numai în opera pe care au realizat-o, ci și prin unele momente din viața lor, necunoscute marelui public, dar care reușesc să contureze personalitatea lor și să contribuie la școala educativă a națiunii, apoi nu ni se pare datorie mai imperioasă pentru orice contemporan al unui mare dispărut decât de a-l reda țării în lumina în care l-a văzut”. Cu aceste cuvinte începea ziarul *Porunca vremii* prezentarea conferinței ținută la Sala Dalles de Petre G. Papacostea, colaboratorul politic cel mai statornic al mareșalului Alexandru Averescu.¹ Conferința, care a durat o oră și jumătate, era descrisă de același ziar ca fiind una de „reconfortare morală, în acele clipe de durere, în jurul ctitorului României Mari pe câmpiile de bătălie și de glorie ale neamului”.

Fragmentele impresionante ale conferinței, inteligent alcătuite și inspirate, surprind într-un portret puțin cunoscut personalitatea lui Averescu și a rolului său istoric, nu numai în calitatea sa de comandant militar de excepție, care îl plasează în primele rânduri ale trecutului ostășesc al țării, ci și de om politic extrem de influent în viața politică românească de la sfârșitul Primului Război Mondial până la încheierea existenței sale în 1938.

Despre preocupările multiple ale mareșalului, Petre G. Papacostea spune că: „Nu a fost numai un strălucit militar; nu a fost numai un mare bărbat de stat; el a fost o excepțională personalitate, imprimată puternic asupra tuturor ramurilor de activitate care l-au interesat”.²

Citind mărturiile noi putem „simți” portretul omului Averescu în întreaga sa complexitate. Averescu a îmbrățișat cariera de militar; a fost adus în viața politică; a înființat un ziar; l-a atras muzica („puțini știu – scrie Petre G. Papacostea – că mareșalul a fost nu numai un mare critic, dar și un executor de talent”); a avut talent la pictură; s-a ocupat de viticultură, pentru care a făcut studii speciale la o școală din Germania; a dorit să cunoască medicina; a fost o adevărată necesitate intelectuală să cunoască și să vorbească cât mai multe limbi, fapt care i-a dat posibilitatea să se întrețină cu fiecare atașat militar în limba lui.³ După o vizită a unui spital rusesc din Piatra Neamț, regina Maria a menționat admirativ: „Averescu știe perfect rusește și trebuie să recunosc că-și face datoria cu neîntrecută demnitate și ordine”.⁴

Desigur, chemarea lui cea mai vie a fost oștirea.

În prefața făcută de Octavian Goga la cartea Cuvântul domnului general Averescu rostit în ședințele Senatului de la 4 și 5 noiembrie 1927 (după notele stenografice), el îl descria pe Averescu ca „o figură aparte, care se detașează de spiritul curent al manifestărilor noastre politice și aduce totdeauna un aer proaspăt, aproape necunoscut în anele acestei îndeletniciri”.⁵ Tot acolo, poetul se întreba „de ce generalul Averescu e această apariție singuratică, fără puncte de înrudire cu nici unul din clișeele obișnuite ale așa-zisului om politic consacrat în galeria noastră atât de populară”.⁶ O posibilă explicație este dată tot de Petre Papacostea. Într-o altă



conferință, *O pagină de istorie. Mareșalul*, ținută la Radio-București la 20 mai 1940, vorbind despre omul politic Alexandru Averescu, remarcă: „Viața politică a lui Averescu a fost de fapt o prelungire a încrederii de care se acoperise în război”.⁷

Conștient de „bătălia” pe care urma să o poarte în plan politic, Averescu s-a destăinuit regelui Ferdinand, când acesta din urmă i-a cerut să se pregătească pentru treburile de stat: „«Intrând în această luptă, Sire, voi avea toate amărăciunile, fără să am vreuna din satisfacțiile oamenilor politici de carieră; mi se vor contesta și puținele merite militare pe care le am; se vor umbri și soldații ce au luptat sub comanda mea pentru a se acoperi de victoriile ce am obținut»”.⁸

În viața politică Averescu nu a fost un revoluționar. Iată crezul său limpede exprimat: „Să pășim liniștiți pe calea evoluției, să schimbăm treptat practicile noastre politice și metodele noastre economice, căci ar fi o nebunie să distrugem [...] ceea ce există, pentru a ne arunca în brațele necunoscutului”.⁹ Paradoxal însă, observă Petre G. Papacostea, „imensa popularitate

a lui Averescu a fost însă incontestabil un fenomen revoluționar". Încrederea absolută de care se bucura mareșalul s-a transformat într-un adevărat mit: „Numele generalului era șoptit în mod misterios. Gesturile lui interpretate. Legende din ce în ce mai neverosimile se iveau și se răspândeau de la om la om cu iuțea fulgerului. Era văzut, unde nu fusese; era mereu așteptat, unde nu avusese intenția să meargă. În timp ce unii din cei adunați – sub drapelul lui – pentru a-și împlini nevrednice dorințe, se bucurau, el singur și-a dat seama că națiunea se află într-o psihoză. Cu tact, cu onestitate sufletească și iubire pentru țărani, soldații lui, s-a apropiat ca un medic de un mare și scump bolnav”.¹⁰

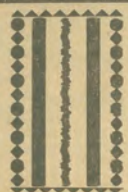
În pofida imensei popularități de care se bucura, Averescu a ales gândirea rațională, opusă misticismului maselor. Pluralismul democratic, organizat cu autoritatea exercitată legal în virtutea delegației conferite de alegeri,

constituiau în viziunea sa cea mai sigură formă de guvernământ. Despre putere credea ferm că „se conferă de jos în sus, dar că odată conferită, se exercită de sus în jos”. În virtutea acestui principiu, mareșalul autoritar cerea să nu se iasă din ordinele lui.¹¹ Astfel și-a început viața politică omul de stat dublat de ostaș.

În articolul publicat de Gheorghe I. Brătianu la 6 octombrie 1938 sunt amintite cele două încarnări: „Era omul gândului și al faptei. [...] Soldat prin chemare ca și prin temperament, el privea problemele războiului prin prisma strategiei”.¹² Despre „răspunderile politice” ale lui Averescu, același istoric consemna: „De la Cuza Vodă nimeni nu a mai deșteptat în cugetul maselor o atât de desăvârșită încredere, o mai uriașă popularitate: o dată, pentru că, într-un ceas greu, reprezentase ideea păcii, a doua oară pentru că pusese capăt, prin hotărârea sa liniștită, unui început de anarhie politică și socială”.¹³

După aflarea știrii încetării din viață a mareșalului Averescu, Nicolae Iorga a publicat la 4 octombrie 1938 în ziarul său Neamul Românesc o evocare inspirată, care caracteriza personalitatea marelui dispărut și locul său în împlinirea idealului național din 1918: „Unul din marii domni de oaste, pe care i-a dat poporul românesc, s-a dus în lumea unde plutesc umbrele glorioșilor săi înaintași. Alexandru Averescu nu era numai un mare strateg, chibzuiind încet, rece și sigur planuri, în a căror executare nu-l putea tulbura nimic din ce agită sufletul oamenilor slabi. Nu mai trebuie amintită, înalta lui minte creatoare, căreia îi datorăm singura inițiativă din marele război și aceea încredere în oastea noastră, așa de greu lovită, prin care ne-am putut reface pentru a recâștiga măcar onoarea. Dar era ceva mai presus de acestea, așa de rare însușiri pe care în acele zile de supremă încercare nu le-a împărțit cu nimeni. Era fibra eroică din

Momente din viața Mareșalului Averescu



Sbuciumul marelui patriot pentru zidirea României întregite. Cel mai mare geniu militar al României moderne și strălucit bărbat de Stat. 60 de ani de viață închinată permanent Neamului

CATEVA FRAGMENTE IMPRESIONANTE DIN CONFERINȚA D-LUI PETRE PAPACOSTEA

Dacă este adevărat că amintirea marilor bărbați de Stat cași au strălucit în istoria unui Neam nu se păstrează numai prin opera de care au realizat-o, ci și prin unele momente din viața lor, necunoscute marelui public, dar care reușesc să contureze personalitatea lor și să contribuie la școala educativă a Națiunii, apoi nu ni se pare datorile mai importante pentru orice contemporan și unul mare dispărut decât de a-l vedea juri în lumina în care l-a văzut.

Adeseori, unii oameni sunt mai mari prin acțiunea pe care au des-
brăzdat-o în afara obiectivului aparențelor, decât prin ceea ce a putut să fie înregistrat de opinia publică. Viața unui Neam nu se desfășoară numai în arena publică, ci în acei labirint ai artei politice, sustras puzi-
vurilor indiscrete. Câte fapturi mari de istorie nu s-au realizat, fără ca în-
măntarea inimii ce le-a creat să fie cunoscută în vremea ei, ci mult mai
târziu prin măturările școlare care au vădit în culisele ei! Nu este, desigur,
situația Mareșalului Averescu, a cărui viață este conținut legat de
toate marile evenimente; ce s-au succedat dela războiul Independent.
Jei dela 1877 până mai astăzi trecuți. Dar, câte momente emoționante
din viața Mareșalului nu le-am cunoscut decât acum și din conferința
d-lui Petre Papacostea!

Cel mai credincios colaborator al Mareșalului ne-a înțeles, zilele
trecute, la Dallas, în silăsa taine ale vieții sbuciumate a biroulului
dela Mărești. A fost o oră și jumătate de vibrații patriotice, de recon-
fortare morală, în aceste clipe de durere, în jurul cîntorului României
Mare pe câmpurile de bătăli și de glorie ale Neamului. O oră și jumă-
tate de toată conștiința sufletească, în care inimile au bătut mai tare
și ochii s-au simțit mai mult umeri.

Iată câteva fragmente din conferința d-lui Petre Papacostea.

FORUNCA VREMII

Mareșalul despre el însuși

In ziua de 3 Iulie 1918, Mareșalul, într-o ședință de consiliu, a spus: „Dacă este adevărat că amintirea marilor bărbați de Stat cași au strălucit în istoria unui Neam nu se păstrează numai prin opera de care au realizat-o, ci și prin unele momente din viața lor, necunoscute marelui public, dar care reușesc să contureze personalitatea lor și să contribuie la școala educativă a Națiunii, apoi nu ni se pare datorile mai importante pentru orice contemporan și unul mare dispărut decât de a-l vedea juri în lumina în care l-a văzut.”

...într-o zi, în timpul unei vizite la Mama a lui, după ce s-a dus să se așeze la masa de lucru, a vădit că în fața lui stătea un bărbat înalt, cu părul alb, în vârstă de aproximativ 60 de ani. Acesta era mareșalul Averescu. După ce s-a așezat la masă, acesta i-a spus: „Bun venit, domnule. Sunt foarte bucuros să vă văd aici. Am auzit că sunteți un om de seamă și mă bucur să vă cunosc.”

...într-o zi, în timpul unei vizite la Mama a lui, după ce s-a dus să se așeze la masa de lucru, a vădit că în fața lui stătea un bărbat înalt, cu părul alb, în vârstă de aproximativ 60 de ani. Acesta era mareșalul Averescu. După ce s-a așezat la masă, acesta i-a spus: „Bun venit, domnule. Sunt foarte bucuros să vă văd aici. Am auzit că sunteți un om de seamă și mă bucur să vă cunosc.”

Marile victorii de arme

Pe timpul de război, ocupat și activ săvârșirea pogonilor de glorie, Mareșalul a avut ocazia să participe la unele din marile victorii de arme. În timpul războiului, Mareșalul a avut ocazia să participe la unele din marile victorii de arme. În timpul războiului, Mareșalul a avut ocazia să participe la unele din marile victorii de arme.



Mareșalul Alexandru Averescu, intelectualii și Carol Rex „Intelectuali străluciți și strălucitori”

----- Emil Niculescu, Cercul Militar Buzău

Alexandru Averescu a fost un fidel prețuitor al „intelighenției” naționale, a cărei înflorire, atât în perioada antebelică dar și după a urmărit-o cu atenție, mulți dintre aceștia fiind apropiați de armată: istoricul Nicolae Densusianu era șeful Bibliotecii Militare Naționale, N. Iorga – profesor la Școala de Război, Mihai Sadoveanu fusese directorul ziarului „România” al Marelui Cartier General, în 1917, și exemplele ar putea continua.

Cei care i-au fost în preajmă, în Liga, mai târziu, Partidul Poporului, și miniștri în cele două guvernări, dau, cum observa Petre Pandrea, măsura și aspirațiile sale de prim-ministru: *Acest militar a știut să se înconjoare numai cu intelectuali străluciți și strălucitori. Când privesc lista, rămân înmărmurit: PP. Negulescu și Ion Petrovici, profesori de filozofie, Anibal Teodorescu (universitar și academician judicios), Mihail Manolescu (economist de rang și faimă europeană), C. Garoflid (expert agrar), Take Ionescu (expert în externe), la care se mai adaugă Duiliu Zamfirescu, diplomat și scriitor, marele sociolog Șt. Zeletin, în 1927, ministru la departamentul Instrucției Publice, și lista nu e completă.*¹ Sunt aprecierile unui intelectual rasat, ale unui avocat curajos ce și-a asumat apărări riscante (între care Ana Pauker, procesul de la Craiova, 1936), nepartizan, fără parti-pris-uri, ceea ce nu l-a scutit, deși cumnat cu Lucrețiu Pătrășcanu, sau tocmai de aceea,

să ajungă, în două rânduri, deținut politic (*Eu nu mă ocup de politică, politica se ocupă de mine!* - cum constata în memorii). Prețuirea pentru învingătorul de la Mărăști este manifestă la acest scriitor, fost „mânăstirean”, elev al liceului militar de la Mânăstirea Dealu, înființat de Nicolae Filipescu: *Cu toate că avem geniu politic și participăm la victorii prin jertfe imense, nu culegem decât arareori roadele victoriei, rămânând, însă, permanent invincibili.*

Topografia unui popor începe cu latura militară și cu latura diplomatică.

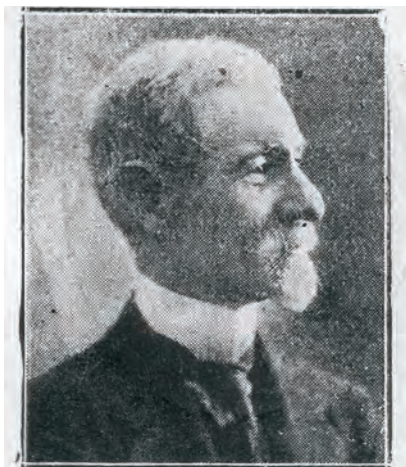
*Poporul român a dat militari străluciți începând cu Ștefan cel Mare, cu Mihai Viteazul și sfârșind cu Tudor Vladimirescu și Al. Averescu.*²

De aici și o anumită toleranță lui Alexandru Averescu față de slăbiciunile morale ale acestora, cum atestă unul cei mai viruleți, polemici gazetari ai epocii, Pamfil Șeicaru, „mitraliorul invectivelor”, cum îl numea un monograf, George Stanca (aluzie la faptul că sublocotenentul de rezervă și cavalerul Ordinului „Mihai Viteazul” fusese în 1917, comandantul unui pluton de mitraliere); directorul ziarului „Curentul” nota privitor la moravurile politice ale deceniului trei din veacul trecut: *Când s-a format guvernul Al. Averescu-Octavian Goga, după o îndelungată comedie a consultării șefilor de partide, Nichifor Crainic a scris un articol de o rară violență împotriva*



generalului Averescu. Era în logica atitudinii militate de „Cuvântul”. Îmbrâncit de ambiție, o săptămână mai târziu, depunea jurământul în calitate de secretar general la Culte și Arte.³ Descifrarea acestei atitudini se explică numai prin faptul că, mai presus de orgoliu, Averescu prețuia scriitorul (poet, eseist) și gazetarul (aflat și la direcția revistei de cultură Gândirea”) care semna Nichifor Crainic.

Buna garnitură a personalităților galvanizate de Partidul Poporului nu a putut trece neobservată istoricilor; Lucian Boia estima: *O dreaptă mai accentuată e reprezentată, în diferite grade, de câteva formațiuni: Partidul Național Creștin (Goga-Cuza), cu 21 universitari; Partidul Poporului al lui Alexandru Averescu, cu 14; Partidul Agrar al lui Constantin Argetoianu, cu 11, Partidul Național Democrat al lui Nicolae Iorga, cu 12; Frontul Românesc al lui Alexandru Vaida-Voievod, cu 10; și, desigur, Totul pentru Țară (Garda de Fier) cu 8 universitari declarați. (...) Câțiva universitari*



G-ral Averescu
Președinte al Consil. de miniștri

bine-cunoscuți se întâlnesc și în Partidul Poporului al lui Averescu (printre ei, filosoful P.P. Negulescu și latinistul N.I. Herescu de la Facultatea de litere din București, sau slavistul Ilie Bărbulescu de la Facultatea de Litere din Iași.⁴ N.I. Herescu, observa Nicolae Florescu, în prefața unui volum de publicistică al exilatului, plecat din țară în vara anului 1944, decedat în 1961, la Zurich: A fost probabil și unul dintre ultimii „beneficiari” ai hotărârii regimului politic de la București de a salva, în ultima clipă, din ghearele războiului, din ce în ce mai aproape de hotarele patriei noastre, intelectualii reprezentativi ai țării și a-i pregăti să intervină printr-o inteligentă propagandă culturală, în momentul stabilizării păcii, în sprijinul recunoașterii drepturilor istorice ale românilor asupra teritoriului în care își desfășoară existența și astăzi;⁵ pe coperta a patra a volumului întâlnim un testimoniu ce anima o bună parte a pribegilor noștri în Occident, aceea de a rămâne luptători pentru demnitatea națională: Te duci parcă pe un alt tărâm/ De unde parcă nu e-napoiere/ În calea celor ce tărâm/ Pe urme dăsaga de durere.

Un redactor al gazetei „Adevărul”, A.P. Samson, amintește în memoriile sale un moment în care, în pofida marginalizării, persoana mareșalului era totuși pregnantă,

genera reacții: În primăvara anului 1930, mareșalul Averescu a declarat că nu mai stă de vorbă cu regența. Declarația, care echivala cu o nerecunoaștere a „factorului constituțional”, a făcut o vâlvă... mică, deoarece și partidul pe care-l angaja, partidul poporului, era atunci un partid mic. Popularitatea și ponderea lui în viața publică se aflau la nivelul cel mai scăzut. Totuși, declarația aparținea unei personalități de prestigiu și ca atare fărăma ei de senzațional trebuia întreținută prin comentarii și completări după obiceiul presei din acea vreme. Era un simptom numit de gazetarul Caragiale, cu un termen



Jean Th. Florescu
fost ministru. NB. Pag. 169

„marinăresc, „calm plat”, moment în care trebuia, prin fel de fel de mijloace, unele nu chiar deontologice, agitată atmosfera. Motiv pentru care, redactorul de la „Adevărul” va merge la P.P. Negulescu, autorul lucrării de mari proporții „Destinul omenirii”. Alegea se datora faptului că filosoful era un exemplu rar pe atunci de fidelitate politică. De altfel, Averescu îl considera pe Negulescu cel mai apropiat colaborator și de cea mai înaltă valoare. Negulescu a fost un mare adversar al lui C. Argetoianu și al lui Octavian Goga. Acești oameni nu s-au înțeles niciodată,

deși au stat împreună pe o bancă ministerială. Constantin Argetoianu risipea ironii jicnitoare pentru Negulescu, ori de câte ori era inspirat, și C. Argetoianu era mereu inspirat. Dar între cinismul lui Argetoianu și ținuta morală a lui P.P. Negulescu era o distanță.⁶

N-am putea spune, totuși că flerul lui Averescu a fost infailibil în privința oamenilor de valoare; unul dintre rateuri a fost Jean Tehaș, jurist, gazetar, deputat etc, „client” al lui Caragiale în „Boris Saraffof”, despre care, A.P. Samson, care l-a cunoscut cam spre amurgitul carierei, scria: un politician teatral, figură de cuplet de revistă la Tănase; a fost ministru de justiție și ministrul României pe lângă guvernul republican spaniol în 1936, iar mai presus de toate, un mare elector: pentru voturi cununase și botezase sate întregi. Odată, folosind o dispoziție fiscală potrivit căreia instanțele judecătorești trebuiau timbrate nu numai originalele dar și copiile, i-a speriat pe țărani și le-a luat voturile, spunându-le că guvernul pune taxe și pe copii – cu trei l.⁷

Același personaj cu totul controversat ajunge, prin 1934, la Contencios, unde lucra prințul Grigore Ghica cu o cerere de a fi ajutat să i se șteargă niște datorii intrate în conversiune din timpul războiului, când făcuse propagandă României, la Paris.



ANTON BARDESCU
Directorul ziarului Indreptarea
fost deputat

Memorialistul, care îl știa, eclatează: *-Bine, domnule Florescu, nu ți-e rușine? În timpul războiului te-ai sacrificat, huzurind la Paris. Ți-a împrumutat banca Franței 200.000 franci aur. Pe când noi, cei din țara ocupată sau încă liberă, crăpam de nevoi, dumneata ședeai la hotel de lux, la căldură, cu mașină la scară, aveai ce îmbrăca, încălța, benche-tuia la Maxim.*

Te lauzi că ai făcut România Mare; cât te-a costat? 30.000 de lei de azi? Leafa mea pe cincisprezece zile? Atât îți reclamă Banca Națională, după șaisprezece ani: chiar aceea refuzi să o plătești...? Halal!

A plecat cu coada între picioare.⁸ Ar fi fost și Jeantehaș de inclus în lista rușinoasă a „răspunderilor”.

La numele de prestigiu ale formațiunii politice averescane, ar fi de adăugat, spre o mai dreaptă prețuire și memorie, cel al buzoianului A.A. Bărdescu (n.1887) bine cunoscut în epocă: *Doctor în științe juridice dela Universitatea din Paris. În presă de la 1918. Director al ziarului „Îndreptarea”, cotidianul oficios al Partidului Poporului. Fost deputat. Dela 1926 vice președinte al Sindicatului ziaristilor din București. A scris în limba franceză un studiu asupra libertății presei, „L Abus de droit”.⁹ Valoarea acestuia în peisajul presei bucureștene interbelice este confirmată și de Pamfil Șeicaru, directorul ziarului „Curentul”: *Un real talent și om de o frumoasă cultură a fost Anton Bărdescu. Luase la Paris doctoratul în drept civil cu o teză elogiată de Planiol și poseda o solidă formație clasică. Citea curent texte latine și grecești, din care cauză scrisul său s-a resimțit de influența clasică în armonia frazei, în argumentare, în urmărirea ideilor. O vădită timiditate îi accentua un spirit excesiv de auto-critică. A murit tânăr, presa pierzând un scriitor de excepționale însușiri.¹⁰**

Carol Rex

A doua guvernare a lui Alexandru Averescu, după lunga



guvernare liberală, 1922-1926, s-ar datora unui calcul greșit al lui Ionel Brătianu care, l-a adus la putere pe general; cum, în 1927, sfârșitul lui Ferdinand era evident, se gândește că acest eveniment nu ar fi bine să-l găsească în opoziție. Drept care, în 14 iunie, ministrul palatului, Hiottu, s-a prezentat la mareșal rugându-l să semneze o hârtie „aici și aici”. Era demisia care, potrivit uzului, trebuia iscălită de primul ministru în două locuri. Aceasta a fost, după expresia mareșalului, faimoasa „cărămida” căzută din senin.

În războiul pentru independență, pe câmpia Plevnei, sergentul Averescu a dat multă bătaie de cap superiorilor săi, prin inițiativele tactice pe care la lua pe propria lui răspundere. Tactician s-a dovedit și în războiul 1916-1918. Dar tactician în politică n-a fost niciodată; era manevrat de Ion I.C. Brătianu cu cea mai mare ușurință. Așa s-a întâmplat și de data aceasta. O mică presiune a lui Brătianu asupra lui Ferdinand și cariera de prim-ministru a mareșalului sa încheiat, de astă dată pentru totdeauna.¹¹

În 10 octombrie 1928, Vintilă Brătianu, ultimul din dinastia brătienistă, fiind în relații foarte reci cu Regența, care gira coroana (prințul Nicolae, patriarhul Miron Cristea și Constantin Buzdugan, președintele Înaltei Curți de Casație), Mihai I

fiind minor, (liberalul fiind înlocuit, la 28 octombrie, de partidul țărănist condus de Iuliu Maniu), adresa, cum depune mărturie Stelian Popescu, directorul ziarului „Universul”, un memoriu ce făcea o evaluare a momentului politic: *În ce privește generalul Averescu, îndoita încercare, trebuie să o mărturisim, cu concursul P.N-L pentru a-i da puțința să guverneze, prin greșelile comise – a dat rezultatele ce se puteau aștepta de la o grupare politică care după război avea, incontestabil, popularitatea cea mai mare și posibilități de o mai bună guvernare în momente grele. În sânul său are și azi, de altfel, personalități politice care în condițiile relative în care se găsesc partidele politice pot năzui a participa la guvernare.(...)*

În România s-a păstrat și după război încoace funcționarea statului în cadrul constituțional parlamentar, lucru ce n-au știut să păstreze alte state, de aceea eu nu aș împinge vreodată Regența să adopte soluțiuni care să ducă la dictatură și deci consider menținerea politică a generalului Averescu ca o rezervă de acest soi.¹² Era vorba de corporatismul italian de sub Musollini și național-socialismul ce avea să-l promoveze Hitler. A se observa că Alexandru Averescu nu a fost niciodată, nici ca militar, nici ca șef

de partid politic în grația brătienilor, dar, față cu o prezumată revenire a lui Carol aflat în străinătate, la coroană sau primejdia unei dictaturi, se putea conta pe el ca apărător al legalității, al monarhiei constituționale, în care regele domnește, arbitrează, iar partidele guvernează. Cu Ionel I.C.Brătianu, instalat la putere din 1909, iar în ceea ce privește conduita primului ministru, în anii de neutralitate, în care țara trebuia să se pregătească de război, generalul Averescu a tipărit, în 1918, sub auspiciile Ligii Poporului, broșura „Răspunderile. Punctul nostru de vedere”, care arată pe vinovații dezastrului, și cere să se pedepsească, cu asprime, greșelile lor de neiertat, cari au dus țara pe marginea prăpastiei. Argumentele pe care se bazau aceste acuze decurgeau din Constituție, unde articolul 92 stipula: *Persoana regelui este inviolabilă. Miniștrii Lui sunt răspunzători. Nici un act al Regelui nu poate avea tărie dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care*

prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act, (...) Atunci se pune întrebarea, cine-i lipsit de respect față de coroană: cel care caută pe vinovat, știind că „Regele nu poate greși”, sau cei cari, în disperare de cauză, caută refugiu în umbra tronului?”¹³

Cât privește „greșelile comise” de guvernările averescane, amintite de Vintilă Brătianu, păreri pot fi mai nuanțate. La 17 iulie 1921 a fost definitivată legea pentru definitivarea reformei agrare în Vechiul Regat, lucru care lăsa fără obiect al muncii agitația de stânga. *Omul tranșelor, părintele soldaților se dovedea,- observă Florin Constantiniu - o dată pacea revenită, și părintele țăranilor. România datorează generalului Averescu un Mărăști social și politic, în 1920-1921, mai important decât Mărăștiul militar din 1917, în înțelesul că prin persoana sa generalul Averescu a blocat curentele de stânga și extrema-stângă.¹⁴*

Relațiile cu Carol al II-lea nu au fost foarte cordiale nici până, nici

după restaurație dar, cu timpul s-au încordat, ieșirile în presă ale mareșalului având acute accente polemice, cum atestă Ioan Scurtu: *Întărirea camarilei în viața economică și politică a țării a generat numeroase reacții. O campanie înverșunată a desfășurat Al. Averescu, președintele Partidului Poporului. O deosebită impresie a creat articolul „Madame du Barry”, publicat în „Îndreptarea” din 26 mai 1932, în care mareșalul Averescu făcea o evidentă analogie cu „țitoarea” regelui Ludovic al XV-lea și Elena Lupescu.¹⁵*

În Vinerea Mare a anului 1933, se descoperă „complotul Precup”, un ofițer ambițios și dezechilibrat, partizan fanatic și unealtă activă a restaurației, nemulțumit de răsplată, care urmărea, în varianta oficială, răsturnarea regelui și a întregului guvern, iar din declarațiile prietenilor, suprimarea d-nei Lupescu. Pedepsa rapidă și asprimea acestuia au produs agitație în armată. *În curtea cazarmei Malmaison, în fața unui public*



numeros și emoționat, ofițerii gradați au strigat fără ca nimeni să-i fi putut opri cuvinte de batjocură și de afurisenie împotriva favoritei regale. Aceste cuvinte au făcut ocolul orașului, al armatei și al țării. Au fost singurele bombe ale lui Precup care au explodat. Efectul a fost mare. (...) Nu mult timp după, nemulțumirile reizbucnesc: Înaintările făcute după bunul plac al favorurilor de curte și datorate excesului de zel al Ministrului Armatei, generalul Uică, provoacă în armată un fel de „pronunțament”, Ofițerii nedreptățiți amenințau în scris că dacă nu vor fi avansați își vor pune singuri galoanele care li se cuvin. Apropiată ai regelui, în frunte cu Argetoianu, exploatară pe lângă suveran primejdia acestei rebeliuni. Iar mareșalul Averescu apărea ca un înger salvator, sigur în stare să potolească armata și să domine situația.¹⁶ Murindu-i soția, Averescu va merge la Turnu Severin, pentru înmormântare, timp între care criza se potolește, încă o reconfirmare că minunile nu țin mai mult de trei zile.

De aceea, poate, într-o țară în care nici măcar înțelegerile „parafate”, n-au valabilitate, foarte mult îl supărau zvonurile pe mareșalul Averescu. Odată a și protestat la Direcția „Adevărului” împotriva publicării unei liste ministeriale „probabile”, Mareșalul credea superstițios că o listă de guvern odată lansată în opinia publică are cele mai mari șanse să devină realitate.¹⁷

Apariția jurnalului de front al lui Averescu, îi stârnește regelui, el zice că de principiu, în propriul lui jurnal, o reacție de respingere: 11 marie 1937. *Am oroarea acelor cari, în viață sunt sau abia au trecut pragul veșniciei, publică așa-zise memorii. Ele sunt sau nesincere, sau o pledoarie pro domo sau ofensatoare pentru prea multă lume. (...) Aidoma, dar mai rău, Averescu s-a făcut de răs publicând acele notițe zilnice*

*asupra războiului. Cum poate un Mareșal al Țării, care a fost împopoțonat cu atâta cinste să facă una ca aceasta?*¹⁸

Se dezmente cu o însemnare anterioară, datată 19 septembrie 1918, când, pentru căsătoria „morganatică” cu Zizi Lambrino, în uniformă de ofițer rus, după ce părăsise unitatea ce o comanda, la Tg. Neamț, în postură de „dezertor”, la Odessa, pe când se afla, în penitență, la Mănăstirea Horaița, în Transilvania. *Singurul lucru care mă îngrijorează este acest vânt de bolșevism, măcar ca acesta să nu vină la noi. Averescu este acela de care mă tem. El este în stare de o lovitură urâtă, din cauză că e furios pe Brătianu?*¹⁹

După promulgarea noii constituții, Averescu își cenzurase întâlnirile cu Carol Rex, drept care, dacă nu putea să-și asigure susținerea, atunci vizita regelui a avut ca scop ca să împiedice pe bătrân a-și manifesta public nemulțumirea – se pare că a reușit. Decontul suveranului față de această abținere la reacție se va produce 12 iunie 1938: *A apărut decretul prin care se acordă mareșalilor Averescu și Prezan câte 150000 de lei pe lună, alocație în care intră toate, și alocație și spețe de reprezentare.*²⁰ Cât va fi însemnat suma la „cursul pieței” putem estima din altă pagină a jurnalului, unde se narează despre soția răposatului prim ministru și fost vicepreședinte al Jockey Club-ului: *Ieri seară a murit Marie Marghiloman, văduva lui Alexandru Marghiloman. A murit relativ tânără (în conacul „Albatros” din Buzău, n.m.) într-o mizerie neagră.* Vă trimite, din partea Jockey Club-ului, în urma unei solicitări, 20.000 pentru ceremoniile funerare.

Mari și vechi erau mai de mult, cum probează un sagace scriitor observator al epocii, scriitorul Petre Pandrea în memoriile sale: *Era guvernul Iorga – Argetoianu, spre finalul său umoristic, Iorga spunea: „eu nu sunt eu, eu sunt*

Argetoianu”. Argetoianu invita pe ofițerii fără solde să se facă pești și nu plătea decât jumătate din rația fânului armăsarilor cavaleriștilor. (Petre Pandrea, *Turnul de ivoari. Memorii*, Editura „Vremea XXI”, 2004, p. 31.) Ar fi de amintit că Argetoianu era fiul generalului Ion Argetoianu, unul din capii „revoltei coloneilor”, cea care, la 1888, în urma scandalului furniturilor militare, în care erau implicați frații Maican, a dus la căderea de la guvernare, după 12 ani de ocârmuire, a partidului liberal, condus de I.C. Brătianu, supranumit „Vizirul”. Iritarea militarilor, în 1938, era generată și de faptul că, într-un exces de „reprezentativitate”, de fast, de iubitor de parade, Carol al II-lea proiectase, în două rânduri: 1930 și 1934, o sumă de ținute ofițerești (de instrucție, de gală și de mare gală, de vară și de iarnă, ba chiar și de seară), coifură, paftale, ledunci și cartușiere care dăduseră mult de lucru ceaprazarilor și diminuau drastic soldele, fiindcă trebuiau plătite din buzunar.²¹

Argetoianu, a cărui pasiune a fost jocul politic, considerat ca artă pentru artă și, firește, ca artă de a veni la putere. Cu inteligența lui, cu deprinderea de a vorbi fără reținere, cu arta de a povesti, el era o prezență calmantă, mai ales că te învăța să nu pui nimic la inimă și să treci peste orice.

De Partidul poporului s-a despărțit. Ulterior, Averescu îl va acuza în Senat de „fapte penale” și anume de „risipirea unei sume mari în Bonuri de tezaur”. (A.P. Samson, *Memoriile unui gazetar (1927-1937)*, Editura „Cartea românească”, 1979, p. 194.)

1938 & Autoritarismului regal, virând spre dictatură prin „comasarea” tuturor partidelor într-unul singur, Frontul Renașterii Naționale, naște reacții între actanții politici tradiționali, între care Dinu Brătianu, aparținător al „dinastiei” liberale, așa cum nota, în jurnalul său, Constantin



Argetoianu, la 4 aprilie 1938: *Dinu – protestare comună împotriva dizolvării partidelor(...)* Dinu luase deja contact cu Averescu, cu Maniu și cu Lunian care au aprobat câteștrei ideea și s-au declarat gata să semneze hârtia. Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice 1 ianuarie- 30 iunie 1938*, Vol. IV, Editura „Machiavelli”, 2002, p. 211.) Faptul că generalul avea încă pondere în eșcherul politic al țării este atestat, de același om politic, două zile mai târziu: *Regele a avut ieri la dejun o droaie de generali și de colonei, iar către seară a făcut o vizită generalului Averescu să se împace cu el. Să-și dea seama Majestatea Sa că a început lumea să mârâie iarăși, și că mai ales în Armată nemulțumirile sunt mari.* (Constantin Argetoianu, *Op. cit.*, p. 217)

Note:

1. Petre Pandrea, *Memoriile mandarinului valah*, Editura „Albatros”, 2001, p. 239.

2. Petre Pandrea, *Turul de ivoriu, Memorii*, Editura „Vreeme XXI”, 2004, p. 269.

3. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Pitești, Editura „Paralela 45”, 2007, p.300.

4. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura „Humanitas”, 2001, p.99; 102.

5. N.I.Herescu, *Dreptul la adevăr-publicistica exilului*, ediție îngrijită și prefață de Nicolae Florescu, Editura „Jurnalul literar”, 2004, p. 5.

6. A.P. Samson, *Memoriile unui gazetar (1927-1937)*, Editura „Cartea românească”, 1979, p.180.

7. A.P. Samson, *Op. cit.*, p. 103.

8. Grigore Ghica, *Grigri*, prefață de Constantin Bălăceanu-Stolnici, Editura Fundației Culturale Române, 1998, p. 275.

9. G. Caliga, *Almanahul dicționar al presei din România și a celei românești de pretutindeni*, cu o prefață de Const. Bacalbașa, Imprimeria Fundației Culturale „Principele Carol”, 1926, p. 127.

10. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Pitești, Editura „Paralela 45”, 2007, p.284.

11. A.P. Samson, *Op. cit.*, p.17.

12. Stelian Popescu, *Amintiri*, Editura „Albatros”, 2000, p. 278.

13. Mareșalul Alexandru Averescu, *Răspunderile*, cuvânt înainte Florin Constantiniu, Editura „Albatros”, 1999, p. 26-27.

14. Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura „Univers Enciclopedic”, 1997, p.331.

15. Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866-1947*, Editura „Danubius”, 1991, p. 102.

16. Grigore Gafencu, *Însemnări politice 1929-1939*, Editura „Humanitas”, 1991, p. 323-324.

17. A.P. Samson, *Op. cit.*, p.40.

18. Carol al II-lea, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice, Vol.1 (1904-1939)*, Editura „Curtea veche”, 2003, p. 151-152.

19. Carol al II-lea, *Op. cit.*, p. 108).

20. Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice 1 ianuarie- 30 iunie 1938*, Vol. IV, Editura „Machiavelli”, 2002, p. 326; 329.

21. Cristian M. Vlădescu, *Uniformele armatei române*, Editura „Meridiane”, 1977, p. 131-155.

RĂSPUNDERILE. ACTUALITATEA MAREȘALULUI AVERESCU

----- Colonel (r.) dr. Mihai Goia

„Istoria este cea dintâi carte a unei națiuni. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul. O nație fără istorie este un popor încă barbar și vai de acel popor care, și-a pierdut religia suvenirilor”, ne spunea primul istoric modern reprezentativ, Nicolae Bălcescu.

Simpozionul „Mareșalul Alexandru Averescu în panteonul istoriei naționale” desfășurat astăzi ne oferă celor prezenți aici, dar mai cu seamă elevilor participanți, o lecție de istorie vie prin prezența la această manifestare științifică a istoricului Șerban Papacostea, omul care i-a cunoscut îndeaproape pe cei care au scris trecutul României, dar și pe cei care l-au construit. De la mareșalul Alexandru Averescu care a decis soarta țării în Primul Război Mondial, până la liderul care a decis, pentru un timp, soarta lumii în cel de-Al Doilea Război Mondial.

Sigur că există o preocupare specială pentru istoria recentă. Dar aceasta nu ar trebui să ne împiedice să fim interesați și de alte epoci și probleme ale istoriei. Problema este aceea de a nu repeta la nesfârșit ceea ce deja s-a spus și ceea ce nu este întotdeauna chiar complet sau corect sau echilibrat ca interpretare.

Trebuie să încercăm să spunem lucrurile fără prejudecăți, să le vorbim deschis, cu atât mai mult cu cât nu este vorba să întorci roata istoriei la timpul trecut. Ceea ce există în societatea românească

nu este întâmplător sau o invenție a actorilor sociali contemporani. Situația României de astăzi are rădăcini adânci în începuturile istoriei noastre moderne.

Ioan Scurtu, prof. univ. dr. în istorie într-un articol precizează următorul fapt. „Răspunderile”. Așa se intitula o broșură-manifest lansată de generalul Alexandru Averescu la începutul anului 1918, prin care cerea tragerea la răspundere a celor vinovați de faptul că România a intrat în război, după doi ani de neutralitate, total nepregătită, de înfrângerile militare din toamna anului 1916, de retragerea haotică și cu mari pierderi a armatei și populației în Moldova. Manifestul a avut un profund ecou în rândul românilor, iar generalul Averescu a ajuns la putere în martie 1920 pe valul unei uriașe popularități.

Dar, spre surprinderea generală, Guvernul Averescu nu a acționat pentru tragerea la răspundere a vinovaților. Cauzele au fost multiple, dar în principal ele s-au datorat atitudinii regelui Ferdinand, care nu a acceptat să se cerceteze activitatea guvernului liberal din anii 1914-1918, pentru a nu tensiona și mai mult viața politică, și faptului că unii dintre cei mai apropiați colaboratori ai generalului intraseră și ei în tot felul de afaceri necurate.¹

Astfel, o inițiativă pozitivă, cu o largă susținere populară, a fost abandonată, iar consecințele materiale, dar și morale, au grefat puternic întreaga perioadă



interbelică. O situație similară, dar mult mai gravă, s-a înregistrat și după 1989, când economia națională a fost distrusă, iar populația a fost adusă în cea mai neagră mizerie. Nici politicienii, nici sociologii, nici economiștii n-o mai evocă. Astăzi, „răspunderile” nu înseamnă mai mult decât de o simplă sintagmă, potențată de o puternică încărcătură ideologică.

Actualul model economic al României este un clasic – model de tip colonial, cu valoare adăugată joasă și control integral al capitalului străin în axa majoră a economiei, model rezervat periferiilor de către centrul colonial (în cazul în speță Vestul Europei). României îi este de fapt rezervat cel mai de jos dintre stadiile modelului de tip colonial. Cum s-a ajuns aici doar cei ce vor să nu vadă evită subiectul: prin rapt de tip colonial, prin preluarea de către capitalul centrului a punctelor strategice și sectoarelor de forță ale economiei-prezintă analistul economic Ilie Șerbănescu.

Ceea ce vreau să arăt și în același timp să explic, este faptul că această criză din România are rădăcini în greșelile de politică economică care au marcat întreaga perioadă de tranziție, lipsa de continuitate a reformei și de viziune a clasei politice în ceea ce privește măsurile concrete de reformă pe care ar fi trebuit să le implementeze și care să fie corelate cu strategii de dezvoltare pe termen lung.

Pentru a înțelege multe dintre disfuncționalitățile instituțiilor statului putem afla explicații din broșura-manifest „Răspunderile” scrisă de Mareșalul Averescu. Formal, România prezentă este diferită de cea a lui Averescu, însă nu este greu de observat perpetuarea aceluiași probleme sociale și economice. Corupția, promovarea pe criterii clientelare de partid sau de grup, mediocritizarea în masă, dominarea spațiului public de formatori de opinie mincinoși și partizani, programe politice nerealiste, lipsa unui proiect de dezvoltare a țării, discrepanța dintre bogăția unui grup foarte restrâns și sărăcia cronică a majorității populației sunt fapte reale, remarcate de către Averescu, și, la distanță de 100 de



ani, le întâlnim aidoma în timpul nostru. Opiniile politicianului Averescu în „Răspunderile” reprezintă un document de cunoaștere a mentalităților și comportamentelor din epocă.

Delapidarea economiei naționale, politica iresponsabilă și complicitatea guvernanților au condus la actuala situație dezastruoasă a țării, de care nu pot fi făcuți vinovați pensionarii, profesorii, medicii, militarii, poliștii, adică cetățenii

obișnuiți. Printr-o propagandă dibace s-a acreditat ideea că „noi”, cu toții, suntem vinovați: „noi” am distrus întreprinderile industriale, „noi” am lichidat sistemele de irigație, „noi” am desființat institutele de cercetare științifică, „noi” am adus în colaps sistemul de sănătate, „noi”, „noi”, „noi”. Acoperiți de această formulă eliptică adevărații vinovați își văd liniștiți de afacerilor lor, pentru că nu ei, ci „noi” suntem vinovați.

O asemenea abordare trebuie să înceteze și să se stabilească RĂSPUNDERILE. Mai ales că acum – așa cum zic unii – nu mai avem un șef de stat care să se teamă de tensionarea vieții politice și nici membri ai guvernului implicați în afaceri necinstite.

Este vremea RĂSPUNDE-RILOR! Cred că e nevoie de o analiză mai profundă a vinovaților, pe o perioadă mai lungă. Averescu și prin această broșură-manifest „Răspunderile” este viu și actual, lucrarea sa îndemnând la critică și atitudine civică.

NOTA:

¹ Prof. univ. dr. Ioan Scurtu: RĂSPUN-
DERILE. De la Ferdinand și mareșalul
Averescu la demolatorul Petre Roman
și Traian Bănescu -
<http://www.ziaristionline.ro/2011/11/10>



Aniversare 120

PAMFIL ȘEICARU,

CAVALER AL ORDINULUI

„MIHAI VITEAZUL”,

ISTORIC ȘI DIRECTOR DE OPINIE

----- Emil Niculescu

Sublocotenentul de la Cerna și Cireșoaia

Pamfil Șeicaru s-a născut la 18 aprilie 1894, la Tăbărăști, județul Buzău. Anii școlarității îi va parcurge la Buzău, Tecuci și Bârlad. La începerea cursului primar se mută cu părinții la Buzău, unde este martor al înălțării primăriei: *Războiul de Independență nu s-a situat prea departe în trecut. Când eram clasa a II-a primară la Buzău, venind de la școală auzeam cântecele lucrătorilor italieni care ciopleau pietrele Palatului comunal.*¹

Generației sale i-a revenit datoria înfăptuirii României Mari, țel pe care și l-a asumat cu toată abnegația, ca pe o ștafetă de onoare. *În cursul istoriei unei națiuni, în succesiunea generațiilor, unele au simțul istoriei în cel mai înalt grad, altele sunt aistorice. (...) Generația care a făcut războiul unității naționale a avut simțul istoric- era așa de dominată de imaginile trecutului că, după bătălia de la Argeș, în retragere, am întâlnit resturile Regimentului 8 Buzău care luptase în sectorul Călugăreni și pierduse două treimi din efectiv. Ofițerii se simțeau umiliți: „N-am fost demni, am fost incapabili să ferim Călugărenii de rușinea unei înfrângerii”. Toți aveau ochii plini de lacrimi. Ei porniseră la asalt ca și cum în fruntea lor pășea umbra marelui voievod, năprasnicul Mihai ținând steagul în mână.*²

Defecțiunea rușilor, atât pe frontul din Dobrogea, cât și pe frontul de la Porțile Moldovei a făcut ca antirusismul său să nu aibă numai temeuri bazate pe lectura istoriei, ci și pe experiența personală: *După lupta de la București se simțea că un arc se rupsese și asta se vedea după capetele plecate. Fiecare ofițer sau soldat se închisese în sine, iar tăcerea ritmată de cadența pașilor, reflecta drama interioară a fiecăruia. Din când în când se putea auzi: „Rușii ne-au trădat, ne-au vândut nemților” (...) cuvântul „trădare” a țâșnit ca o expresie a unei lungi meditații asupra armatei ruse.*³ Comportamentul oștenilor țarului era incompatibil cu onoarea, demnitatea vreunei armate europene: *Pe lângă Focșani, un podgorean mi-a arătat în pivniță cum pluteau hoiturile unor soldați ruși deasupra vinului care cursese din buțile uriașe ciuruite de gloanțele de carabină. Încercase, bietul român, să le defe „dintro cofeică atât cât ar fi putut bea, dar pofta lor era să distrugă. Fiecare trăgea un foc de carabină ca să facă o gaură în bute și cu gura lipită, ca niște lipitori, beau până cădeau amețiți. Vinul a continuat să curgă peste ei, umplând pivnița. Alte unități de cazaci au coborât în pivniță, își umpleau gamelele și râdeau prostește la vederea hoiturilor celor înecați.*⁴

În rândurile pe care i le consacra, monograful său, Victor Frunză, notează despre campania Întregirii, la care a participat ca sublocotenent de rezervă, în Regimentul



Pamfil Șeicaru, Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”

17 Mehedintzi: *În portretul care i-l face lui Al. Busuioceanu (critic și istoric de artă, emigrat în Spania, n.m.), Șeicaru trasa cu denumiri având semnificații răscolitoare pentru ostașul din el: Cerna, malurile Neajlovului, Momîia, Cireșoaia. De la Orșova până la Oituz. Regele Ferdinand I-a decorat cu Crucea de cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, iar generalul Berthelot i-a conferit ordinal „Croix de Guerre”. Ordinul semnat de Ferdinand suna astfel: „Acord Ordinul „Mihai Viteazul” pentru vitejia și îndârjira cu care a comandat compania de mitraliere în luptele de la cota 771 Cireșoaia, la 27, 28 și 29 august 1917.”⁵*

Despre împrejurările dobândirii acestei înalte distincții militare, va aminti locotenentul Ion Pantazi, fiul

generalului Constantin Pantazi, ministru de război în a doua conflagrație mondială (decedat în penitenciarul de la Râmnicu Sărat, în 1958), pe atunci căpitan, decorat în același grup Șeicaru; acesta a înfruntat un regiment bavarez, iar compania care era așezată călare pe cotă era comandată de căpitanul Rommel, celebrul feldmareșal de mai târziu. Tot această sursă indică faptul că ordinul i-a fost remis, de Ferdinand cel Loial, în compania căpitanilor (de atunci) Constantin Pantazi și Emil Pălăngeanu⁶.

Un „dicționar” al presei și publicațiilor, alcătuit, nu mult după război, pomenea: *Șeicaru Pamfil. Profesionist. Născut în 1894 la Buzău. Licențiat în drept. (...) E dotat cu mare talent de polemist. A fost director al ziarelor „Bucovina” din Cernăuți, și „Ora” și al revistei „Hiena”. A scris la „Neamul Românesc” iar în prezent este redactor la cotidianul „Cuvîntul”. Colaborează la diferite reviste literare. În focat naționalist s-a distins în ultimul război al întregirii iar pentru eroismul lui a fost decorat cu „Mihai Viteazul”, „Steaua României” cu spade, „Croix de Guerre” etc. E membru în Sindicatul Ziariștilor.*⁷

Ca o dovadă a faptului că paradoxul ne-a fost totdeauna familiar, un „catalog” al cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul” nu-l înregistrează pe Pamfil Șeicaru, în schimb, îl trece printre onorații acestei ilustre distincții militare românești, pe fostul adversar al locotenentului de rezervă de la Cireșoiaia, căpitanul, pe atunci, de vânători alpini, *nimeni altul decât generalul feldmareșal Rommel Ervin, Comandantul Grupului de Armate „B”, fost comandant al „Afrika Corps”*. Acestuia i se conferă „Mihai Viteazul” clasele a II-a și a III-a, prin Decretul Regal Nr. 1297 din 12 iulie 1944.)

La acea dată, Rommel era comandantul trupelor care păzeau Zidul Atlanticului. Pe 6 iunie 1944

fusese „Ziua Z”, invazia aliaților, care și reușise. Pe 20 iulie avusese loc un alt atentat împotriva lui Hitler, în care fusese implicat și Rommel; în urma faptului că fureul ajunge în posesia acestei informații, pe 14 octombrie, îi acordă celui vinovat șansa de a se sinucide. În cea mai fericită ipoteză, feldmareșalul a purtat ordinul românesc de război vreo trei luni, dacă nu cumva l-a aruncat într-un sertar la 23 august 1944, când România a întors armele împotriva Germaniei. Oricum, în această perspectivă, demersul regal pare a se înscrie între farsele istoriei. Colegialitatea celor doi adversari de pe frontul Moldovei venea, pentru ambii, prea târziu.

S-a păstrat, în schimb, brevetul de cavaler al locotenentului Emil Pălăngeanu, din Regimentul 3 Vânători, decernat prin Înaltul Decret 611 din 21.VI 1917 – *Pentru vitejia și avântul cu care a comandat compania în luptele din 1916 la Boldogvaroš, Sita Buzăului și Gura Siriului unde a atacat la baionetă nimicind o companie inamică luând prizonieri 40 de oameni. La Mălaia a luptat împotriva unei forțe inamice superioare;*⁹ decorația i-a fost prinsă pe veston de însuși regele Ferdinand, în același „lot” de ofițeri cu Pamfil Șeicaru. Fost profesor la școala de cadeti de la Mănăstirea Dealu, îl are printre elevi și pe Petre Pandrea, și el deținut politic, care ne comunică informația că generalul a murit, asasinat de un gardian, la Canal.

Pe 26 Aprilie 1945 se înregistrează depoziția dr. Virginia Șeicaru Munteanu, sora acuzatului Pamfil Șeicaru, în „procesul ziariștilor”, din care cităm pentru lămurirea obârșiiilor dar și a „livretului militar” al gazetarului: *Tatăl meu, Haralambie Șeicaru este unicul supraviețuitor din cei 14 copii ai preotului C-tin Șeicaru din comuna Tăbărești (unde avea o proprietate de 50-60 ha, n.m.).*

Părinții mei au vândut în anul 1913 o parte din locul ce-l posedă

în comuna Tăbărești, parte vândută în sumă de 42.000 lei, sumă din care au construit o casă pe locul mamei mele, casă situată pe B-dul Brătianu nr.2, în Buzău (...)

*În privința averii lui Pamfil Șeicaru, știu că are o fermă la Ciorogârla, pe locul unde a fost impropietărit, fiind decorat cu ordinul „Mihai Viteazul” (decorație primită în războiul trecut).*¹⁰ Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”, cei din războiul Intregirii, primeau un lot de 20 ha. Ferma/conacul lui Șeicaru a fost naționalizată și trecută, cu titlu de folosință, mai apoi lui Mihail Sadoveanu, în calitate de înalt funcționar de stat al R.P.R.: era președintele Marelui Adunări Naționale.

Gazetarul

Gazetar politic de mare miză, fost combatant între literații care s-au autodenumit, „generația tranșeeilor” (Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Victor Ion Popa, V. Voiculescu, Al. O. Teodoreanu etc.) Șeicaru a văzut modul în care clasa guvernantă a înțeles să se angajeze în războiul pentru realizarea României Mari: *Pe cât de strălucit condusesse Ionel Brătianu politica externă, pe atât de deșuchiată, de inconștientă, până la crimă, a fost acțiunea Guvernului liberal în prepararea țării pentru intrarea în Război.*

*Când generalul Averescu a scos ziarul „Îndreptarea”, la sfârșitul lui martie 1918, publicând primul articol din seria intitulată „Răspunderile”, nu s-au putut tipări decât 25.000 de exemplare, deși cererile erau de zece ori mai mari. Orice atac contra lui Brătianu și a guvernului liberal avea succes.*¹¹

În aprilie al aceluiași an, va scoate, împreună cu N.Porsena, Demostene Botez, Ion Vinea, Alfred Hefter și C. Iarca (buzoian, n.m.), „Arena”, care impunea prin factura, spiritul, vioiciunea atacurilor, fronda tinereții.

„Chemarea” (martie 1919), scos de N.D.Cocea, fost coleg cu

Șeicaru la liceul buzoian „Hasdeu”, și fiu de general foarte dinastic, va proba că relele însoțiri și exhibițiile, presa „de scandal”, cu orice preț, nu intra în vederile de junețe ale acestuia: *După două săptămâni de la apariție, el a publicat câteva articole apologetice ale Revoluției bolșevice, iar de Paști, desenul care trebuia să reprezinte învierea avea în locul mântuitorului pe Lev Troțki. Revoltați, Cezar Petrescu și Pamfil Șeicaru și-au dat demisia, antrenând și pe Ion Vinea, Eugen Filotti, toți trecând la „Adevărul”.*¹²

Între 1919-1924 va conduce, împreună cu Cezar Petrescu, săptămânalul „Hiena”, cuprinzând polemici literare dedicate denunțării ideilor moarte, anunțând portretul său robot de mai târziu, așa cum i-l creiona un exeget al pamfletului românesc, George Nițu: *demolator de mituri, de destine și de cariere*

*de tot soiul. Fire incomodă, iconoclast și pamfletar de temut, dominat de demonul polemicii, Șeicaru devine cronicarul, comentatorul politic cel mai vestit din perioada interbelică.*¹³

Alegerea virulentului nume de pe frontispiciul revistei nu aparținea gazetarului buzoian, ci era un „brevet” al prietenului și colegului său de redacție, Cezar Petrescu: Titlul Hiena a fost ales de Cezar. Mie nu mi-a plăcut fiindcă amintea de un animal infect, laș; el mi-a justificat alegerea făcându-mi o întreagă teorie asupra cadavrelor ideilor moarte (sic!), cadavre care impuneau un serviciu de ecarisaj. Revista a apărut; deasupra titlului, Cezar desenase o hienă hidoasă. *Titlul revistei, conținutul, stilul, fronda tinerească au impresionat. Constantin Mille (directorul ziarului „Adevărul”, n.m.) a remarcat-o de*

*la primul număr și generos a consacrat un antrefileu în „Adevărul”. Nu era o notă anonimă. C Mille semnând-o, sublinia atenția pe care o acorda revistei noastre.*¹⁴

„Curentul” îl va edita, din 1928, cu o echipă redacțională „recrutată” de la „Cuvîntul”, între care: Cezar Petrescu, Nichifor Crainic, Al. Busuioceanu T. Theodorescu-Braniște, Dem. Theodorescu ș.a., la care se adaugă, mai apoi, Ion Vinea și N. Carandino. Despre modul în care a început această nouă apariție pe piața bucureșteană oferă detalii impresarul de teatru Gaby Michailescu: *a înființat ziarul „Curentul” cu bani de la I.G. Duca. De la început gazeta a suscitât interes, câștigând intelectualitatea românească nu numai prin pana incisivă a directorului, temut pamfletar, ci datorită unei strălucite echipe de condeieri cărora el*



Redacția „Curentului” din primii săi ani, văzută de A. Dragoș

le-a pus la dispoziție coloanele, socotindu-i implicit părtași la făurirea prestigiului și succesului acestui cotidian. (...) Compartimentele foarte bine susținute de „Curentul” erau economicul, finanțele, faptele senzaționale, politicul.¹⁵

La numai 10 ani de la apariția primului număr, „Curentul” avea tipografie proprie, iar, după 1941, tirajul ziarului depășea 200.000 de exemplare, iar duminicile se trăgeau 300.000; tot duminical apăreau suplimentele „Curentul familiei”, „Curentul pentru copii”.¹⁶ Faptul că din 1939 avea editură, iar aceasta tipărea două ziare noi,

„Evenimentul” și „Rapid”, că ridicase „Palatul Curentul” a făcut ca inamicii să-l denigreze cu formula „etajul și șantajul”, strecurată și în dosarul său penal, de condamnare la moarte. În pofida faptului că, enumeră Frunză, a sângerat în Primul război mondial, că a ridicat o mănăstire („Sfânta Ana”, la Orșova, n.m.), că în calitate de deputat a inițiat la Cameră Legea reconversiunii datoriiilor agricole, contribuind la salvarea țăranilor care altminteri ar fi fost ruinați de băncile care le acordaseră credite, pe care nu le-au mai putut achita etc.



Din „Decalogul” ziaristului

Pamfil Șeicaru considera că ziarul de sub direcția sa, rezemându-și destinul exclusiv pe adeziunea cititorilor, avea câteva țeluri: să trăiască cu intensitate, să participe impetuos la toate întâmplările din care se țese pânza misterioasă a istoriei. Unicul lui judecător, fără drept de apel, este cititorul. Un scriitor se poate consola de insuccesul momentan, gândindu-se la sentința postumă a generațiilor viitoare care revizuiesc toate judecățile contemporanilor. Unui gazetar nu îi este îngăduită această iluzie. (...) Un gazetar să nu uite niciodată că îndeplinește o misiune de interpret al sentimentelor care animă opinia publică. Cititorul îți iartă chiar o atitudine care îi va fi ultragiată sentimentele, dacă atitudinea este sinceră, dezinteresată, bazată pe o armătură de convingeri. Dar nu iartă absența de opinie, strecurarea printre evenimente cu o gângăveală poltronă de opinii. Își are răsplata lui, curajul, chiar al unei înfruntări de opinie. În fond, cititorul este aspru, dar drept judecător.¹⁷ Acest „credo” a făcut din Șeicaru unul dintre cei mai importanți formatori de opinie, vreme de șaisprezece ani (1928-1944). Dar era vorba, atunci, de calitatea inteligenței cititorului român, pierdută, în oarecare măsură, prin autoritarismul regal, dictatura antonesciană, lunga istorie comunistă, dar și prin presa „liberă” postdecembristă, ajunsă, după un sfert de veac, tabloidizată și partizană.

Asumarea unei poziții față de chestiunile arzătoare, la ordinea zilei era o altă încercare, ce nu putea fi ocolită; unor ziare de mare tiraj, precum „Universul”, fondat de Luigi Cazavillan, în 1884, ilustrate și ieftine (5 bani), li se reproșează nu echidistanța politică, ci tocmai lipsa de atitudine: În atmosfera pasionată a vieții publice, Luigi

Cazavillian s-a ferit să alunece fie spre liberali, fie spre conservatori. Cugetarea politică a lui Cazavillian se reducea la formula „niți cu aia, niți cu aia”. Nevoind să aibă o atitudine, se mulțumea să publice doar informații și telegrame, iar articolele sălcii nu supărau pe nimeni. Take Ionescu a definit, mai târziu „Universul” „organul lașității naționale”.¹⁸ Pamfil Șeicaru a făcut publicistică incisivă, polemică, picantă, recognoscibilă prin atitudine și stil. Nu uită, totuși, meritul directorului de a-l fi avut colaborator pe Caragiale.

O dreaptă măsură, propensiunea spre cultură și arte (își îndemna colegii de redacție să citească cel puțin 200 de pagini pe zi), îl fac să poată trece cu vederea „scăderile” lumești/morale ale unor actanți de presă, precum Alexandru Bogdan-Pitești, directorul revistei de artă „Ileana” și al cotidianului „Seara” (apărut în timpul ocupației germane a Bucureștiului): Bogdan-Pitești a cultivat celebritatea scandalului până a murit. Fiind bogat, se înconjură de artiști, de scriitori. A fost primul care l-a prețuit pe Luchian.¹⁹

Meritele de gazetar patriot ale lui Iorga sunt reliefate printr-o acoladă europeană: *Am căutat să compar „Cronique de la grande guerre” a lui Maurice Barrés cu „Însemnările războiului nostru în note zilnice” ale lui Iorga. Mai meșteșugite, însă lipsite de căldura spontaneității (...) pe când în articolele lui Iorga se redau bătăile de inimă ale unei colectivități. Scurte, adesea doar o imagine dezvoltată liric, parastrofe dintr-o epopee. Toate încercările literare ale lui Iorga sunt fade, exerciții între două prelegeri, între două discursuri, sau două conferințe; le lipsește inspirația, prospețimea de imagini, autenticitatea emoției. Dar pentru gloria literară a lui N. Iorga ajunge „Războiul nostru în note zilnice”.*²⁰ Non multa, sed multum.

Este modul în care își dorea sieși să scrie, pasional, urmând, cu

o formulă a lui Take Ionescu, „politica instinctului național”, așa cum însuși a făcut-o în volumul „România în Marele Război”.

Nu uita că nu numai bunele intenții nu sunt suficiente, un exemplu fiind apariția (în ianuarie 1917, la Iași) a ziarului România, editat de Marele Cartier General al Armatei, în a cărei redacție erau mulți literați care nu făcuseră gazetărie: Mihai Sadoveanu, director, N.N. Beldiceanu, Petre Locusteanu, Corneliu Moldoveanu, G. Rotică a căror proză lipsită de vigoare avea toate scăderile scrisului destinat propagandei. (...) Toți redactorii „României” aveau imaginea războiului din „Povestirile unei coroane de oțel”. Gh. Coșbuc scrisese povestea însărcinat de Casa Școalelor: o versiune imaginară a războiului de la 1877 care, în nici un caz, nu putea servi de model pentru războiul din 1917. Intenția a fost bună, dar (în, n.m.) lipsa de orice contact cu frontul a redactorilor „României”, scrisul lor era convențional, de o retorică banală care nu putea provoca decât cel mult indiferența.²¹ Cunoașterea nemijlocită, „din teren” a subiectului era alta dintre „poruncile” ce nu puteau fi încălțate.

Cuvinte calde pentru pana unor importanți actori ai scenei politice naționale va avea Pamfil Șeicaru pentru buzoianul Alexandru Marghiloman, la apariția „Notelor politice” ale acestuia, în articolul: *Să avem un Saint-Simon român?* („Cuvîntul”, nr. 766, luni 23 mai 1927): *De dincolo de mormânt, Marghiloman provoacă o prăbușire neașteptată de decoruri, o ștergere brutală a fardurilor, o delațiune, o trădare a unei întregi bande constituite din minciñoșii idealismului rentabil, din găgăuții ambițiilor nevolnice, din cinicii caselor de toleranță din borfașii cu program social și patetic electoral; cel eliminat din conspirația ipocriziei fardate tricolor se războiește, denunțându-i.*²²

Dintre gazetarii cu matrice buzoiană, remarcă, în „Istoria presei” scrisă în 1942 (p.284), drept: *Un real talent și om de o frumoasă cultură a fost Anton Bardescu. Luase la Paris doctoratul în drept civil cu o teză elogiată de Planiol și poseda o solidă informație clasică. Citea curent texte latine și grecești, din care cauză scrisul lui s-a resimțit de influența clasică în armonia frazei, în argumentare, în mânuirea ideilor. O vădită timiditate îi accentua un spirit excesiv de auto-critic.*

A murit tânăr, presa pierzând un scriitor de excepționale însușiri. Fișa acestuia, alcătuită de G. Caliga, la capitolul „Directori de ziare” și „Presă contemporană”, îl menționează ca fiind un apropiat al generalul Averescu, care, începând cu 30 martie 1926, era la a doua guvernare: *Bardescu A.A. Profesionist. Născut la Buzău în anul 1887. Doctor în științe juridice de la Universitatea din Paris. În presă de la 1918. Director al ziarului „Îndreptarea”, oficios al Partidului Poporului. Fost deputat. Dela 1926 vice președinte al Sindicatului Ziariștilor din București. A scris în limba franceză un studiu asupra libertății presei „L Abus du droit”.*²³

Un alt asterix pozitiv primește un gazetar din Râmnicu Sărat, viitor deținut politic, exclus definitiv din presă, într-o ședință din 15 octombrie 1944, și, mai apoi, cel care, la chemarea lui George Ivașcu, va „construi” revista „România literară”; în 1934, „Dimineața” trimisese în Germania un tânăr reporter de reale însușiri, *Mircea Grigorescu, spre a face o anchetă. Seria de reportaje, bine scrise, asupra Germaniei hitleriste a produs un mare efect asupra cititorilor dimineții. Gr. Gafencu a angajat la „Timpul” pe tânărul reporter, făcându-l redactor șef.*

Noul ziar s-a ferit să ia o atitudine fermă contra dreptei naționaliste care devenea tot mai dominantă; nici spiritul prudent, nici

temperamentul limfatic al lui Gafencu nu se potrivea cu exigențele unei înfruntări cu fluxul naționalist al opiniei publice. Aici, Șeicaru va constata, abia în exil, că n-a avut un diagnostic sigur întrucât, Gafencu (1892 -1957), jurist, diplomat, ziarist, va pleca în Occident, în 1943; condamnat, în contumacie, la 20 de ani de muncă silnică, i se retrage cetățenia română (1948) și devine lider al emigrației române anticomuniste, cum precizează, în niște note la memoriile lui Stelian Popescu, directorul „Universului”, emigrat în Olanda, istoricul Ioan Opris.²⁴

„Un Talleyrand al Balcanilor!”

Șeicaru avea busolele sale infailibile, între care bursa aurului: *cât timp Reichul repurta succese, dolarul era în scădere chiar față de aur. Pe urmă, după dezastrul de la Stalingrad și mai ales după celebra bătălie de la Kursk, aurul – adică monedele și bancnotele americane, elvețiene, engleze și suedeze – au început să crească vertiginos. Pe măsura panicii, a exodului celor care fugeau. La un restaurant are loc o discuție la care erau de față Vinea, bun prieten pe care Șeicaru voia să-l determine să plece, Mihai Fărcășanu, șeful tineretului liberal, când cel care își pregătea bagajele face o profeție ce se va valida: Degeaba se laudă Churchillo că nu e cioclul Imperiului britanic, el este ceea ce nu vrea să fie, după cum astăzi Hitler e groparul poporului german. „Anglia e gata să lupte până la ultimul soldat străin” (aluzie la armata colonială engleză, n.m.) – e o butadă des repetată și astăzi de anglofilii noștri. Dar creierașul lor anemic nu-i ajută pentru a digera faptul istoric crud, autentic. Fiindcă, domnilor, pentru ca istoria să se poată repeta, trebuie în mod fatal să aibă momente inițiale unice, de unde pornește repetiția. Așadar nu mi-e teamă să spun că Anglia luptă*

până la ultimul ei soldat pentru a crea imperiul lui Stalin...ca și Statele Unite de altfel!

Față de alte „oracole” politice ale vremii (Vișoianu, Savel Rădulescu, Titel Petrescu, Tătărescu) Șeicaru nu se va păcăli în tendința de a-și persuadea companionii să plece, creându-le un scenariu „apocaliptic” de real, mai apoi: - *Din ceața viitorului – ca să vă răspund în același stil (i se imputase ironic condiția de mafaldă, n.m.) – se ridică o umbră uriașă, înspăimântătoare, a lui Stalin, a marelui câștigător. Îl studiez, îl urmăresc de ani de zile.*

Până să fac abstracție de legendă și să ajung la realitate a trebuit să citesc munți de cărți. Am procedat la fel cu Hitler, cu Mussolini, cu Roosevelt, cu Churchill. Primii doi sunt afară din discuție. Rămâne Roosevelt – un paralytic imbecilizat de diverse convingeri mai mult sau mai puțin mistice – și Churchill. O fi el bețiv – vorbesc de Churchill – dar asta nu-l împiedică să fie lucid și să realizeze că Goebbels are dreptate! E groparul Imperiului Britanic. Dar nu numai atât. Printr-o împletire diabolică a împrejurărilor, el vede – și aici e drama lui – cum a ajuns complicele lui Hitler în ridicarea Imperiului sovietic. Degeaba râdeți. În clipa de față se făurește cel mai mare imperiu din câte a cunoscut umanitatea. Unde se va opri? La Berlin, la Viena sau la Paris? Poate că fugind de aici ar fi mai cuminte să mă topesc în imensitatea Braziliei, a Americii de Sud.²⁵ Cât despre prietenia, cumva ciudată, pe care i-o purta Vinea, aceasta se explică, în aceleași memorii, prin admirația față de flerul politic al acestuia: Disprețuia (autorul „Lunaticilor”, n.m.) „șmecheria”, acea meteahnă mărunță a românului care își fură căciula.

„Dar Șeicaru? – observam – nu e șmecher?” „Nu, Pamfil e un bandit, un pirat...” „E un Talleyrand al Balcanilor!” Auzeam pentru prima oară această comparație.

Un alt gazetar al timpului, A.P.Samson, de la „Adevărul” va indica un alt „prototip” al directorului de la „Curentul”: *Pamfil Șeicaru a reeditat în presa română, într-o formă modernă, „cazul” lui Pietro Aretino, figură pitorească a renașterii italiene. Aretino a fost primul ziarist care și-a dat seama că scrisul „poate deschide toate ușile”. N-a fost deci un original Șeicaru în această materie, dar condițiile istorice i-au permis o reușită chiar mai mare decât a lui Pietro Aretino.*

Cea mai importantă ușă care va fi deschisă de Șeicaru se situează în planul politicii externe. După venirea lui Hitler la putere, în România s-a dat din ce în ce mai aprig o luptă de influență între Germania și Italia. Axa Berlin Roma nu exista încă. (...) Sprijinind penetrația italiană, Șeicaru a trebuit, până la urmă, să navigheze în alte ape, chiar dacă personal n-a fost un mare admirator al lui Hitler și nici al lui Antonescu și chiar dacă a trecut acest rol redactorului său Ionel Dumitrescu, în fapt al doilea director al „Curentului”.²⁶

Faptul că, într-o vreme, gazetarul încă mai credea că Occidentul nu va permite extinderea U.R.S.S.-ului în Europa, este amintit de Barbu Cioclescu fiul Criticului, care lucra la „Curentul literar”: *Prin iunie, când a avut loc debarcarea aliaților în Normandia, Pamfil Șeicaru deveni tot mai nervos. Primea vizite, ambasadorul Elveției Rene de Weck, ba și primul ministru, Ică Antonescu veneau cu oarecare frecvență. (...) De cum se auzea, îndesat și tot mai clar, bâzâitul bombardierelor, Șeicaru ridica mâinile spre cer, strigând: „Amice Cioculescu, îi vezi, știi cine sunt ăștia?” Și tot el oferea răspunsul: „Poliția cerului. Dacă rușii or să vrea să ajungă la Atlantic, au să vină ăștia și au să se cace peste ei, uite așa, așa...” (...)*

Îi va comunica lui Șerban Cioculescu, după momentul când frontul ajunsese în Moldova, că va

pleca din țară spre a nu cădea în ghearele rușilor. „Dar domnule Șeicaru, încerca să-l liniștească Șerban Cioculescu, de ce să pleci? Aici are să se instaureze un regim democratic, care nu va permite abuzuri, vindicte”. „Ești naiv amice Cioculescu, îi răspundea Șeicaru. Dacă pun mâna pe mine, mă spânzură. Cum au vrut, dealminteri, să facă și legionarii. Eu n-am avut noroc în politică”. Și se umbra la față.²⁷

Nicolae Carandino, care, în palatul „Curentului” și cu performanțele utilaje tipografice de acolo, a scos, în calitate de director, până la arestare, „Dreptatea”, ziarul Partidului Național Țărănist, condus de Iuliu Maniu (mort în detenție la Sighet, 1953), își amintea febrilele zile de august 1944: *Pamfil Șeicaru plecase în străinătate donând întreprinderea unui consiliu din care făceau parte generalul Constantinescu-Klaps, Ion Vinea, Romulus Dianu, Lorin Popescu.*

La despărțire, Șeicaru mi-a propus să plec cu el și cu Puiu Dumitrescu (fostul secretar al lui Carol al II-lea) care era de față. De ce să plec? De ce să fug?

Propunerea lui mi s-a părut echivalentă, în acea clipă, cu a lui Al Capone sau a lui Dillinger dacă ei mi-ar fi propus să fugim că „vine poliția”. Nu numai că mă simțeam „nevinovat” dar, cu ani în urmă, luptasem constant pe pozițiile de stânga. Prim redactor al „Faclei” (după Cocea și o dată cu direcția Vinea), colaborasem la toate ziarele și revistele democratice, iar în timpul „războiului sfânt” fusesem internat la Târgu Jiu o dată cu Victor Eftimiu, cu Ralea, cu Zaharia Stancu.

Dar Șeicaru insistă. Enervat, la un moment dat i-am tăiat-o scurt, la care, cu maniera lui brutală, m-a apucat de guler și mi-a zis: „Vezi tu, mă! De cravata asta o să te spânzure într-o zi comunistii. Și atunci ai să-ți aduci aminte de mine! Dar o să fie prea târziu.”²⁸

Plecarea sa nu pare să fi fost, după cum mărtusisește, numai o „salvare” particulară de piele: *L-am văzut pe Antonescu la Olănești, în ziua de 7 august 1944. Am stat de vorbă două ore și în concluzie mareșalul mi-a spus să plec imediat la Madrid. Obiectivul îl voi lămuri și va lumina o serie de evenimente. Că eu figurez între cei designați să fie imediat arestați, era firesc, doar toată acțiunea mea din 1939 și până în august 1944 a fost anti rusă și continuă și azi.²⁹*

Vocația prieteniei

Poetul și publicistul Vlaicu Bârna, familiarizat cu redacțiile și cafenelele literare ale timpului amintește top-ul în care figura Șeicaru și încercarea lui de a-și asigura, în lipsă, perpetuarea apariției ziarului: *E bine de știut că în acei ani până la plecarea lui din țară, Pamfil Șeicaru a fost figura numărul unu a presei bucureștene, deși ziarul lui, „Curentul” se situa cam pe locul al patrulea în ordinea tirajului.(...)*

În preajma războiului, trustul „Curentul” a scos un ziar de prânz, „Evenimentul zilei”, la conducerea căruia l-a instalat pe prietenul său din tinerețe, Ion Vinea. (...) Șeicaru a părăsit țara în grabă, știind bine ce îl putea aștepta. Cezar Petrescu mi-a spus că înainte de plecare, Șeicaru îl chemase și, făcând apel patetic la colaborarea lor din junețe și de mai târziu, i-a oferit conducerea „Curentului”. Scriitorul n-a primit-o, bineînțeles.³⁰

Pamfil Șeicaru a avut un adevărat cult al prieteniei, vizibil și înainte și după plecarea din țară. În ce privește morala unor oameni de litere care au colaborat în câmpul publicisticii, în speță polemica Arghezi – Cocea, nu i se întrevide nici urmă de satisfacție de filon balcanic („întărită-i, drace, că și mie-mi pacer!”) ci o morală din cele mai adânci și măhnire: *În revista lui Cocea a publicat cele mai*

frumoase poezii, iar vechea prietenie ar fi trebuit să rețină, să evite trivialitățile. Prietenii când se rup, trebuie să păstreze aceeași decență tăcere ca și soții după un divorț. Și această oribilă polemică între doi foști prieteni nu a avut nici scuza unei fanatice convingeri, a cărei identificare ar fi anulat orice simț de măsură sau de decență; amândoi serveau interesele propagandei franceze și germane.³¹

Ciudățeniile și, uneori, umorile dar și caracterul directorului de la „Curentul” reies și din memoriile (excepționale) ale ale lui Gh. Jurgea Negriștești, un tânăr „de familie” din anturajul lui Vinea, din care decupăm câteva felii: *- Sunt câini amabili și câini care caută orice prilej de a te mușca – observă Vinea la teoriile lui Șeicaru. Care crezi tu că sunt mai spontani, mai sinceri?*

Cei care te mușcă. Care-și arată colții, a răspuns Șeicaru vehement. La ceilalți e totdeauna vreun cotlet în perspectivă. Franchețea o considera superioară „diplomației”.

Și Vinea și Carandino și mulți alții au rămas și au urcat golgota regimului „democrat popular” de extracție moscovită plătind, cei mai mulți, prețul reclusiunii politice: Lui Vinea i s-a luat dreptul de semnătură. *Pentru că n-a vrut să intre în Partid, când i s-a propus – înregistrează Magda Ursache – Ion Vinea (lucra ca ghipsar, hamal, magazioner și „negru literar”, a fost agățat pentru o spăimoasă acuză în 51-52: trafic cu aur. A vândut lui Petru Dumitriu (210 monede aparținând mamei Elenei Orghidan). L-au bătut la tâlpi până a recunoscut. A fost eliberat anevoie, după intervenția doctorului Lupu de la Dej, nicidecum a lui Petru Dumitriu, care a declarat, nonșalant, că aruncase aurul burghez în lac. Vinea a tradus „Hamlet” și Petru Dumitriu a semnat. Cică „l-a acoperit”.³² În 1960, și Petru Dumitriu „a defec-tat”, fugind în Occident. Oscar Hann era vechi prieten cu Șeicaru,*

pe care îl cunoște din război și asupra dăruirii căruia depune și Cezar Petrescu, într-un articol publicat în „Cuvântul”, în 1925: *De pe atunci încă „Exantematicul” ori „Ordonanța” părăsesc figurația fidelă a lumii fenomenale, nu mai rețin aspectele efemere ale vieții ci adunate pe planul vertical în care se ramplasează opera, cuprind și statornicesc o idee și un sentiment.(...) Schițele de război „Învingătorul, „La raport”, „Patrula” și-ar avea locul mai bine decât oriunde, în Muzeul militar, fiindcă vorbesc despre războiul autentic mai mult decât atâtea monumente care pângăresc în aceeași vreme și piețele noastre publice și amintirea ostașilor care au luptat și au murit altfel decât în atitudini de operetă.*³³

Șeicaru îi comandase lui Oscar Han ridicarea pe cheltuiala sa, a monumentului „Victoriei”, la Mărășești (...) *Un altul într-un mic cimitir din Alsacia, unde prin anii 30, Pamfil Șeicaru a reușit să îngroape osemintele ostașilor români adunate de prin mormintele răspândite în Franța ale prizonierilor din lagărele organizate de armatele germane de ocupație. O statuie a lui O. Han stă de strajă, reprezentând România. Nimeni nu știe care a fost modelul statuii, scrie A. De Flers, este mama lui Șeicaru, care orbise și pe care fiul ei o venera ca pe o sfântă.*³⁴

O evocare a prietenului Vinea o datorăm poetului și gazetarului Vlaicu Bârna: *era cu un sac gol împăturit pe mână, în niște haine destul de ponosite. Spunea că vine de la muncă. Fusese exclus din 1944 din Sindicatul Ziariștilor, n-avea voie să scrie în presă și o ducea foarte greu. Și atunci, prietenul comun, Oscar Han, care avea o comandă de la stat, cu organizarea unei expoziții la Fundația Dalles, l-a angajat pe Ion Vinea pe post de iposar. Lucra, adică, la prepararea ipsosului.*³⁵

Dincolo de Cortina de Fier

În emigrație, inițial în Spania, înțelege tâlcul negocierilor de la Teheran și Yalta, acolo unde s-a trasat viitorul „lagăr socialist”, prin semnăturile și procentajele sferelor de influență semnate de Stalin, Roosevelt și Churchill. De dincolo de „Cortina de Fier”, va fi un denunțator acerb al „vânzării” statelor est-europene către U.R.S.S. în cărțile „Pax americana, o pax sovietică” (Madrid, 1947), „Dolta – nimic decât cenușă” (Paris 1948), „România în Marele Război” (Paris, 1968), „Construcții pe nisip – politică istorică” (Madrid, 1972), „Dava Ceas – istorii adevărate pentru uzul americanilor” (Madrid, 1977), „Articole de fond”, „Curentul”, ianuarie-august 1944” (München, 1978), a unei lungi serii de articole precum: „România–Hiroșima morală”(1950)

La Madrid,- ne confiază Jurgea –Negrilești - *Șeicaru a încercat multe. A scris niște cărți în care îl apostrofa pe... Churchill! Căuta să dovedească cititorilor că a avut dreptate, că mereu a fost clarvăzător. Dar nimeni nu l-a citit, fiindcă are dreptate. Pe urmă a încercat să publice la Paris o modestă fițuică de șantaj. N-a reușit fiindcă – mi-a spus Vinea – era pe lista neagră a unei puternice loje din Paris. De ce? Vinea nu putea face decât presupuneri. De la un mare francmason știa de acest blestem care îi interzicea accesul în Franța și care l-a urmărit până la moarte.*³⁶ Memorialistul nu avea la îndemână documentele prin care să poată înțelege, ca Victor Frunză, că nu era numai atât, ci mult mai mult: încercarea de a-l discreditat, ademeni și înfășca a brațelor de caracatiță ale securității.

La 15 octombrie 1944, o comisie de epurare a gazetarilor care „au greșit” față de U.R.S.S., în timpul regimului antonescian din care făceau parte Emil Socor, Scarlat

Calimachi, Ion Pas, N.D. Cocea, Emil Serghie, N.Carandino, Miron Constantinescu, Cicerone Theodoresci – fost lucrător în serviciul de propagandă, în timpul războiului din Est și N. Moraru, exclus definitiv din presă pe Stelian Polescu, Pamfil Șeicaru, Nichifor Crainic, Iloe Rădulescu, I.P. Prundeni, Romulus Seișanu, Dem Theodorescu, Al. Hodoș (traducător din Baudelaire), Romulus Dianu, Mircea Grigorescu ș.a. Ulterior unii vor fi judecați de Tribunalul Poporului, în procesul din 30 mai-4 iunie 1945. Conform actului de acuzare, acești ziariști sunt vinovați de a fi contribuit prin articolele lor, la dezastrul țării. Martori ai acuzării au fost M.R. Paraschivescu, Radu Boureanu, Gheorghe Dinu, Zaharia Stancu. Pedepsele au fost foarte grele. P. Șeicaru - condamnat la moarte în contumancie, Ion Dunitrescu - 20 de ani de detenție, 10 ani degradare civică și confiscarea averii, Romulus Dianu și Seișanu – detenție pe viață, Ilie Răsulescu – muncă silnică pe viață, 10 ani degradare civică, confiscarea averii sale și a soției, Ilie Popescu Prundeni – detenție grea pe viață și confiscarea averii, Al. Hodoș – 20 de ani detenție, 10 ani degradare civică și confiscarea averii, Radu Gyr, 12 ani detenție riguroasă, 5 ani degradare civică și confiscarea averii, Nichifor Crainic – detenție grea pe viață, 10 ani degradare civică și confiscarea averii, tot astfel Stelian Popescu, fostul director al ziarului „Universul”.³⁷

Un ultim „șeicarolog”, sosit mai târziu la potou, este George Stanca, poet și reporter sportiv, ce nu și-a putut refuza un titlu vandabil: „Șantajul și etajul” Pamfil Șeicaru între legendă și adevăr (Editura „Adevărul”, 2012, p.320). Ar rezulta, din această nouă glosă asupra gazetarului, scriitorului și istoricului, că incriminanta pecete i-ar fi aparținut lui Nichifor Crainic, după însăși relatarea lui Șeicaru,

din emigrație: *Nichifor Crainic a fost unul dintre marii mei adversari. Am lucrat împreună la „Cuvântul” și „Curentul” dar n-am uitat ce făcuse el împotriva mea. Pe timpul când se construia Palatul Curentul la București, inventase sloganul „Șantajul și etajul”, nu așa cum se spune că ar fi fost Nicolae Iorga. Pe gardul vis-a-vis de Palatul Curentul scrisese cu litere uriașe sloganul menționat de mine mai sus.*

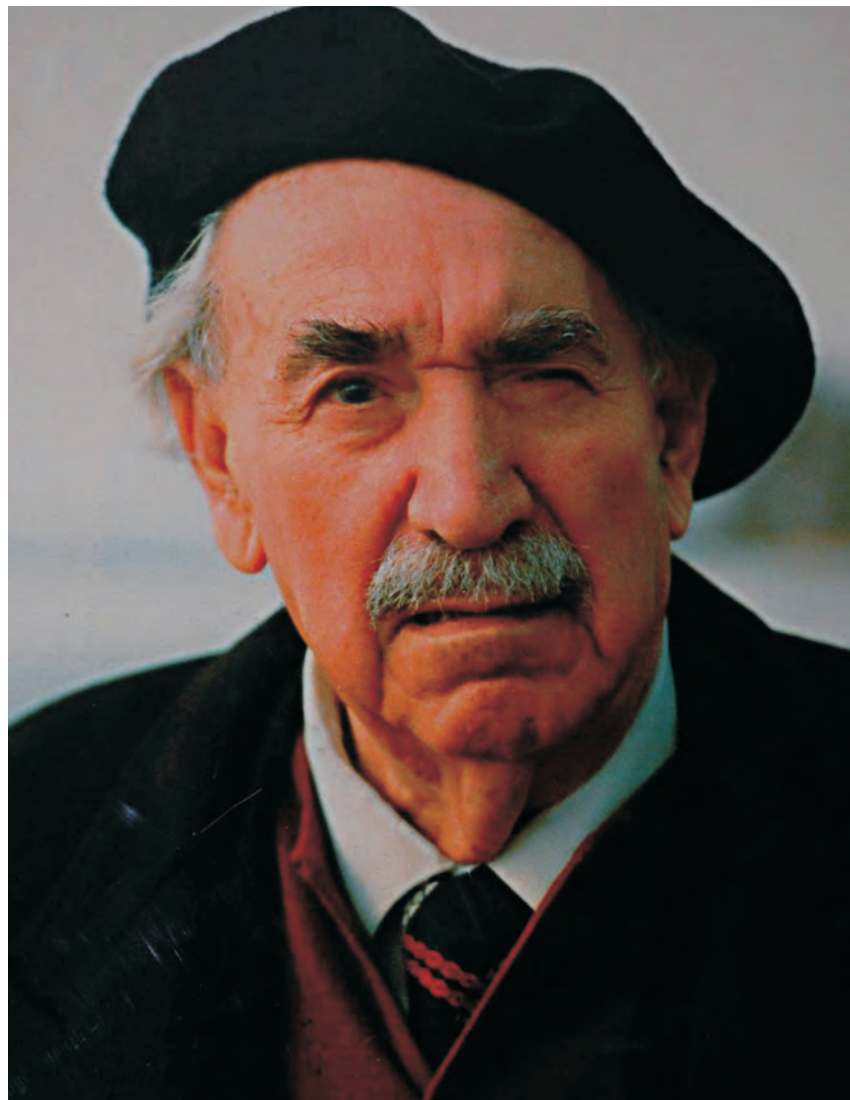
Faptul de a fi lăsat fără răspuns fandările de spadasin ale celui ce a scris „Șesuri natale” se datora nu lașității, ci faptul că iubea românismul și, mai mult, îi unea ardenta admirație față de Iorga. George Stanca aduce în apărarea „inculpatului” câteva argumente materiale: *A intrat în cartea istoriei noastre Mănăstirea „Sfânta Ana”, înălțată pe Dealul Moșului de la Orșova, sau Monumentul Victoriei de la Mărășești. La Ciorogârla, comuna în care își avea reședința, ridică, pe un teren primit în consecința Ordinului „Mihai Viteazul” edificii destinate să găzduiască: dispensarul, primăria, școala și cantina aferentă, baia comună; apoi Biblioteca Liceului „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bîrlad și, în zona de baștină, monumentul de la Beceni-Buzău, dedicat lui Constantinescu-Beceni. Am mai adăuga și o troiță, la Sary Krym, în Crimeea, pentru cimitirul eroilor români cari au căzut pentru neamul românesc și crucea lui Hristos, cum pomenește într-o epistolă de mulțumire locolenent colonelul I. Lupașcu, cel care amenajase acel loc de veșnică odihnă. În același număr al „Almanahului „Curentul”³⁸ se reproduce o scrisoare de mulțumire a lui Mihai Antonescu, vice-președinte al Consiliului de Miniștri și ministrul Propagandei Naționale, pentru inițiativa lui Șeicaru de a dona, din partea S.A. „Curentul” câte 3000 lunar pentru întreținerea a 6 copii orfani de război pe care cereți să-i desemnez, adăugându-vă dorința ca*

unul dintre orfani să-și fi avut părințele în Regimentul 17 Mehedinți, în care ați luptat și Dvs. În războiul unității naționale, iar ceilalți să-și fi avut părinții căzuți pentru țară în vânătorii de munte, aviație sau marină.

Alte informații de ordin caracterial, temperamental le produce Cezar Petrescu într-un „instantaneu” făcut la Iași, în 1918, pe timpul armistițiului: *Atunci (...) l-am cunoscut întâi pe Pamfil Șeicaru. Era revoltat de ceva (când nu e revoltat de ceva?). Vorbea încruntându-se dușmănos; pe obrazul încă pârlit de ploie și de fumul șanțurilor se zugrăvea încăleștată o indignare atât de violentă încât am crezut, într-adevăr, ce spunea: că trebuie o revizuire totală, să răsturnăm*

moaștele vechi, să cerem socoteală vinovaților și alte asemenea îndemnuri subversive. Știam că în fașa vrăjmașului fusese cu simplitate un brav. Cuvântul avea, dar, o greutate morală. Era un om care se dedicase războiului fiindcă avusesese candoarea să creadă în forța lui etică. Și cum gesticula furiș și privea vrăjmaș la automobilele cu roți elastice și cu cuconițe pudrate, vedeam în el vie și înfricoșată amenințarea răzvrătirilor viitoare.³⁹

Capitolul „Pamfil Șeicaru - Casandra României”, vreo douăzeci de pagini, învederează vizionarismul acestuia, faptul că, în avans cu douăzeci de ani, a „profețit” o viitoare Europă unită, reunificarea celor două Germanii,



destrămarea U.R.S.S.-ului (*În opinia mea, problema naționalităților va face explozie (...) precum imperiul Habsburgilor*) și, încă din 1950, chiar o Românie postcomunistă: *La eliberare, după explozia de ură îndelung comprimată, după perioada de anarhie spontană, în care violența răzbunătoare va da tonul, va urma o potolire. Cu suprimarea agenților ocupației. (...) Peisajul politic și spiritual al țării va fi complet schimbat. Să înțelegem că asupra țării noastre a căzut o bombă atomică morală. Constatările medicilor au stabilit că (...) o radioactivitate residuelle subzistă multă vreme după explozie (...) nisipul, algele marine prezentau o radioactivitate periculoasă. Când țara va fi din nou liberă, multă vreme vom fi sub amenințarea tăcută și vicleană a radioactivității residuelle a regimului comunist, în forme pe care noi nu le putem bănuși și de al căror caracter oamenii nu-și vor da seama. Faptul că în politicile sale externe Moscova nu se va sinchisi niciodată de motive morale, de respectarea fostelor tratate, este, recent probat de conflictul, în escaladare, cu Ucraina.*

Multiplu/proteic personaj (chiar literar – Pahonțu, din romanul „Gorila” al lui Rebreanu și Patriciu din „Delirul” lui Marin Preda, prețuitor al literaturii și artelor -prim entuziast al pânzelor lui Tonitza – furnizor al unor subiecte și personaje de roman către Cezar Petrescu (Isaia Duhu din „Comoarea lui Dromicheț” și „Aurul negru” este un moșnean din Beceni), Pamfil Șeicaru încă nu a fost „epuizat” de abordările de până acum, chiar prin „submersiunile” în arhivele CNSAS, pe care le întreprinde George Stanca; unul dintre referenții tezei de doctorat ce a stat la baza acestei variante publicistice, Vartan Arachelian, opina: *Procesul de evaluare al locului pe care-l ocupă Pamfil Șeicaru în pantheonul românesc e departe a se fi încheiat.*

În anul 2000, într-un final al volumului privind activitatea de publicist, istoric și scriitor în exil a fostului cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, autorul (deja, regretatul), Victor Frunză, născut la Râmnicu Sărat, el însuși un exponent al celor ce optaseră politic pentru diaspora, nota: *Sunt tentat s-o strig în piața publică: „Dreptate pentru Pamfil Șeicaru!”. El nu aparține stângii naționaliste sau dreptei. El nu poate fi anexat unei direcții. El aparține culturii române în totalitatea ei.*⁴⁰

Note:

1. Pamfil Șeicaru, *Scrisori din emigrație*, Editura „Europress”, 1992, p.79.
2. Pamfil Șeicaru, *Scrieri din exil. Figuri din lumea literară, Vol.1*, Editura „Saeculum”, 2002, p.451.
3. Pamfil Șeicaru, *România în Marele Război*, Editura „Eminescu”, 1994, p.284.
4. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Editura „Paralela 45”, 2007, p. 280.) Pamfil Șeicaru, *Scrieri din exil Figuri din lumea literară, Vol.1*, Editura „Saeculum I.O.”, 2002, p. 530.
5. Victor Frunză, *Destinul unui condamnat la moarte Pamfil Șeicaru.*, Editura „Victor Frunză”, 2001, p. 69.)
6. Ion Pantazi, *Am trecut prin iad*, Sibiu, Editura „Constant”, 1992, p. 219.
7. George Caliga, *Almanahul dicționar al presei din România și a celei românești de pretutindeni*, cu o prefață de Const. Bacalbașa, Imprimeria Fundației Culturale „Principele Carol”, 1926, p.149.
8. Colonel Eugen Ichim, *Ordinul militar de război „Mihai Viteazul”*, Editurile „Modelism” și „Jertfa”, 2000, p. 220.
9. Colonel Eugen Ichim, *Op cit.*, p. 63
10. Emil Rus, *Delictul de opinie. Procesul Ziariștilor 1945*, Institutul Național pentru Studiarea Totalitarismului, 201, p. 76.
11. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Editura „Paralela 45”, 2007, p. 280.
12. Pamfil Șeicaru, *Op. cit.*, p. 280.
13. George Nițu, *Pamfletul în literatură română*, Editura de Vest, 1994, p. 285.
14. Pamfil Șeicaru, *Scrieri din exil. Figuri din lumea literară, Vol.1*, p. 401..
15. Gaby Michăilescu, *Cușca sufletului. Însemnările unui impresar*, Editura „Meridiane”, 1990, p.158.

16. Victor Frunză, *Op. cit.*, p. 345.
17. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Editura „Paralela 45”, 2007, p. 306.
18. Pamfil Șeicaru, *Op. cit.*, p. 241.
19. Pamfil Șeicaru, *Op. cit.*, p. 258.
20. Pamfil Șeicaru, *Op. cit.*, p. 266.
21. Pamfil Șeicaru, *Op. cit.*, p. 278.
22. Al. Marghiloman, *Note politice, Vol.1*, ediție și introducere de Stelian Neagoe, Editura „Scripta”, 1993, p. 22-24.
23. George Caliga, *Op. cit.*, p.127.)
24. Stelian Popescu, *Amintiri*, Editura „Albatros”, 2000, p. 405.
25. Gh. Jurgea-Negrilești, *Troica amintirilor. Sub patru regi*, Editura „Cartea Românească”, 2002, p. 345.
26. A.P.Samson, *Memoriile unui gazetar(1927-1937)*, Editura „Cartea românească”, 1979, p. 105.
27. Barbu Cioculescu, *1944 din primăvară până în toamnă*, în: „România literară”, nr.33,
28. Nicolae Carandino, *Noapți albe și zile negre. Memorii*, Editura „Eminescu”, 1992, p. 251.
29. Pamfil Șeicaru, *Scrisori din emigrație*, Editura „Europress”, 1992, p.110.
30. Vlaicu Bârna, *Între Capșa și Corso*, Editura „Albatros”, 2005, p. 116.
31. Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, Editura „Paralela 45”, 2007, p. 277.
32. Magda Ursache, *Viețile cărțarilor contemporani, după Magda*, Cluj-Napoca, Editura „Eikon”, 2012, p. 57.
33. Cezar Petrescu, *Evocări și aspecte literare*, Editura „Facla”, 1974, p. 298.
34. Cornelia Ștefănescu, *Fără eufemisme*, în: „România literară”, nr.42, 23-29 oct. 2002, p.13.
35. Nicolae Țone, *Un interviu inedit cu Vlaicu Bîrna despre Ion Vinea, poet, prozator și ziarist de mare clasă*, în: „România literară”, nr. 38, 11-17 sept 2002, p. 10.
36. Gh. Jurgea-Negrilești, *Op. cit.*, p. 349-350.
37. Ion Cristoiu, *Propuneri pentru o posibilă istorie a literaturii române contemporane*, în: „Suplimentul literar și artistic al Scânteii tineretului”, nr. 15, 14 aprilie 1985, p. 12.
38. *Almanahul „Curentul” 1943*, p.59.
39. George Stanca, „*Șantajul și etajul*” Pamfil Șeicaru între legendă și adevăr, Editura „Adevărul”, 2012, p.22;32..
40. George Stanca, „*Șantajul și etajul*” Pamfil Șeicaru între legendă și adevăr, Editura „Adevărul”, 2012, p.22,32.

BĂTĂLIA DE LA RÂMNICU SĂRAT

ÎN VIZIUNEA COMANDANTULUI ARMATEI A IX-A GERMANE,
GENERALUL DE INFANTERIE ERICH VON FALKENHAYN



----- Viorel Frâncu, Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” Buzău

În anii imediat următori încheierii primului război mondial, istorici, istorici militari, foști combatanți, literați și publiciști s-au aplecat cu un deosebit interes asupra acestui eveniment istoric, având ca rezultat realizarea unei bogate istoriografii. Volumele de memorialistică, componente ale acestei bibliografii, au un rol important, mai ales atunci când sunt scrise de persoane care au jucat un rol de prim rang în derularea acelor evenimente.

În ceea ce privește descrierea și analiza acțiunilor militare desfășurate pe teritoriul României, în perioada 1916-1919, pe lângă literatura națională a războiului, „un indispensabil izvor de inspirație mai este și literatura dușmanului. Aceasta e foarte bogată, atât în expuneri de ansamblu, cât și de detaliu. În special armatele germane au fost însoțite și de numeroși corespondenți de război, care au descris nu numai operațiunile militare propriu-zise, dar și partea pitorească a războiului, notând impresii de tot felul ce au putut culege. Descrierile lor sunt, în general, răuvoitoare pentru noi, dușmănoase, cum e ușor de înțeles. Totuși, sunt un prețios material informativ (...) pentru că sunt un certificat, a cărui parțialitate - în favoarea noastră - n-ar putea fi bănuită de nimeni.”¹

În acest context se înscrie și volumul de memorii, intitulat „Campania Armatei 9-a împotriva Românilor și Rușilor 1916/17”, semnat de Erich v. Falkenhayn, „General de infanterie, Șeful Direcției supreme germane: septembrie 1914 - august 1916; Comandant al Armatei 9-a: august 1916 - mai 1917”, apărut în anul 1921, la Berlin, sub egida Editurii „E. S. Mittler & Sohn”.

Același volum va apare ediția românească (cu 10 schițe în text), în anul 1937, în traducerea maiorilor Al. Budiș² și C. Franc. În „Cuvântul traducătorilor” se menționează despre autorul acesteia următoarele: „Deși autorul ne-a fost, credem, cel mai înverșunat adversar - și lucrul se poate explica dacă admitem că pierderea postului său de Generalisim al armatelor germane, s-a produs din cauza și momentul intrării noastre în război -, totuși lucrarea lui oferă multe în-vățămintă, fiind plină de chestiuni de un deosebit interes:

- aprecieri juste asupra: lipsei de experiență a comandamentului român (exagerate de multe ori);

Repere biografice

1861 - 11 septembrie: Erich von Falkenhayn, general al armatei germane, om politic și scriitor, s-a născut la castelul din Burg Belchau, ca fiu al lui Fedor von Falkenhayn și Franziska (născută Rosenberg).

1880 - După absolvirea școlii de cadeti, este repartizat, cu gradul de locotenent, în Regimentul 91 Oldenburg.

1893 - Se transferă la Statul Major General.

1896 - Este detașat în China, unde activează ca instructor militar.

1899 - Reîntors în Germania, participă cu Corpul expediționar de sub comanda lui Contelui Alfred von Waldersee la o campanie în estul Asiei, pentru înăbușirea rebeliunii „Boxerilor”, soldată cu cucerirea Beijingului.

1908 - 18 mai: Este înălțat la gradul de colonel.

1912 - 22 aprilie: Este avansat la gradul de general-maior.

1913 - 8 iulie: este numit ministru de Război.

1914 - 14 septembrie: După bătălia de la Marna, îl înlocuiește pe Helmuth von Moltke la conducerea operațiunilor militare ale armatei germane pe teren.

- 03 noiembrie: Oficial, devine succesorul lui Moltke și numit șef al Marelui Stat Major.

1915 - 20 ianuarie: Renunță la funcția de ministru de Război.

1916 - Ianuarie: Propune utilizarea nerestricționată a submarinelor (U-Boot) împotriva Angliei, dar intră în conflict cu cancelarul Theobald von Bethmann-Holweg.

- 21 februarie: Începe atacul împotriva fortificațiilor de la Verdun, care eșuează, și Falkenhayn intră în conflict cu Hindenburg, încercând să solicite concentrarea tuturor forțelor armate germane pe Frontul de Vest și implementarea strategiei „războiului de uzură”.

- 24 august: După intrarea României în război, Falkenhayn este eliberat din toate funcțiile de către Kaiserul Wilhelm al II-lea. Succesorii săi în conducerea supremă germană sunt Hindenburg și Ludendorff. Este numit comandantul Armatei a IX-a în România.

1917 - Iunie: Este numit la comanda Grupului de Armate destinat să funcționeze în Palestina.

1918 - Martie: Comandă Armata a X-a din Belarus pe frontul rusesc.

1919 - 05 iunie: Se pensionează la cerere. Se retrage la Castelul Lindstedt din Postdam, unde se dedică scrierilor memorialistice.

1920 - Publică volumul Comandamentul Suprem în perioada 1914-1918 și deciziile sale cele mai importante.

1921 - Publică volumul memorialistic Campania Armatei a 9-a împotriva românilor și rușilor 1916/17.

1922 - 08 aprilie: Moare la Castelul Lindstedt.

calitățile soldatului român (uneori sincer admirative); evidențierea valorii armatei germane: Comandament și trupă, instrument perfect de război (de imitat în multe privințe); modul de analiză al situațiilor și alegerea justă a elementelor pe care și-a bazat hotărârile (în majoritate de ordin psihologic); resemnarea și superioritatea cu care a suportat tratamentul lipsit de eleganță al foștilor lui subalterni, deveniți superiorii săi.



Dar lucrarea generalului Falkenhayn nu trebuie numai citită; ea cere să fie bine studiată și îndelung meditată pentru a-i extrage toate învățătura, în scopul folosirii ei pentru o pregătire superioară celei din 1916, din toate punctele de vedere.

Altfel, tributul plătit atunci acestui valoros adversar - jertfa capitală a sute de mii de eroi și suferința totalității românismului - va fi fost zadarnic."

Lucrarea este compusă din două părți: 1. Campania din Transilvania; 2. Luptele din România.

Din amintitul volum reproducem capitoul „Bătălia Râmnicului” (9/22 - 14/27 decembrie 1916, denumită de germani Bătălia de Crăciun – Weihnachtsschlacht³), așa cum a fost receptată de comandantul Armatei a IX-a, în condițiile în care conducerea supremă germană considera că o victorie asupra forțelor antantiste va conduce la înfrângerea definitivă a armatei române. Doar eroismul ostașilor români a făcut ca retragerea pe aliniamentul râului Siret, în triunghiul de foc și glorie Mărăști-Mărășești-Oituz, să fie un nou punct de plecare, în vara anului 1917, pentru împlinirea definitivă a idealului nostru de veacuri, făurirea unității naționale.

Nota autorului:

În linii mari, am păstrat, în reproducerea textului, ortografia epocii, aducând unele corecturi pentru ușurarea lecturii.

„Poziția inamică se întindea în fața frontului Armatei 9-a, pe malul stâng al Buzăului, dela Vișani, prin Bălăceanul și Zoița, până în munți, pe înălțimele Sud-Est Racovițeni. După fotografiile luate din avion, ea era în cea mai mare parte bine întărită, fiind foarte puternică prin însăși natura terenului. Aripa stângă se sprijinea pe lacul Jirlău, cu afluenții săi mlăștinoși. Dreapta și centrul erau foarte favorizate de teren. Am hotărât să atac la stânga și centru și să obțin decisiunea.

- prin efort la aripa dreaptă, unde terenul era mai propice, având câteva șosele mai bune, care permiteau cel puțin libertatea mișcărilor și,

- prin învăluire executată la poalele munților.

Principalul lucru era acum, ca trupa să treacă în repaus, pentru a se pune în ordine și pentru a face pregătirile premergătoare necesare.

Chiar în cursul înaintării de până acum s-au produs manifestațiuni, care demonstau slăbirea disciplinei.

Numărul celor care pretindeau a se fi rătăcit de la unitățile lor pentru a cutreiera țara, s-a înmulțit în mod înspăimântător, cu toate că personal am luat cele mai drastice măsuri. Pe toate șoselele de marș urmau arrierarde mici, înzestrate cu trăsuri de ambulanță, personal sanitar și material sanitar îmbelșugat, la distanță de câteva ore depărtare. Aceste arrierarde erau compuse din oameni de încredere. Ele trebuiau să adune pe rămași din urmă și, după situație, să-i înainteze locului în drept. Am mărit personalul jandarmeriei de campanie. Această măsură era necesară îndeosebi la orașe, în localitățile mai mari și în satele viticole mai bogate de la poalele munților, în care se ascundeau de preferință haimanalele fugite de pe front.

Dar toate aceste măsuri de prevedere și altele asemănătoare, au ajutat puțin, atât timp cât Armata a fost în mișcare, ca până acum. Chiar sub ochii superiorilor de cele mai mari grade, care desigur că nu erau lipsiți de energie, s-au întâmplat prădăciuni nenumărate, la Ploiești și Buzău. Pe șoselele din zona etapelor, crimele și călcările de lege erau la ordinea zilei. Tragerile cu arma asupra porcilor, vitelor și păsărilor nu mai luau sfârșit. În multe locuri circulația constituia chiar un pericol de moarte.

S-a dovedit în consecință că recrutarea obișnuită dădea trupe, în care pe lângă cele mai bune elemente ale poporului se afla și drojdia societății, și că războiul de mișcare nu poate fi dus, neîntrerupt mai mult de 3 luni. Atât timp cât comandanții vechi și cu experiență își țin unitățile în mână și le pot supraveghea de aproape, având sub arme ostași din contingentele

cele mai bine instruite și din timp de pace, trupa își face datoria cu prisosință și în orice împrejurare. Când însă aceste elemente de prima categorie s-au măcinat în lupte, după mai mulți ani de război și, din nefericire, aceasta se întâmplă lor mai ușor decât masei, produsă și instruită sumar în curs de război, atunci începe să se termine cu ordinea și disciplina. Această trupă de a doua categorie mai luptă, se fărâmițează însă ușor în timpul luptelor din războiul de mișcare, dacă nu i se dă posibilitatea la timp de a se reface, după eforturi.

În cazul de față, o întrerupere a acțiunii a devenit indispensabilă și din cauza necesității de a apropia artileria grea și munițiunile necesare viitoarelor lupte serioase. Până acum nu se reușise, cu toată munca depusă de trupele de cale ferată, să se restabilească linia ferată peste munți, pentru a lega Armata a 9-a de Transilvania. coloanele hipo și auto n-au putut urma trupa.

Pe timpul așa zis de odihnă, Armata nu a fost lipsită de muncă nici de fel. Cel mai mult însă, Comandamentul Armatei.

Planurile noi ale O.H.L. (Conducerea supremă germană - n.n.), sosite în aceste zile, ne-au mărit munca, fără a avea sorți să se realizeze vreodată.

Era vorba de o reeditare a ideilor că aripa dreaptă a Grupului de armate, comandat actualmente⁴ de Arhiducele Iosif, să pornească prin trecătoarea Oituz și prin Valea Troțuș, în spatele frontului, asupra inamicului, aflat pe malul drept și de Sud al Siretului. Pentru a ușura acest atac, trebuiau să atace aproape simultan și celelalte unități ale Armatei 1-a austriece.

La 5 Decembrie, Comandamentul Grupului de armate a comunicat, referitor la acest proiect:

«Intențiunea noastră este, ca aripa dreaptă a atacului (Divizia 1 cavalerie austriacă, Divizia 218 infanterie și 1 batal[ion]vânători rezervă) să intervină, cel mai târziu 9 Decembrie, astfel încât la 11 Decembrie, să înainteze în concordanță cu aripa stângă a Armatei 9-a, peste coama muntoasă Est de regiunea Târgului Săcuilor, în direcția Nereju. La 13 Decembrie, vor fi gata de atac: Grupul Oituz (Divizia 49 rezervă, 187 infanterie, 71 infanterie austriacă), Grupul Uzului (Diviziile 39 infanterie austriacă și 225 infanterie), precum și Grupul Ghimeș (Diviziile 8 infanterie bavareză, 24 și 61 infanterie austriacă».

Trebuiau deci puse în mișcare cinci divizii germane și șase austro-ungare, o operațiune mare, după noțiunea teatrului de operațiuni. Dacă în concepția acestei aventuri, s-a ținut seamă la M. C. G. (Marele Cartier General - n.n.), de experiențele făcute în iarna 1914-1915, nu-mi este cunoscut nici până azi. La Comandamentul Armatei 9-a, unde trăiam situația la fața locului, eram de la început convingși că nu există, chiar în cele mai favorabile condițiuni, nici cele mai infime

șanse de succes, ținând seama pentru reușita unei asemenea operațiuni pe timp de iarnă, în Carpați, de dificultățile terenului și ale reprovizionărilor. Ele nu puteau decât provoca cele mai grele pierderi, ocazionate de viscol, ger, zăpadă sau ploaie care trebuiau înfruntate. Bun înțeles că fiind vorba de operațiunile unui alt Grup de armate, nu aveam calitatea să-mi exprim îngrijorarea. M-am rezumat să las a se comunica Comandamentului Arhiducelui Iosif, ca să nu anticipeze calculele, referitoare la înaintarea Armatei 9-a; aceasta ar avea în fața frontului său un inamic puternic, care nu va putea fi atacat înainte de 9 Decembrie.

Acest inamic se compunea, începând din munți (aripa sa dreaptă) din Diviziile de cavalerie Transamur, de voluntari caucazieni, a cazacilor de Terek, Diviziile 6 și 3 române, Diviziile 34, 13, 14, 2 și 30 infanterie ruse; aripa stângă era la Vișani pe Buzău. Unitățile Corpului III cavalerie rus, aflate pe front, nu au putut fi identificate. Dar și fără grosul acestei trupe, adversarul era numeric superior Armatei 9-a.

Pe timpul pregătirilor bătăliei, ne-a venit de la O. H. L. o veste care ne-a liniștit, pe mine și pe toți comandanții de trupe: oferta de pace adresată Antantei. Desigur, că o asemenea veste n-a putu influența în mod favorabil spiritul ofensiv. Nimeni nu are plăcere să se lase împușcat, când știe, că în acel moment chiar se încheie pacea, aducând astfel un sacrificiu zadarnic. Este incontestabil, că acest efect moral s-a exercitat și asupra unei părți din trupă. Pe de altă parte n-a crezut nimeni, că oferta va fi primită, sub această formă de adversarii noștri. Refuzul ofertei n-a provocat însă - cel puțin la Armata 9-a - efectul e care ne era atâtă teamă și care s-a produs în patrie, adică o puternică scădere a moralului.

Ordinul de atac s-a dat la 6 Decembrie cu următorul conținut:

«1. Poziția inamică se află pe linia generală Batogul - Filipești - Vișineni - Galbenul - Costieni - înălțimea Est de Vadu Sorești.

2. Armata 9-a atacă; deslănțuirea acțiunii pe aripa stângă începe la 8 Decembrie.

3. Zonele de atac:

între Corpul Krafft și Corpul I rezervă: linia Vadu Sorești (aparține lui Krafft)- înălțimea Est de Racovițeni - P.T. 305 - Oratia (aparține Corpului I rezervă); între Corpul I rezervă și Corpul LIV, Scurtești - Bobocul (Corpul I rezervă) - Costienii mari - Obidiți (Corpul LIV); între Corpul LIV și Armata de Dunăre, linia Buzăului.

4. Corpul Krafft va ajunge, luând măsuri de siguranță pe flancul său drept, împotriva inamicului de pe spinarea muntoasă Est de Valea Călnăului, în Valea Râmnicului Sărat, în regiunea Dumitrești și mai sus. Linia de siguranță a avantposturilor, va fi depășită la

9 Decembrie. Artileria călăreață, care nu va putea urma Corpul, va fi pusă la dispoziția Corpului I rezervă.

5. Corpul I rezervă strămută efortul pe aripa stângă și pregătește atacul astfel încât infanteria să se afle în tranșee, la o astfel de depărtare de inamic, ca să poată debușa la atac de pe baza de plecare; iar tragerile de efect ale artileriei să poată începe.

6. Corpul LIV se va desfășura pe front, în noaptea de 8/9, în continuarea Corpului I rezervă, în linii de pușcași rare în fața poziției inamice; iar în 9 Decembrie va imobiliza pe inamic prin focurile artileriei sale. La 10 Decembrie va începe atacul propriu zis. Locul unde se face ruptura frontului va fi stabilit de Comandamentul Armatei.

7. Diviziile 89 și 41 infanterie rămân deocamdată la dispoziția mea, în cantonamente (care se aflau în spatele aripei stângi și ale aripei drepte). Rămâne în sarcina Comandamentului armatei, de a interveni cu artileria grea a acestor divizii.

8. Divizia 2 cavalerie iese din compunerea Armatei, după dispozițiunile Conducerii supreme germane, și va fi transportată pe un alt teatru de operațiuni.

9. Corpul de cavalerie rămâne în cantonamentele sale».

Acest ordin poate surprinde prin faptul, că unități importante ale

Armatei nu participă deocamdată la atac. Aceasta are mai multe motive:

Caii Corpului de cavalerie erau atât de epuizați, potcovitul și echipamentul în stare atât de rea, încât o întrebuițare a lui nu putea să intre în discuție; era nevoie să lăsăm trupa încă vreo câteva zile în refacere. În afară de aceasta, formațiunile lor de artilerie și mitraliere se mai aflau încă la Armata de Dunăre (de la încercarea de atac nereușit), de unde le primea abia peste câteva zile. Găseam mai important să refac Corpul de cavalerie Schmettow în întregime, pentru bătălia ce voi începe și care - după cum speram - va avea succes, decât să intervin cu el în luptă descălecat; în acest caz nu se puteau forma decât două batalioane cu efectiv redus. Am rezervat Divizia 89 infanterie, deoarece față de situația foarte neclară din munți, nu puteam prevedea cum se va achita Corpul Krafft de misiunea de învăluire ce-i încredințasem. Era posibil, dacă nu probabil, că va pierde prin această operațiune legătura cu Corpul I rezervă. Divizia 89 infanterie îmi rămânea atunci la dispoziție pentru a umple golul, astfel că Generalul Krafft să nu fie stânjenit în luarea măsurilor sale. Dacă această divizie ar fi fost pusă inițial la dispoziția Corpului I rezervă, atunci ar fi trebuit să-i impunem

servitutea ca Generalul v. Morgen să n-o utilizeze decât în direcția dorită de noi.

Considerațiunile analoage m-au determinat să țin și Divizia 41 infanterie în rezervă.

Intențiunea mea operativă era ca deocamdată să bat aripa dreaptă a inamicului. La această acțiune nu s-ar fi putut utiliza decât trupe de munte propriu zise, deci singurul Corp Krafft. Pe poalele munților (Vest de șoseaua Buzău - Râmnicu Sărat), nu se puteau utiliza, față de spațiul existent, decât cel mult două divizii. Am destinat Diviziile 76 rezervă și 12 infanterie bavareză. Mai multe divizii nu aveau loc.

În desfășurarea ulterioară a bătăliei, prevedeam împingerea inamicului din munți și de pe șoseaua Râmnicu Sărat - Focșani, în terenul mlăștinos, de ambele părți ale văii Râmnicului Sărat, unde speram să-i produc pierderi grele.

Aici era necesară o trupă puternică, proaspătă, mobilă și cu spirit ofensiv, cum se dovedise a fi Divizia 41 infanterie. În afară de aceasta, era foarte probabil, ca pe un front de atac mai larg de 30 km se va ivi pentru comandament, necesitatea să exercite o presiune într-un anumit sector, neprevăzut înainte. Divizia 41 infanterie răspundea și acestei eventualități. Dacă o dădeam Corpului LIV, era sigur că dispărea în linia de luptă, frontul de atac al Corpului fiind aproape de 20 km.

În acest sens am răspuns și Conducerii supreme germane, când mi-a cerut, la 7 Decembrie, să întăresc cât se poate de mult aripa stângă, pentru a putea învinge astfel rezistența inamicului din câmpie, prin învăluire cu stânga.

Corespunzător ideilor de bază, comunicate la 16 și 25, cu privire la operațiuni, s-au împins:

- în munți toate trupele de munte ale Armatei;

- la poalele lor două divizii care au intrat întru câțva echipamentul potrivit războiului din munți.



O altă întărire a forțelor nu intră în discuție, deoarece întrebuintarea artileriei călărețe și a altor vehicule este cu totul exclusă.

La 8 Decembrie s-a mai ordonat ca toate vehiculele Grupului Krafft, care nu puteau să urmeze operațiunile în munți, să fie cantonate, pe unități constituite, în Valea Buzăului, mai sus de oraș. După continuarea operațiunilor, pe baza ordinului Generalului Krafft, să fie intercalate, pe eşaloane, în coloanele Corpului I rezervă, ca să urmeze trupele pe șoseaua Râmnicul Sărat.

Trecând prin dificultăți indescriptibile, Comandamentul Armatei a reușit să-și aducă artileria până în acea zi pe poziție; numai la Corpul LIV a prelungit această activitate până în ziua următoare.

Atacul a început la 9 Decembrie în mod metodic.

Corpul I rezervă a cucerit în treaga pozițiune înaintată a inamicului de la Cuculeasa până la înălțimile Est de Vadu Sorești, unde a fost oprit în fața unei a 2-a poziții.

Corpul Krafft ajunsese, după lupte grele și în condițiunile cele mai dificile, (deoarece fiecare mișcare trebuia executată pe pământul desfundat și argilos, din care este compus tot șirul de munți premergători) cu Divizia 73 infanterie austriacă, până în regiunea Motohani, cu grupa din dreapta a Corpului alpin, până aproape de Sărulești, cea din stânga până la Șindrilița. Aici exista legătura cu extrema aripei drepte a Grupului de armată Arhiducele Iosif.

O oarecare lipsă de coeziune a intervenit în legătura Corpului I rezervă și Krafft. Am dispus atunci pentru a doua zi ca Divizia 89 infanterie să intervină de timpuriu, mai sus de orașul Buzău, înspre Sudiți-Aliceni, sub ordinele Corpului I rezervă. Nu se poate nega, că Divizia 89 infanterie ar fi putut fi adusă acolo mai din vreme, așa că la 10 Decembrie să fi putut fi intercalată în intervalul, care s-a



Bătălia Râmnicului (desen de epocă)

ivit. Sosirea ei tardivă, în linia întâi, a paralizat acțiunea Corpului I rezervă, pe 10 Decembrie.

De asemenea mi s-a părut necesar, să apropii mai mult Divizia 41 infanterie. Ea trebuia să treacă, la 10 Decembrie, Buzăul, pe un pod aflat în zona Cilibia - Găvănești, unde urma să fie cantonată.

Lui Schmettow i s-a dat ordin de a accelera primirea artileriei și mitralierelor sale, ce fuseseră detașate la Armata de Dunăre.

A doua zi de atac: la Corpul I rezervă nicio schimbare; la Corpul Krafft puține. Inamicul a rezistat cu îndârjire; oboselile din ajun se observau. Corpul LIV a făcut dimpotrivă, un salt mare înainte; de fapt împotriva intențiunilor mele. Impulsul pentru acest salt a venit din linia cea mai înaintată a Diviziei 109 infanterie. Divizia a străpuns poziția inamică înaintată la Pântecani - Galbenul. La dreapta s-a asociat Divizia 115 infanterie, cucerind Drogul; iar la stânga, aripa dreaptă a Diviziei 301, care a cucerit Bălăceanul. Drogul n-a putut să fie însă ținut. În noaptea din ajunul Crăciunului⁵ un contract al inamicului ne-a forțat să-l evacuăm. El și-a concentrat în acest scop forțele de pe malul drept al Buzăului, unde Armata de Dunăre aștepta rezultatul luptelor la Armata

9-a, înainte de a interveni. La rugămintea mea, de a fixa cel puțin pe inamic, mi s-a spus de Mackensen, că nu poate înainta, până când atacul Armatei 9-a nu înlătura inamicului «posibilitatea» de a flanca, de pe malul stâng al Buzăului, Armata de Dunăre.

Pe restul frontului, noaptea din ajunul Crăciunului n-a adus nicio modificare remarcabilă a situației, cu excepția Diviziilor 12 infanterie bavareză și 89 infanterie, la extrema aripei stângi a Corpului I rezervă. Ele au luat cu asalt cota 417 (Nord - Est de Petrișor), puternic întărită, au pierdut-o, au luat-o din nou; spre seară o stăpâneau încă după lupte, din nefericire îndârjite, chiar la baionete. A fost o faptă de arme de prim rang. Ascensiunea spre cota 417 se egala, desigur, ca pantă, cu înălțimile de la Spirechen [Spidele - n.n.]; era însă de trei sau patru ori mai înaltă și mai acoperită cu fortificații, lucrute cu multă îndemânare și pentru bune flancări. Rușii, în apărare, se băteau admirabil; au fost însă răpuși, de vitejia spontană și plină de rezistentă a Bavarezilor și a Diviziei 89 infanterie. După cum am aflat mai târziu, cucerirea cotei 417 a decis succesul bătăliei. Inamicul a început retragerea, la 12 (25) Decembrie.⁶

Noi nu am observat atunci aceasta.

Dimpotrivă, prima zi de sărbătoare s-a scurs astfel, încât trebuia să ne temem seara, că atacul se va opri. De fapt aripa dreaptă a Corpului Krafft a făcut câteva progrese în direcția Buda - Dealul Lung, în Valea Râmnicului Sărat; cea stângă a fost oprită însă în fața unei pozițiuni - după cum s-a afirmat -, întărită, de la Jitia la Între Râmnice. Atât Corpul I rezervă cât și Corpul LIV n-au mai înaintat niciun pas. Trupele aflate în lupte de trei zile își consumaseră toate cartușele. După o veche experiență, o trupă, chiar victorioasă, nu poate continua succesul fără întrerupere, mai mult de 2 zile, dacă nu i se acordă repausul necesar; altfel își pierde tot elanul.

Ca forțe proaspete nu mai aveam decât Divizia 41 infanterie. Se pune acum întrebarea unde să intervină. În mod teoretic ea aparținea, incontestabil, aripei stângi, dar în spațiu se găsea la Roșiori, în spatele Corpului LIV. Deplasarea ei spre Corpul I rezervă ar fi durat probabil o zi, ceea ce ar fi îngăduit inamicului să se refacă și să se regrupeze din nou. În afară de aceasta, Generalul-Locot. v. Kühne jura, că în cazul când i se vor acorda trupe proaspete, poziția inamicului va fi cu siguranță străpunsă, pe când Generalul v. Morgen era mai rezervat.

M-am hotărât, deci, să o repartizez Corpului LIV pentru susținerea atacului său, peste Bălăceanul, dar am greșit. Corpul n-a putut înainta, în ziua de 13 (26) Decembrie, prea mult. Dimpotrivă, Generalul v. Morgen și-a împins diviziile înainte. Ele au surprins poziția 2-a și 3-a a inamicului între calea ferată (Nord de Cuculeasa) și munți și erau în plină urmărire, în direcția Râmnicu Sărat. Dacă Divizia 41 infanterie ar fi ajuns proaspătă la Corpul Morgen, s-ar fi putut obține un mare succes. Ar fi fost posibil atunci să se realizeze o separațiune completă a unităților în retragere spre Focșani, de toate celelalte, aflate mai spre Est și să se ajungă poate la podul de pe Siret la Nănești înaintea inamicului aflat în retragere.

Era evident că față de situația existentă, victoria era sigur de partea noastră. Am însărcinat pe Contele Schmettow să se țină gata să execute la 14 (27) Decembrie urmărirea spre Vișani și Slobozia Galbenul.

De fapt, ziua de 14 Decembrie a adus certitudinea atât de mult așteptată.

Corpul LIV era în înaintare cu Divizia 41 infanterie spre Sălchioara, cu Divizia 109 la stânga, înspre șoseaua Sălchioara - Râmnicul Sărat. Inamicul s-a retras aci pretutindeni și în grabă. Numai în fața Diviziei 115 infanterie se mai menținea la Drogul; probabil pentru că nu a fost atacat în mod energic.

De la Corpul I rezervă: Divizia 76 rezervă a pătruns în Râmnicul Sărat, Divizia 12 infanterie bavareză a trecut la Nord de oraș peste râu înspre Est; Divizia 216, de ambele părți ale căii ferate, a trecut cu aripa

dreaptă Obidiții, cu cea stângă mahalaua de Est a orașului Râmnicu Sărat; Divizia 89 a curățit pădurea Est de Putedra, de inamicul ce se mai afla în ea. La Corpul Krafft. Divizia 73 infanterie austriacă s-a pus în marș spre Buda, de pe spinarea de la Pardoși; Corpul alpin a luptat pe cota 880 Nord-Vest de Dumitrești.

Modul în care am judecat situația în urma acestui succes, rezultă din darea de seamă trimisă Conducerii supreme germane, la 14 Decembrie, seara:

«Armata 9-a a bătut decisiv, în bătălia de Crăciun, care a durat aproape șase zile, la Nord de Valea Buzăului, forțele rusești ce i se opuneau, pe un teren cu adevărat ideal pentru apărare. Se poate presupune, că forța combativă a inamicului, care a putut scăpa, s-a redus, pentru oarecare vreme, în mod simțitor. S-a dovedit din nou, ce puțin pot face chiar trupele ruse împotriva celor germane.

Cu toate acestea, intervenția lor a creat o situație nouă.

Atât timp cât ne așteptam la Sud de Siret numai la rezistența Românilor, se putea conta, cu mare probabilitate, pe ajungerea la râu și chiar pe trecerea lui, înainte de venirea iernii care este foarte aspră aici. Această situație s-a schimbat însă odată cu apariția de unități puternice ruse. Dacă există încă posibilitatea ca înainte de a ajunge la râu, adică înainte de a fi străpuns capetele de pod ale Rușilor de pe malul drept, Armata să nu fie surprinsă de iarna geroasă, în tot cazul avem certitudinea că după trecerea lor nu va scăpa de ea. Urmările, ce ar decurge pentru cantonamente, comunicații și combustibil în țara aceasta, atât de săracă și sistematic devastată de Ruși, nu mai au nevoie să fie descrise. Chiar în situația actuală, cu timpul nu prea geros, dar cu viața continuă de bivouac fără foc se resimt urmări extrem de grele asupra trupelor.

Mai este încă o a doua chestiune de lămurit, de acum, cu privire la viitoarele operațiuni ale Armatei. În prezent limita ei dreaptă este Valea Buzăului, cea stângă Valea Putnei, unde aripa dreaptă a Grpului de armate al Arhiducelui Iosif a intervenit în acțiune. Chiar dacă Armata va putea să acopere acest front a cărei lungime este de aproximativ 75 km, cu cele zece divizii, totuși ar mai fi necesar de știut, dacă efortul viitor se va face pentru cucerirea Siretului mai jos de Focșani, în direcția Nord-Est, sau pentru cucerirea acestei localități și trecerea prin ea, deci în direcția Nord.

Răspunsul la ambele chestiuni pare că depinde, exclusiv, de intențiunile viitoare ale Conducerii supreme germane».

Cât de urgentă este necesitatea lămuririi acestor chestiuni, a rezultat din ordinul lui Mackensen, care a însărcinat Armata 9-a să împingă urgent unități puternice de infanterie prin Grădiștea spre Șuțești,

pentru a veni în ajutorul Armatei de Dunăre. Aceasta avea misiunea, să atace la 17 Decembrie, pozițiunea din fața ei, pe linia Giurgeni (Sud-Vest Vizirul) - Berlești - Filipești. Încercarea Diviziei 1 infanterie bavareză de a cuceri Giurgeni la 14 [Decembrie], nu reușise.

Deoarece aveam convingerea că inamicul nu putea avea forțe considerabile în sectorul stâng al Buzăului, din cauza înaintării atât de repede a Armatei 9-a, iar că atacul diviziilor bulgare nu a fost executat în mod serios, am protestat; voiam să evit o trimitere de trupe importante spre Șuțești, ceea ce nu putea provoca decât o împrăștiere a forțelor. Dispozițiunea a fost însă menținută și chiar după sosirea răspunsului Conducerii supreme germane, la întrebările mele. El avea un conținut gen oracol. Se arăta că se urmărește cucerirea Focșanilor; că pentru continuarea operațiilor rămâne de văzut; că nu se intenționează a se trece peste Siret.

Dispoziția a devenit apoi inutilă, deoarece ariergardele slabe rusești au profitat de noaptea din 16, pentru a dispărea spre Nord-Est. În consecință, Mackensen a ordonat ca aripa dreaptă a Armatei 9-a să fie împinsă spre Măxineni, pentru ca să poată concura mai târziu la atacul unui cap de pod (identificat de aviatori), care încercuia Brăila pe la Sud, într-un mare semicerc.

Armata a fost nevoită să continue înaintarea înspre Nord, pe acest front larg ce i-a fost stabilit, luptând continuu împotriva ariergardelor inamice.

Recunoscându-se, cu ocazia înaintării, că un cap de pod, asemănător celui de la Brăila, înconjoară Năneștii și se continuă cu o poziție inamică la Sud și la Nord de Focșani, am încercat din nou, printr-o cerere insistentă, să obțin o modificare a ordinelor lui Mackensen, a căror executare putea provoca mari primejdii. Speram să le pot evita sugerând să nu atacăm Brăila și să se treacă cel puțin o divizie de la Armata de Dunăre pe malul de Nord al Buzăului; prin aceasta se da Armatei 9-a posibilitatea să-și restrângă frontul spre stânga. Din nefericire însă, propunerea n-a fost acceptată. Nici instrucțiunea următoare a Conducerii supreme germane - primită în urma insistențelor mele repetate - n-a fost prea clară; față de iarna ce se apropia, ceream sau se se pună capăt operațiunilor sau să accelereze printr-o concentrare de forțe la Armata 9-a; și această instrucțiune era concepută în termeni de oracol, ca și cea anterioară. Ea cuprindea:

«Armata va face efortul spre Focșani pentru a cuceri teren în acea direcțiune. Dacă Armata crede că va putea realiza acest deziderat exploatând avantajele tactice, ce s-ar putea obține cu siguranță prin întărirea aripei drepte, atunci în mod firesc îi rămâne de a alege și această cale, în loc de a-și strânge prea mult forțele spre Focșani, între poalele muntelui și șosea. Cucerirea terenului în direcția Nord rămâne o chestiune importantă, pentru a apropia Armata 9-a de aripa dreaptă a Grupului de armate ale Arhiducelui Iosif. Este probabil că dincolo de Focșani, nu se vor

27 decembrie 1916, Bătălia pentru Râmniceu Sărat: desen de Albrecht Reich de la „Illustriren Zeitung”, în „Lumea de Foc”, vol. 3, de Paul Schreckenbach, Leipzig, 1920



continua operațiunile. Aripa dreaptă a Armatei de Dunăre va atinge Siretul, pentru a-și crea condițiuni favorabile de apărare. O accelerare a operațiunilor, oricât de executabilă, va trebui să țină seamă de situația generală, în privința căreia Conducerea supremă germană va trimite o hotărâre definitivă în câteva zile».

Când această instrucțiune a sosit la Comandamentul Armatei, în ziua de 18 Decembrie, Corpul de cavalerie se afla în regiunea Pitulați, (pe Buzăul inferior) și la Nord; Corpul LIV pe colinele Est de linia Ciorăști-Martinești pe râul Râmnic; Corpul 1 rezervă, cu primele elemente la Bogza - Guguești - N. Plăinești. Corpul Krafft la Sud de linia Odobeasca - Târâtu.⁷ Toate unitățile erau în contact cu inamicul, care ceda numai pas cu pas. Timpul, care în ultimile zile fusese



ceva mai bun, s-a înrăutățit din nou. A plouat necontenit cu găleata. Orice mișcare în afara drumurilor era legată de imense dificultăți. Lucrul este foarte semnificativ pentru șosele, deoarece chiar pe șoseaua națională Râmnicu Sărat - Focșani, înămolirea cailor de tracțiune sau călărie n-a format o excepție, ci o regulă zilnică. Instrucțiunea primită, de a ajunge cu aripa dreaptă Siretul, iar cu stânga Focșanii, era foarte natural, că ar fi expus Armata primejdiei de a fi ruptă în bucăți. Dar nu rămânea nimic de făcut, ordinele trebuiau executate. În consecință s-a dispus, că marșul trebuie să fie continuat astfel:

- Smettow între Buzău și linia Vâlcelele-Olăneasca-Gârleasca;

- Corpul LIV între ultima limită arătată și linia Bogza-Gologanu; el trebuia să pregătească atacul împotriva capului de pod rus, de la Sud de Nănești;

- Corpul I rezervă - între această limită și poalele

munților - cu aripa dreaptă puternică înspre Faraonele, Vest de Focșani;

- Corpul Krafft , cu aripa dreaptă înspre Faraonele, cu stânga spre Mera.

Rapoartele repetate ale comandantilor, referitoare la oameni și eforturile la care au fost supuși, am încercat să le domolesc comunicând, că nu mai era vorba de operațiuni în stil mare. Cu cât se vor executa mișcările mai repede, în zilele următoare, cu atât va fi mai curând posibil de a se acorda trupelor repausul atât de necesar. Intercalarea unui repaus, ar amâna numai această stare atât de mult dorită și ar fi, în anotimpul atât de înaintat, dublu de primejdios.

După încheierea „Bătăliei Râmnicului”, comandantul Armatei a IX-a, generalul Erich von Falkenhayn, face o evaluare a situației, aducând în prim plan starea de spirit a militarilor germani și a prizonierilor români, precum și premisele tactice și strategice ce urmau să fie adoptate în viitor:

„Cartierul general al armatei l-am deplasat, la 17 Decembrie, de la Ploiești spre Buzău. N-ar fi fost bine să îl duc tocmai la Râmnicul-Sărat, deoarece n-ar fi fost posibil să se restabilească până atunci, în mod suficient, legăturile telegrafice. De asemenea, starea de lucruri din spitalele și magazinele din Buzău au necesitat intervenția mea. Se aglomerase aici totul, în mod foarte îngrijorător, deoarece calea ferată - începând de la Orșova, prin Craiova și București -, care a fost redată circulației, deși într-o stare încă deplorabilă, transporta totul de pe front și pentru alimentarea lui. Aceste condițiuni nu s-au ușurat deloc, mai ales că între timp tifosul, febra recurentă și holera au luat o dezvoltare mai mare. Din fericire, aceste boli nu și-au căutat victimele lor de preferință în unitățile germane, ci în special în lagărele de prizonieri români. Puterea mică de rezistență a prizonierilor, în primul rând al Românilor, dar și al Rușilor, față de influențele atmosferice, precum și din cauza lipsei de hrană obișnuită, a fost impresionantă. Înainte ca doctorul Armatei, Generalul-medic Witte, să-mi raporteze situația, toate măsurile, ce îi stăteau în putință pentru a da ajutoare, fuseseră luate de el și medicul etapelor. Cu această ocazie, Medicul-General Witte a contractat tifosul exantematic. Nu s-ar fi putut continua campania, dacă medicii și personalul sanitar nu și-ar fi sacrificat serviciului. Am încercat să vin în ajutor și am pus toate mijloacele necesare la dispoziție, intervenind și personal la autorități. O ameliorare nu s-a observat decât cu încetul. Numărul bolnavilor și mortalitatea a rămas luni de zile atât de numeroasă, încât era de speriat. Desigur, că era extrem de greu în această situație, ca să faci ceva temeinic, când la început nu exista pe linia ferată o legătură regulată cu Germania, iar în țară nu puteam procura toate cele necesare. Ar fi fost din partea noastră o miopie și o cruzime, care



Monument Racovițeni: dedicație: : Monument ridicat de Divizia 12 Infanterie bavareză, în memoria camarazilor căzuți în Bătălia de Crăciun 1916, înaintea Rîmnicului-Sărat

nu s-ar fi putut justifica din punct de vedere militar, dacă n-am fi utilizat puținele mijloace de transport, pe care le posedam, în primul rând, pentru nevoile urgente ale trupei combatante.

(...) La 28 Decembrie am dat ordin pentru trecerea la defensivă și ocuparea pozițiilor de rezistență permanentă. Tot posibilul s-a făcut pentru a se da trupelor la vreme materialul de construcție și combustibilul necesar. Dar eforturile nu au putut împiedica efectele crivățului ivit deodată la Armata 9-a, într-o după-amiază, la începutul lunii Ianuarie, după o vreme surprinzător de caldă. Am suferit din această cauză pierderi mari; numai într-o săptămână am avut (ca urmare a înghețului) degerături totale și parțiale, care se ridicau ca număr la mai mult de $\frac{1}{4}$, față de celelalte pierderi, pe care le provocase înainte inamicul, în morți, răniți sau dispăruți, pe tot timpul acestei campanii, timp de patru luni.

Astfel s-a încheiat această perioadă strălucită, din nefericire, cu o notă disonantă. Ar fi deci admisibil, că din această cauză să se fi lăsat o umbră neplăcută pe starea de spirit a Armatei 9-a. Nu a fost însă cazul.

Aceasta se datorește fie convingerii, că nicio greșală nu s-a făcut în aprecierea situațiilor de război, și nici o omisiune în îngrijirea ce se datora trupei, fie că veselie mare, ce există în inima ostașilor Armatei, s-a dovedit a fi mai puternică, după

extraordinarul randament ce au înlăptuit, decât impresiunile doborâtoare ale momentului.

În tot cazul, moralul trupei a rămas nealterat. Lui se datoresc mărețele fapte de arme descrise până acum. Numai spiritul rămas viu și neschimbat a dus trupele, care au început campania la Petroșani, prin victoriile de la Sibiu, Brașov, peste munți și câmpiile mlăștinoase ale Munteniei până la Siret, în toamna târzie și începutul iernii 1916-1917."

Note:

¹ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României. 1916-1919*, vol. 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 28.

² Alexandru Budiș, general, profesor la Academia Militară, autor a 23 de cărți de istorie, tactică și strategie militară, atașat militar la Sofia (1940). În ziua de 23 august 1944, luptând împotriva sovieticilor, a căzut prizonier, fiind deportat în lagărele din Siberia. După întoarcerea în România, autoritățile comuniste îl arestează și este închis la Jilava.

³ După noul stil: datele lucrării germane au fost toate după calendarul Gregorian (nota trad.).

⁴ Fostul Comandant, Arhiducele Carol, devenise împărat după moartea lui Franz Iosif (nota trad.).

⁵ După stilul nou în care au fost scrise toate edițiile germane.

⁶ În cursul anului 1917, la Racovițeni a fost ridicat un monument în amintirea celor 3008 ostași germani neidentificați din Divizia 12 infanterie bavareză, care au murit în luptele pentru Cota 417.

⁷ A se vedea schița alăturată.

Comemorare 460**MATEI BASARAB****OȘTEAN ȘI CTITOR DE CULTURĂ
LA CURBURA CARPAȚILOR**

----- Preot militar Alexandru Tudose

Comandantul viteaz

Domnia lungă a lui Matei Basarab, în raport cu media șederii în scaun a voievozilor Țării Românești din secolul al XVII-lea, a adus progrese importante în viața economică, politică și militară, cât și în dezvoltarea culturii și artei.

O armată puternică îi permitea să apere independența și integritatea țării și să dea tină celorlalte lucrări pe care le avea în vedere; se estimează că, la 1632, oastea număra 12.000 de călăreți și pedestri, ca spre sfârșitul domniei să ajungă la 40.000, aproape de efectivele aceleia a lui Mihai Viteazul. Tot astfel, numărul comandanților militari, căpitani și iuzbașii care, în deceniul patru, erau 37, respectiv 76, ajung, în deceniul al șaselea la 76 și 156 de iuzbași. O parte din aceștia erau boieri, alții aveau o origine modestă; mari dregători de mai târziu și-au început cariera ca tineri căpitani, între care și Ghiorma Alexeanu, căpitan de călărași (1638-1640). Generos, voievodul făcea daniile celor viteji și vrednici, cum consemnează documentele; în iunie 1651 Matei Vodă *dăruise lui Radu Căpitan ocina Dudești-Buzău „pentru direaptă și credincioasă slujbă ce au slujit domniei mele și țării în tot locul pre unde au fost porunca domniei mele”*.¹

Călărașii, provenind din țărănime liberă uzufructuară a unor moșii domnești, erau în Țara Românească, grupați masiv în

târgurile și ocoalele: Ploiești, Buzău, Voinești, Gherghița și Râmnicu Sărat.²

La 1640, prin oraș trece, către Constantinopol, o solie diplomatică poloneză, a cărei relatare *dezvăluie buna stare și organizarea civică a Buzăului (...): „Din oraș—relatează secretarul ei – ne-au întâmpinat patru steaguri de oșteni și căpitanul orașului, care era într-o caretă frumoasă (care) dacă ar fi fost văzută în Polonia și mai ales cu asemenea cai, chiar în diată ar fi mult admirată; era mai frumoasă decât cea cu care <strajnicul> coroanei merge la castel cu caii împodobiți*.³

În timpul domniei lui Matei Basarab, documentele menționează sate și părți de sate care-și înstrăinează pământurile și-și pierd libertatea pentru neplata birului, sate ce sunt încredințate unor comandanți militari; la 4 ianuarie 1647, Moise spătarul din Pătărlage devine stăpânul unei ocine din Șchiopeni-Buzău, fostă a unor megieși care fugiseră de bir.⁴ Matei Basarab dăruia căpitanilor săi, pentru „slujbă dreaptă și credincioasă” sate sau părți de sate, cum s-a întâmplat la 1 iulie 1651, când dăduse lui Radu căpitan ocina Dudești-Buzău, *pentru direaptă și credincioasă slujbă ce au slujit domniei mele și țării în tot locul pre unde au fost porunca domniei mele*.⁵

Despre cuprinderea „garnizoanei” târgului dă notă, la 20 august 1648, și faptul că, „Stoica



*logofătul din Bănțești” (sat apropiat de oraș) scrie un zăpis „în casa iuzbașii locului, în Buzău”, ceea ce ar conduce la ideea absenței unei cancelarii, dar și faptul că aparatul administrativ local era împânzit de slujitori domnești (căpitani, vornici, pârčălabi, iuzbași, hotnogi birari).*⁶

În confruntarea din 1637 cu Vasile Lupu, Matei Basarab obține ajutorul militar al voievodului Transilvaniei, și își va mână oștile spre Buzău, unde venise Vasile vodă, carele auzind de multe oști ce-i vin asupra, rumânești, ungurești, fără nici un război au dat dosul, dar au prădat țara rău. Confruntarea cu același adversar, în 1639, va face iarăși din domnitorul Moldovei învinsul.

După victoria împotriva aceluiași adversar, care a fost ajutat, de această dată, și de cazacii lui Timuș, ginerele său viforos, la Finta, un document din 13 iulie

1653, cuprinde o reparație acor-dată oștenilor din această parte de țară care l-au slujit cu credință: *“Vouă tuturor iuzbașilor și tuturor hotnogilor și tuturor călărașilor și tuturor slujitorilor și tuturor oroșanilor din târgul Buzăului către aceasta vă dau în știre domnia mea că am înțeles domnia mea că acum după ce v-au ars casele de acolo din târg, să nu fie reconstruite pe proprietățile Episcopiei, pentru că iastă loc domnesc destul. Domnesc al orașului, ci aveți voi unde vă pune casele și târgul.” (...)* De mare ajutor i-au fost lui Matei Basarab în luptele sale defensive, câțiva buzoieni, în special familia Mihălceștilor, devenită mai apoi Cândești, între care se evidențiază Radu, mare dregător. În 1648, voievodul zidește mănăstirea Pinul, până atunci construcție de lemn, deteriorată de vremi, avându-l drept conducător al lucrărilor, pe Radu căpitan ot Buzău.⁷

La Finta (6/17 mai 1653), unde a obținut victoria ce a condus la detronarea lui Vasile Lupu, a probat o vitejie ce a contribuit decisiv în sortii înfruntării. Martorii contemporani confruntării; Georg Kraus, trimisul principelui Rakoczi, scria: *Deși Matei vodă era un bărbat de 65 de ani, a dat dovadă de multă vitejie și fiecare i-a acordat cinstea cuvenită. Spre marea mirare a tuturor, el era pretutindeni, când în fruntea, când în spatele oștirii, iar sub el au fost împușcați trei cai. Deși fusese lovit în genunchiul stîng, a luptat mai departe vitejește, iar după ce a izbândit, s-a întors la scaunul său și a cerui să i se lege rănile.*⁸

Dintre categoriile oștenești, curtenii erau răspândiți prin numeroase sate ale țării, (dar) slujitorii erau grupați în orașele mai importante sau în jurul acestora, unde alcătuiau garnizoane puternice: București, Târgoviște, Ploiești, Buzău, Gherghița, Râmnicu Sărat, Focșani Rușii (Roșiorii de Vede, Lichirești Călărași.⁹

Seimenii, (denumire luată din armata turcă) categorie militară creată de domnitor în 1636, adăugă mercenarilor deja existenți în țară, era un corp, inițial, de 1000 de oameni aduși de un căpitan Semion din Serbia; la acești sârbi adăugându-se apoi și români, s-a ajuns la un număr de câteva mii de ostași, pedestrași înzestrați cu arme de foc, foarte mobili și viteji.¹⁰ Bine răsplătiți de domnitor, cer ca acesta să-și țină promisiunea, de după Finta, de a le mări lefurile. Refuzul dregătorilor cu influență de a le mări soldele, apoi încercarea de a desființa acest corp vindicativ și vociferant, sunt motivele ridicării contra domnului și sfetnicilor săi.

La răscoala seimenilor, în 1655, Matei Basarab primește ajutor militar de la Gheorghe Rakoczy, principele Transilvaniei și Gheorghe Ștefan, voievodul Moldovei. *La 22 iunie mi se scria din tabăra de lângă Râmnicu Sărat unde oastea sa se ciocnise cu 900 de călărași, cerând lui Rakoczy să trimită vreo 2000-3000 de oameni la Buzău, (...)* La 4 august căpitanii de Brăila, Râmnic, Focșani și Buzău s-au închinat lui Rakoczy și Constantin Șerban. Chiar și după potolirea răscoalei, domnul ținea la hotarul dinspre est puternice garnizoane la Buzău (2000), Brăila (2600) și Odivoaia (4000).¹¹

Efectele răscoalei sunt decelabile în mărturii venite un deceniu mai târziu, când se atestă participarea unor călărași și meșteșugari buzoieni la această revoltă, iar din declarația pe care căpitanul târgului Buzău o face în august 1665, unei delegații căzăcești, înțelegem că și-n aceste părți, ostașii unguri și cazaci trecuseră alături de răsculați, la pângărârea bisericilor și jefuirea odoarelor.¹²

Cu toate accidentele militare de la sfârșitul unei domnii bogată în izbânde și împliniri, domnitorul avea o faimă de anvergură europeană, cum probează monograful său, Nicolae Stoicescu: *În numele*

*regelui Poloniei i s-a adresat un mesaj lui Matei Basarab prin care i se făcea cunoscut că a fost desemnat principalul conducător al întregului Răsărit (generalissimo di tutto l Oriente), ceea ce constituia dovada certă a importanței rolului politic și militar jucat de Țara Românească.*¹³

Ctitorul plin de osârdie

Ampla operă constructivă a epocii lui Matei Basarab, incluzând monumente bisericesti ori laice (curtea domnească de la Târgoviște, casele domnești din Brebu-Prahova), sunt estimate a fi 38, dintre care, unele, în ținutul Buzăului.

Va ctitori, în zona de întorsură a Carpaților, pe la 1637-1340, în locul unui schițor de lemn, mănăstirea de la Măxineni, una din acele mănăstiri-cetăți cu care Matei Basarab s-a grăbit să-și înzestreze țara, pentru a supraveghea și păzi mai bine granițele. Așezată în fața raialei de la Brăila, mănăstirea Măxineni era asemenea în rosturile sale cu mănăstirea de la Slobozia (jud. Ialomița), cu mănăstirea Negoiești (Ilfov), cu mănăstirea Sadova (Dolj), cu toate celelalte mănăstiri din câmpia Dunării, făcând parte dintr-un chibzuit sistem defensiv. O pisanie păstrată după o reparație, făcută prin sânguința egumenului Chiprian, la Măxineni, datată 1859, consemnează: *S-au ridicat din temelie acest dumnezeiesc lăcaș întru cinstirea și pomenirea nașterii sfântului Ioan Botezătorul de către fericitul întru pomenire Domnul Matei Basarab V.V. în anul 1638, în trecerea ce a avut cu oștirea sa pe aici.*¹⁴

În direcția aceleiași dorințe de întărire militară a țării, într-o vreme în care țara nu mai dispunea de cetăți militare-opreliștea Porții Otomane fiind strajnică întru aceasta – în anul 1641 marele Comis Radu Cândescu și frații săi

au purces la repararea mănăstirii Bradu. Au fost reparate zidurile de incintă, s-au reparat casele și acareturile, iar biserica fost mărită prin adăugarea unei tinde. În acest chip mănăstirea Bradu redobânda calitatea unui loc dec refugiu, fapt confirmat de hotărârea lui Constantin Brâncoveanu de a-și adăposti aici familia în timpul războiului cu austriei.¹⁵

Schitul Cârnău, de la Tega, comuna Pănătău, județul Buzău, ar fi o ctitorie a lui Mircea Ciobanu, de pe la 1546, sau, conform altor cercetători, a Doamnei Chiajna, care, prin descendenți, ajunge a Neacșei, soția banului Ghiorma, care, în 1649, o închină mănăstirii Căldărușani, ctitoria lui Matei Basarab. Se pare că voievodul ar fi reparat schitul, la 1643, când a fost și repictată biserica.¹⁶

Începând cu 1645 este pomenită în documente ctitoria unui înalt sfetnic al lui Matei Basarab, Radu Vârzaru armașul, schitul Vărzărești, zis și Urechești, din Râmnicu Sărat; dregător zidise și biserica Vârzaru din Târgoviște. Dajdiile grele puse pe capul locuitorilor și neplata soldelor militarilor au făcut ca, la revolta Seimenilor și el și banul Ghiorma să cadă prată furiei insurgenților.

Din biserica schitului Pinu, înălțată în anii 1647-1648, se mai păstrează, în lapidariul Muzeului Național de Istorie din București, o frumoasă pisanie de piatră, semnalată de Nicolae Iorga, în 1929; pisania are în centru stema Țării Românești, iar în colțuri are simbolurile celor patru evangheliști, executate în relief plat, reprezentare simbolică ce se întâlnește și în mănăstirea cetate de la Râmnicu Sărat, ridicată de spătarul Mihail Cantacuzino(1691-1696).¹⁷

Înscrisul în piatră rămas în urma risipirii acestei mănăstiri glăsuiește: *Această sfântă biserică ci să chiam(ă) Pinu, care iaste hramu ei al sfintei Naștere a Preacuratei Maicăi a Domnului Nostru Is. Hr.*

*Purare fetiia Mariia ziditu-o-am dea (sic) temelie eu, robu lu Dumnezeu lo Mateiu Băsărab Voevod, împreună cu Domniia-mea Ilinca, că era mănăstirea de lemn și stricată, vă lt 7156, isprav. Radu cap(itan) ot Buz(ău).*¹⁸

O importantă decizie a voievodului are loc în anul 1649, când repară biseria Episcopiei Buzăului, ridicată de Radu cel Mare, pe la 1499-1502. Aceasta s-a datorat deteriorării, în timp, a secularei, deja, ctitorii, prin faptul că, la 1595 aici au fost lupte cu otomanii, în 1600 cu polonii, la care s-au adăugat, mai ales, stricăciunile provocate de invazia tătarilor(1624). După cum glăsuiește pisania, din 1834, așezată de episcopul Chesarie, *lăcașul s-a zidit din temelie de răposatul întru fericire Matheiu Basarab voievod, la leat 1649, după ce mai întâi au dărâmat din temelie pre cea veche, făcută de strămoșii săi, arsă și stricată de năvălirile varvaricești.*¹⁹ Tot atunci s-a construit și turnul clopotniței, s-au reparat chiliile și reședința ierarhului.

Diaconul Paul de Alep, secretar al patriarhului Macarie, vizitând Buzăul, la scurt timp după intervenția ctitorului, consemna în jurnalul său de călătorie că a văzut *o mănăstire mare de piatră a cărei biserică mare și foarte înaltă este de piatră cu scară înaltă și cu cupole foarte înalte iar deasupra o cruce foarte mare.*²⁰

Concomitent cu înnoirea complexului arhitectonic episcopal, tot în 1649, se va înălța din temelii biserica „Nașterea Maicii Domnului”, de către Badea Obredi din Băila, pe care Matei Basarab îl



numea „prietenul domniei mele”.²¹ Ctitorul, grec, dedicase, inițial coloniei neguțătorești din Buzău, această biserică, numită, mai apoi, „Negustori” sau „Greci”.



Tot vodă Matei ridică cruci comemorative, în ținutul Buzăului figurând cele de la Bibarsu, Burciulești, Leotești, și Simileasca.²²

Boierii Mihălcești/Cîndești se vor strămuta de la Pătârlagele la Căndești după numele satului de la vărsarea Nișcovului în Buzău, unde boierii din neamul lui Mihalcea cumpăraseră ocine în cursul vremii, nu se mută imediat de la Bradu. Până prin 1650-1651 ei au rezidat fie la Bradu, fie la Pătârlagele, unde mai aveau o reședință, în acea vreme fiind construite curtea și biserica din Căndești.²³

Posteritatea i-a păstrat numele vrednic de pomenire prin câteva din cele mai ilustre condeie. Al.Odobescu, în „Câteva ore la Snagov”, scria că Matei a fost *viteaz în războaie, dibaci în politică și-n veci încins cu grija țării (...), acel erou mare în toate, care nu nesocotea cele mai mărunte îndeletniciri ca să țină liniștea și dreptatea între pământeni săi (...). El nu știa multă carte, nu vorbea altă limbă decât limba țării, dar vorba-i era sănătoasă, și, când lua condeiu în mână, apoi plătia cât sabia(...). Matei Basarab, dacă n-a fost singurul erou al Țării Românești, negreșit că a fost cel mai mare domnitor al ei, cel ce a știut să împreune puterea armelor*

de apărare cu regularea progresului și ordinii înlăuntrul.²⁴

Mihai Eminescu, omagiatorul evului mediu național prin cei mai meritorii reprezentanți (*Rîmâneți în umbră sfânta, Basarabi și voi Mușatini, / Descălecători deșară, dătători declegi și bdatini.*), îi făcea o schiță de portret, într-un „Fragmentarium”, informații reluate în paginile sale de gazetărie de la „Timpul”: *Matei Basarab ficiorul lui Danciu Vornicul 1633/1654. Prin războaiele pe care le-a făcut Vasile (Lupu, n.m.) asupra lui, prin cucernicia sa. Făgăduiește la intrarea în țară a zidi patruzecuii de monastiri. Revolta militarilor în cele din urmă zile ale domniei lui, care sfârșește sub urmașul său Constantin (Basarab, 1654-1658, n.m.) prin sfărșirea totală a darabanilor și-a seimenilor. Facerea unui cod de legi după Basiliu („Îndreptarea legii”, „Pravila de la Govora”, n.m.), care are un caracter mai mult religios decât social. Ca om era foarte drept în judecățile lui.*²⁵

Prin anii 1882-1883, scriitorul plănuia înființarea unei Societăți „Matei Basarab”, care urma să vină în ajutorul românilor din Imperiul austro-ungar, redenumită Societatea „Carpații”.²⁶

Pentru istoricul C.C. Giurescu, al cărui părinte, era născut în Chiojd și a fost director al liceului „Hasdeu”, Matei Basarab a avut calități remarcabile: viteaz ostaș, ctitor desăvârșit, gospodar vrednic și diplomat încercat (...), tipul reprezentativ al domnului de țară.²⁷

Poetul Ioan Alexandru, în „Imnele Țării Românești”²⁷ un „catalog” liric pios, de oameni și de locuri emblematice pentru această provincie istorică a României, în care îl integra unui ilustru șir de înaintași: Basarab I, Mircea cel Bătrân, Neagoe Basarab, ctitori de spiritualitate creștină: *Fiul lui Danciu de la Brâncoveni / Mișcat Matei de îngerul solie / Prin tine glasul vlahilor solari / Înjugă boii*

țării-n liturghie // (...) La Govora vîn teasc a început / Pe filele de pravili și psaltire / Să-ngenuncheze vboile-n sobor / Pe crucea limbii gata de jertfire // (...) Pământul românesc e mai ușor / Și dealurile mai de omenie / Și vântul bate mai odihnitor De când e-o turlă care să-l mlădie // De când albește Arnota pe munți / Și Brebu și Strehaia pe coline / Ni-s leagănele pruncilor la grinzii / Ca trandariri-n murmur de albine // (...) Când staurele-n lanț îngreuiu / Acest pământ de lapte și de miere / Sătul de zile fratele Matei / Trecu din tron în cupa de-nviere // Amestecat cu bulgări de pământ / Cu apa și cu sângele din viță / În acest neam de trăznet plămădit / Rână răni-va cerul cu-o mlădiță.

Matei Basarab a fost înmormântat, în aprilie 1654, cu toată pompa cuvenită, în tinda bisericii domnești din Târgoviște, mai apoi, osemintele strămutându-i-se la ctitoria sa Arnota, în nordul Olteniei.

Note:

¹ Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988, p. 70-71.

² *Istoria militară a poporului român*, Vol.3, Editura Militară, 1987, p. 343.

³ Gavril Fulgeriș, *Călători străini drumețind prin Buzăul de altădată*, în: *Viața Buzăului*, supliment, aprilie 1970, p. 21.

⁴ Nicolae Stoicescu, *Op. cit.*, p. 65.

⁵ Nicolae Stoicescu, *Op. cit.*, p. 72.

⁶ Dimitrie Ionescu, *Istoria orașului Buzău din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Editura „Litera”, 1979, p. 104.

⁷ Gabriel Cocora, *Pentru libertate și unitate. Studii, documente și articole de istorie buzoiană*, Editura „Litera”, 1983, p. 32-34.

⁸ Dr. Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab (20 septembrie 1632-9 aprilie 1654)*, Editura Militară, 1982, p.188.

⁹ Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Editura Academiei, 1988, p. 74.

¹⁰ Dr. Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab (20 septembrie 1632-9 aprilie 1654)*, Editura Militară, 1982, p.81.

¹¹ Virgil Cândea, *Muntenia răsăriteană în scrierile călătorilor străini*, în: *Spiritualitate și istorie la*



întorsura Carpaților, sub îngrijirea dr. Antonie Plămădeală, Vol.1, Buzău, Editura Episcopiei Buzăului, 1983, p.185.

¹² Dimitrie Ionescu, *Op. cit.*, p. 105.

¹³ Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988, p. 179.

¹⁴ Epifanie Norocel, *Ctitorii voievodale în Eparhia Buzăului importante valori ale patrimoniului țării noastre*, Editura Episcopiei Buzăului, 1988, p.271.

¹⁵ Vasile Drăguț, *Tradiții ctitoricești la Curbura Carpaților, în: Spiritualitate și istorie la întorsura Carpaților*. Sub îngrijirea dr. Antonie Plămădeală, Vol. 2, Editat de sectorul cultural al Episcopiei Buzăului, 1983, p.162.

¹⁶ V. Nicolae, *Ctitoriile lui Matei Basarab*, Editura Sport-Turism, 1982, p.119.

¹⁷ Vasile Drăguț, *Op. cit.*, p. 167.

¹⁸ Epifanie Norocel, *Op. cit.*, p.214.

¹⁹ V. Nicolae, *Op. cit.*, p.46.

²⁰ Epifanie Norocel, *Op. cit.*, p.24.

²¹ Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988, p. 44.

²² Nicolae Stoicescu, *Op. cit.*, p. 105; 123.

²³ Ion Chicideanu și Constanța Modoran, *Mănăstirea Bradu. Scurt istoric și cercetări arheologice, în: Spiritualitate și istorie la întorsura Carpaților*. Sub îngrijirea dr. Antonie Plămădeală, Vol. 2, Editat de sectorul cultural al Episcopiei Buzăului, 1983, p.202.

²⁴ Al. Odobescu, *Opere complete*, Vol 3, Editura Academiei Republicii Populare Române?, p. 52-54.

²⁵ Mihai Eminescu, *Fragmentarium*, ediție după manuscrise de Magdalena D. Vatamaniuc, Editura Științifică și enciclopedică, 1981, p. 563.

²⁶ Mihai Eminescu, *Op. cit.*, p. 140.

²⁷ C.C. Giurescu, *Din trecut*, București, 1942, p. 100-110.

²⁸ Ioan Alexandru, *Imnele Țării românești*, Editura „Cartea românească”, 1981, p. 134-146.

PRINȚESA AVIATOARE IOANA CANTACUZINO

----- Profesor Sorin Turturică, Muzeul Național al Aviației Române

Iorga a spus cândva că familiile boierești au fost osia în jurul căreia s-a învârtit povestea neamului. Dar și aviația are povestea ei, iar cugetarea lui Iorga i se potrivește; primul *sânge nobiliar* din tagma zburătorilor poate fi considerat George Valentin Bibescu. Mai înainte de el a fost un Bălăceanu-Stolnici, care pe la 1890 a început să construiască machete zburătoare și să corespundă cu patriarhi ai aeronauticii universale: Otto Lilienthal, Clement Ader și Octav Chanute.

Amintindu-și de Elena Caragiani, prima aviatore româncă, revista *Aripa* din 1 aprilie 1930 scria că provenea din „aristocrația fără pergamente aromânească. Vechimea spiței se măsoară acolo doar după îndrăzneala încercărilor și cerbia în luptă”. Un frumos epitaf, la un an de la decesul ei.

În timpul Războiului de Întregire a luptat în aviație locotenentul Grigore Gafencu, viitor ministru de externe. S-a distins la Mărășești și a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, cea mai râvnită recompensă la care aspira un ofițer român.¹ De asemenea, trebuie menționat și locotenentul Șerban Cantacuzino, din conducerea Corpului de Aviație.

Anii interbelici au adus aripi altor tineri și tinere din familiile Ghica, Cantacuzino, Știrbey, Șuțu (fandosit Soutzo), Polizu-Micșunești, Brătianu. Este important de amintit că înaintașii unora dintre ei ajunseseră domni în Moldova și Țara Românească, lăsând urmașilor direcți titlul de principii.

Al doilea aviator (după Șerban) dintre Cantacuzini pare să fi fost Mircea, fiul inginerului I.G. (Iancu) Cantacuzino, din ramura zisă Cantacuzino-Corneni, sub-ramură a Cantacuzinilor de la Râfoveni, descinși în a treia generație din Șerban Cantacuzino, voevod al Țării Românești între 1679-1688.²

Iancu participase ca ofițer genist la Războiul de Independență din 1877-1878, apoi s-a dedicat construcțiilor de căi ferate. A lucrat la linia Ploiești – Sinaia – Predeal, apoi la cea care lega Buzăul de Mărășești. Aceasta din urmă a fost prima dintre căile ferate proiectate și finanțate exclusiv de către români.³

Sfârșitul secolului al XIX l-a prins pe inginerul Cantacuzino construind drum de fier pe Valea Oltului. Acolo și-a ridicat casa, la ieșirea din Călimănești spre Cozia. Fiul său, Mircea, care s-a născut la 15 martie 1900, părea că îi va călca pe urme. A studiat la Charlottenburg-Berlin, devenind inginer. Atras de



aviație însă, și-a obținut brevetul în 1928. Aducând din Germania, de la fabrica Klemm, un avion de mici dimensiuni, a fost creatorul turismului aerian românesc. A înființat și o școală de zbor, dar viața i-a fost curmată înainte de a o vedea devenind faimoasă.

Un prim accident, soldat cu fracturi ale oaselor de la picioare, a avut loc în 1928. Ispășindu-și spitalizarea, a revenit la manșă. Zilele i s-au sfârșit în urma celui de-al doilea accident, întâmplat la 25 mai 1930. I-au rămas în urmă o soție, Ștefana, și un fiu, Dan, de șase de ani.



Mircea Cantacuzino

Cea care i-a preluat afacerea aeronautică – pasiunea o avea deja – a fost sora lui, Ioana, mai mare cu cinci ani. Se născuse la 4 septembrie 1895, în comuna Izlaz din județul Brăila. Prezența lui Iancu în zonă este justificată de fabrica de ciment pe care o deținea pe malul Dunării, la Brăila. Mama ei, Maria Fălcoianu, avea 29 de ani și nu era încă soția lui legitimă.⁴ Părinții Ioanei s-au căsătorit abia în iulie 1904, la Paris.

Prima pasiune a Ioanei au fost cărțile. La Arhivele Naționale din Vâlcea se găsesc însemnările ei din ultima parte a vieții. Povestindu-și copilăria, pe care și-a petrecut-o în casa de la Călimănești, face des referiri la lectură:

Cea mai mare pedeapsă care mi se dădea, fiind copil, era oprirea de a-mi ceti revistele. Mă văd, adică mă simt și acuma, cu durerea în suflet, în fața dulapului din biroul tatei, unde îmi zăceau închise și cu banderola încă nedesfăcută St. Nicolas, La Semaine de Suzette, La Dimanche Illustré și altele, de care nu mai îmi amintesc. Nu știu câți ani aveam, dar eram foarte mică, judecând după felul în care priveam dulapul și biroul tatei. Abia ajungeam cu nasul la tablă la care cei mari scriau.

Îi plăcea să primească în dar cărți și le citea sub îndrumarea mamei. A rămas însă orfană de ambii părinți. Mama a decedat când Ioana avea 12 ani, iar tatăl înainte ca fata să împlinească 16. Târziu, până la sfârșitul propriei vieți, consumat în sărăcie, singurătate și boală, prințesa Ioana Cantacuzino a rămas cu obiceiul nostalgic de a răscoli prin biblioteca părinților, încercând astfel să-i simtă aproape.⁵

Cu siguranță, și aviația a fost o pasiune. A învățat să zboare chiar înainte de moartea lui Mircea (Miki, pentru apropiați) cu același instructor, Octav Oculeanu. Avionul și l-a cumpărat din Germania și apoi l-a adus singură în țară, în zbor.⁶ Se întâmpla în 1929 și dacă cercetările ulterioare nu vor demonstra contrariul, surprize plăcute putând veni din partea Elenei Caragiani, acesta ar putea fi primul raid aerian internațional al unei românce.



Avionul era tot un Klemm, ca al lui Miki. În primăvara anului 1930 se știa despre ea că își făcuse un aerodrom „la moșie”, unde avea și un hangar în construcție. Pleca din București de câteva ori pe săptămână, pe calea aerului, indiferent dacă vremea era rea sau bună. „Dacă vremea e rea, nu te poți duce cu mașina, dacă vremea e bună, este păcat să te duci cu mașina”.⁷ După decesul lui Miki, devenind proprietara școlii pe care acesta o înființase la Băneasa, a susținut examenul de brevet și a devenit astfel prima româncă brevetată în România. Și, prin natura tragică a lucrurilor, ea a fost și prima româncă proprietar al unei școli de zbor (și singura, până astăzi).

Politica a fost o altă pasiune a ei. Una costisitoare, plătită cu libertatea. Ca și alții din neamul Cantacuzinilor, Ioana a fost adeptă a mișcării legionare. De altfel, generalul Cantacuzino *Grănicerul*, unul dintre apropiații lui Zelea Codreanu, îi era frate vitreg.

A fost căsătorită în două rânduri. Prima dată cu Grigore Carp, unul dintre copiii liderului conservator Petre P. Carp. Fata lor – singurul copil al Ioanei – s-a născut la 6 februarie 1917, la București.⁸ S-a numit tot Ioana (mama și fiica au devenit *Ioana Mare* și *Ioana Mică* pentru apropiați).

La nașterea fetei, Primul Război Mondial era la apogeu, iar Capitala României se afla sub ocupația germană. Deja Ioana Cantacuzino începuse în secret o relație amoroasă cu Aurel Persu, cunoscut astăzi pentru automobilul aerodinamic pe care l-a brevetat în 1924. După război, Ioana a divorțat și a devenit soția lui Persu.⁹ Prea multe date despre acest al doilea mariaj al viitoarei aviatore nu sunt. În 1928 Aurel Persu era deja recăsătorit. Ce se întâmplase? Fenia Driva, biografa prințesei Ioana Cantacuzino, scrie că „Aurel, despre care Ioana știa că a plecat pentru câteva zile din București, s-a întors acasă seara având o informație că o va surprinde cu un bărbat. A doua zi, Ioana și-a făcut bagajele și a părăsit casa lui Persu”.¹⁰

Este important de spus că la școala de zbor a Ioanei Cantacuzino s-au format numeroase aviatore ale României. Cele mai cunoscute dintre ele au fost Irina Burnaia, prințesa Marina Știrbey, Mariana Drăgescu, Nadia Russo și Virginia Duțescu. În a doua jumătate a anilor '30, Ioana Cantacuzino pare să fi pilotat mai puțin decât aviatorele care s-au format la școala pe care o deținea. Mențiunile despre călătoriile ei aerine sunt rare. Iar când a izbucnit cel de-Al Doilea Război Mondial ambițiile ei politice i-au adus numai neazuri. De fapt, au distrus-o!

La începutul anului 1938 regele Carol al II-lea a modificat radical viața politică românească. Influențat de mersul lucrurilor în Europa, dar și de propriile veleități, a trecut la instaurarea unui regim autoritar.

În plus, la alegerile parlamentare care au avut loc în decembrie 1937, legionarii obținuseră 15,5% din voturi, ceea ce l-a alarmat pe suveran: o forță politică imposibil de controlat îi făcea concurență.

Una dintre cele mai importante decizii pe care le-a luat a fost aceea de a interzice partidele politice. Referitor la mișcarea legionară, măsurile au fost mult mai dure. Corneliu Zelea Codreanu a fost închis în aprilie 1938, iar șapte luni mai târziu, în noiembrie, a fost asasinat împreună cu alți 13 camarazi legionari sub pretextul că ar fi încercat să evadeze dintr-un convoi care îi transporta dintr-o închisoare la alta. În realitate au fost sugrumați de jandarmi, apoi împușcați în spate.

A fost o perioadă în care mulți adepți ai mișcării lui Codreanu au suportat represaliile guvernului. Despre Ioana Cantacuzino, poliția și jandarmeria aveau informații că a rămas fidelă convingerilor sale politice și că are manifestări anticarliste. Inevitabil, momentul arestării ei a venit. A fost ridicată la 10 octombrie 1939 și a fost reținută (petrecându-și cea mai mare parte a timpului la Spitalul „Filantropia”) până la 18 decembrie 1939, când printr-o decizie a ministrului de interne, i s-a fixat domiciliul obligatoriu în comuna Sadaclia, aflată în jumătatea sudică a Basarabiei.¹¹ Școala de aviație „Mircea Cantacuzino” a fost desființată.

Nu este clar (documentele sunt vagi) când avia-toarea a fost internată la spitalul „Mârzescu” din Brașov. Următoarea dată certă este 13 aprilie 1940, ziua în care Ioana a fost adusă sub escortă la București. Trenul în care se afla a intrat în Gara de Nord aproape de miezul nopții și, după o oră petrecută la Prefectura Poliției Capitalei pentru formalități, a fost internată la Sanatoriul Diaconeselor, pe cheltuiala familiei. „Conform dispozițiilor, s-a procedat la internarea sus numitei în acel sanatoriu – la ora 1,40 – fixându-se un post permanent de pază din doi agenți și trei gardieni, ce se vor schimba la câte 12 și 8 ore”.¹² La 18 aprilie, pe la ora 20.00, un comisar de poliție a venit la sanatoriu și a pus-o în libertate, din ordinul ministrului de interne.

Îmbunătățirea situației Ioanei se datora noului curs pe care regele l-a dat relației sale cu legionarii, pe care-i considera apropiați de Germania. Simțind că Berlinul va avea un cuvânt greu de spus în ceea ce privea Europa Răsăriteană, Carol al II-lea a decis să facă pace cu Horia Sima, cel mai pragmatic dintre liderii legionari care-și disputau autoritatea în cadrul mișcării după asasinarea lui Codreanu.

În vara anului 1940 România a pierdut teritorii în favoarea Uniunii Sovietice (Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța) și Ungariei (aproximativ jumătate din Ardeal). Legionarii, care consideraseră pacea cu regele doar un răgaz pentru a organiza o nouă lovitură la adresa lui, au profitat de faptul că

românii (inclusiv armata) l-au considerat pe Carol al II-lea marele vinovat al dramei pe care națiunea o trăia. Și, imediat după dictatul de la Viena (30 august 1940), Horia Sima a cerut abdicarea regelui. Desigur, dacă acest fapt s-a întâmplat până la urmă (6 septembrie 1940), a fost pentru că reprezentanți importanți ai armatei – Ion Antonescu în special – l-au convins pe Majestatea Sa că nu mai exista altă soluție.

În aceste momente tensionate – sfârșit de august și început de septembrie 1940 – Horia Sima a stat ascuns la Brașov. Avea motive: Carol al II-lea demonstrase în mai multe rânduri că nu dădea doi bani pe viața legionarilor. Tot în orașul de sub Tâmpa s-a aflat, în aceeași perioadă și Ioana Cantacuzino. Pe baza unor însemnări ale unui membru al familiei Dora și Heinrich Polonyi, sași din Brașov, istoricul Ion Calafeteanu a reconstituit fragmente semnificative ale tumultului legionar din localitate.¹³

Încă de la 11 august sosise la familia Polonyi un tânăr, Eugen Necrelescu, având asupra sa o scrisoare de recomandare din partea prințesei Cantacuzino. Două zile mai târziu, a venit și Ioana. În următoarele săptămâni, cei doi au locuit în casa acestei familii sau au mers prin localitățile învecinate pentru propagandă. Soții Polonyi nu erau deranjați de faptul că găzduiau doi membri ai mișcării legionare, fiind susținători ai mișcării naziste din Germania.

La 3 septembrie și-a făcut apariția și Horia Sima, îmbrăcat în haine de locotenent, însoțit de un camarad. A doua zi, la București, Constanța și Brașov, legionarii au declanșat asaltul asupra unor instituții sensibile ale puterii. În orașul transilvănean, au ocupat Prefectura și centrala telefonică. Regele a încredințat formarea guvernului generalului Antonescu; Horia Sima a rămas în așteptare în casa familiei Polonyi.¹⁴

Joi, 5 septembrie, spre seară, au sosit frunțași legionari cu mesaje de la Antonescu, pentru formarea guvernului. Către miezul nopții, au apărut Ioana Cantacuzino și Necrelescu:

„... ambii murdari, obosiți, infometati și insetati, altfel se simteau bine și erau nespuse de fericiti de intorsatura pe care o luasera lucrurile. Cei doi au povestit întâmplările prin care trecuseră în ultimele două zile: un atac esuat cu un grup de legionari asupra jandarmeriei din Brasov, apoi unul asupra postului de radio Bod. Aici a fost chiar mai rau: au fost prinși, legati, tratati grosolan, loviti cu picioarele, iar masina, armele, banii și obiectele de valoare le-au fost confiscate. La un moment dat însă, în urma unui ordin telegrafic al generalului Antonescu, toti cei arestati au fost pusi în libertate, iar printesa Cantacuzino și Necrelescu au putut pleca spre vila familiei Polonyi”.¹⁵

A urmat o noapte de negocieri între Mihai Antonescu, sosit la Brașov, și Sima. În dimineața următoare, Sima, Cantacuzino și alți legionari au luat

masa, împreună cu familia Polonyi, au scris în Cartea de onoare a familiei, apoi au plecat spre București cu mașina prințesei.

Au urmat patru luni în care Antonescu și legionarii și-au împărțit puterea. Ce a făcut Ioana Cantacuzino în această perioadă rămâne un mister. În dosarul ei de la Siguranță nu găsim nicio informație. Nu pare nici să fi fost prea interesată de aviație. În orice caz, Școala „Mircea Cantacuzino” a fost reînființată abia la 11 februarie 1941, la aproape trei săptămâni de la înlăturarea legionarilor de la putere.¹⁶

La 14 februarie 1941, Siguranța era sesizată de prefectul poliției București că doamna Ioana Cantacuzino: „... a fost și a rămas cea mai periculoasă agitatoare printre aviatori.

Duminică, 2 februarie, în casele doctorului Lucescu din str. Mântuleșcu (Mântuleasa – n.a.) No.30, cuib recunoscut de propagandă legionară, Ioana Cantacuzino a declarat că toate comunicatele oficiale ce se dau la radio și se publică în ziare sunt pure invenții pentru a-i defăima pe legionari.

La adresa indicată se țin dese reuniuni, mai ales feminine, în care se defăimează conducătorii actuali ai Statului și se face apologia rebeliunii legionarilor”.¹⁷

Siguranța a răspuns că, deși ținea sub supraveghere casa doctorului Lucescu și a percheziționat-o în mai multe rânduri, nu au fost observate întruniri legionare.

La începutul lunii martie însă, din ordinul generalului Ion Antonescu, atât prințesa Cantacuzino, cât și fiica ei, Ioana Carp au fost arestate și internate în lagărul de la Târgu-Jiu. Motivul acestei măsuri, prezentată în toate ziarele importante și la radio, a fost acela că ambele „desfășurau o acțiune de defăimare a Conducătorului Statului și a regimului actual de guvernare” și că își schimbau foarte des domiciliul, pentru a nu putea fi urmărite de Siguranță.¹⁸

Relațiile dintre prințesa Cantacuzino și fiica ei erau reci. Ioana Carp, care abia împlinise 24 de ani, era deja la a treia căsătorie. După ce a fost măritată cu Dinu Sturza și cu Matei Ghica, la 19 februarie 1941, cu puțin timp înainte de a fi arestată, s-a căsătorit cu Alexandru Rahmistriuc.¹⁹

Ioana Cantacuzino a susținut că era nevinovată. În acest sens, la 5 martie 1941 a declarat în scris:

„Subsemnata Ioana Cantacuzino, cu domiciliul în București, la Hotel Athénée Palace, unde m-am mutat din forță majoră, întrucât locuința mea din Bd. Brătianu 24 a fost deteriorată de cutremur [este vorba de marele cutremur din noaptea de 9/10 noiembrie 1940 – n.a.]. Țin să precizez că niciun moment și niciun motiv nu mă determină ca să-mi ascund domiciliul.

Dacă se pune ceva în sarcina mea, că aș fi criticat pe Dl. general Antonescu, Conducătorul Statului, este un neadevăr și o calomnie murdară din partea vreunui

răuvoitor. Am avut și am admirație față de Dl. general Antonescu, care ne-a salvat țara și a întărit ordinea, scăpându-ne de aceia care făceau jocul dușmanilor noștri.

Țin să afirm cu toată tăria și sinceritatea că voi păstra și pe viitor aceeași atitudine de respect față de Conducătorul Statului și nu mă voi amesteca, după cum nici până astăzi nu m-am amestecat în clevetiri sau alte acțiuni”.²⁰

Informatorii din lagărul de la Târgu-Jiu au observat însă altceva:

„Datorită bunăvoinței conducătorului lagărului, legionarii și legionarele din lagăr continuă a ține întruniri de cuib și a face o intensă propagandă în rândurile celorlalți deținuți.

În noaptea de înviere, legionarele Marieta Sadova și Ioana Cantacuzino au umplut pahare cu untdelemn, au pus în fundul lor fotografia lui Codreanu și s-au închinat ca la candelă, rugându-se ca în curând Conducătorul Statului să piară, spunând rugăciunea legionară prin care dorește moartea Domnului General Ion Antonescu”.²¹

Merită amintit că Marietta Sadova, colega de „intenții criminale” a Ioanei, era soția lui Haig Acterian, fost director al Teatrului Național, întemnițat și el la Lugoj; ea însăși era actriță și regizor (numele de scenă îl avea din prima căsătorie, cu Ion Marin Sadoveanu).

Antonescu nu era însă convins că acuzațiile aduse Ioanei Cantacuzino erau reale. Bănuia că a fost dezinformată de poliție, care uneori exagera. De aceea, a ordonat eliberarea prințesei, care a ieșit din lagăr la 18 mai 1941.²²

La 12 iunie 1941 era la Brașov, unde s-a cazat la Hotelul Coroana. A doua zi s-a prezentat la poliție pentru viză, iar în ziua următoare s-a întors la București. Siguranța a continuat s-o urmărească:

„Cât a stat în localitate, D-na Cantacuzino a fost permanent supravegheată de organele noastre. D-sa nu a părăsit camera de la hotel niciun moment, nu a avut nicio convorbire telefonică, nici cu orașul, nici cu interurbanul și nu a luat contact cu nicio persoană suspectă sau necunoscută de noi”.²³

Până la urmă, Conducătorul Statului s-a îndurat și de fiica prințesei Cantacuzino. Ioana Carp a putut să iasă din lagăr în decembrie 1941. Pe cererea de eliberare pe care o făcuse Grigore Carp, tatăl ei, Ion Antonescu a pus următoarea rezoluție: „Să fie pusă în libertate și supravegheată. Dacă continuă, să fie pusă din nou unde merită”.²⁴

Ioana Cantacuzino părea că nu-și găsea locul. Siguranța, aflată pe urmele ei, a observat că își schimba des domiciliul și că din când în când se întâlnea cu persoane străine: un jurnalist italian, un general german. Punea ceva la cale?

În realitate, prințesa se scufunda în singurătate.

Chiar dacă cei care o urmăreau nu par să cunoască acest lucru (sau nu i-a interesat), izolarea ei a devenit din ce în ce mai puternică. Se simțea dezamăgită și bolnavă și, în final, a decis să se retragă la casa ei din Călimănești, pe care a găsit-o deteriorată (fără să fie informată, fusese folosită ca spital pentru răniții de pe front).

Târziu, prin 1949, a simțit nevoia să lase câteva rânduri despre drama ei. Povestea este cutremurătoare:

„Leșind bolnavă din lagărul de la Târgu-Jiu în mai 1941, am intrat în sanatoriu, unde m-a apucat războiul. După aceea, nemai având locuință (apartamentul ce-l aveam cu chirie fiind avariat de cutremur) și negăsind de închiriat, am locuit pe la unii și alții, primită cu teamă de frica poliției, ca o fostă internată în lagăr. Cererea de a lucra într-un spital mi-a fost refuzată, pe același motiv. Nu-mi puteam găsi niciun rost. Iarna grea și lungă 1941-1942 mi-am petrecut-o astfel, suferind mult de frig. Văzând, la ultima gazdă unde trăsesem, că au grijă mare de poliție și că nu mai pot sta, am căutat din nou să găsesc o soluție. Atunci, amintindu-mi de casa noastră de aci, din Călimănești, cu pădurea alături și, deci, cu posibilitate de încălzire, m-am hotărât, în puține ceasuri, să vii aci, să stau câteva zile și să-mi dau timp de a-mi alcătui viața într-un fel sau altul. Nu vroiam să mai stau pe capul altora și nici să mă simt izgonită sau tolerată. Aici, în casa noastră, cu bătrânul Bobâncă, care mă cunoștea de când eram copil mic, nădăjduiam să găsesc odihnă și răgaz.

Astfel am sosit aci, neanunțată, la 13 martie 1942. Dar de la început am văzut că mă înșelasem. Bobâncă m-a primit cu mai multă neîncredere decât toate celelalte gazde: Cum, Duduie, trăiți? Noi știam că ați fost doborâtă cu avionul, ca spioană! mi-a spus într-un început. (Spioană pentru nemți! Cu țara plină de ei, nu văd cum ar fi avut nevoie de mine, dar așa zicea lumea, se vede). Nevoită să mă prezint la poliție, cu biletul meu de eliberare din lagăr, am simțit îndată cum intram iarăși în atmosfera aceea urâtă de suspiciune, supraveghere și neîncredere. Tot satul, toată populația, gândea ca Bobâncă. N-am văzut un chip simpatic, nicio privire de bun venit nu m-a întâmpinat. Era groaznic!

M-am plimbat de câteva ori, să regăsesc amintiri, să văd schimbările. La întoarcere, după foarte scurt timp, Bobâncă venea să-mi spuie unde fusesem: Fiecare mișcare pe care o faceți, noi o știm. Toată lumea din sat vă urmărește mișcările. Le era teamă, se vede, să nu spionez, prin sat, vreun secret militar de mare importanță!

Am uitat să spun că la sosire am găsit casa aranjată în spital cu 160 de paturi. În sufragerie era sala de operații, în oficiu, etuvă și dezinfectare, și peste tot numai paturi. Vara și toamna 1941 fusese aci mai întâi spital



german și apoi românesc. Fiecare n-au stat însă decât puțin timp, casa nefiind potrivită pentru acest scop. Mobila, covoarele etc erau puse în podul grajdului. La sosirea mea, Bobâncă mi-a aranjat camera părinților, aducând acolo mobila și cele necesare. Mai târziu au fost ridicate paturile, renunțându-se la ideea spitalului. Statul în podul grajdului însă a dăunat mult lucrurilor, care au fost mucegăite și stricate în fel și chip. Saltele, păturile și pernele au fost pătate de sânge și medicamente. Păturile le-am trecut toate prin cazanul de apă fiartă. Aș fi vrut să bag și saltelele, barem la etuvă, dar n-am reușit. Dușumelele suferi-seră, de asemenea, mult, din cauza dezinfectantelor și a cuielor de la bocanci. În unele camere, unde vopsea de pe scânduri suferise mai mult, a trebuit să spăl complet vopsea cu sodă caustică. Dar aceasta am făcut-o mult mai târziu, în vară; să-mi reiau firul poveștii, unde l-am lăsat.

Văzând animozitatea satului față de mine, n-am mai ieșit deloc afară din grădină; rar de tot mă plimbam puțin prin pădure. Zăpada era încă mare și mai aveam ger. Am mers atunci la Sibiu, să-mi văd prietenii de acolo și să-mi cumpăr cărți. Și acolo însă m-am lovit de aceeași teamă de poliție. Îmi făcea rău să văd cu câtă fereală îmi vorbea lumea. Într-o zi, mergând pe stradă la Sibiu, cineva îmi apucă mâna pe la spate, mi-o sărută pe furiș și-mi șoptește: Nu pot sta de vorbă, ietați-mă! Când trece în grabă pe lângă mine, recunosc un prieten pe care nu-l mai văzusem de câțiva ani. Mă simțeam un fel de pestiferată. Și pentru ce vină, Doamne? Am cumpărat un maldăr mare de cărți, m-am abonat la tot felul de reviste și ziare, mi-am făcut niște provizii de alimente și m-am întors acasă la Călimănești.

Cum venise Paștele, i-am adus lui Bobâncă tot felul de bunătați și vin la sticle, cum îmi ceruse. Când i le-am dat, veni vorba de cât mai stau aci. I-am spus că nu știu, neavând unde merge, că voi vedea. Atât i-a trebuit! A început să-mi spună tot felul de lucruri, ca să mă convingă de imposibilitatea pentru mine de a sta mult aci. L-am lăsat să spună și m-am retras în casă, să-mi văd de cumpărături și mai ales de cărți.

Oricât de mare era chinul pentru mine când intram în contact cu bipedele numite oameni, în casă, aci, mă simțeam bine, și oarecum ferită de rele prin amintirea copilăriei. Părinții îmi păreau prezenți. Lângă casă, cu cartea în mână, parcă îmi mai uitam de soarta dușmană, care nu-mi îngăduia prietenie.

Singură cu gândurile. Gânduri, gânduri...

Nici de scris n-am mai putut scrie, foarte curând după sosirea aci. La început, scrisesem, bineînțeles, tuturor. Multe au rămas fără răspuns, altele [au primit] răspunsuri seci. La mulți cărora le scrisesem, se înființase numaidecât un agent de poliție să-i întrebe de unde mă cunosc, ce legături au cu mine etc etc. În astfel de condiții, bineînțeles că bieții oameni nu mai îndrăzneau să-mi scrie. Singurătatea se închidea pe mine tot mai desăvârșită.

Scriu aceste însemnări la cererea unei prietene, pe măsură ce-mi vin în minte întâmplările, fără plan și fără ciornă.

Mai târziu le voi revedea, ordona și șlefui.

De se vor găsi înainte, aceasta să se știe.

Călimănești, 15 martie 1949 (ziua de naștere a lui Miki).

SS Ioana Cantacuzino²⁵

Despre ce a urmat nu a mai scris. Poate nu a mai văzut rostul. Pe cine să intereseze viața unei prințese? În România se instaurase regimul comunist care nu putea să aducă nimic bun pentru o reprezentantă a „clasei exploatare”. În cel mai fericit caz, putea s-o ignore.

Desigur, Ioana Cantacuzino, prin originea și trecutul ei politic, a fost considerată suspectă și nu a fost ignorată:

Raportăm că a fost identificată numita IOANA CANTACUZINO, ce domiciliază în Com. Călimănești, Vâlcea. Susnumita, în prezent, nu are niciun fel de ocupație, trăiește vânzându-și din lucrurile casnice pe care le mai are.

În ceea ce privește activitatea și legăturile prezente, se constată că toate acestea sunt inexistente. Nu mai duce niciun fel de activitate și nici nu are legături cu elementele dușmănoase regimului.

(...) Mai are o fiică care (sic!) este fugită peste graniță din anul 1940 [dată evident greșită, din moment ce Ioana Carp a fost închisă la Târgu-Jiu din februarie până în decembrie 1941 –n.a.] și nu mai știe nimic despre ea din anul 1947, când a primit o scrisoare de la ea în care îi scria că este bine, sănătoasă și se găsește în Indii, unde s-a căsătorit cu un cetățean englez. Susnumita i-a răspuns la scrisoarea primită, însă nu a mai primit niciun fel de răspuns. Deci, nu se știe dacă mai trăiește sau nu.

Organele noastre au luat măsuri de supraveghere atât a ei, cât și a corespondenței, pentru a se stabili dacă mai primește sau nu corespondență din străinătate”.²⁶

Această notă informativă către Centru a fost semnată de maiorul Eugen Vistig și locotenentul-major N.T. Grigorescu din Regiunea Craiova a Securității Poporului la 19 septembrie 1950. Noua primejdie, care promitea alte zile de încarcerare, era însă tardivă. Ioana Cantacuzino a închis ochii la 15 decembrie 1951, înconjurată de amarul amintirilor. Sfârșitul a venit după un deceniu de singurătate, sărăcie și boală.

Adaptare din cartea „Aviatoarele României. Din înaltul cerului în beciurile Securității”, Editura Militară, București, 2013, pentru revista „Străjer împotriva furtunilor”

BIBLIOGRAFIE:

- Arhiva CNSAS, *Fond Informativ*
 Arhivele Naționale, Filiala Vâlcea, *Fond Ioana Cantacuzino*
Revista Aripa, anul 1930
Revista România aeriană, anul 1941
 Avram, Valeriu, *Zburătorii României Mari*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2007
 Calafeteanu, Ion, *Unde s-a ascuns Horia Sima de frica lui Carol al II-lea*, v. <http://www.historia.ro>
 Driva, Fenia, *Prințesa Ioana Cantacuzino la Călimănești*, Editura Silvana, Râmnicu Vâlcea, 2010
¹Vezi, pe larg, Valeriu Avram, *Zburătorii României Mari*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2007, pp. 132-137.
²*Informația este primită de la domnul Radu Albu-Comănescu*, istoric.
³Fenia Driva, *Prințesa Ioana Cantacuzino la Călimănești*, Editura Silvana, Râmnicu Vâlcea, 2010.
⁴Arhivele Naționale Vâlcea, *Fond Ioana Cantacuzino, Dosar 1*, f. 1.
⁵*Idem*, *Dosar 54*, ff. 2-3.
⁶*Revista Aripa*, 1 aprilie 1930, p. 1.
⁷*Ibidem*.
⁸Fenia Driva, *Op.cit.*, p.53.
⁹*Ibidem*, pp. 51-52.
¹⁰*Ibidem*, p. 52.
¹¹*Idem*, *Dosar nr. 260476*, f. 29
¹²Arhiva CNSAS, *Fond I, Dosar nr. 260476*, f. 16.
¹³Ion Calafeteanu, *Unde s-a ascuns Horia Sima de frica lui Carol al II-lea*, v. <http://www.historia.ro>
¹⁴*Ibidem*.
¹⁵*Ibidem*.
¹⁶*România aeriană*, Ianuarie-februarie 1941, p. 26.
¹⁷Arhiva CNSAS, *Fond I, Dosar nr. 260476*, f. 31.
¹⁸*Ibidem*, f. 87 și f. 99.
¹⁹*Ibidem*, f.102 și f. 113.
²⁰*Ibidem*, f. 97.
²¹*Ibidem*, f. 126.
²²*Ibidem*, f. 118.
²³*Ibidem*, f. 131
²⁴*Ibidem*, f. 141.
²⁵Arhivele Naționale, Filiala Vâlcea, *Fond Ioana Cantacuzino, Dosar Nr. 54*, ff. 29-31.
²⁶ Arhiva CNSAS, *Fond I, Dosar nr. 260479*, f. 4.



----- Colonel (r.) prof. univ. dr. Petre Otu

Bătălia de la Mărăști reprezintă una dintre cele mai însemnate victorii militare din războiul de reînțelegire, un model de artă militară din partea comandanților Armatei a II-a române, în frunte cu Alexandru Averescu și de bravură pentru soldații marilor unități din compunerea sa. Pentru a perpetua memoria acestei confruntări militare de amploare și cinsti memoria celor cazuți în luptă s-a înființat Societatea „Mărăști”. Inițiativa a aparținut generalului Alexandru Mărgineanu, ea fiind îmbrățișată rapid de corpul ofițeresc al Armatei a II-a.

Invitat la dejun, la Coțofenești, de regina Maria, la 26 octombrie/8 noiembrie 1917, Alexandru Averescu s-a întâlnit și cu generalii Arhur Văitoianu, Gheorghe Vălleanu și Alexandru Mărgineanu. El a pus în discuție problema restaurării satului Mărăști și a ridicării unui monument menit să eternizeze amintirea bătăliei de aici. Propunerile generalului Alexandru Averescu au fost acceptate de cei trei subordonați.

La 24 noiembrie/7 decembrie 1917, generalul Averescu i-a

convocat în localitatea Bâlca pe toți comandanții de corp de armată, divizii și brigăzi din compunerea Armatei a 2-a, precum și delegați ai tuturor unităților spre a hotărî asupra propunerii comandantului Diviziei 3 infanterie, generalul Alexandru Mărgineanu, în privința adunării unui fond cu care trebuia să se restaureze satul Mărăști, distrus în timpul bătăliei din luna iulie 1917.

Generalul Averescu a propus să se extindă inițiativa și să se creeze „Societatea Mărăști”, din care urmau să facă parte toți ostașii trupelor și serviciilor Armatei a 2-a. Primul și cel mai important obiectiv era restaurarea satului Mărăști și construirea unei cripte-monument în amintirea victoriei din această localitate. Propunerea a fost primită cu însuflețire, astfel că delegații prezenți au aprobat inițiativa comandantului lor și s-au constituit în prima adunare generală a Societății „Mărăști”.

Prima adunare generală a deliberat asupra scopurilor societății, între care amintim: înălțarea unui monument comemorativ; refacerea

unei porțiuni din lucrările genistice ale inamicului; reconstituirea satului Mărăști etc.

S-a decis, de asemenea, ca președinte de onoare să fie desemnat generalul Alexandru Averescu, iar președinte activ generalul Alexandru Mărgineanu, cel care avusese și ideea constituirii unui fond pentru refacerea satului Mărăști. S-a ales și un comitet format din doisprezece membri, în care au intrat șase generali, doi colonei, trei locotenenți-colonei și un maior.

Datorită evenimentelor interne și externe, în următorii ani Societatea „Mărăști” nu a desfășurat o activitate prea bogată. În aprilie 1920 s-a întrunit adunarea generală, care a completat statutul și organele de conducere. Tot cu acest prilej societatea și-a legalizat situația, ea fiind recunoscută ca persoană morală și juridică și înscrisă în registrul persoanelor juridice de la Tribunalul Ilfov.

Potrivit statutelor, Societatea își propunea rezolvarea unui evantai larg de probleme: perpetuarea în memoria colectivității a semnificației

bătăliei de la Mărăști; înălțarea, pe cota 536, locul sângeroaselor lupte, a unui monument „Victoria”, și a unui mausoleu, în criptele căruia se vor depune osemintele tuturor celor căzuți în bătălia de la Mărăști; refacerea câmpului istoric „Mărăști” prin conservarea lucrărilor militare ale inamicului și ale trupelor proprii, a posturilor de comandă; crearea unor instituții – școală, orfelinat, sanatoriu pentru ofițeri și trupă, muzeu cu trofee capturate; refacerea satului Mărăști etc.

Președintele de onoare al Societății „Mărăști” a fost desemnat, pe viață, generalul Alexandru Averescu. După decesul său, acest titlu nu se mai putea acorda nici unei alte persoane, în afară de șeful statului sau cel desemnat de el. Până la moartea lui Alexandru Averescu au exercitat funcția de președinți activi ai societății generalii Alexandru Mărgineanu și Gheorghe Dabija.

Comitetul diriguitor avea obligația să organizeze în fiecare an în ziua de 11/24 iulie, o întrunire a membrilor societății „Mărăști”, dându-i acesteia și un caracter de pelerinaj către locurile memoriale ale Mărăștilor.

Un prim obiectiv asupra căruia Societatea și-a concentrat atenția a fost reconstruirea satului Mărăști, distrus de artileria trupelor române. Lucrările au demarat în anul 1919 și au durat aproape un deceniu, din cauza izolării localității și precarității surselor aflate la dispoziție. Realizările au fost însemnate. S-a construit șoseaua Răcoasa-Mărăști, pe marginea căreia au fost plantați tei. S-au reparat șaptezeci și trei de case avariate și s-au construit, din piatră și cărămidă, alte cincisprezece. Casele noi au fost date gratuit văduvelor de război, orfanilor de război și mutilaților.

Un edificiu impunător a fost școala primară, care avea o capacitate de două sute de elevi, cu patru clase, o sală de conferințe, cancelarie, bibliotecă, locuințe

pentru învățători, camere pentru personalul de serviciu etc. Școala a fost înzestrată cu tot mobilierul și materialul didactic necesar.

În școală au funcționat timp de câțiva ani ateliere de menaj sătesc, croitorie, țesătorie, covoare, care, la expoziția din 1928, organizată la Casa Femeii, au obținut locul I pentru covoarele lucrate manual. O realizare deosebită a fost biserica, înălțată din piatră și cărămidă în stilul bisericilor moldovenești ale lui Ștefan cel Mare, care fost înzestrată cu tot mobilierul și obiectele necesare. Pictura a fost executată în stil bizantin de către Ionel Ioanid. Lângă biserică s-a ridicat o casă parohială, compusă din cinci camere și toate dependențele necesare. De asemenea, biserica din satul Gogoiu, pendinte de comuna Mărăști, avariata în timpul luptelor, a fost reparată.

Întrucât cimitirul se afla în curtea bisericii din mijlocul satului, Societatea l-a strămutat în partea de sud a localității, iar în locul lui a fost amenajat un parc. Toate mormintele celor căzuți în timpul bătăliei au fost strămutate în nordul satului, iar ulterior au fost încorporate criptei-monument.

Satul Mărăști fiind lipsit de apă potabilă, a fost construită o uzină în valea pârâului Alba și s-au instalat conducte în vatra satului, rezolvându-se astfel o problemă stringentă pentru locuitori. Localitatea a fost electrificată, construindu-se o uzină electrică în mijlocul satului.

După o activitate intensă de circa un deceniu, localitatea Mărăști a căpătat un aspect modern, demn de importanța istorică dobândită prin marea bătălie. Încheierea lucrărilor a oferit prilejul unor ceremonii deosebite la începutul lunii iunie 1928. Ziarul „Adevărul” aprecia: „Puține localități din România au cunoscut în timpul războiului un atât de mare contrast între durere și glorie ca Mărăști. Așezat pe creasta unui deal ce domina regiunea, împrejurările l-au transformat

în formidabilă întăritură ce adăpostea în pânțele puhoie de dușmani. Și le-a fost dat ostașilor de sub comanda generalului Mărgineanu, bravul comandant al Diviziei a 3-a, să cucerească această lucrare ce părea inexpugnabilă (...) și iată acum, după zece ani, generalul Mărgineanu și camarazii lui ne-au chemat să ne arate făgăduința îndeplinită: noul sat Mărăști, înălțat din ruinele încă fumegânde din para războiului”.

După reconstrucția localității Mărăști, ce putea fi dată drept „model de frumusețe”, Societatea „Mărăști” a trecut la materializarea celui de-al doilea mare obiectiv – înălțarea criptei-monument, a mausoleului. Piatra fundamentală a fost pusă la 10 iunie 1928, în timpul festivității prilejuite de inaugurarea satului „Mărăști”. Cu acest prilej a fost semnat un „Act comemorativ”, care a fost îngropat la temelia construcției. În document, între altele, se scria: „Azi, 10 iunie 1928, așezatu-s-a piatra de temelie a criptelor clădite de către Societatea «Mărăști» pe chiar câmpul de bătaie și pe locul unde în zilele de 22-27 iulie 1917 s-au dat, sub comanda generalului Alexandru Averescu, comandantul Armatei a 2-a, crâncenele, glorioasele și victorioasele lupte împotriva armatelor germane”.

Mausoleul a fost finalizat în 1931, an în care s-a făcut și inaugurarea oficială, în prezența regelui Carol al II-lea, a reginei Maria, a prințului Nicolae, a primului ministru N. Iorga, a mareșalului Averescu, a generalilor și comandanților marilor unități și unităților.

În acest mausoleu a fost înmormântat, mareșalul Alexandru Averescu, alături de o serie de comandanți. Cât privește Societatea „Mărăști” și-a continuat activitatea până la sfârșitul deceniului al cincilea, când a fost desființată de autoritățile comuniste.

Povestesc veteranii

SIBERIA, VIA COTUL DONULUI, DUS ȘI ÎNTORS

----- **Interviu cu domnul plutonier Nicolae I. Bădulescu**

În urmă cu aproape o lună, ați împlinit o vârstă destul de rotundă - 95 de ani. Cum vedeți, de la această distanță, în timp, familia și copilăria dumneavoastră?

- M-am născut, la 9 aprilie 1919, în satul Dara, comuna Șarânga, astăzi aparținător de Pietroasele, nu departe de aici. Tata era agricultor, nu făcuse decât patru case, dar de-alea bune, și a fost sergent în primul război mondial.

Înseamnă că a fost unul dintre cei împrăștiți de Regele Ferdinand, cum au fost veteranii războiului pentru întregire națională.

- Nu prea, cei din Șarânga au cam rămas fără loturi, urmau să primească pe undeva mai la șes, la Limpeziș, dar, influențat de un frate al lui, că, după ce vor lua cei grăbiți, se va găsi ceva pământ și mai aproape, l-a refuzat pe rege. Și așa a rămas. Dar, om harnic, chibzuit, apicultor, a reușit să ne facă și nouă un trai, deși eram destul de mulți: nouă frați, numai băieți, din care șase au rămas în viață, până au ajuns să iasă din copilărie. Al patrulea dintre noi, a murit când era elev la Școala Normală din Buzău. Eu am făcut cinci clase la școala din sat, după care, cam împutinându-se elevii, prin 1934, după ieșirea la horă, m-am înscris la Școala de cântăreți bisericești ce funcționa pe lângă Seminarul teologic al Episcopiei Buzăului. Acolo se făceau două feluri de muzică: psaltică și liniară.

Se întâmplă ca, între profesorii de atunci, să fi existat și un domn Trifănescu? El apare în amintirile unui elev al școlii de cântăreți de prin anul 1950, Mihai Vlasie, care a semnat o carte de plastice evocări, „Smochinul neroditor”, acum vreo treizeci de ani.

- Cum să nu, domnul Trifănescu era tenor mâna întâia, preot la Episcopie, profesor de română la seminar și la Liceul „Hasdeu”, unde mă înscriesem și eu, și tocmai el m-a trântit la examenul de limbă. Dar, ca un blestem, prin 1937, l-au scos din preoție. După terminarea școlii de cântăreți, am fost repartizat, la început cântăreț la strană, la Dara, unde preot era Miltiade Ionescu. În 1939 am plecat voluntar în



armată, cam și de ciuda pățaniei cu Trifănescu. La Regimentul 8 Infanterie Buzău, unde comandant era colonelul Berechet. Trei luni am făcut instrucția de recrut, după care, în cadrul specialităților, am făcut cunoașterea brandt-urilor de 84 și 120 mm. Pentru că aveam un scris caligrafic, îmi făcusem mâna și prin copierea știmelor psaltice la școala de cântăreți, am fost furier, la registratură, la aprovizionare, la mobilizare.

Cum se vedeau, din cazarmă, norii marelui război care avea să ajungă și la noi?

- În 1939, Regimentul 8 Buzău a chemat la mobilizare ultimele 20 de contingente; cele cu soț au rămas

regimentului, în Divizia a 5-a, iar celelalte au fost vărsate unei divizii al cărei comandant era generalul Nicolae Dăscălescu, Regimentul 25 Infanterie, care se afla în Basarabia. Acolo am ajuns și eu, pe zonă, în primăvară, pe la Dorohoi, apoi în comuna Desca, pe granița cu actuala Ucraina, mai apoi pe la Suceava și Rădăuți. Pe 29 iunie 1940, eram în gara Cacica, unde am stat câteva zile, am văzut puhoiul de basarabeni ce se refugiau, cu plânset și țipăt, din calea armatei bolșevice. De la Rădăuți am fost la Tîrgu Neamț, de pe unde era Creangă, Doamne, ce frumoase locuri!, apoi la Răchițeni, lângă Vaslui. Acolo ne-a prins și cutremurul din 1940, am zis că va cădea gara peste noi, iar locotenent-colonelul Jugănaru ne-a ordonat: „În genunchi! Închinați-vă!” Am revenit, până la urmă, la Buzău,ampați în comuna Stîlpu, comandantul diviziei fiind domnul general Nicolae Mazarini. Cazărmile din oras erau ocupate de militari ai misiunii germane din România. S-a făcut demobilizarea, și eu, ca furier am rămas cu ofițerii într-o casă închiriată. Apoi, nemții au plecat pe front și am putut să revenim în cazarmă.

Pe 23 august 1941 regimentul și divizia au trecut Prutul și am mărșăluit către Nistru. În Ucraina am mers ba cu trenul, ba pe jos, căile ferate erau avariate fie de bombardamente, fie de partizanii lor, ca să ne îngreuneze înaintarea. De la Kiev, de pe Nipru, am mers către Marea de Azov, unde am făcut și o scaldă, Caucaz, apoi ne-a luat o lună de mers până la Cotul Donului.

Odată ajunși, în ce localitate v-ați instalat?

- Nu era niciun sat, n-am intrat în nicio casă de rus, că una era aici și alta la mama păcatelor, dar din sectorul nostru până la Fominsky, unde era Regimentul 5 Greu erau vreo douăzeci de km. Era septembrie 1941, exista deja cimitir cu morți de-ai nemților și de-alor noștri, și se părea că făcuseră ei o diplomație cu rușii, cum că, peste iarnă vom sta acolo, dar rușii nu s-au ținut de cuvânt și, pe 14 noiembrie, au început să atace. Bombardamente, canonade cu katiușele, degerați, jalea de pe pământ. Eu am avut o șansă, m-am îmbolnăvit de icter, după vreo lună de când ajunsesem acolo, și, când am revenit, după vreo trei săptămâni, am picat chiar în gura iadului: totul era brambura, se fugea dintr-o margine la alta a pungii în care ne băgaseră rușii, fără subzistență, fără pâine, fără ceapă, cu sufletul și stomacul gol. Mă gândeam la ce o fi în inima tatei, mama murise în 1936, cu doi copii pe front, eu și fratele meu Vasile, sergent și el, născut în 1921, că cel mai mare, Constantin, care era terist, făcuse școala de arte și meserii, murise la Odessa. Între 14 și 23 noiembrie am tot vagabondat, prin zăpadă mare și încercând, din ce în ce mai disperăți, să sărim pârleazul din încercuire, călăuziți de zvonuri, ba pe aici, ba pe colo, unde ajungeam era prea târziu.



La un moment dat, am dat peste un cal, cum s-a făcut, rătăcit și ăsta ca noi toți. Era o zi senină și cu soare, trecea printre morți și mă gândeam că, dacă vor începe să tragă rușii, am să încerc să mă adăpostesc, ca după un scut, cu el. Și el și eu am avut zile. Au pus perivocicii, care știau românește, să ne someze: „Predați-vă și predați-vă!”. Nu mai era nimic de făcut. Eu aveam un pistol, din loc în loc, erau stive de arme, puști, revolvere și alte chestii. Eram destul de bine îmbrăcat, proaspăt ras, așa am intrat în prizonierat, când vine un rus la mine, dat în Maica Domnului, și-mi zice că aș fi ofițer. Când am trecut podul peste Don, am lăsat busola „Bezard”, ce o aveam de la un brandt, să cadă în apă, nu era cazul să mă mai orientez singur, știau ei unde să ne ducă. Până pe 30 noiembrie am mers, fără mâncare, pe un drum flancat de morți, cei care trecuseră în convoaie de prinși înaintea noastră și-i lăsaseră puterile. Pe pârția aceea îngrozitoare s-a întâmplat să mă vadă Răduță, ordonanța, ține-calul căpitanului Gheorghe Dumitrescu, care mă cunoștea și, cu chiu cu vai, m-a ajutat de am ajuns la un grajd, unde am căzut de-a-n picioarele, până a doua zi, cam spre prânz. Somn soră cu moartea. Când m-am trezit, am văzut că nu eram singur, mai era acolo și o vacă, ce-și făcuse datoria: se bălegase, se pișase și îmi cam udase pătura ce o țineam în bandulieră. Am ieșit și am auzit plânset dintr-o casă - era o femeie cu trei copii, pe care am rugat-o să-mi cumpere pătura. Am făcut târgul, mi-a dat pe ea două pâini și două prăjituri, așa, cât palma, care, sub o coajă de făină, aveau fasole.

După atâta flămânzeală, am mâncat cele două piroști și o jumătate de pâine ca pe nimica, iar restul am pus în portul de la masca de gaze, singurul „efect” din dotare care îl mai păstram. În coloană, l-am reîntâlnit pe Răduță, i-am dat o pâine, și asta a fost, nu l-am mai văzut până în ziua de azi. Patru zile, de post negru, am făcut, până la Tambov, cu trenul. Acolo era o pădure seculară, mare, iar în lagăr erau bordeie, unele mai vechi, de pe vremea țarului, și mai bune și mai proaste. Cele bune, care mai aveau uși și geamuri erau ocupate de niște italieni, care căzuseră în captivitate mai devreme decât noi și aveau deja barbă ca popii. În decembrie, frig teribil și, ca să ne putem încălzi oarecum, stăteam pe șezut și ne sprijineam unii de alții, ca snopii într-o clucă de coceni, rotindu-ne, cei de pe margine cu aceia de pe mijloc, fiindcă, într-o oră, înțepeneai. Italienii ne cam furau pâinea și, ca să ne apărăm frântura de hrană, i-am luat la ciomege de i-a găsit nebuneala. Cu timpul, se murea destul de repede pe acolo, ne-am mutat și noi într-un bordei mai de doamne ajută, cu sobă, ușă, geamuri. Era cât o hală, cu 14 rânduri de paturi suprapuse, a câte trei „etaje”, între care erau două „străzi” mai mari, pentru circulație. La paturile de pe flancurile bordeiului pătrundea apa și încercam să ne restrângem, dacă puteam, la cele de pe centru. Vă spun ca o curiozitate, poate nu mă credeți, dar acolo ziua era destul de mică, preț de vreo trei ore; așa-zis subzistența, butoiul de ciorbă, se distribuia pe brigăzi. Nu știu cum, cineva a reușit să prindă un șoarece mai dolofan, un șobolan – proteină; care-a fost mai pe aproape, și-a făcut parte și n-a mai fost vorba de nici un grătar. De acolo, am fost trimiși în Siberia, la un lagăr numit Bakal, unde în adăposturi erau oleacă mai multă căldură; asta stârnea păduchii, care, în hoardă, se adunau pe abdomen. Când credeam că i-am stârpit, de prin alte cotloane ale hainelor și trupului, venea un alt contingent și asaltul lor nu se termina cu adevărat niciodată.

Era Bakal, sau Baikal, știți, marele lac, unde cântecul revoluționarilor narodnici, vorbeau de cei prigoniți de țar sau cei care făceau pe picioare, un fel de turism ecumenic: „Prin stepa baikală, pribeagul/ Cu traista pe umăr trecea...”

-Nu, domnule, știu ce spuneți, dar aia era altă treabă. La Bakal, cum ziceam, am făcut vreo două luni de muncă în construcții. Băștinașii, localnicii, și ei strămtorați cu ale traiului, ne cam scoteau ochii: „Ce-ați căutat, domnule, peste noi?” Cine putea să răspundă la asta? Eu, unul, i-am înțeles, dar ce le folosea lor sau mie. Șefii aveau rațiile și rezervele lor, dar proștii, rușii de rând erau și ei aproape morți de foame. Făceam cărămizi, undeva pe un câmp ce se numea Potanina. Acolo era un român, Constantin Doncea, care era traducător, perivocic și care își cam bătea joc de prizonieri. El cam fugise din țară, după

revolta de la „Grivița”, din 1933; mai târziu, după 1944, mi se pare că a ajuns grangur mare. Cu activitatea din cărămidărie era o problemă, unii se fofilau, se băgau prin diferite cotloane să tragă un somn. Ne adunam, pentru a ne întoarce în lagăr, și începea apelul; o dată, de două ori, nu plecam până nu eram formație completă, câți ieșisem de după sârma ghimpată; stăteam acolo până îi găbjeau, de prin dormitoarele lor ascunse pe cei absenți; era un lucru periculos, riscant, fiindcă și-o mai luau și de la camarazii care dărdăiau și le intra os prin os așteptându-i. Și bătea un vânt, și bătea, vai de capul nostru dar, mai ales, al lor. *Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face, Așa e omenește.* Din noiembrie, până la sfârșitul lui martie, cât am stat acolo, se murea de foame, ger și păduchi. Era un ger de crăpau pietrele. Ciorba era un fel de apă chioară, și, după zece ore de muncă, eram terminați. De la Potanina, ne-au strămutat la Celiabinsk, unde munceam la o fabrică de cherestea. Acolo l-am întâlnit pe un cunoscut, Vasile Săndulache, de prin părțile noastre, perceptor, care era într-o echipă de săpători de morminte pentru prizonierii care își dădeau sfârșitul. El s-a întors în șară cu Divizia „Tudor Vladimirescu”, recrutată din lagăre de Ana Pauker. Fiecare cu ale lui, o hotărâre, într-un fel sau altul, putea să îți schimbe soarta. Așa, o chestie de statistică: din aproximativ 5.500 de prizonieri, au supraviețuit cam 700; norocul meu a fost că am avut un organism mai rezistent și mă gândesc dacă nu-i datorez asta bietului tata, care, din patru pogoane ale mamei, nu putea să țină atâți copii la școală, dacă nu avea și inițiativa cu stupii – am mâncat miere din destul, cât am fost acasă, și poate și asta mi-a creat o imunitate salvatoare. Ca să vă dați seama despre felul în care ne agățam de viață, vă spun că lăgăriști de-ai noștri, care lucrau în gară, reușeau, uneori, să fure parafină din vagoane. O încălzeau în gamelă și întingeau cu turtoiu de pâine în ea ca în unt; organismul răspundea și el cum putea; fecalele erau, de unde or mai fi fost, împărțite în „normale” și un grunț de parafină, care se recicla, cum s-ar zice, era refolosibilă. Vă pot spune că rușii, pe noi, care ne știam, nu ne-au bătut nici cu palma nici cu biciul, ne-au omorât cu gerul și cu mâncarea. Erau și cazuri de canibalism, morților li se scoteau organele interne, ficatul, inima plămâni, splina și, dacă pe „recoltatori” nu-i ținea inima sau nu-i lăsa scârba să se „împărtășească” din carne de om, făceau un fel de troc, o dădeau contra pâine. Nu întreba nimeni de unde e, deși se putea bănui. Instinctul de conservare, în condițiile de acolo, îi aduceau pe unii destul de aproape de animalitate.

Am mai auzit, acum vreo treizeci de ani, de la un fost prizonier de război din Chiojd, despre aceste experiențe extreme, de necrofagie. Tot într-un lagăr dinspre Cercul Polar, iarna, datorită înghețului, nu se puteau

îngropa morții și erau stivuiți, bocnă de ger, în magazine; abia spre primăvară, cu buldozerele făceau gropi comune. Cei mai disperați și cam fără Dumnezeu, prelevau organe, mai la îndemână și fără urme de profanare a cadavrelor, era limba. Când și când, „sifona” câte unul și rușii, oricât de ateî, executau făptuitorii.

- Gerurile de acolo, greu de imaginat. Am lucrat la instalarea unei rețele de canalizare, a cărei adâncime, ca să poată garanta utilizarea, să nu înghețe era de șapte metri. Șanțul pentru ridicarea pământului, cu lopata avea vreo trei rampe. După 23 august 1944, au apărut noi prizonieri români, prin Moldova, rușii făceau pe niznii și, deși eram aliații lor au luat, ceac-pac, vreo sută de mii de prizonieri.

Este cunoscut cazul unui colonel român, Hugo Schvab, poate de etnie germană, dintre sașii și șvabii colonizați în Transilvania, care, pus în situația de a se preda armatei roșii aliate, spre a evita dezonoarea, era, totuși, ofițer al armatei regale române, s-a împușcat.

- După cum se vorbea, între prizonieri nu erau numai militari; după ce îi dezarmau, îi încolonau și-i mâneau spre Rusia, numărați, cu zapiscă, însoțiți de cioloveci cu „balalaice”, automatele lor cu încărcătorul în formă de tambur, cu care au făcut războiul, fiindcă, abia după a apărut invenția lui Kalașnicov. Unii aveau curaj și, cum santinelele nu erau prea multe, o zbugeau din coloană prin porumburi; numai că erau numărați și trecuți în zapiscă, iar atunci când se constatau absențe și urmau să fie predați altei gârzi, absenții se completeau cu oameni luați de pe unde se putea: din câmp, de pe uliță, din casă, nu conta, ca să predea efectivul bob numărat, fără scăderi. Io spun din gura lor, dar pe unul dinăștia, pe care l-am văzut și eu, era ciolac, adică nu avea degetele de la o mână, nimeni nu l-ar fi încorporat că nu era apt pentru oaste, îl respingea comisia medicală.

Pe unde ați mai „călătorit” după încheierea păcii, la 9 mai 1945?

- La Vladivostok, o regiune vastă, cam cât România. În 1946, în semn de protest, m-am automutilat, o falangă de la degetul arătător, care a pus cruce și pasiunii mele de viorist, că învățasem să cânt binișor pentru un amator. Pe la sfârșitul lui 1947, până la începutul lui 1949 am fost contabil al prizonierilor, al lagărului; o vreme s-a lucrat la o fabrică de vată industrială, de veneau oamenii tot o rană, pe urmă la o fabrică de fiare de plug (cu 3 și 5 brăzdare). Foamea era cronică, rația nu creștea, deși nu mai era economie de război, noaptea ținea numai câteva ore, de la ora 23.00, până spre două dimineața, că jumătate de an ținea ziua polară. Prin 1947, ce mi-a venit pe chelie, am făcut un raport către conducerea lagărului, scriind amănunțit tot ce a ținut de atribuțiile mele în timpul războiului, unde se vedea că nu am fost vreun

criminal de război, să nu mă elibereze odată; am pus pe hârtie, că dacă există martori care pot să infirme și să mă dea de mincinos, aleg, de bunăvoie, plutonul de execuție. Nu m-a contestat nimeni, dar nici nu mi-au dat drumul. Ne-au mutat la fabrica Kirov, unul din echipa de politicieni a lui Stalin, care, tot el, tătucul popoarelor, pusese să fie executat pentru nu știu ce deviație de la linia partidului; la ruși, totul era „balșoi, roboteau în uzina aia vreo 2000 de femei și peste 60000 de bărbați, acolo m-au făcut un soi de pontator, câți prizonieri, unde și ce au lucrat.

Prin 1949, toți prizonierii români au fost dislocați la Odessa, unde după vreo două zile de muncă la fiare, am ajuns la un birou, vreme de vreo doi ani. Acolo au început să ne plătească, „salariul” meu de birocrat era de vreo 250 de ruble pe lună. Cei care ieșeau la muncă, normată ca fiind ușoară sau grea, puteau primi 350, respectiv 1000 de ruble. Cu oamenii în care aveam încredere, mai făceam câte o „rocadă”, adică ei între ei, pentru a se mai echilibra veniturile, condiția era să nu existe pâre către conducere; ar fi de amintit că un prizonier costa U.R.S.S.-ul, sau așa ziceau ei, 456 de ruble pe lună. Hrănirea era ceva mai organizată, toată primăvara și vara - urzici, iarna o porcărie de ciorbă de păstărnac, porție de 750 de grame. Oricum, față de Tambov, unde mâncasem și jir, progresul era vizibil.

Dacă Stalin prăpădea o mulțime de parole pentru întreținerea prizonierilor de război, de ce nu v-a scurdat „cazarea” prin lagăre?

- Din rațiuni de stat: eram mână de lucru gratuită sau foarte ieftină, nu urmau să ne plătească pensii la bătrânețe, cine pierea era trecut la perisabilități, aveau ei socotelile lor. În aprilie 1951, ne-au urcat în vagoane, trenul avea gardă militară, și am intrat în țară, prin nord, pe la Satu Mare. Acolo am stat trei luni în carantină, timp în care eu am hârțogărit la dosarele repatrițiilor din acest lot. Primul lot de „lăsați la vatră” a fost cel al analfabeților, instruiți să nu divulge date despre lagăre și prizonierat sau armata roșie eliberatoare. Ăștia au avut ceva noroc, pentru că alții, care fuseseră studenți și legionari la încorporare, au fost trimiși direct în Dobrogea, la canalul Dunăre-Marea Neagră, zis și canalul morții. Despre asta mi-a spus, mai târziu, și preotul Miltiade Ionescu, se afla și el la muncă silnică la canal, chit că făcuse politică țărănistă, în partidul lui Maniu și Mihalache, amândoi morți prin pușcăriile noului regim.

Ion Mihalache a murit, în 1963, la închisoarea de la Râmnicu Sărat, singura, cu regim monocelular, adică deținutul singur în celulă, din țară. Dumneavoastră cum vi s-a redat libertatea ?

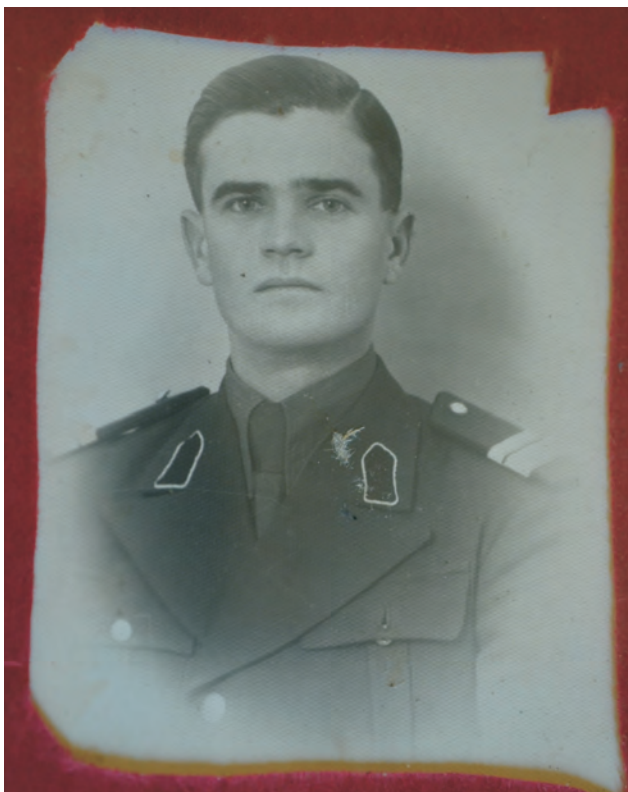
- După o haltă destul de scurtă la Văcărești, am primit hârtie la mână și ne-au lepădat în Gara de Nord. Eram din nou, după nouă ani, cetăței români, dar în

Republica Populară Română. Pe noi purtam tot „uniformele, zeghea din lagărele rusești cu ecuson pe care scria „voina pleni”, adică prizonier de război. Mi-era frică să nu ne ia vreo patrule, să ajungem, încă o dată, în spatele sârmei ghimpate, așa că m-am dus spre Basarabi, unde era un fel de triaj să mă ascund și să mă odihnesc până îmi pleca trenul spre Buzău. Când am plecat către peron, o bătrână m-a întrebat dacă am fost prizonier și mi-a dat douăzeci și cinci de lei. Cine știe de sufletul cui a fost.

Învațaseră-ți, în cea mai lungă și chinuitoare călătorie care ați făcut-o în străinătate, limba rusă.

- Rupeam, nu avusesem încotro, rusește, că limba nu am învățat-o, nu ne preda nimeni, limba am furat-o, numai din verbal. Expresii uzuale știam și în germană și în italiană, vreo câteva și ungurești, că în lagărele sovietice erau militari din toată Europa, un amestec al limbilor ca la turnul din Babel. Cineva chiar mă îndreptase să încerc la ARLUS, o societate pentru strângerea relațiilor româno-sovietice, dar nu mi-era mie de asta.

Aceasta avea și o editură, în care apăreau, pe lângă clasicii ruși, și destul scriitori progresiști, literatură de propagandă. Mai erau, din gama cacialmalelor de partid și de stat, a frăției cu marele popor sovietic, „sovromurile”, societăți economice mixte, în care noi eram cu materia primă, forța de muncă iar ei cu profitul, că trebuiau astupate datoriile de război ale țării, stat agresor și învins, cum s-a stabilit la masa tratatelor de pace.



- Și mie mi-a plăcut să citesc în viață, mă mai încumet și acuma, cu ochelarii ăștia cu vreo paișpe dioptrii. N-am făcut excese în viață. Pentru mine, vinul, deși pe-aici te-mpleticești în vii și spalieri, - la ușă! N-am fost bolnav în viața mea, Dar vârsta e vârstă, nu-mi ajugea mâna pocită la ruși, încep să fiu prizonierul unor metehne ale bătrâneții: văzul, auzul, picioarele. În fine, ce să vă mai plictisesc cu ale mele, revin. Am coborât în gară la Ulmeni, noaptea. Mi-am zis că, dacă tot am lipsit atât, să ajung acasă ziua. Când am stat eu la gară, au mai coborât, dintr-un tren care venea de la Buzău, alți trei prizonieri întârziați, care mergeau mai sus de Dara, ne-am îndemnat să o luăm la deal. Când am ajuns la Nenciușești, le-am zis că, până dimineață, eu rămân acolo: aveam o rubedenie în sat, și am tras la ei. Încet, încet m-au recunoscut. Dimineața, m-am schimbat și ferchezuit, că aveam un geamantânaș cu mine, unde aveam cumpărat, cu banii puși deoparte la Odessa, costum, cravată, pălărie, pantofi „Dermata”- arătam și eu ca un domn. Când am ajuns în sat, ce să vă vezi: nu prea recunoșteam decât pe cei bătrâni, care nu se schimbaseră la înfățișare prea tare, femeile mature, când plecasem eu în armată, erau deja babe. Trecuseră treisprezece ani, dintre frați, Tăsel, mezinul, copil în fotografia care v-am arătat-o, recrutase. Am aflat atunci că, din cărțile poștale care, spre sfârșitul robiei la ruși, ni le dădeau să trimitem un semn de viață acasă, nu ajunsese nici una, se rătăciseră toate sau nici măcar nu fuseseră puse la poștă. Socoteala, mi-am zis, era simplă: ce să ne mai amăgim familiile, eram dați dispăruți, dacă ne dădeam obștescul sfârșit pe acolo nu era bine să se afle, stricau relațiile frățești cu ocupanții.

Tata, sârmanul, cu boii de funie toată viața și ambiția de a avea trei copii la școli secundare, avusese și el de pățimit; prieten cu popa Miltiade, îl puseseră păcatele să fi fost și el la țărâniști, în Dara, și, acum, din invidie, proștii care se țineau de partidul comunist, voiau să-l bage la categoria „chiaburi”, unde cotele pentru stat erau foarte împovărătoare. Îl chemau cu căruța la rechiziții, fel de fel de șicane. Mierea l-a scăpat. I-a măglisit pe câțiva dintre noii ștabi și l-au mai lăsat în pace. Până în 1957, când s-a dus la cei drepti, s-a luptat cu ei cum cu lupii.

Cum a curs, mai departe, viața dumneavoastră, cum s-a desfășurat „reintegrarea în viața socială”

- N-am mai plecat nicăieri, mi-am zis că îmi făcusem suma de „hoinăreală” prin lagărele Siberiei. Mi-am făcut o familie. Anii, târâș-grăpiș, au trecut.

Dacă pe front ați fost sergent, ce grad aveți acum, în rezervă?

- Scrie aici pe legitimația de veteran, plutonier. Dar nu mă plâng, am pensie de general; una peste alta, cu ce îmi dau armata, biserica și C.A.P.-ul am 28 de

milioane, în bani vechi. Uitați, am aici o revistă a veteranilor din Prahova, unde scrie și de pătimirile mele („Prahova eroică”, an III, nr.6, septembrie 2013, p. 30-31, n.m.), care au fost și ale multora din leatul meu. Mulți n-au mai apucat să le mărturisească; eu, în felul meu, am fost unul dintre norocoși. Dacă ce-am vorbit pe aici apare în revista dumneavoastră, v-aș ruga să-mi trimiteți și mie un exemplar.



Cred că ar fi onorant pentru noi să fiți la Buzău de Ziua Drapelului, când, în cadrul ceremoniilor militare din garnizoană, se va lansa și acest nou număr, cumva rotund, cincisprezece.

- Știu eu, domnilor!

Unul dintre fiii, cu o statură viguroasă, athletică: -Nu știm dacă o să poată, probleme cu picioarele și cu locomoția; pe 26 iunie, când ziceați, noi, copii, o să fim deja în Canada, am fost pe-aici să mai trebăluim puțin prin gospodărie.

Busola „Bezard”, pe care ați aruncat-o dumneavoastră în Don, la anul Domnului 1942, a început, după 1990, să indice cu perseverență, Vestul. Ce le-ați transmis cititorilor revistei și ai testimoniilor dumneavoastră din război, domnule Nicolae Bădulescu?

- Sănătate și noroc de vremuri mai tihnite decât ale generației mele, cu atât mai mult cu cât am auzit vorbindu-se, de un timp, de Odessa, unde mi-a rămas, pentru vecie, un frate.

Vă mulțumim și vă dorim centenar fericit!

Note:

Soția domnului Bădulescu, le-a spus, mai aparte, unuia dintre coechipierii cu care am ajuns la Clondiru de Sus, ca dumnealui să nu se supere, o istorioară recentă: l-a însoțit la un spital din București, unde a rămas internat, pentru o operație; la întoarcere, a folosit unul dintre biletele C.F.R. pe care le primesc cu titlu de gratuitate veteranii de război. La Ploiești, a trebuit să coboare, controlorul i-a explicat insistent că acestea pot fi folosite de însoțitor numai în prezența fizică a titularului. Trăiască vigilența față de banul public, onoare muncii „nașilor” feroviarilor!

În 1947, cam împotriva relațiilor refrigerate între S.U.A. și U.R.S.S., scriitorul Johan Steinbeck, împreună cu un fotograf, Capa, solicită (și primește!) permisiunea de a face o carte de reportaje despre viața cotidiană a sovieticilor. Rezultă un volum tipărit în 1948, din care extragem impresii de la „fața locului”: *Cândva Kievul trebuie să fi fost un oraș frumos. E mult mai vechi decât Moscova. E mama orașelor rusești. Așezat pe un deal, lângă Nipru, se întinde în jos, peste câmpie. Mănăstirile, fortărețele și bisericile lui datează din secolul al XI-lea. Pe vremuri aici veneau la odihnă țarii, aici își aveau palatele de vacanță. Clădirile lui publice erau renumite în toată Rusia. Era un centru religios. Iar acum este un oraș al ruinelor. Aici germanii au știut să demonstreze de cât sunt ei în stare. Fiecare clădire publică, fiecare bibliotecă, fiecare teatru, până și cirul fuseseră distruse, nu de obuze, ci prin incendiere și dinamitare. Universitatea era arsă și dărâmată, școlile sunt în ruine. Asta n-a fost luptă, a fost distrugerea smintită a tuturor așezămintelor culturale ale orașului și aproape a tuturor clădirilor frumoase ridicate în decurs de un mileniu. Aici cultura germană și-a făcut treaba. Iar unul din puținele acte de dreptate din lumea asta e că prizonierii germani ajută la îndepărtarea mizeriei pe care au făcut-o. E drept. Nu știm dacă la Dresda și în atâtea orașe germane, bombardate crunt de anglo-americani s-a trimis cineva pentru „salubritate”. La plecare, materialul fotografic al „yankeilor” a fost verificat și triat de imagini cu caracter „strategic” sau de „propagandă” dăunătoare Moscovei: Reținuseră filmele în care apărea prea multă topografie, ca și fotografia fetei nebune din Stalingrad, și cele cu prizonieri. (John Steinbeck, Jurnal rusesc, Editura „Rao”, 2010, p.65-66; 250.)*

Comitetul Național Român, creat în 1948, în emigrație din exilanți români, a avut mai multe intervenții împotriva regimului sovietic de ocupație în România, memorii adersate Occidentului, între care, cel al lui C. Vișoianu, despre violarea tratatelor și dreptului internațional de către Uniunea Sovietică, precum și cele făcute de Alexandru Cretzianu, Augustin Popa și Iancu Zissu, ce aveau în vedere, unul – chestiunea prizonierilor de război deținuți în Uniunea Sovietică, celălalt – instituirea unui regim de drept pentru refugiații politici. (Mircea Ciobanu, Nimic fără Dumnezeu. Noi convorbiri cu Mihai I al României, Editura „Humanitas”, 1002, p. 51).

În Federația Rusă sunt înregistrați 1818 militari români, căzuți în luptă și doar 15582 decedați în prizonierat. (Direcția de Cultură a Armatei, *In Memoriam*, Editura Militară, 1994, p.5).

Consemnare și note de E.N.

Arhivele (personale ale) veteranilor**Plutonierul Ion Dobrița Feraru
O viață de om așa cum a fost să fie****Un mausoleu liliput de hirtie**

Incredibil câte puține „documente” personale rămân de pe urma unui om „obișnuit” și nu prea, veteran al celui de-al Doilea Război Mondial, din secolul trecut, născut în timpul războiului întregirii naționale și petrecut din viață, în 1981. O mână de petiții, câteva pagini confesive, chitanțe, adeverințe, fotografii, un mausoleu liliputan de hârtie, nici cât mușuroiul unei cârțițe. Paleontologii versați spun că, fiind în posesia unei vertebre, poți reconstitui, cu destulă fidelitate, înfățișarea purtătorului de acum câteva (zeci de) mii de ani. Vom încerca, uzând de aceste surse, disperate în timp, să creionăm, în marginile cât mai apropiate realității, o viață de om, „sub vremuri”, cum scria cronicarul, din care, în deschidere, utilizăm o autobiografie, de prin 1950, a caporalului de miliție Feraru Ion, Șeful Biroului Administrativ al Raionului de Miliție Cislău, din Regiunea de Miliție Buzău, în care se declară „Ambii părinți sunt decedați, tata în războiul 1916, iar mama în anul 1934”. Curriculum-ul indică școala primară: 1924-1929, Școala de meserii din comuna Monteoru 1929-1933, (specialitatea dulgher, n.m.); 1933-1939, angajat la atelierele de lemnărie ale lui Ștefan Dumitrescu și Zamfir Ionescu din Buzău.

Din anul 1939 până în anul 1940 – narează veteranul de război - am făcut Serviciul Militar de Recrut la Regimentul 7 Călărași Sebeș Alba, iar prin luna februarie a anului 1940

am plecat pe zonă în Județul Satu Mare, am cedat Ardealul cu care ocazie Regimentul 7 Călărași s-a contopit cu Regimentul 1 Călărași Craiova, unde am stat până în anul 1942, când am plecat pe front în Uniunea Sovietică, cu grupul de cercetare Nr. 51, din Regimentul 1 Călărași în Sectorul Caucaz.

În Toamna anului 1942 octombrie, am plecat cu unitatea la Cotul Donului, iar la 19 noiembrie 1942 s-au făcut încercuirile cu care ocazie am dispărut fiecare ostaș pe cont propriu. Comandantul grupului de cercetare era locotenent colonelul Marinescu, care a murit în Caucaz, iar la Cotu Donului a luat comanda căpitanul cu numele de Domocoș.

Am fugit de la Cotu Donului până la Craiova, unde m-am prezentat la reședința regimentului. Aici am stat concentrat până în anul 1943 august, unde mi s-a dat drumul în concediu 30 zile.

Sosind în orașul Buzău, m-am prezentat la atelierele mai sus arătate pentru a munci și câștiga existența.

Tot în anul 1943, prin luna decembrie, m-am căsătorit cu Elena Stănescu, din Comuna Aliceni, Jud. Buzău.

Din 1 septembrie 1943 și până în luna iunie 1944, am fost din nou concentrat, iar în luna mai de mai sus, am fost din nou încadrat pe frontul din Moldova, la Pașcani, cu care ocazie la 23 august 1944 am fost luat prizonier de Trupele Sovietice.

Am stat prizonier în lagărul Nr. 315 Nipro Dîrjinski, până în anul 1944 noiembrie, când m-am încadrat de



voie bună voluntar în Divizia H(oria) C(loșca) (și) C(rișan), pentru a lupta contra Hoardelor Fasciste.

Am venit în țară cu Divizia unde tovarășii comandanți au găsit de cuviință să mă trimită la Școala de Jand(armi) București, unde am absolvit-o în anul 1945 octombrie 1.

Menționez că în Armata Antonesciană am fost cu gradul de sergent în termen, comandant de grupă.

După Absolvirea Școalei am fost repartizat la postul de Jandarmi Pietroasele, în calitate de șef de patrulă.

Aici am stat până în anul 1946, după care am fost dat ca instructor la recruți, tot în orașul Buzău în luna decembrie 1946, după care m-a numit șef de patrulă la Postul de Jandarmi Aldeni în prezent Raionul Beceni.

Am stat până în anul 1948 la postul de mai sus, unde am fost numit Secretar al Sectorului de Jandarmi Beceni.

Aici am făcut serviciul de secretar până în anul 1949 iulie, cu care ocazie m-a mutat la Școala de Miliție Călăre Cislău, în calitate de Șef al Biroului Administrativ, iar prin luna noiembrie 1949 Școala s-a mutat în Orașul Stalin (Brașov, n.m.), unde am stat și acolo până în anul 1950 luna mai. De la 20 mai 1950, am fost numit șef de post la Postul de Miliție Vintilă Vodă, raionul Beceni. La Beceni am stat până la 15 septembrie 1950, când s-a făcut raionarea, cu care ocazie am fost numit Șeful Biroului Administrativ al Raionului de Miliție Cislău.

TRAIASCA P.M.R.

Caporal de Miliție I. Feraru

Se mai pot inventaria:

Un extras din registrele stării civile pentru născuți din anul 1917, al comunei Monteoru, unde se arăta că a văzut lumina zilei pe 8 decembrie 1917, în casa mamei sale din satul Fundul Sărății; semna, primar și ofițer al Stării Civile, I. Kanner.

Un certificat eliberat de Primăria comunei Monteoru, la 28 februarie 1946 în care se atesta că Ion Dobrița Alecu Fieraru „este de naționalitate română, născut din părinți români, nesupuși nici unei protecții străine”. Autentificarea era asigurată de patru timbre fiscale, cu chipul regelui Mihai I, în valoare de 2/20, 1/60 și altul 200 lei, semn că inflația era la post; stema județului avea în scut catedrala episcopală.

Legitimația pentru medalia „Meritul Militar” clasa a II-a acordată plutonierului Feraru D. Ion pe 09.12.1958, este semnată de Leontin Sălăjan, Ministrul Forțelor Armate.

O adresă a Ministerului Afacerilor Interne, Direcția Generală a Miliției, secția „Audiențe, reclamații și sezizări”, din 7 aprilie 1963, către Tov. Plut. Feraru Ion, comuna Pătârlagele, raionul Cislău, ce stipula că i s-a aprobat „înregistrarea mașinei de scris și eliberarea autorizației”, pentru o mașină „Olimpia”, fără serie. Pe verso-ul autorizației de folosire, erau 6 „prescripțiuni”, prima notificând că „Nu se permite nimănui înstrăinarea sub orice formă ca împrumut, închiriere și cumpărare a mașinilor de scris ce le posedă fără

aprobarea Miliției; punctul 5: „Cei ce se vor abate de la dispozițiile legale vor fi trimiși în judecată conform legii Nr. 183 din 30 Aprilie 1949.” O mașină de scris avea o valoare distructivă, de pericol estimată la capacitatea unei mine antipersonal.

Decizia de pensionare a Ministerului Afacerilor Interne/Consiliul Securității Statului, nr. 100164, din 15 iunie 1968, îi stabilea vechimea continuă, solda (1683,20 lei) și suma ce urma să o primească lunar: 1480 lei.

Livretul militar, eliberat în august 1968, dădea ca dată a încorporării 1 martie 1939, la Regimentul 7 Călărași, lăsarea la vatră survenind la 15 octombrie 1945, participarea la război fiind contorizată 1942-1945, gradul de plutonier, iar funcția de comandant de grupă. Prizonieratul e „prestat” în U.R.S.S., între 12.09.1944 și 15.01.1945.

O adresă a Ministerului de interne din 1980, în care i se comunica faptul că, „unitățile socialiste nu pot încadra persoane pensionate într-o activitate cu caracter permanent sau temporar” numai până la împlinirea vârstei de 60 de ani, ceea ce se cam depășise și o majorare de pensie, în 1977, de la 1395 la 1500 lei și alta, în 1980, la 1620 + 85 lei pensie suplimentară.

Un caiet, format repertoar, cu diverse însemnări dulgherești și, la mijloc, o baladă.

O duzină de fotografii militare, de serviciu și civile.



O noapte în retragere

Pe patru pagini, format A5, dintr-un registru tipizat sunt trecute, la început, câteva date „de ținut minte”, un fel de „cumpene” prin care a trecut în timpul campaniei din Est:

1942 – În Caucaz (front). Eu, călare, înainte și colonelul, în mașină mică, în urma mea, la 5 metri, a călcat mașina pe o mină și au murit toți 3, iar mașina s-a zvârlit cam la zece metri.

1942 Moldovinskaia când am trecut Cubanul (fluviu) călare cu întreg escadronul a expodat un proiectil de brand cal. 120 lângă mine și m-a scufundat cu calul. Eu am ieșit înotând singur și calul la fel. Nu am putut să trag cismele înghețate și am fost trimis cu o mașină la spital, la Chișinău și mi-au tăiat degetul de la picior.

1943 iunie Cotul Donului, la Cir (râu), ne-au înconjurat rușii, pușini la număr și au împușcat, rămânând numai 6 soldați din 120.

Urmează o confesiune, din august 1944, ce i s-a părut demnă de amintire.

1944 La Prut (râu), fiind o crivină mare, un snop de gloanțe tras din spatele unui copac de către un ostaș sovietic a trecut pe sub burta calului meu, lovind în cheson și fracturând picioarele la cei 4 cai care trăgeau de cheson, rămânând tot armamentul greu în cheson. Iar eu am dat pînteni



la cal, și s-a speriat și el și am dispărut în galop, ca în filme, cam 8800 m, iar cei 6 servanți s-au adăpostit, la fel, după copaci și au intrat în acțiune, când m-am înapoiat, după circa 20 min., că nu aveam curaj să mă prezint la grup fără oameni și fără cele 2 mitraliere (Szarloze –tipul, n.m.), 40.000 de cartușe, precum și chesonul, 14 cai și 8 ostași. Nu am mai găsit decât chesonul și cei 4 cai trântiți la pământ fără a fi morți, ci numai cu picioarele rupte. Când m-am apropiat de ei vedeam cum le curgeau lacrimile din ochi și ridicau copitele în sus voind să-mi spună ceva; atunci am aplicat cele învățate la școală: am descălecat, mi-am legat calul de cheson, am tăiat hamurile și am scos pistolul de la șold și am tras la fiecare câte 2 cartușe în cap, scăpându-i în felul acesta de chinuri grele și de muște care se și așezaseră.

Tot sectorul acela rămăsese pustiu, uitându-mă în toate părțile, imediat am încălecat plângând și mi-am mângâiat calul meu pe coamă și-am lăsat dârlogii slabi la cal, să mă ducă el unde o vrea, că nu erau sate, era decât crivină pe malul Prutului, ieșind la un platou mai ridicat. Am văzut la distanță de 2000-3000 de metri convoaie în șir de câte 200-500 m, ostași mergând în coloană de marș, dinspre Pașcani spre Onești, erau orele 16-17 ale zilei de 8 august 1944 când trupele sovietice contractau lupte nemții (...)

Am stat pitit cu calul în spatele unei căpiți cu paie, până în amurgul serii, deoarece nu se observa echipamentul cu care se aflau ostașii echipați din coloanele ce mășăluiau și nu se mai terminau și mă temeam să nu fie ruși, să mă ia prizonier. De mâncare nu mai aveam în coburi decât ½ cutie conservă (zacuscă) pește în ulei german, fără pâine am mâncat-o, și era masă servită după 3 zile de post negru, iar Altoi (calul) a mâncat numai paie pe alese din căpiță, mai puțin apă. Era la o distanță de 100 metri în vale o băltoacă cu apă, însă nu mă puteam deplasa de frică să nu fiu observat de cineva, că ar fi deschis focul asupra mea, fie de către ruși, dacă erau coloanele lor, fie



de către ai noștri, unde puteam fi văzut cu binoclu de la distanța ceea de 2-3 km, apreciind că sunt dezerter, și pentru acest motiv a răbdat și calul de apă, cu toate că eu îl alungam mereu în direcția acelei băltoace, și el nu se îndepărta decât un metru de mine și tot pitit rămâne după căpiță.

La sosirea serii am luat calul de dârlogi și m-am îndreptat la băltoacă de am saturat bine calul de apă, mie nu-mi era sete, după care am încălecat și am luat-o la opsa cu calul, într-o direcție opusă șoselei, unde încă se mai observau nori de praf care se ridicau de la sol, ceea ce denotă că încă se mai scurgeau trupe. și tot mergând, cu inima cât un purice, făcându-mi totodată nervi pentru că Altoi vrea să necheze, iar eu îi dădeam cu cravașa peste bot, nu tare, observ deodată o lumină de foc, de lampă, de bec, nu am putut descifra, la o distanță de 200 metri. Deși mersesem vreo 5 km. Numai prin văi și dealuri, nu întâlnisem lumini, deși camuflajul încă era în vigoarea legilor. Nu am deviat direcția de marș, și, cu inima în dinți, mai mult disperat, am continuat mersul spre lumina aceea, care se părea că se mută în timp ce mă apropiam, cred că or fi fost orele 20-21 ale lunei august, iar vizibilitatea putea fi asigurată numai cam de la 25-30 metri. Am descălecat la circa 100 metri, deoarece observasem că mai apăruse o lumină de o culoare mai închisă și mult mai mică care se

aprindea și se stingea alternativ. Am stat sub gâtul calului vreo 5 minute, după care am continuat mersul pe jos, cu calul de dârlogi, la asigurarea vizibilității de 25-30 metri, iarăși m-am oprit, unde am observat un căsoi sub formă de grajd. Tot cu inima cât un purice am scos pistolul de la șold, asigurat cu cele 8 cartușe, în mâna stângă, iar cu dreapta am luat automatul Orița, cu cele 32 cartușe, de atârna și era asigurat de ciochinoaica sabiei, pe partea dreaptă a șăii. Atât calul, cât și eu, am ciulit urechile spre lumina din față. Am încălecat imediat, ca nu cumva să vină câinii să mă muște sau cine știe ce dușmani să mă înconjoare, să-mi ia calul sau să mă omoare. Cu el aveam mai multă putere și curaj, atât în luptă, cât și în fugă. M-am apropiat de căsoi, prin partea neluminată, de unde am auzit niște voci în cuvinte românești (se certau pe mâncare).

Nu aveam curajul să descălesc, nici să strig, și stând, așa, pe gânduri, aud deodată o ușoară trântitură de ușă. Dârlogii calului erau bine strânși, în mâna stângă cu pistolul iar automatul în dreapta, având reperul ușa care ieșea în curte, spre mine, așteptam ceva să apăs pe trăgaci. În zece secunde s-a întredeschis ușa, nu am observat nimic, ci numai că, odată cu deschiderea a urmat și închiderea ei bruscă și forțată (gazda probabil m-a descoperit). În acele momente nu am mai știut ce să fac și cum să procedez, dar deodată aud niște

zgomote sub formă de trântituri, cei dinnăuntru săreau pe fereastra opusă de la distanță cam mare. Prind curaj și dau piteni calului, deplasându-mă în dreptul ferestrei cu pricina, nu am văzut nimic, toată evadarea se terminase. Am tras (împins) calul în dreptul ferestrei și m-am aplecat pe gâtul lui, cu automatul în mână, întinzându-l pe geam, aud deodată cuvintele: Nu trage, sunt bătrân și nu mai am pe nimeni. Răspund eu: Cine a fost? 6 soldați care și-a pierdut regimamentele. Eu nu vedeam de unde vorbește bătrânul. Atunci iar îi spun: Poți să ieși afară bătrâne. El răspunde, da, nu mai avea decât ușa reperată, pe unde a ieșit. Ce să vezi, un adevărat bătrân, cu un picior din lemn tocmai de la șold. Îmi dă bună seara, erau orele 23. Îi răspund cu întreaga inimă, nu pe jumătate, cât un purice, cum fusese până atunci. Măi bătrâne, strigă tare la ei, să vină înapoi, dar arme aveau, nu aveau nimic la ei, domnule, nici de mâncare, nițel mai înainte se certase pe o pâine.

A început moșul să fluiera în degete și să strige din gură: Veniți, măi, înapoi, este tot român. Eu tot călare stăteam și Altoi nu se mai astâmpăra deloc și mă tot uitam în toate direcțiile să văd dacă vine vreunul din cei fugiți. Am stat circa 20 minute, cu atenție și la moșneag și la direcțiile amintite. Deodată apare, din partea stângă, cum stăteam, o mogâldeață târându-se pe pământ, strig la el, ridică-te în picioare, și strigă și el la ceilalți: Măi, ostaș român. El îmi răspunde că nu ne împușcați, suntem ostași români din Reg. 16 Infanterie Vaslui, iar 3 din șase, câți suntem, sunt bătrâni concentrați și are 3 și 4 copii acasă, dacă i-o mai găsi.

Eu îi răspund: Nu, măi! vreau să vă întreb și eu de regimentul meu. Atunci el îi strigă. Auzind bătrânul schiop, ce se afla lângă mine, cuvintele rostite de soldatul din umbră, începe să plângă cu voce tare, că și lui i-au dispărut 3 băieți din 1942.

În circa 5 minute s-au adunat toți 6 și au venit la mine cu mâinile sus, ca nu cumva să trag cu automatul în ei. La o distanță de 3 metri s-au oprit în

linie toți 6, pronunțând din gură cuvintele: Să trăiți! Nu sântem dezertori...

Treceți în casă, și cu mine, al 7-lea am stat de vorbă până dimineață.

Evocarea are reale virtuți de mare povestitor, care s-a neglijat, desigur, și Petre Țuțea, strălucitor vorbitor, pe cele mai diverse teme, șuetar de geniu, cum spun contemporanii, este, în scris, mai palid. Fostul combatant are capacitatea, rară, pentru gradul său de instrucție școlară, de a transmite empatic, gradual, modul în care depășește o situație tensivă. Dacă ar fi să căutăm un „ecou”, l-am afla în hangiul Leiba Zibal, personajul lui Caragiale, din „O făclie de Paști”, cel care știa că va fi „călcat” de bandiți și se străduia, împotriva firii sale pașnice, ba chiar poltrone, să le facă față. Aici, semnul este cu accentul schimbat, cercetașul pare „asediator”, deși era urmărit de iminența pericolului de a cădea prizonier la ruși (vânătorul vânat). Minuția cu care descrie, apropierea și accesarea „căsoiului” de lângă Prut, în termeni militari, uneori tehnici, face ca „filmul” acestei întâmplări, care poate fi condensată în câteva fraze, să capete dramatism, să trezească cel puțin atâta compasiune, pentru cel hăituit de nesiguranță, câtă manifestă el însuși față de cailor ce a trebuit să-i scutească de chinuri, sau de „camaraderasca” atitudine față de Altoi, calul său „din dotare”. Această stare de spirit nu era singulară în armata regală română, sunt pagini de memorii și chiar versuri (elegii) dedicate de cavaleriști și vânătorii de munte neamului cabalin, de „serviciu”, tracțiune și, respectiv, de samar. A se observa, că, deși era deținătorul factorului surpriză, al unei forțe individuale de foc considerabile, va evita, cu toate mijloacele, inclusiv acumularea unei mari tensiuni psihice, să o utilizeze, să tragă un singur glonte (care, desigur, ar fi alertat coloanele, destul de apropiate, ce afluiu spre Pașcani). Decompresia se face prin poveste/taifas, o cordialitate specifică Orientului („O mie și una de nopți”) dar și Occidentului băntuit de flageluri neiertătoare („Decameronul” lui Boccaccio). Exorcizarea râului,

care îi atinsese pe toți, de la gazdă la „oaspeți”, este cu atât mai necesară cu cât aveau credința că războiul era pe sfârșite.

Retușuri și adaosuri autobiografice

Precum cercurile succesiv adăugate pe un trunchi de copac în secțiunile „auto-biografiile” ulterioare, prin indicațiile „de sus”, vor fi tot mai nuanțate, mai iscoditoare, urmărindu-se depistarea unor eventuale „elemente” dușmănoase infiltrate în rândurile vigilente ale organelor de ordine.

Următoarea „spovedanie” către serviciul cadre o dă din postura de sergent major, șeful postului de miliție din Vintilă Vodă („sunt chiriș”), iar, la punctul 4, se introduse o grilă la care trebuiau să răspundă, declară: „Nu posed nici un fel de avere imobilă; mobilă, îmbrăcăminte și lenjerie pentru cinci persoane”. „Originea sănătoasă” însemna să te tragi din familie cât mai săracă, ori, dacă aveai noroc cu ghiotura, din muncitori cu ziua sau ilegaliști. Drept care nu mai apare tatăl mort pe front, devine fiul natural Dobriței, fostă servitoare la Milică Alexandrescu, Administratorul moșiei Doctor Angelescu (fost ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor, ginerele marelui potențat Grigore Monteoru, n.m.) și care, a trăit tot cu chirie pe la chiaburi. Este amintit un frate, tot Ion, muncitor petrolist, membru P.M.R., cât despre antecedentele politice ale soției declară ferm: în trecut nu a făcut politică, în prezent apolitic, pe considerentul că are trei copii mici, între șase și un an, neputând să plece sau să iasă din casă.

Cum lupta de clasă se ascuțise brici, pentru fiecare școală, loc de muncă ocupat trebuia să indici pentru recunoștință (adică recunoaștere) inși care să poată confirma cele susținute. Tribulațiile profesionale dintre 1936, când devine posesorul atestatului de dulgher nr. 91, până în 1939, când se înrolează voluntar sunt prezentate pentru a rezulta portretul unui tânăr pauper, neglijat de sistemul de învățământ (la școală nu am învățat o meserie de bază,

deoarece maiștrii secțiilor de branșe, stăteau mai mult la domiciliu, așteptând PLOCOANE); exploatat, prima dată la Mizil, de un proprietar de brutărie (m-am bucurat pentru că terminasem mămăliga, cu mucegai pe ea - plusează - luată în traistă de acasă). În 1937, fugă de la brutari la un dogar din Pietroasele, de unde, după vreo două luni (nu prea era de lucru), vine la un dogar buzoian, care între timp a decedat, și-l poate numi *exploatare al brațelor mele etc.* Privind „situația militară”, apar noi amănunte: comandantului de grup cercetare, ucis în Caucaz (comuna Moldovamkaia), i se adaugă în descendență ierarhică, căpitanul Constantin, comandant de escadron, și comandantul de pluton, Vâlceanu Teodor. „Insurecția” îl prinde la Pașcani, „de unde cu ocazia *Actului Generos din 23 august 1944*, ne-am retras spre Craiova”, intenție nefinalizată căci *ajungându-ne din urmă Trupele victorioase Roșii, întreg Corpul de Cercetare a fost introdus la închisoarea Galata – Iași, cu care ocazie, prin luna octombrie, tot 1944, ne-a transportat în Uniunea Sovietică, ca (sic!) prizonieri de război.*

Există un document de o statuată și statuară ipocrizie sovietică, „Declarația Comisariatului Poporului pentru Afacerile Străine al U.R.S.S.”, din 24 august 1944, trimis Casei Regale a României, unde se precizează o promisiune de conduită militară a armatei „eliberatoare”: „Comandamentul Suprem Sovietic consideră că, dacă trupele românești vor înceta ostilitățile împotriva Armatei Roșii și dacă se vor obliga ca, mână în mână cu Armata Roșie, să ducă războiul de eliberare împotriva nemților pentru eliberarea României sau împotriva ungarilor pentru eliberarea Transilvaniei, Armata Roșie nu le va dezarma, le va lăsa în întregime tot armamentul și le va ajuta prin toate mijloacele să îndeplinească această sarcină de onoare.” (Mircea Ciobanu, „Convorbiri cu Mihai I al României”, Editura „Humanitas”, 1991, p. 230). În urma unor atari precizări asupra „sarcinilor de onoare” trasate de noii aliați, ar fi rezultat că militarii români,

hingheriți până pe 12 septembrie, au fost dintre cei ce nu au respectat ordinul regelui, dat la 23 august, rămânând, în continuare, în stare de beligeranță, eventual chiar luptând, cu „eliberatorii”. Nimic mai fals, n-au existat referendu-muri, oficial, Mihai I era comandantul armatei, Ion Antonescu era numai „conducător”, în oștirea română nu existau facțiuni, era o armată cu onoare, europeană, în care ordinul nu se discuta. „Prada de război” umană făcută de sovietici încălca toate regulile tratatelor internaționale privind dreptul războiului.

Înscris în Divizia „Horia Cloșca și Crișan”, în primăvara lui 1945, a mers (lecții politice, se pare, n.m.) în satul Gorbatov, Ucraina. Revine în țară vara, la Câmpulung Muscel, după care merge la școala de „agenți de poliție de pe lângă I(nspectoratul) G(eneral) J(andarmerie)”.

Această autobiografie „sporită” se încheie, altfel decât prima: „*Trăiască Republica Populară Română!*” În același dosar se află un „Ghid de Autobiografie”, în 14 puncte, concepute în așa manieră, încât în expunerea perioadelor să nu rămână nici un gol, de la naștere și până în prezent cu o exemplificare finală, care aproape că mai adăuga, „pe șest” un punct: *De exemplu: Din 1930 și până în iulie 1934, am fost țesător la ce întreprindere au fost cunoscându-mă tovarășul sau tovarășa care în prezent, unde se află, în prezent la ce fabrică lucrează.*

Se va arăta perioadă cu perioadă unde a lucrat și în ce unitate a făcut serviciu, în ce an a fost avansat în grad, dacă a fost (pe) front, și unde se afla în timpul legionarilor.

Și unde se afla în timpul rebeliunii din 1941.

A treia autobiografie este datată 27 iunie 1954; și aici sunt unele adaosuri. Pentru școala primară, îl indică de „referent”/martor pe *Tov. Roșioru Nicolae* fost cu serviciul la *Raionul de Partid Cislău*. Prezența în grupul de cercetare cu care a fost până la Cotul Donului poate fi certificată de: Caloian Dumitru, fost sergent activ din comuna Merei, Raionul Buzău și „Plăcintă Tănase” fost caporal activ din Orașul Ploiești frizer de

meserie”. Voluntariatul în Divizia amintită, este ușor (și caraghios) sport: *pentru a lupta contra hoarelor fasciste ce ne subjugase și ne subsese tot avutul țării. Calitatea de voluntar în această divizie, îl recomandă cu tărie în fața comandanților (adică, totuși, comandantul militar și locțiitorul politic ce îl dubla), astfel că au găsit de cuviință a mă alege și pe mine ca unul din cei mai devotați ostași Diviziei, în total 60 dintr-o Divizie întreagă, pentru a ne introduce în școală de Jandarmi București, asta pentru a înlocui vechile cadre jandarmerești din țară cu cadre noi de tip democrat cum aveam educația făcută din Uniunea Sovietică timp de un an (încă nu se înființase Facultatea „Ștefan Gheorghiu”, dar lagărul de la Nipro-Darjinski și instructajele din satul Gorbatov erau arhisuficiente pentru a-i proba „atașamentul”).*

Mai menționez că în armata antonesciană (de această dată, fără majuscule!,n.m.) am fost cu gradul de sergent în termen Comandant de Grupă.

Trăiască P(artidul).C(omunist) (al) U(niunii) S(ovietice) apărătorul păcii în lumea întreagă! Trăiască P.M.R. și lupta pentru pace!

Prima dintre urările lozincarde este tăiată cu (două linii!, spre temeinicie) cerneală, semn că generalissimul Stalin, „tătucul popoarelor” murise. Ceea ce nu însemna că stalinismul abdicase și la noi, dimpotrivă, cum amintește Petre Pandrea în memoriile sale, circula o butadă a lui Leonte Răutu, venit, și el precum Chișinevski, Pantelei Bodnarenco, Novicov, Vitner, Roller și mulți alții, tot pe tancurile sovietice, pentru a asigura respectarea „liniei” Kremlinului: „După căsăpirea lui Stalin de către Hrușciov și Mikonian, L. Răutu a lansat o butadă cu tâlc:

Coexistența pașnică în exterior și lupta de clasă în interior s-au adâncit și trebuie să facă progrese.” („Memoriile mandarinului valah”, Editura „Albatros”, 2001, p. 395). Mai mult chiar, „lupta de clasă” devine „ură de clasă”, împotriva a două precepte din programul de guvernare al lui Abraham Lincoln:

„Nu poți propovădui înțelegerea între oameni încurajând lupta de clasă.

Nu poți ajuta săracii distrugând bogății.”

În absurdul lor, în faconul stahanovistă cu care erau produse și promovate, lozincile nu erau, în sine, dăunătoare sănătății; erai, însă, cei care urmăreau „transpunerea lor în viață” și se foloseau de deviza: cine nu este cu noi, este împotriva noastră.

Între 23 august, când Regele Mihai a transmis sovieticilor trecerea de partea aliaților și întoarcerea armelor către germani și 12 septembrie, când Moscova a catadocsit să ne „aprobe” armistițiul, au fost dezarmați, luați prizonieri și trimiși în lagăre de interior. De acolo au fost recrutați, de „tovarășa” Ana Pauker și un minim star major, în Divizia „Tudor Vladimirescu” pentru a lupta să elibereze patria de sub „jugul fascist”, cu promisiunea că, pe front nu vor fi folosiți în sectoare unde vor fi trupe române. Generalul Nicolae Cambrea, comandantul acestei mari unități, a participat cu succes la bătălia de la Debrețin – Ungaria, după care, deși rănit, și-a condus oamenii până în Tatra. După victorie, înfrângerea Germaniei, tot Ana Pauker, devenită mare demnitar comunist, a ordonat, la un timp, arestarea generalului, pentru cine știe ce atitudine „dușmănoasă”, deviație de la „linia partidului”. Cambrea a fost reabilitat, abia după căderea acesteia. Divizia „Horia, Cloșca și Crișan” avea același stas și

statut, dar târzia ei constituire, în raport cu evoluția războiului, a făcut să nu mai poată fi operativă.

Din 1946 până în 1949, are un areal cuprinzând: Pietroasele, Aldeni, Beceni, Vintilă Vodă, Cislău, zone în care se face un vin bun și o, nu mai puțin, renumită țuică de prune. Aceasta a fost „raionarea sa”, ca jandarm și milițian. Când Școala de Miliție călare se mută de la Cislău la Brașov, orașul Stalin, cum se numea pe atunci, care avea în parcul central statuia, supradimensionată a ostașului sovietic „eliberator” (deși Brașovul a fost eliberat de vânătorii de munte ai generalului Ion Dumitrache, „de pământ” din Ciorăști, Râmnicu Sărat), se învârteste, cum știe, și, după patru luni, în mai, este înapoi, la Vintilă Vodă, spre a reveni, în septembrie, la Cislău. În proxima autobiografie, justificându-se într-un mod cam rar invocat, mai ales pe hârtie, pe atunci, deși lucrurile au rămas cam la fel până astăzi – orașul de la poalele Tâmpelui era cam „scump”: *având greutăți mari familiale, neputând face față cu familia compusă din patru membri, în orașul Brașov*. Lucra cu „materialul clientului” – aparatul statal, prolix, suspicios, represiv – căruia îi livra exact marfa pe care o aștepta.

Drept este că avea praxis, avea experiență - dacă se întorsese, în 1942, de la Cotu Donului și, în 1945, din Ucraina, pentru el nu era un tur de forță, un pariu prea mare să se întoarcă la oamenii Cislăului, mai târziu locuind în Pătârlagele, unde încerca să se „înțelenească”. La Monteoru nu

mai avea nici o rădăcină durabilă, cum știm, singurul său concediu din armată, de o lună, l-a petrecut, făcându-se util, la unul din foștii săi patroni din Buzău.

Ar fi de optat, între sergentul în termen în „Armata Antonesciană” (de fapt, regală, după trecerea Nistrului, mareșalul pierzând, treptat, după îndepărtarea de fruntariile istorice, și câteva mari înfrângeri, capitalul de încredere al combatanților) și sergentul major de miliție? Omul era din același aluat, nu-și schimba firea, rămăsese cel care înfruntase cu calul său de cercetaș, acea noapte de retragere așternută pe hârtie; trecut prin primejdii, emoții, afectuos cu animalele (nu de aici se recrutează mizantropii), de o sinceritate uneori dezarmantă, va fi găsit la herghelia din Cislău, cât a stat acolo, un rezervor de remontare morală. Paginile rămase dau un fel de fișă de observație: oamenii încercau să rămână oameni, chiar dacă de aflau la timpul nepotrivit într-un loc nu tocmai potrivit; nefiind „operativ”, a fost într-un oarecare avantaj.

Antonescu însuși, tânăr ofițer, absolvent al școlii de cavalerie, după răscoala de la 1907, când a condus, cu mai mult zel decât era necesar, pacificarea țăranilor, la Galați, a contactat o depresie, o cădere psihică, pe care, cu îngăduința superiorilor și-a „tratat-o” la depozitul de remontă al armatei din depresiunea Cislău.

În repetatele autobiografii, ca în „bolero”-ul lui Ravel, se insinuează, obsesiv, din ce în ce mai acutele intruziuni ale politicului, până acolo încât, se ajunge la efecte aproape caragialești, prin suspendarea câtorva cuvinte, ca în „Telegrame”: trupele eliberatoare roșii băgat închisoarea Galata (considerabil mai neplăcut decât: „Mănăstire maici chef” și, într-un fel, pandantul oximoronic al pepiciei polițaiului Pristanda: „Curat murdar!”).

Într-un repertoriu, cu cote de-ale meseriei dogărești, de butnar, unde butoiului i se defineau materialul și talia: stejar ... lung ... fund ... vrană ... capacitate ... litri, întâlnim o baladă despre care strămoșul poetului



medieval francez Pierre de Ronsard, cel înnobilit pentru fapte de arme; textul, lacunar, aparține bardului Alecsandri (Banul Mărăcină): *Sus la munte ninge, plouă/ La Craiova cade rouă./ Din ai nopții ochi cerești/ Și din ochii omenești// De ce plâng românii oare/ Sufletul de ce îi doare?/ Plîng un mîndru frățior/ Desplîtit de sânul lor./ Pasă ceata călătoare,/ Când pe noapte, când pe soare/ Lung e drumul, lung și greu,/ Unde merg așa mereu// Tot pe Dunăre, verzi maluri,/ Unde umbra joacă-n valuri,/ Merge mîndrul craiovean/ Dăte zile într-un an./ Ei se duc la vitejie/ Că au tainica solie/ De a sădi în viitor/ Libertatea țării lor// Și au cincizeci de voinici/ Adunați toți de-pe aici,/ Iar străinii ce-i întîlnesc,/ Stau în cale și privesc/ Iar feciorii mi-i urmează/ Și fugarii lor nechează./ Sus la Luvru e deschis/ Poporimii din Paris/ Care-aleargă să privească/ Armia cavalererească// Care din zori s-a adunat/ Lângă-al Regelui palat/ Tineri, mame și bătrîni,/ Pentru cei 50 români./ Raport: / -Să trăiești, Măria Ta/ Sînt român de la Carpați/ Și-am adus 50 de bărbați/ Ce sînt gata, ca și mine/ De a muri pentru tine./ Bun venit la noi, voinice,/ Ia ne spune nouă cine ești/ În Carpați cum te numești// -Să trăiești, Măria Ta/ Eu sunt banul Mărăcine./ Căruia Oltul se-nchină./ - Ține spada mea în dar / Brav marchize de Ronsard. Clasicul român a scris și „Ronsard la Tuluza” unde învederează calitatea descendentului de ban oltean: *Ronsard al regilor poet/ Și al poezilor un rege,/ Din al parnasului boschet/ Voia noi lauri a-și culege/... El spune în limba cea divină/ Cum, pe când Franța era-n valuri,/ Străbunu-i Banul Mărăcină/ Născut pe-a Dunării verzi maluri./ Venit pe-un smeu călare/ S-ajute-n lupta mare/ L-a Franței liberare.* Istoria pare să probeze că „binele făcut se întoarce”, în 1917, sosește în sprijinul oștirii române de la Porțile Moldovei Misiunea Militară Franceză, condusă de generalul Henri Berthelot.*

Recita, cu patos și cu o anumită teatralitate, unui nepot, preșcolar, pe întuneric, suplinind emisiunea radiofonică „Noapte bună, copii!”, balade,

doine eroice de vitejie, precum: lancu Jianu, Mihai și Sinan, Baba Novac, încât juniorul rămânea uimit de câte ravagii putea face, în rîndul dușmanilor, o „babă”. Într-un timp destul de cenușiu, avea talentul de a fi, când considera necesar, aproape feeric.

Propensiunea spre „eroic” presupunea recunoașterea rolului personalității, într-o vreme în care accentul se punea numai pe „masele de oameni ai muncii”.

S-a vorbit, de la Eminescu la contemporani, despre capacitatea de a ieși din istorie, de a boicota-o, ceea ce nouă, ca popor pastoral, ne-a reușit destul de bine o vreme. Apoi de caracterul „tranzacțional”: dai Cezarului ce-i al Cezarului, lui Dumnezeu ce i se cuvine, și, de rest, vezi cum te descurci, sau acel catolic „restrictio mentis”, convertit ortodox în mult mai îngăduitorul „să faci ce zice popa, nu ce face popa”, sau chiar o păcătoasă rudenie temporară: „te faci frate cu dracul, până treci puntea.”

Mucalit, trecut prin ciururi și dârmoane cu ochiuri din ce în ce mai dese (până și mașina de scris, probabil de serviciu, a miliției se afla sub regimul unei înteleșite vigilențe), spre contracarare și-a alcătuit o „rețea” de prieteni și rude, din „bransă” dar și dintre civili, cu care să poată trece și petrece prin, deocamdată, această singură lume în care i-a fost dat să trăiască. A concedat a se adapta codurilor, din ce în ce mai caraghios obligatorii, lozincilor care, ca un jurământ laic, „ștampilau” spovedaniile făcute „serviciului cadre”. A făcut ca între cei invocați drept giranți ai celor declarate, să fie oameni ajunși „în sistem” („unde mă cunoaște Tov. Roșioru Nicolae fost cu serviciu la Raionul de partid Cislău”), pe principiul că morții se acoperă cu pământ, iar cei vii, cu hârtii.

Așa se explică faptul că, deși invocase o precară însușire a meseriei de dogar, întrucât, sărac fiind, n-a avut bani de „plocoane” pentru ei maiștrii, după pensionare, redebutează în această meserie, care cere iscusință, precizie și răbdare, de care, istoria spune, vrînd să-și



croiască o flotă modernă, se pasionase și țarul Petru cel Mare. Încă o „revizuire”, la care vârsta îi dădea voie și el însuși, din motive economice, dar și ca hobby, nu voia să renunțe. Sculele erau așezate în atelier cu un anume schepsis, ba chiar unele erau „botezate”, un animism ce proba o anume tandrețe, o apropiere pe care numai activitățile agreate o încurajează și dezvoltă.

Ilie Corfuz, a făcut, cu ceva vreme în urmă, un corpus de inscripții (de mână) adunate de pe cărți („Însemnări de demult”, Editura „Junimea” 1975), selectându-le pe cele ce „aduc o contribuție cât de mică la cunoașterea trecutului nostru, cu alte cuvinte numai acelea ce au în ele o notă de istoricitate”. Și N. Iorga credea că, pe această filieră, se poate scrie „istoria țării prin cei mici”, cei care duc la îndeplinire, suportă consecințele înaltelor decizii politice, ale unui, să zicem, „comunicat important pentru țară”. Cortul de hârtie ridicat din aceste suveniruri, fără veleități literare, inițial făcute pentru uzul urmașilor direcți, de familie, dau, puse în context, varianta dezeroizată, neoficială a unei istorii. Pe care nici manualele alternative, nici sintezele „serioase” nu o iau în calcul. Ceea ce nu înseamnă că, pentru unii din noi, nu este de salutat cu netrucată simpatie și, peste timp, înțelegere.

Fostul sergent în termen veteran de război și plutonier de miliție Ion D. Feraru s-a stins din viață în noiembrie 1981, fără să fi avut bucuria de a-și vedea nepotul elev de liceu militar.

Colaj și comentarii de E.N.

RAFTUL CU CĂRȚI

ÎN LINIA ÎNTÂI A FRONTURILOR ȘI A MEMORIALIȘTILOR DE RĂZBOI

Volumul lui Vasile Scârnechi, *Viața și moartea în linia întâi*. Jurnal și însemnări de război 1916-1920, 1941-1943, (ediție îngrijită, prefață și note de Adrian Pandea, Editura Militară, 2013, 505 p. și 110 p. iconografie), constituie o recuperare importantă pentru istoriografia noastră militară privind cele două conflagrații mondiale, care au marcat prima jumătate a secolului trecut, fiind una dintre cele mai vaste, acribice și veridice, prin sinceritate, mărturii, întreprinderi diaristice pe care un combatant din linia întâi le-a putut furniza posterității.

Autorul era, în august 1916, de mai bine de un an și la nici douăzeci împliniți, născut, la 1896, în Rupea, agent al Siguranței infiltrat în Austro-Ungaria, cea aflată, din 1914, în beligeranță cu Antanta. La intrarea României în război, este asimilat sublocotenent și trimis pe frontul Armatei 2 române. Retragerea acesteia, sub comanda generalului Alexandru Averescu, către frontul de pe Siret, îl află pe valea Buzăului: Începutul lui decembrie. Zile din ce în ce mai grele. Se ordonă retragerea din Carpați, din munții noștri dragi. Coborâm luptând pas cu pas prin Vaduri, Chiojdu, spre apa Buzăului.

La Pătârlagele, un detașament de vânători de munte german se infiltră îndrăzneț dinspre Soveja și ne taie retragerea. Suntem împresurați. Atacăm cu elan și cu vigoare, rupem cercul și, cu nemții în cârcă, acoperim retragerea corpului de armată pe valea Buzăului.

6 decembrie. Sfântul Nicolae. Sunt rănit de focul ulanilor în punctul numit Coasta Lupii (mai la vale de Pătârlagele). Din fericire, rana nu este așa de gravă și mai pot să-mi conduc plutonul în ariergardă.



Trecem prin Viperești-Cislău și, ajunși în satul Cândești, dăm peste un regiment de cazaci ce se retrăgea din orașul Buzău, acuma în flăcări. Noapte neagră, cu ninsoare deasă. Colac peste pupază, cazacii ruși aliați deschid tam-nesam focul asupra noastră. După puțină ciorovăială, se dumiresc că nu sântem hermanski și ne îndeamnă să nu mai mergem înainte, căci Buzăul este ocupat de nemți. Retragerea este continuată prin vadul de la Săpoca și, în fostul județ Râmnicu Sărat, la Tâmboiești, zonă viticolă, mai fac niște tranșee, care nu vor folosi la nimic, pentru că rușii, toți beți turtă, cântau de mama focului, jefuiau cât puteau pe bieții refugiați și pe sătenii băștinași, dar de luptat, nici poveste. Ne spuneau că Rusia este mare, că avem unde să ne retragem. (...) Rușii dau năvală prin crame, împușcă butoaiele. De inamicul comun nu se sinchisesc. Autoritățile comunale primesc ordin de sus (zona Odobeștilor, n.m.) să dea drumul vinului și rachiului din crame. Pe șanțurile drumurilor curge acum vin din belșug. Rușii nu se dau bătuți, cu gamele, ba, și cu pâslarii din picioare, scot vinul din șanțuri și băltoace și beau până cad lați. Halal de așa aliați!

La Căiuți, nord de Bacău, sunt bombardati, în noaptea de Anul Nou, iar de Bobotează atacați de germani. Rănit, este evacuat la Bacău, unde se află și o divizie de cazaci de Don, ai cărei ofițeri, toți de viță nobilă, o duc într-o lungă petrecere agrementată cu jocuri de cărți și cazaciocuri, până în zori, când, epuizați de aceste „operații” din spatele frontului, sunt cărați, în zori, de ordonanțe acasă.

În martie se externează și, după ce primește, calificativul de la colonelul Traian Epure, fostul comandant, unitatea sa, Regimentul 3 Vânători de Munte, este trecută în subordinea Diviziei 5, în cadrul căreia va lupta, la 26 iulie 1917, la Doaga, având pe flancul drept Regimentul 7 Dorobanți Prahova și Regimentul 8 Dorobanți Buzău. Bilanțul zilei pentru cele două batalioane ale regimentului: 416 morți și 840 răniți, dar nu a fost clintit din loc. Rănit, este trimis la un spital militar din Bârlad, unde rămâne până pe 4 septembrie.

De sărbătorile de iarnă va fi la Iași, unde are de ordonanță un fost cavalerist, Socolescu, de fel din Cislău, de pe Valea Buzăului. Se lauda mereu că a șarjat inamicul la Robănești, că acasă la el are mulți cai, unul și unul etc. Nu era chip să-l fac să scoată pintenii. Îmi spunea că acum este pifan numai vremelnice, dar că el tot călăreț rămâne. Îl bănuiam că acolo la el acasă trebuie să fi fost geambaș și poate chiar hoț de cai, căci prea era schmecker. (...) Se va confirma, într-o dimineață, îl va găsi împreună cu Necula, o altă ordonanță, a comandantului de companie, (din satul Lipia, de lângă Buzău, și acasă era vestit hoț de bălci), negociind caii unor polcovnici ruși, cantonați, provizoriu, la Humulești. Și Caragiale, mai înainte, și V. Voiculescu, mai apoi, în „Alcyon sau diavolul alb”, vor remarca această „dexteritate” a lipienilor, de a călări cai frumoși, noaptea și pe deșelate.

Pe 13 decembrie se află cu unitatea în București, unde va trebui să pacifice mișcarea instigată de (pe atunci, socialiști, mai târziu, comuniștii) Cristescu-Plăpumarul, Ilie Moscovici, Frimu, Ana Pauker, ce încercau să agite mucleții, spre a realiza un „export” de revoluție bolșevică.

Vânătorii de munte se vor afla, în vara lui 1919, la Budapesta, pentru eradicarea „republicii roșii” a lui Bela Kun, unde rămâne până la sfârșitul lui noiembrie, când vor primi garnizoană la Sighetul Marmăției, mai apoi Bistrița-Năsăud. Pe 6 mai 1920, merg la defilarea de la București, unde vor mărșălui în fața statuii lui Mihai Viteazul, primul întregitor vremelnic de neam, și în fața marelui rege Ferdinand I, al doilea și pe veci întregitor de neam. Este avansat locotenent. A se vedea, totuși, cât de scurtissime sunt „veciile” la noi, dubla mutilare teritorială a României, în 1940.

În 1941, Grupul 3 Vânători de Munte trece Prutul, Nistrul, Niprul și, în decembrie, se afla în Crimeea, în fața cetății Sevastopol, unde batalionul lui Vasile Scârnegi înregistrase, în 12 zile, pierderi de 88 ostași (morți, răniți, degerați). În cele câteva luni de război, ofițerul, cumulasese niște observații care, la prima vedere, păreau cam defetiste: Comandamentele noastre săvârșesc o mare greșeală: se grăbesc cu decernarea Ordinului „Mihai Viteazul”, căci cei care de-abia l-au pus pe piept se grăbesc, la rândul lor, să plece în țară, acasă. Ar fi nimerit, socotesc eu, ca această înaltă distincție să fie acordată după terminarea războiului. Se va putea astfel, cred, într-o măsură stăvili aprigul dor de patrie și cei de-acasă. Efecte ale inflaționării acestei înalte decorații de război dar și ale crizei economice se răsfrâng și asupra legilor militare: Legea prin care ofițerilor și sub-

ofițerilor de pe front li se socotește stagiul dublu (cel ce se lua în calcul la avansare, n.m.) a fost abrogată după intervenția, desigur, a celor ce se complac în interior. S-a stabilit ca stagiul obligatoriu pe front pentru cei care vor să fie avansați șase luni. A fost apoi redus la trei luni, ca până la urmă să se mai deschidă o porțiță de scăpare. Ofițerii indispensabili serviciului pot fi avansați chiar și „la alegere”, fără îndeplinirea acestui stagiul pe front, de trei luni. Doamne, ce bătaie de joc!

Crăciunul româno-german din fața Sevastopolului e ploios și destul de modest în daruri pentru ai noștri: ostașii câte 250 ml. vin, 150 ml. rom, două pachete țigarete și o carte poștală (probabil pentru mulțumiri...) Pentru ofițeri și subofițeri mai multe sticle cu rom, un săpun, trei pachete țigări „Antonescu”, atâta tot. Punând totul la mijloc, camaraderește și frățește, cu ce și-au mai procurat și ei câte



Împreună cu generalul Constantin Vasiliu-Rășcanu, la țărmul Mării Negre

ceva „din zonă”, vor petrece creștinește, inclusiv cu cei patru prizonieri ruși ce se întâmpla să-i aibă încă în „custodie”.

Pe 29 decembrie 1941 i se trimite Ordinul „Mihai Viteazul”, ajuns, din eșalon în eșalon, din ce în ce mai jos, astfel că, la comanda ofițerului, va fi investit de caporalul Gorgon, în rolul lui Ion Antonescu. Față de Marele Război, vremurile deveniseră epigonice, meschine: Îmi amintesc că în toamna anului 1917, după apriga bătălie de la Doaga-Mărășești, ca tânăr sublocotenent (nu împlinisem 21 de ani), am fost decorat cu „Virtutea Militară” de către, fie iertat, Regele Ferdinand Loialul (moșul tânărului rege de astăzi Mihai), care cu propria mână mi-a prins decorația în piept și m-a sărutat pe ambii obraji. Astăzi, pe linia de luptă, în fața cetății Sevastopol, pentru maiorul bătrân Scârneci Vasile, comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte, această înaltă misiune este îndeplinită de caporalul popotar Gorgon Vasile. Doamne, câtă ironie! Și nu erau numai amarele glose asupra respectului față de vitejie ale unui nu „cârcotaș”, invidios pe confortul celor din spatele frontului, ci ale unuia care dusese „la zi” și „la firul ierbii” din prima linie, unde urma să și rămână, spre deosebire de „fleoartele”/ învârtiții, ce-și securizau existența departe de gloanțele ucigașe. De la ministrul de război, convins de „iepurii” din jurul lui să evite zona periculoasă, crucea ordinului ajunge la generalul Lascăr Mihail (care va cădea prizonier la Cotul Donului, n.m.), și pe tobogan, până la sublocotenentul Bertescu, care trebuia să aducă pâinea la trenul regimentar, ce a fost, înaintea popotarului, penultima verigă. Aici e posibil să fi fost mai prompti cu distribuirea decât cu acordarea scriptică a brevetului, pentru că, abia prin decretul Regal Nr. 445 din 12 februarie 1942, se conferă Ordinul Militar „Mihai Viteazul”, clasa III-a, ofițerilor generali superiori și inferiori după cum urmează: (...) Maiorul lui

Scârneci Vasile, comandantul Batalionului 3 Vânători „General de Divizie Friedrich de Hohenzolern”: Pentru dărzenia cu care a rezistat în fața satului Timoscewka, timp de 7 zile și 7 nopți, respingând cu grele pierderi pentru inamic, peste 14 atacuri.

În timpul luptelor, a stat în prima linie, sfidând moartea, pentru a încuraja ostașii prin prezența sa (Colonel Eugen Ichim, Ordinul Militar de Război „Mihai Viteazul”, Editurile „Modelism” și „Jertfa”, 2000, p. 137).

1 ianuarie 1942 îl află scriind părinților și rudelor ostașilor căzuți, răniți, evacuați, dispăruți. În noaptea de Anul Nou, rușii, debarcați masiv la Feodosia, găsiseră în fostul palat al hanilor tătari un spital de campanie, unde se găseau 400 de ostași germani în convalescență. Atacatorii, însoțiți de surorile de caritate (sistrițe), ... au deschis ferestrele, au aruncat apă pe acești nenorociți și apoi în chip de blocuri de gheață i-au aruncat pe ferestre. Era un ger cumplit.

Recensământul, de pe 12 ianuarie - o situație cerută de eșalonul superior - este relevant: Am plecat din țară în noaptea de iulie 1941 cu: 38 ofițeri, 32 subofițeri, și 1026 trupă. Pierderi: ofițeri – morți 4, răniți – 10, total 14; subofițeri – morți 5, răniți 5, total 10; sergenți, caporali, soldați – morți 169, răniți 302, dispăruți 3, total 474.

Au plecat în țară – la dos – ofițeri 6, subofițeri 3, total 9.

Periodic am primit de la partea sedentară, din țară: 10 ofițeri, 13 subofițeri, 226 trupă.

Pierderile până astăzi, aproape 50%. Cred că ajunge.

Pe 27 ianuarie constată cât de vertiginos se dispăre în linia primă de luptă: Din cei propuși de mine pentru „Virtutea Militară”, nici 10% nu mai sunt în viață, deși se zice că bravii au noroc.

De pe 9 februarie este în refacere, la Simferopol, capitala Crimeei, unde participă la un chef în stil ruski. Maiorul de atunci nu era



un puritan, un pudibond, îi plăcea o masă și o băutură bună, compania unei hazaice frumoase, sau interesante, dar, moralmente, era un om blindat de niște principii ce nu-l făceau disponibil „destrăbălării”, „promiscuității”, nici chiar în condițiile unui război ce ar încuraja, mult peste marginile permise, defulările, hedonismul, chiar dacă asupra combatanților stătea permanent „sabia lui Damocles”.

Strigările „de catalog”, uneori zilnice, ale pierderilor înregistrează noi categorii: răniți neevacuați, șocați și chiar dezertori, cu observația că, din 10, unul singur, de pe linia de luptă, restul revenind celor de dinapoia frontului.

Pe 26 februarie resping, cu grele pierderi, un atac feroce, pentru care, pe 1 martie, primesc vizita generalului Vasiliu-Rășcanu, împreună cu suita, care îi felicită cu prilejul faptului că Brigada noastră – vânătorii de munte români – a fost singura de pe întreg frontul care nu s-a clintit. Îmbunat de renașterea naturii și creșterea calității hranei, intraseră în subzistența nemților, nu-l deferă Curții Marțiale pe un subordonat ce se automutilase, în timpul respingerii unui atac inamic.

Sufletul funciar bun al ofițerului se vedește nu doar accidental, sunt rânduri de pulsantă compasiune, de durere pricinuite de întâmplări nenorocite: după un bombardament sovietic, pe 9 aprilie, în postul de comandă, intră buluc caporalul Țandără Grigore, contingent 1934 – Compania Cercetare. Are în mână o cracă de brad și face semne ca și cum și-ar îndemna boii la plug. Îi mângâie, vorbește așa de frumos cu ei: hai, Dogarule, hai, Plăvane! Ține brațele ca și cum ar ține coarnele plugului. Cântă o doină din satul lui unde acum se crede la el acasă pe ogorul lui, răscolind pământul reavăn cu brazde aburite, glia pe care țăranul nostru o iubește așa de mult și de care este așa de strâns legat.

Este bietul lovit în cap, glonțul i-a zburat o bucată de țeastă și i se vede creierul. Cu greu îl scoatem din lumea lui de acasă, să se lase pansat, să se așeze pe targă pentru a fi transportat la ambulanța diviziei, căci se grăbește să scoată brazda la capul tarlalei. Vremea bună de primăvară este atât de potrivită pentru arat. El știe aceasta din instinct.

Sunt adânc impresionat și îndurerat de starea lui. Doctorul spune că până la ambulanță va muri. Chiar dacă va trăi în sătucul lui, nu va fi om. Oamenii netrebnici, copiii rău-crescuți îl vor boteza „Țândărică nebunul”, îl vor arăta cu degetul, pe el, pe caporalul Țandără Grigore, care s-a luat de piept cu atâția dușmani, aici pe linia de luptă. Camarade Țandără, sunt mulți care încă nu știu cât îți iubești tu glia și neamul. Sângele tău și mintea ta se irosește acum pentru ei. Nu tu, camarade Țandără, vei fi nebunul satului, ci netrebnicii care te vor huli. Noi, care încă mai trăim ca să putem rămâne aici în vâltoarea bătăliilor, te vom slăvi, ne vom aduce cu drag aminte de tine, care ai fost brav între bravi. La fel de patetice gânduri îi sunt adresate fruntașului Răducanu, din Regimentul 38 infanterie, a treia oară rănit, despre care superiorii cred, cum spune el, era țigan, s-ar fi

„haftomutilat”, sau vânătorul de munte Zaharia Vasile, găsit mort pe fundul șanțului, epuizat de efortul de a-și croi, cu sânge, în piatra colțuroasă, tranșeea. Memorialistul, nebântuit de nici o xenofobie, era unul dintre cei care înțeleseseră să treacă Prutul, dar nu și Nistrul.

Înțelegem cât de ancrasată era, uneori, partea funcționărească de distribuire a însemnelor de omologare a faptelor de vitejie, dacă, prin Decretul Regal Nr. 1160 din 21 aprilie 1942, se conferea Ordinul Militar „Mihai Viteazul”, clasa a II-a, Drapelului Batalionului 3 Vânători de Munte, pentru actele de bravură și eroism săvârșite de ofițerii, subofițerii și trupa acestui batalion (Colonel Eugen Ichim, Op. cit., p.227).

O însemnare, de pe 6 iunie 1942, deconspiră motivația acestui jurnal de cursă lungă și primejdioasă; trimite către casă cele 12 caiete cu însemnări, întocmite zi de zi, oră de oră, minut cu minut, în vârtejul luptelor, cu tot ce am văzut, cu tot ce am simțit; m-am luat de piept cu șefii numai pentru bunul trai și pentru economia de sânge a ostașilor mei, pe care i-am stimat, i-am iubit și îndrăgit. Nu m-am temut că prin aceasta îmi voi periclita cariera. Nu am făcut acest răboj al întâmplărilor ca să-mi fac reclamă, aureolă, nici să câștig bani. Le-am scris pentru memoria ostașilor care s-au săvârșit, au căzut cu fața la dușman. Cei care vor urma după noi știu că am luptat pentru slăvirea Patriei și Neamului.

Ziua de 29 iunie 1942 este consemnată ca o dată crucială pentru unitatea sa: Batalionul 3 Vânători de Munte a primit aici, la Sapun Gora, cheia Sevastopolului, cea mai grea misiune. Și-a îndeplinit-o cu brio. Și-a crestat pe răbojul faptelor de arme cea mai măreață, mai strălucită victorie de la începutul războiului până astăzi, 29 iunie 1942. Celor care mai trăiesc, le mulțumesc din toată inima. Celor care s-au săvârșit, prinosul meu de recunoștință nețărmurită. La 1 iulie, când cei de la Hersones încă mai

rezistau, arată că, după șase luni de veghe și luptă în fața cetății, vânătorii au învins, la o distanță de 89 de ani de când trei mari națiuni, Anglia, Franța și Turcia, s-au bătut aici pe Valea Ciornaia, Balaklava, Inkerman, Sevastopol. Nu au învins. Pacea s-a făcut printr-un compromis.

Va urma campania în Caucaz, și revenirea la Brașov, unde germanii (sași, șvabi), sunt simțitor mai răiți. Grupul Etnic German, care cam sfidase autoritățile române, de la venirea nemților, a trebuit să plece repede pe câmpurile de luptă din largul Europei, unde vorwärts (Înainte!) s-a transformat în zuruck (Înapoi!).

Cât despre situația Crimeei, în noiembrie 1943, i se părea pecetluită, arătând că e zadarnică tentativa eșaloanelor superioare de a-și justifica utilitatea, prin a mai pompa în Crimeea soldați sortiți morții, pe considerentul excesului de zel: Noi totdeauna am sărit peste cal și nu ne-am învățat minte. Tot neghiobi am rămas. Plătim oalele sparte de alții, și le plătim cu sânge. Locotenent colonelul (de atunci) Vasile Scârnecki arunca spre viitorul nu prea îndepărtat o privire lucidă, aceea a lui Stan Pățitul, care nu-și reneagă spiritul de sacrificiu, vitejia, dar nu mai acceptă tovarășia la o pagubă pe care a plătit-o, deja, cu vârf și îndesat. Acela în al cărui „memorial” de serviciu, șefii notau: lubește soldatul și-l apără, s-a stins din viață la 16 aprilie 1969. La 45 de ani de postumitate, scrisul său rămâne viu, deschis, ca un hâtru dar mișcător testament al lui François Villon, emoționant prin patetismul izvorât dintr-o totală înțelegere a camaraderiei. O sumă, spre regretul editorului, prea mică din cele câteva sute de fotografii, făcute de fostul comandant al vânătorilor de munte, în perioada 1941-1943, sunt încă o probă, revelatoare, pentru verismul exemplar acestui jurnal de excepție.

„MILITARI ÎN TERMEN SAU ARMATĂ PROFESIONISTĂ?” CE-ȘI PERMITE ROMÂNIA ASTĂZI?

(Un punct de vedere)

----- General (rtr.) ing. Nicolae Spiroiu



Notă

Acest punct de vedere a fost redactat în contextul abordărilor premergătoare aprobării modificărilor din 2003 ale Constituției României, reclamate în special de alinierea dispozițiilor acesteia la standardele impuse de aderarea României la NATO și UE. La vremea respectivă, autorul era Întal Comisar la Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului. Evenimente recente aduc problema în actualitate.

(Autorul)

Demersurile pentru modificarea Constituției din 1991 aduc în actualitate – între altele – și problema serviciului militar obligatoriu pentru cetățenii României, din care decurge modalitatea de asigurare a resurselor umane necesare încadrării principalelor componente ale forțelor armate naționale – Armata și Jandarmeria.

Necesitatea adoptării unei opțiuni între cele două alternative nu este numai o problemă a României ci și a multor altor state (covârșitoarea majoritate) care au menținut până nu demult sau încă mai păstrează sistemul serviciului militar obligatoriu pentru bărbați – unele și pentru femei – în sisteme combinate: cadre militare de carieră (profesioniști) și militari în termen. Intre acestea, R.F. Germană, Franța până nu demult, Italia, Grecia, Norvegia, Turcia, Spania, Portugalia, toate statele foste membre ale Tratatului de la Varșovia, din spațiul ex-Sovietic etc. Numărul statelor care au armate exclusiv profesioniste (Anglia, SUA...) este relativ mic,

nesemnificativ.

În primăvara anului 1997, decizia președintelui Franței, Jaques Chiraq, de renunțare la serviciul militar obligatoriu și transformarea Armatei Franceze într-una profesionistă, a produs consternare și a fost întâmpinată cu vie emoție din partea societății civile și nu numai. În dezbaterile polemice pe această temă, care au fost găzduite copios timp de peste două-trei săptămâni în paginile prestigiosului ziar „Le Monde”, s-au implicat analiști politico-militari, organizații neguvernamentale, veterani, foști militari aflați în rezervă, politicieni, foști miniștrii ai apărării – Pierre Jox, Francois Leothard - și chiar generali activi din Statul Major Interarme – cum era denumit Statul Major General al Armatei Franceze - care „au



ținut să-și păstreze anonimatul". Din acest punct de vedere este cel puțin îngrijorătoare „liniștea” cu care societatea civilă Românească a recepționat asemenea idei emise și la noi, chiar de către înalți responsabili politici și militari. Să fie românii mai puțin vigilenți, mai puțin animați de spiritul fierbinte latin sau mai puțin patrioți decât francezii? Nici vorbă. Numai că la noi societatea civilă încă nu s-a refăcut după totalitarism, iar unele idei care țin de interese vitale ale națiunii sunt strecurate printre avalanșa de schimbări antrenate de oboseala și banalizata reformă cu „luminia ei de la capătul unui tunel fără sfârșit”, de criteriile de aderare la NATO sau Uniunea Europeană. Și astfel trec neobservate de românul preocupat pentru ziua de mâine. Rândurile de față sunt o încercare a Organizației pentru Apărarea Drepturilor Omului - „OADO”- de umplere a acestui gol.

Din start trebuie să afirm că problema abordată este numai aparent de natură exclusiv economico-financiară. Practica a dovedit că o armată profesionistă poate să „coste” mai puțin decât una parțial profesionistă (mixtă) și invers. Sau costurile să fie sensibil egale. De regulă, în armatele profesioniste cheltuielile de

personal (soldele) au pondere mai mare în bugetele apărării – aproximativ 60% - în timp ce la armatele „mixte” acest capitol bugetar este de 35-45%. Dar cheltuielile materiale – de întreținere, instruire, antrenament, hrănire, echipare – pot fi mai mari la acestea din urmă, diminuându-se capitolul important al cheltuielilor de capital (investiții), adică de înzestrare și dotare cu tehnică de luptă, armament etc. În condițiile unor alocații bugetare de apărare austere – cu care se confruntă în prezent și România - apare pericolul unei armate subdimensionate, de „reprezentare”, aptă pentru „gesturi mediatice” de „fum, zgomot și onor” care „dă bine” numai la parăzi, prin exerciții și aplicații de parteneriat, prin misiuni internaționale de menținere a păcii și nu una care să reprezinte o adevărată forță.

În realitate sunt mai mulți factori care trebuie luați în considerare la adoptarea unei asemenea decizii și anume:

- doctrina militară adoptată pentru promovarea prin forța armată a intereselor statului;
- natura intereselor generale și a politicii promovate de statul respectiv (unele state au interese pe care le impun pe tot globul, altele numai de apărare);

- ponderea categoriilor de forțe ale armatei (terestre, navale, aeriene) în „economia” de ansamblu a Armatei. Pentru cele la care preponderente sunt aviația, marina, trupele speciale, este preferabilă profesionalizarea;

- natura amenințărilor posibile la adresa integrității teritoriale, suveranității și independenței naționale. Din acestea rezultă că o țară guvernată responsabil trebuie „să-și permită” exact tipul și dimensiunea forțelor armate de care are nevoie pentru atingerea obiectivelor doctrinare;

- gradul de stabilitate a zonei geografice și existența contenciosului istoric cu vecinii;

- resursa demografică și nivelul general de educație al populației;

- tradiția și alianțele istorice tradiționale;

- forța economică;

- alte criterii, conjuncturale (ex.: lupta împotriva terorismului mondial etc).

Analizată pe temeiul acestor factori, situația noastră se prezintă astfel:

- Ca întindere și populație, România este un stat de dimensiuni mijlocii, care nu are interese politice și economice globale, expansioniste, ci regionale. Doctrina de promovare prin mijloace



militare a acestor interese a fost și este de apărare, în cadrul alianțelor bi și multilaterale, regionale și sub-regionale de natură să influențeze pozitiv asupra stabilității zonei de interes, prin evitarea stărilor conflictuale și descurajarea politicilor destabilizatoare;

- Tradițional, din perspectivă istorică, angajarea forței militare a Statului Român Modern s-a făcut în scopul obținerii independenței de stat – participarea alături de Rusia la Războiul Anti-Otoman din 1877/78 - menținerii păcii și înlăturării pericolelor care amenințau stabilitatea zonei - implicarea în războaiele balcanice, în combaterea regimurilor comuniste din Ungaria și Rusia care amenințau granițele țării după Unirea din 1918 - eliberării provinciilor românești - primul război mondial - sau redobândirii teritoriilor naționale anexate abuziv, prin dictat - al doilea război mondial;

- Zona geografică în care este situată România este una din cele mai „frământate” de pe glob, cu cel mai complex contencios istoric - Peninsula Balcanică - generatoare de conflicte (atentatul de la Sarajevo, produs pe fondul mișcării pentru independență a Bosniei-Herțegovina, a fost pretextul începerii primului război mondial). Statele naționale independente din Balcani, inclusiv România, s-au format în ultimul sfert de veac XIX și la sfârșitul celui de al doilea deceniu al secolului 20, pe rămășițele a trei imperii – Otoman, Austro-Ungar și Țarist - harta politică a zonei suferind noi remodelări după căderea Cortinei de Fier, prin destrămarea fostei R.F. Iugoslavia, proces care încă mai este de actualitate în Kosovo, Macedonia și chiar Muntenegru;

- Contenciosul teritorial al României cu vecinii – deci sursele de potențial conflict încă active sau activabile - are rădăcini istorice adânci și formă aproape circulară: cu Ucraina pentru sudul Basarabiei, ținutul Herța, Bucovina



de nord, Insula Șerpilor, Platoul Continental și Zona de interes economic exclusiv de la Marea Neagră; cu Ungaria pentru nordul Ardealului, iar cu Bulgaria pentru Dobrogea și pentru trasarea graniței actuale la litoral și la platoul continental aferent. Într-o asemenea zonă, România nu-și poate permite să nu aibă Forțe Armate credibile, dimensionate corespunzător pentru a fi apte să realizeze obiectivele strategiei naționale de apărare armată cu invocarea dreptului la autoapărare prevăzut de Carta ONU, concomitent cu integrarea într-o alianță puternică și influentă, cum este NATO;

- Tradiția și experiența de aproape un secol și jumătate întemeiate pe structura armatei Statului Național Modern Român (1859) conduce la opțiunea unei armate combinate, formată în proporții variabile conjunctural din cadre militare profesioniste active și în rezervă și din militari în termen bărbați, activi sau mobilizabili. Ca variantă pentru situația, puțin probabilă, în care s-ar relua doctrina de apărare de către întregul popor, adoptată obiectiv pe timpul lui Brejnev, întemeiată pe principiile Războiului Popular statuate în lucrările strategului chinez Sun Tzu și ale germanului Clausewitz, componenta neprofesionistă dar instruită poate deveni predominantă prin includerea pregătirii tuturor celor apți să contribuie la un război de apărare, inclusiv a femeilor și

tinerilor încă neîncorporabili. Precedente sunt: Străjeria și Pre-militara anilor 30-40, PTAP-ul și pregătirea studenților anilor 70-80 ai secolului XX);

- Nivelul actual de educație al populației, în care stagiul militar obligatoriu a încetat de a mai fi „o școală de educație, de călire fizică și morală și de maturizare a viitorilor bărbați (prin anii 50 ai secolului trecut se făceau în armată și cursuri de alfabetizare și de calificare profesională a tinerilor încorporați)”, permite să se opteze pentru scurtarea perioadei stagiului militar obligatoriu sub un an sau chiar să se renunțe la opțiunea armatei combinate, profesioniști-militari în termen, în favoarea unei armate de profesie;

- Opțiunea strategică a României de întemeiere a stabilității și securității naționale pe integrarea în Alianța Nord-Atlantică pledează pentru dezvoltarea unei componente profesioniste puternice în structura Armatei, interoperativă cu forțele aliate, dar nu exclude menținerea sistemului militarilor în termen. Germania, Italia, Spania, Portugalia, Franța până nu demult, Norvegia, Grecia, Turcia, toate țări membre NATO, mențin serviciul militar obligatoriu;

- Totodată, în cadrul unei opțiuni de profesionalizare sau de mărire a componentei profesioniste a Armatei, trebuie avut în vedere un complex de aspecte, astfel:

- În armatele de profesie (Anglia,



SUA) militarii profesioniști nu sunt cei angajați pe bază de contract, din rândurile foștilor militari în termen - cum greșit s-a înțeles acest lucru la noi - ci acei tineri care, după terminarea studiilor generale sau medii, la vârsta de 17 sau 19 ani au optat pentru o carieră militară și au semnat un contract preliminar de doi ani, prelungit condiționat de aptitudinile și rezultatele obținute, succesiv, cu 3, 5 și 10 ani. Nu mai mult. La 37/38 de ani sunt disponibilizați cu drept de pensie. Excepție fac un număr redus dintre aceștia care, prin calificarea dobândită și un curs special absolvit sunt selectați ca instructori (un fel de subofițeri) care rămân activi până la 55 de ani. În acest fel, un militar profesionist în care s-a investit pentru instruire și antrenament este utilizat minimum 20 de ani, pe când un militar în termen de aceeași specialitate militară, la care cheltuielile de instruire sunt relativ egale, este disponibil numai 5-6 luni, după care este lăsat la vatră (trecut în rezervă) și încorporat un altul pentru care costurile de instruire se repetă. Singurul „câștig” constă în faptul că în totalul populației apte de serviciu militar sunt mai mulți virtual încorporabili

în caz de producere a unei crize. Este, prin urmare, eficient ca pentru armele și specialitățile militare tehnice, complexe, la care instruirea luptătorilor costă mult, să se prefere sistemul profesionist;

- Într-o asemenea armată, subofițerii cadre militare din actualul sistem, nu-și mai au rostul. Dispar și școlile militare de acest nivel, deci se fac economii substanțiale. Militarii profesioniști – inclusiv cei din actualul Corp al Subofițerilor și Maiștrilor Militari - se instruiesc în Școlile de Aplicații ale armelor (Centre de instrucție de profil în sistemul englez și american), prin cursuri și stagii distribuite pe toată durata contractului. Se menține numai sistemul de formare a ofițerilor în academiile și universitățile militare de categorii de forțe ale armatei – terestre, navale și aeriene.

- Gradul de profesionalizare a armatei nu trebuie să aducă atingere ideii tradiționale a responsabilității colective pentru apărarea valorilor naționale fundamentale prevăzute de Constituția României cu privire la suveranitatea, independența, inalienabilitatea integrității teritoriului și a inviolabilității garnițelor țării.

Concluzii:

- Din cele de mai sus rezultă că, fără a exclude profesionalizarea ca tendință și obiectiv de viitor, varianta optimă pentru România este o armată în sistem combinat, cu dimesionarea celor două componente, profesionistă și militari în termen, funcție de ponderea categoriilor de forțe - terestre, navale și aeriene;

- Având în vedere că potrivit resursei demografice de până prin 1994, armata întemeiată pe serviciul militar obligatoriu al tuturor tinerilor de sex bărbătesc apți pentru acesta era încadrată în proporție de 25% cu cadre militare și 75% militari în termen, putem aproxima că, în condițiile actuale ale reducerii serviciului militar și limitării armamentelor și forțelor armate convenționale din Europa prin Convenția de la Viena semnată la Paris în 1992, România ar putea opta pentru o armată formată din 50-60% militari de profesie și 40% mi-litari în termen.

Aceasta ar fi armata pe care este bine să ne-o putem permite.

Monitorul Drepturilor Omului,
octombrie 2003

FIZIONOMIA ACȚIUNILOR TERORISTE ÎN CONTEXTUL GEOPOLITIC ACTUAL

----- Colonel drd. Constantin-Valentin Bordei, Regimentul 52 Artilerie Mixtă „General Alexandru Tell”

ABSTRACT

Mediul internațional de securitate rămâne marcat de riscurile și amenințările devenite deja clasice: terorismul internațional, conflicte interetnice și criminalitatea organizată, concomitent cu menținerea crizei severe economico-financiare de la începutul acestui mileniu, ale cărei consecințe s-au repercutat asupra tuturor domeniilor.

În fața profundelor progrese științifice și a modificărilor însemnate în raportul mondial de forțe, terorismul, în forme tot mai diverse, își continuă acțiunile sau recidivează pe fondul neglijării sau tratării cu superficialitate a acestui fenomen.

Așadar, combaterea pericolului terorist înseamnă mai mult decât o intervenție militară în forță, presupune un efort de abordare, complex care să aibă ca obiectiv primordial eliminarea sprijinului ideologic.

Argument

Evoluția societății este indisolubil legată de mediul de securitate internațional dominat de globalizare, dezvoltarea necontrolată a tehnologiei, provocări ideologice, crize economico-financiare și dezastru naturale.

Dacă în perioada Războiului Rece principala amenințare o reprezenta un conflict militar de proporții între două coaliții militare, astăzi misiunile forțelor armate sunt direcționate spre participarea la misiuni internaționale de menținere a păcii sau de combatere a terorismului în diferite colțuri ale lumii, unde statele manifestă slabă guvernare, au granițe permissive și nu pot gestiona tensiuni etnice, culturale sau religioase.

O caracteristică dominantă a mediului de securitate actual o reprezintă confruntarea între civiliza-

ție și non-civilizație, cea care opune pe de-o parte stabilitatea, valorile democratice, drepturile omului și economia de piață, iar pe de altă parte forțele care o au ca obiectiv, haosul: criminalitatea organizată, structurile teroriste, traficanții de droguri, promotorii extremismului și intoleranței.

Dramatismul evenimentelor din ultimii ani a demonstrat că, indiferent de zona sau regiunea în care se manifestă, fenomenul terorist constituie un pericol grav pentru statele care îl practică, ca și pentru stabilitatea și pacea întregii lumi, constituind un fenomen deosebit de complex, cu adânci rădăcini și implicații în problemele majore ale lumii contemporane.

Este cât se poate de concludent că terorismul seceră nu numai viețile unor oameni politici, militari, ci și ale unor persoane nevinovate.

Teroarea urmărește individul, asigurându-i o stare de nesiguranță. Diversificându-și metodele și procedeele, organizațiile teroriste urmăresc să transfere violența în structurile statului și să deruteze opinia publică.

Terorismul reprezintă, poate, cea mai josnică formă de manifestare a ființei umane atât prin tipologia acțiunilor întreprinse cât și prin efectele rezultante. Modulile de operare ale acestui fenomen nu au nimic în comun cu legile și regulile elementare de conviețuire într-o colectivitate, exploatând la maxim toate vulnerabilitățile și slăbiciunile ideologice sau materiale.

Printre cauzele profunde ale terorismului internațional pot fi menționate mizeria, suferințele și disperarea, care împing diferite persoane să sacrifice vieți omenești, uneori chiar și propria lor

viață pentru a atrage atenția lumii asupra schimbărilor radicale reclamate de transformările epocii noastre. Toate ființele umane sunt sensibile în fața amenințărilor la adresa valorilor cu care acestea se identifică iar în aceste valori sunt incluse limba, religia, apartenența la un grup, țară sau teritoriu natal. Pericolul de a pierde una dintre aceste valori poate determina reacții de apărare și, nu de puține ori, acțiuni xenofobe.

Din perspectiva istorică, se observă că dezvoltarea birocratică a statelor a determinat o profundă schimbare a metodelor teroriste. Teroriștii au observat cu timpul că moartea unei singure persoane, chiar a unui monarh, nu produce în mod necesar și schimbările pe care le anticipau. Astfel, grupurile teroriste s-au reprofilat pe o metodă indirectă de atac, începând să atace oameni considerați până atunci nevinovați, pentru a genera presiune politică. Aceste atacuri indirecte au creat în public o atmosferă de teamă și au subminat încrederea în autoritatea de guvernământ. Practic, atacurile teroriste, prin impredecibilitatea și aparența lor întâmplătoare, sunt aproape imposibil de prevenit și, deci, determină o imposibilitate a statelor de a

proteja potențialele victime iar publicul invocă o protecție pe care statul nu o poate oferi. Astfel, frustrați și speriați cetățenii cer apoi statului să facă concesii pentru a stopa atacurile.

Recrudescența cunoscută în ultima vreme de atentatele teroriste, pagubele materiale și, mai ales, victimele provocate de acestea au prilejuit o amplă analiză ce pornește de la premisa că există multă confuzie în ceea ce reprezintă cu adevărat terorismul.

Deși încă nu se poate spune că în analiza și interpretarea acestui fenomen există o viziune unică, cei mai mulți autori evidențiază caracterul violent și premeditat al acestuia, realizat de grupuri specializate sau persoane individuale împotriva unor ținte politice, economice, științifice, culturale, militare, diplomatice și de altă natură, cu scopuri diferite, reușind să sensibilizeze opinia publică în legătură cu o anumită cauză și impunând, în cele mai multe cazuri la satisfacerea unor revendicări de ordin personal, de grup sau categorie socială, până la erodarea stabilității politice, economice, militare și sociale ale statului pe teritoriul căruia a declanșat acțiunea.

Terorismul în mileniul III

Folosit, alimentat, sponsorizat sau neglijat, terorismul s-a dezvoltat haotic, a luat amploare prin diversitate și posibilități acționale, devenind practic principalul inamic la adresa securității globale. Organismele internaționale credibile și principalii actori globali au găsit de fiecare dată soluții de ieșire din conflicte și crize economice, financiare, politice sau militare, dar se pare că nici puterea, nici banii, nici informațiile nu sunt suficiente în fața unui adversar nepalpabil, atipic și mereu surprinzător, care de fiecare dată lovește ținte, provoacă pierderi și obține efecte care ne terifiază.

Ceea ce caracterizează terorismul din zilele noastre este trecerea de la actele sporadice ale unor indivizi izolați la atentatele de amploare, ale căror scopuri și mobile sunt tot mai diversificate, complexe și cu un grad sporit de periculozitate. Tendința actuală a terorismului internațional este, în mod neîndoielnic, determinată de evoluția sa la scară mondială, fapt atestat tot mai elocvent, atât de extinderea lui în plan geografic, cât și de frecvența și gravitatea actelor teroriste comise în multe din statele lumii.

Terorismul modern oferă practicanților acestor metode unele avantaje, în primul rând, nerecunoscând categorii de populație sau instituții nevinovate, teroriștii dispun de un număr infinit de ținte. Ei își aleg țintele și apoi decid când, unde și cum să atace. Plaja enormă de ținte potențiale le oferă teroriștilor o înaltă rată a probabilității succesului cu riscuri minime, iar dacă atacul iese prost sau nu reușește să producă rezultatele scontate, teroriștii pot nega orice responsabilitate.

Au devenit periculoase activitățile de reorganizare a acestor grupuri și organizații, dar mai ales strategiile preconizate a fi folosite în viitor, în cadrul cărora acțiunile care urmează să se desfășoare



vizează un spectru larg de obiective ținând și de sfera politicului, dar și de cea economică, militară, socială, culturală, etnică, religioasă, precum și de altă natură.

Depășind stadiul unor simple asasinat sau atentate cu bombe, grupările teroriste, în raport cu logistica de care dispun, au acum posibilitatea să ucidă mii de oameni odată și, ca urmare, să pericliteze stabilitatea politică, economică și militară a unor țări întregi.

Accesibilitatea universală a armelor, explozivilor și tehnologiei sofisticate alături de revoluția comunicațiilor globale se vor adăuga capacităților deja existente ale terorismului.

Dezvoltarea tehnologică va putea fi utilizată din plin de grupările teroriste, acestea putând acționa în spațiul cibernetic pentru a distruge sau manipula informații în interesul propriu. Acest potențial le oferă teroriștilor informaționali posibilitatea, de exemplu, să manipuleze operațiunile bursiere în beneficiul propriu sau să producă depresiuni economice. De asemenea, accesul acestora la dosarele poliției sau ale serviciilor de securitate le poate oferi teroriștilor un avans în fața opozanților din structurile guvernamentale. Totodată, aflându-se în căutarea unor atacuri cât mai spectaculoase, teroriștii ar putea încerca otrăvirea rezervelor de apă sau aruncarea în aer a barajelor și există un potențial ridicat pentru utilizarea în scopuri teroriste a armelor de distrugere în masă.

Dacă inițial teroriștii se inspirau dintr-o ideologie, în prezent ei sunt din ce în ce mai motivați de cazurile legate de naționalismul etnic sau extremismul religios. Extremiștii islamici sunt, într-adevăr, cei care reprezintă cel mai mare pericol în domeniul terorismului religios. Acest fapt se datorează atât numărului lor și mondializării islamului, cât și faptului că, spre deosebire de grupările din trecut, mulți islamisti militanți n-au jurat supunere la nicio organizație. Dar lupta împotriva



terorismului nu trebuie privită ca o confruntare între religii sau culturi ci o luptă împotriva unui rău universal.

Principalele caracteristici ale terorismului actual pot fi polarizate în jurul următoarelor elemente: amploarea fenomenului, utilizarea "bombelor umane", diversificarea formelor și metodelor de acțiune, creșterea vitezei de operare și a amplificării efectelor. Rolul mass-media în problematica terorismului este unul pe cât de important pe atât de controversat, deoarece aceasta este deopotrivă utilizată, între anumite limite, ca un canal foarte eficient de influențare de către cele două părți aflate în permanent conflict: unii, pentru formarea și educarea specifică a unui curent de opinie rezistent împotriva terorismului, iar alții pentru multiplicarea efectelor propagandistice propuse asupra grupurilor țintă. Totodată, se remarcă o serie de tendințe de dezvoltare a fenomenului terorismului internațional: concentrarea crescândă a mijloacelor financiare în mâinile teroriștilor, dată fiind proliferarea acestuia odată cu traficul de narcotice și cu traficul ilegal de armament; apariția unui număr mare de luptători bine pregătiți, care anterior au participat la acțiuni militare în punctele fierbinți și care sunt gata ca, pentru bani, să participe la orice fel de

acte teroriste; practica tot mai frecventă a luării de ostatici (atât persoane cu funcții de răspundere, cât și cetățeni simpli); legăturile terorismului național cu cel internațional.

În lumea globalizată de astăzi, teroriștii își pot atinge mult mai rapid țintele, potențialele obiective sunt permanent expuse, iar știrile și ideile care pot împinge oamenii spre a fi partizani ai cauzelor teroriste pot fi facil și rapid răspândite.

Ca o tendință înfricoșătoare ce se manifestă este creșterea atacurilor sinucigașe, utilizarea pe post de „kamikaze” a femeilor și a intelectualilor și probabil a copiilor în viitorul apropiat.

În condițiile existenței și importanței deținute de sistemele informatice în domeniile de bază ale tuturor entităților organizaționale, la nivel global dependența societății față de acest sector se accentuează pe zi ce trece.

În acest context, posibilitatea inițierii agresiunilor cibernetică de către exponenții fenomenului terorist constituie o amenințare reală la adresa oricărei țări civilizate, prin culegere de informații, finanțare, propagandă și executarea de acțiuni cibernetică asupra unor infrastructuri critice, care, în combinație cu moduri de combinație clasice, pot provoca un puternic psihologic asupra populației țintă.

Se vehiculează frecvent ideea, potrivit căreia terorismul urmărește, în mod paradoxal, ca o mulțime cât mai mare de oameni să privească, nu să moară. Totuși virulența terorismului religios, imaginile înspăimântătoare, apocaliptice de după atentate și disponibilitatea relativă a armelor de distrugere în masă, poate sugera că pentru organizațiile teroriste de multe ori cel mai important lucru este provocarea de victime și distrugerii maxime. Evenimentele dramatice prin amploarea lor, pierderile directe și indirecte, imediate și ulterioare provocate, vor schimba istoria secolului XXI.

Atacul terorist de la 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite ale Americii, prin imaginea terifiantă transmisă în direct, n-a făcut altceva decât să schimbe percepția omenirii și a fiecăruia în parte, să-i aducă aminte că, undeva, nu departe de el, poate chiar lângă el, poate chiar în el, se află un monstru care-l poate ucide oricând și oricum. Acesta a fost, probabil, și scopul central al atacurilor din 11 septembrie: crearea unui coșmar universal, lumea să știe și să nu

uite că poate fi lovită și ucisă ori-când, oriunde și prin orice mijloace.

Terorismul rămâne singura violență care poate fi folosită împotriva statelor occidentale, ceea ce subliniază nu vulnerabilitatea acestora, ci puterea lor, din moment ce nu pot fi lovite decât în acest fel. Se conturează tot mai mult părerea specialiștilor doctrinari că terorismul este prețul plătit de civilizația occidentală pentru hegemonia sa și impunerea principiilor democratice în lume.

Dacă până azi atenția armatelor era mereu îndreptată către semenii lor, deci către aparatele militare ale altor state naționale și a apărării lor, acum lumea trebuie să înfrunte amenințări de natură transnațională din partea unor rețele teroriste care, după 11 septembrie 2001, s-au impus ca noul inamic global.

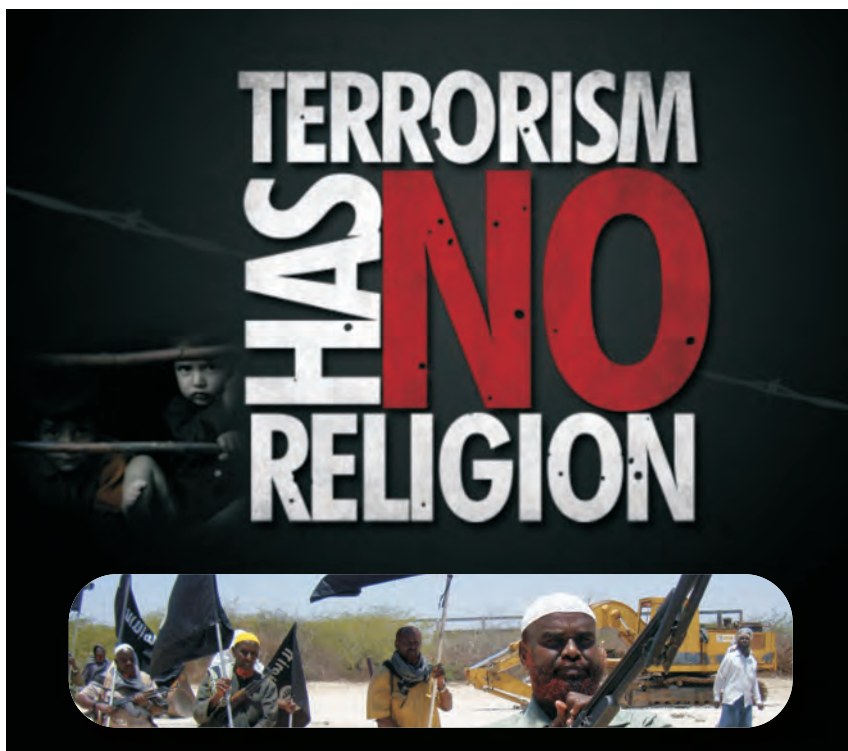
Atunci când alte instrumente ale puterii naționale nu pot să influențeze sau să diminueze o situație potențial ostilă, forța militară poate fi angajată pentru a-și demonstra hotărârea și capacitatea de a sprijini celelalte elemente ale puterii naționale sau pentru încheierea

situației de conflict în termeni favorabili cu evitarea pierderilor și distrugerilor inutile. Noile ideologii de manifestare a terorismului internațional au avut impact asupra restructurării și reconsiderării doctrinelor politico-militare pe plan internațional. Deși guvernele occidentale au încercat și încearcă, permanent, să prezinte campania împotriva terorismului prin prisma unor războaie juste și nu ca pe o declarație de război împotriva întregii lumi musulmane, eforturile lor nu au dat rezultatul scontat. Mai mult chiar, au reușit să unească mișcările teroriste internaționale în jurul unor lideri contestați de comunitatea internațională, proveniți, în special, din lumea arabă.

Concluzii

Analiza fenomenului terorist evidențiază că acesta reprezintă pericolul major cu care omenirea se confruntă. Varietatea și complexitatea cauzelor ce stau la baza apariției și proliferării fenomenului terorist, fac din acesta una din cele mai complicate probleme ale zilelor noastre. Terorismul constituie, însă, unul dintre cele mai periculoase fenomene, fiind încurajat de virulența curentelor fundamentaliste care se sprijină pe starea de frustrare și sărăcire extremă a unor zone largi ale planetei. Prin imprezibilitatea sa, prin sfidarea normelor și rațiunii vieții civilizate, prin efectele sale emoționale asupra opiniei publice, terorismul poate genera riposte care să destabilizeze comunitatea internațională, să deturneze omenirea spre izolare, suspiciune și soluții unilaterale.

Inamicul este total diferit față de cum a fost tradițional înțeles, deoarece el folosește o strategie inumană, lucidă și aparent irațională, care din punct de vedere tactic exploatează perfect mediul înconjurător și punctele slabe ale adversarului, iar alegerea obiectivelor este direcționată pentru a





obține un efect distructiv maxim pe plan psihologic și fizic.

Este unanim acceptat faptul că eradicarea fenomenului terorist este imposibilă în condițiile menținerii cauzelor, factorilor și condițiilor care îl generează și întrețin.

Constatăm că sunt greu de înfruntat amenințările neconvenționale prin mijloace considerate până acum ca eficiente deoarece amenințările la adresa securității proveneau, cu precădere, din sectorul politico-militar, în timp ce acum acestea pot fi generate de cauze variate, complexe și necontrolabile. În aceste condiții, în care pacea și războiul au încetat să mai fie stări distincte, iar amenințarea a devenit globală, permanentă și imprevizibilă, s-a opinat deseori ideea apariției unei noi forme existențiale la nivel planetar.

În fața atacurilor teroriste tot mai sofisticate, este necesară o abordare nouă a conceptelor de detecție și descurajare a crizelor de orice tip, precum și a mecanismelor de răspuns și limitare a acestora. Națiunile lumii au încercat să combată terorismul internațional prin condamnarea lui, prin tratarea actelor de terorism ca acte

criminale, prin condamnarea teroriștilor pe baza legilor aflate în vigoare, prin stabilirea unor norme internaționale ce definesc anumite acte de drept, infracțiuni, indiferent de locul unde sunt comise, iar o examinare a acestui fenomen se soldează cu concluzia că legile aplicate în cazul actelor de terorism sunt, în multe cazuri, mult mai blânde decât gravitatea faptelor comise.

Terorismul, fiind o problemă multinațională, ar necesita un răspuns multinațional, prin elaborarea unei politici eficiente și realizarea unei strânse cooperări între organele contrateroriste și rețelele informative ale statelor, dar și între oamenii politici din toată lumea. Numai în felul acesta, ripostele date terorismului și-ar dovedi eficacitatea. Așa cum teroriștii sunt uniți pe plan multinațional, tot astfel ar trebui să fie unite și forțele contrateroriste.

Se consideră că lupta împotriva terorismului a fost complicată de efectele determinate de sfârșitul Războiului Rece, iar evenimentele din 11 septembrie au avut rolul de inițiator, dar și de catalizator al unor măsuri și acțiuni deosebite la scară

mondială pentru combaterea terorismului internațional. Alianța împotriva terorismului a condus la o reevaluare a priorităților globale și ne-a determinat să redescoperim valori la nivel uman internațional și chiar teritorii neglijate.

Este de așteptat ca operațiile de combatere a terorismului să ia o amploare spațială, temporală și instituțională de neimaginat, care să coaguleze o grupare internațională de forțe și mijloace, ce va declanșa un război total împotriva terorismului, purtat cu aproape toate mijloacele și care va depăși sfera strict militară, atingând domeniile: politic, diplomatic, economic, financiar și juridic.

Bibliografie

1. Andreescu Anghel, *11 septembrie – provocarea secolului XXI în materie de terorism*, Editura M.A.I., 2002;
2. Armstrong K.I., *How Did This Happen? Terrorism and the New War*, Aford, Public Affairs, 2001;
3. Chiș Ioan, Popa Constantin, *Terorismul contemporan*, București, Editura ANI, 2007;
4. Vlădescu Andrei, *Second Life Jihad*, *Revista Intelligence*, martie – aprilie 2009.

DIMENSIUNI ȘI VARIABILE OPERAȚIONALE ALE CONCEPTULUI DE „LECȚII ÎNVĂȚATE”

----- Lector universitar dr. Aura Codreanu,
Departamentul Regional de Studii pentru Managementul Resurselor de Apărare

În decursul istoriei noastre militare, după fiecare conflict armat, se formula un set de concluzii, care purtau generic numele de „învățăminte”, termen la care s-a renunțat după ce am devenit mai întâi parteneri, apoi membri ai Alianței Nord – Atlantice. Locul învățămintelor l-au luat „lecțiile învățate”, care reprezintă traducerea fidelă a sintagmei englezești „lessons learned”. În condițiile unei utilizări din ce în ce mai frecvente a acestei sintagme la nivel formal, considerăm că pentru scopurile prezentei lucrări este suficientă adoptarea acesteia, urmând ca în demersurile viitoare de cercetare a acestei probleme să revenim cu potențiale alternative terminologice care să se apropie de spiritul limbii române.

Astfel, în ceea ce privește termenul de „lecție învățată” există o serie de definiții asupra cărora considerăm că este necesar să ne aplecăm în vederea unei încadrări lingvistice și conceptuale cât mai precise și mai relevante. În această direcție ne vom concentra atenția asupra definițiilor oferite de către Center for Army Lessons Learned-CALL instituit la nivelul armatei americane, de NATO prin intermediul centrului pentru lecții învățate de la Lisabona, Portugalia și de România la nivelul documentelor statutare acestui domeniu.

În cadrul armatei americane¹, termenul de lecție învățată este diferențiat net de termeni precum „observație”, „concluzie (insight)”, sau „lecție”. Acestea din urmă fac referire la acele informații culese

din diferite surse (e.g. Raport post acțiune (After action review AAR)), tactici, tehnici și proceduri la nivel de unitate, interviuri cu sondații, rapoarte pe baza incidentelor, etc. și detaliază problemele sau situațiile cu care militarii se confruntă în timpul derulării operațiilor, al exercițiilor, precum și posibilele soluții de rezolvare a acestora. Acestea din urmă nu sunt validate de către un responsabil special desemnat pentru această sarcină și nici nu presupun în mod obligatoriu modificări comportamentale la nivel de individ, unitate sau armată. Respectivele informații sunt culese la nivelul unităților prin metode formale și informale. Cele formale sunt derulate de către experți în domeniu pe baza unui plan de organizare și colectare a informațiilor relevante și



sunt înaintate către Centrul pentru Lecții Învățate în cadrul Armatei (Center for Army Lessons Learned-CALL) în vederea distribuirii lor. Metodele informale constă în extragerea observațiilor de către CALL din documentele operaționale sau din rapoartele post misiune / exercițiu / pregătire în vederea rotației întocmite la nivel de unitate sau în mod individual.

Prin contrast, lecțiile învățate reprezintă „*cunoștințe și experiențe validate de un expert în domeniu și derivate din observații, din analiza diacronică a pregătirii și exercițiilor militare, a operațiilor ofensive, care conduc la modificări comportamentale fie la nivel tactic (e.g. procedurile standard- SOP, tactici, tehnici și proceduri la nivel de unitate), fie la nivel operațional, strategic sau într-unul dintre următoarele domenii: doctrină, organizare, pregătire, logistică, leadership și educație, personal*”².

După cum reiese din citatul de mai sus, spectrul acoperit de respectivele lecții învățate este unul extrem de larg. La nivelul documentelor constitutive pentru această armată reamintim transformarea la nivel de doctrină care a avut loc în urma experiențelor și lecțiilor învățate din Irak și care a luat forma Doctrinei Contrainsurgență³ adoptată în decembrie 2006. Ca urmare a acesteia, sunt demarate inițiative importante în vederea derulării acțiunilor militare viitoare precum crearea echipelor de reconstrucție la nivelul provinciilor (*Provincial Reconstruction Teams-PRTs*), instituirea unui Birou Statal de Coordonare a Reconstrucției și Stabilizării (*State's Coordinator for Reconstruction and Stabilization Office*) și a unui Centru pentru Operații Complexe.

La nivel de concepție două documente extrem de importante precum *The Capstone Concept for Joint Operations* și *The Army Capstone Concept* dau naștere în Decembrie 2009, alături de lecțiile învățate specifice operațiilor

derulate în Irak și Afganistan, Strategiei de Dezvoltare a Leaderilor din Armată⁴ (*The Army Leader Development Strategy*). Aceasta impune opt principii de bază în vederea integrării politicilor, programelor și inițiativelor referitoare la cariera leaderilor din armata americană, descrie caracteristicile de bază ale acestora și identifică trei piloni fundamentali care contribuie la formarea unui lider, respectiv: pregătirea academică, pregătirea de specialitate și experiența.

Extinzând discuția, putem afirma că însăși înființarea CALL încă din 1985 reprezintă o lecție învățată derivată din necesitatea reunirii și analizei la nivel integrat a observațiilor și lecțiilor rezultate din activitatea armatei americane. Transpunerea de către acest centru a observațiilor și lecțiilor în lecții învățate se regăsește nu numai în programe de pregătire specifică, ci și în documente cu caracter informativ precum „*11-02-Complex Operations Newsletter II*”, „*10-64-Afghan Culture Newsletter*”, „*Multinational Integration Newsletter*” sau ghiduri cum ar fi „*Provincial Reconstruction Team Playbook Handbook*” care de fapt reprezintă transpuneri în linii foarte clare ale unor modificări realizate la nivel de doctrină. Un exemplu de lecție învățată poate fi astfel regăsit în ultimul document amintit, deși nu la modul explicit așa cum poate ne-am aștepta, ci sub forma unui ghid de comportament organizațional atât la nivel de realizare a organigramei, cât și la nivel de decizie referitoare la locația cea mai potrivită pentru desfășurarea activităților unei echipe de reconstrucție (*Provincial Reconstruction Team-PRT*).

La nivel NATO, termenul de lecții învățate este delimitat pentru prima dată la nivel extrem de explicit de către Centrul de Analiză Integrată și Lecții Învățate (Joint Analysis and Lessons Learned Center) din Lisabona, Portugalia prin intermediul *NATO Lessons*

Learned Handbook (Ghid pentru lecții învățate). În afara acestuia, există o serie de documente în cadrul Alianței care fundamentează termenul de lecție învățată și aplicabilitatea acestuia, respectiv:

- Politica NATO în ceea ce privește lecțiile învățate (*Lessons Learned Policy*) care vizează toate entitățile organizaționale din cadrul NATO, precum și alte organizații internaționale. Scopul acesteia este asigurarea unei abordări integrate a lecțiilor învățate în vederea unei mai mari transparențe și a unei mai bune înțelegeri a intențiilor la nivelul Alianței.

- Directiva Bi-Sc 80-6 privind lecțiile învățate (*Bi-Strategic Command (Bi-SC) Directive 80-6 Lessons Learned*) vizează toate nivelurile din structura de comandă a NATO, precum și cartierele generale ale forțelor participante la operațiuni și exerciții NATO. Rolul acesteia este de a detalia sarcinile și responsabilitățile din punct de vedere al lecțiilor învățate la nivel strategic.

- Directiva ACO 80-1 privind lecțiile învățate (*Allied Command Operations (ACO) Directive 80-1 Lessons Learned*) completează Directiva Bi-Sc 80-6 și are aplicabilitate la nivelul cartierelor generale din cadrul Comandamentului Aliat pentru Operații (Allied Command Operations-ACO), precum și la nivelul diviziilor din cadrul SHAPE. Rolul acestui document este de a clarifica etapa de implementare a procesului de lecții învățate în cadrul ACO.

Anterior elaborării primei ediții a *NATO Lessons Learned Handbook*, un document fundamental pentru înțelegerea și aplicarea adecvată a terminologiei specifice domeniului „*lecții învățate*”, respectivul concept era surprins doar în calitate de produs al procesului de analiză integrată a evenimentelor, observațiilor și concluziilor derivate din varii activități, analiză explicată pe larg în cadrul *Joint Analysis Handbook* din 2007.

În congruență cu atenția sporită acordată lecțiilor învățate la nivel conceptual trebuie remarcată preocuparea la nivelul Comandamentului Aliat pentru Transformare (NATO *Allied Command Transformation-ACT*) față de pregătirea teoretică și practică a ofițerilor de stat major în vederea dezvoltării de capacități pentru procesul lecțiilor învățate prin organizarea și derularea pentru prima dată în 2010 a unui curs special dedicat acestui domeniu, respectiv Cursul de Lecții Învățate pentru Ofițerii de Stat Major din cadrul NATO (NATO *Lessons Learned Staff Officers Course*) de către Centrul Internațional al Forțelor Armate Suedeze (*Swedish Armed Forces International Center*). Mai mult decât atât, respectivul centru pune la dispoziția celor interesați nu doar o întreagă bază de date de lecții identificate și de observații, ci și una a lecțiilor învățate.

Conform *NATO Lessons Learned Handbook* trebuie făcută o diferență foarte clară între termenul de „lecție învățată” și cel de „lecții învățate”. Astfel, primul este utilizat la nivel gramatical doar în calitate de

grup nominal și face referire la produsul finit al procedurii „lecții învățate”, respectiv la rezultatele generate de o serie de acțiuni destinate îmbunătățirii performanței sau consolidării unui grup de capacități. Acest termen însă, după cum semnaleză și ghidul mai sus amintit este utilizat nu numai în acest sens, ci și pentru a face referire la rezultatele intermediare ale procesului lecții învățate, cum sunt spre exemplu lecțiile identificate. În ceea ce privește termenul de „lecții învățate”, acesta este utilizat exclusiv ca grup adjectival pentru a face referire în primul rând la procedura standard de derivare a unei lecții învățate și, implicit, la produsele ale acesteia precum: „procesul lecții învățate”, „ofițerul de stat major însărcinat cu lecțiile învățate” sau „grup de lucru preocupat de lecții învățate”. Referitor la procedura lecții învățate, rolul acesteia este nu numai de a asigura însușirea experienței individuale sau colective la nivel organizațional, ci și de a justifica modificările generate de această experiență și de a argumenta rolul lor în îmbunătățirea performanței. Ca urmare, ghidul

sugerează existența unui set⁵ de criterii pe baza cărora lecțiile identificate pot deveni lecții învățate, respectiv: importanța acestora pentru organizație, împuternicirea unei entități cu luarea de decizii în privința lecțiilor identificate, existența unui set de criterii clare de priorizare a respectivelor lecții, precum și identificarea modalităților de utilizare a acestora. Deși activitățile prin care NATO promovează procesul de învățare la nivelul partenerilor săi variază, ele pot fi grupate în trei mari categorii, respectiv: procesul lecții învățate care înglobează acțiunile de culegere a lecțiilor, de validare a acestora de entități organizaționale cu putere de decizie în domeniul acoperit de lecție, de modificare a comportamentului organizațional în conformitate cu lecția identificată și cu observațiile făcute la nivel decizional și, în final, de comunicare a lecției celor direct interesați în vederea asigurării transformării respectivei lecții într-una învățată prin formalizarea ei la nivel de procese organizaționale; utilizarea de diverse instrumente de diseminare a lecțiilor precum baze de date, website-uri și alte mijloace de stocare și de distribuție - etapă care la nivelul NATO este văzută ca stadiul în care lecțiile pot fi instituționalizate și, posibil, incluse în doctrina și procedurile de lucru ale alianței; stabilirea unei comunități de diseminare și discutare a lecțiilor învățate prin organizarea de grupuri de lucru, cursuri de pregătire, conferințe sau alte evenimente similare.

În afara delimitărilor terminologice mai sus amintite *NATO Lessons Learned Handbook* are și meritul de a propune includerea responsabilităților generale referitoare la transpunerea și diseminarea experienței organizaționale în lecții învățate în cadrul fișei postului ofițerului de stat major (Staff officer). Redăm mai jos responsabilitățile identificate de ghid pentru a avea o mai bună reprezentare



atât a etapelor procesului lecții învățate, cât și a activităților necesare transformării unei observații într-o lecție identificată și apoi într-o lecție învățată. Mai mult decât atât, supunem atenției aceste responsabilități pentru a sublinia importanța tot mai mare care se acordă în cadrul NATO acestui domeniu și complexitatea operațiilor care trebuie desfășurate în vederea susținerii procesului de lecții învățate.

Astfel, activitățile pe care ofițerul de stat major trebuie să le desfășoare sunt⁶:

- Sprijinirea procesului lecții învățate prin:

- Colectarea observațiilor în mod regulat și fără întârziere la finalul unor activități precum misiuni, cursuri sau exerciții de pregătire.

- Analiza observațiilor în vederea identificării aceluia din care pot rezulta concluzii cu impact asupra învățării organizaționale și identificarea demersurilor necesare transformării acestora în puncte de referință (i.e. criteriu de transformare a unei observații într-o lecție identificată).

- Înaintarea lecției identificate comandantului în vederea luării deciziilor aferente situațiilor prezentate.

- Menținerea sub observație a efectelor deciziei luate pe baza lecției identificate și înștiințarea comandantului referitor la care dintre lecțiile identificate au devenit lecții învățate ca urmare a punerii în aplicare a deciziilor.

- Organizarea de ședințe în vederea asigurării cooperării, coordonării și comunicării între entitățile care trebuie să implementeze lecția identificată.

Sprijinirea procesului de diseminare a lecțiilor învățate prin:

- Stocarea informațiilor referitoare la informațiile transpuse în lecții învățate

- Pregătirea de rapoarte în vederea aducerii la cunoștința altor organizații a lecțiilor învățate după caz.

- Introducerea observațiilor,

lecțiilor identificate și a lecțiilor învățate în baza de date cu lecții învățate a NATO

- Diseminarea lecțiilor învățate la nivelul membrilor organizației prin rezumate sau buletine de informare referitoare la acestea.

Sprijinirea comunității orientate către lecții învățate prin:

- Participarea la conferințe NATO și nu numai care au ca obiect lecțiile învățate

- Organizarea de grupuri de lucru sau de cursuri de pregătire în vederea diseminării lecțiilor învățate

- Reprezentarea organizației în cadrul evenimentelor care au ca scop diseminarea lecțiilor învățate relevante

- Elaborarea unei liste a specialiștilor în lecții învățate din cadrul organizației.

- Actualizarea datelor de contact ale ofițerului de stat major în baza de date cu lecții învățate din cadrul NATO.

- Sprijinirea capacităților pe lecții învățate așa cum acestea sunt prezentate în Anexa E a ghidului.

Din concepția NATO prezentată în *Ghidul pentru lecții învățate* apărut în octombrie 2010 reiese importanța crescândă a acestui domeniu pentru orice organizație care își propune o îmbunătățire a performanței. În acest sens, putem afirma fără nici o urmă de ezitare că acest ghid reprezintă unul dintre documentele fundamentale pentru organizațiile orientate către cunoaștere și învățare. Subliniem însă și caracterul extrem de general al acestuia care trebuie suplinit de eforturi specifice în funcție de trăsăturile individuale ale fiecărei organizații. În acest sens, trebuie remarcat faptul că la nivelul organizației militare românești există deja o serie de documente care fundamentează termenul de „*lecție învățată*”, respectiv **SMG-51/2006**, „*Concepția privind lecțiile învățate în Armata României*”- septembrie 2006 și **SMG-118/2007**, „*Metodologia privind elaborarea lecțiilor învățate în Armata României*”- ianuarie 2008.

SMG-51/2006, „*Concepția privind lecțiile învățate în Armata României*” este documentul care pune bazele la nivelul Armatei Române a sistemului de lecții învățate și, implicit, a procesului de lecții învățate. Astfel, prin termenul de sistem de lecții învățate, se are în vedere totalitatea structurilor militare cu atribuții în domeniu, respectiv⁷:

- la nivelul Statului Major General Secția Analiză și Lecții Învățate, structură specializată în Direcția Doctrină și Instrucție din cadrul Centrului de Transformare cu rol integrator în ceea ce privește lecțiile învățate:

- în cadrul direcțiilor și a celorlalte structuri ale SMG funcții cu responsabilități în derularea procesului la nivel specific;

- la nivelul structurilor din subordinea Statului Major General;

- compartimente/birouri cu atribuții specifice în cadrul statelor majore ale categoriilor de forțe ale armatei, al Comandamentului Operațional Întrunit, al Comandamentului Logistic Întrunit și al Comandamentului Comunicațiilor și Informaticii.

- funcții din cadrul structurilor de instrucție/operații de la nivelul forțelor dislocabile și de generare/regenerare cu responsabilități în gestionarea procesului de lecții învățate și a bazei de date proprii;

- la nivelul celorlalte structuri centrale ale Ministerului Apărării pot fi identificate funcții cărora să li se atribuie și responsabilități în domeniul lecțiilor învățate de către conducătorii respectivelor structuri.

Referitor la termenul de lecții învățate dezvoltat în cadrul documentului mai sus amintit, acesta se încadrează în delimitările deja realizate la nivel internațional de către NATO și CALL, accentuându-se următoarele: „*De regulă, o lecție identificată devine lecție învățată dacă parcurge etapele procesului de lecții învățate, pentru a impune validarea finală și implementarea unor măsuri de completare sau*

*schimbare a unor prevederi doctrinare, tehnici, tactici și proceduri etc. pe baza cărora se desfășoară activitățile militare în cadrul domeniului de aplicabilitate.*⁸

În ceea ce privește modalitățile prin care lecțiile învățate pot fi utilizate, concepția⁹ prevede posibilitatea introducerii acestora la nivel de acte normative specifice, doctrine, manuale, precum și în publicații militare în vederea organizării structurilor militare, a instruirii personalului, a înzestrării cu armamente, echipamente și materiale, a asigurării sprijinului logistic, a managementului resurselor umane etc.

Ceea ce trebuie subliniat referitor la acest document sunt următoarele aspecte. În primul rând oferă libertate de decizie în ceea ce privește includerea de atribuții specifice procesului de lecții învățate la nivelul structurilor din subordinea Ministerului Apărării Naționale. În al doilea rând, subliniază indirect posibilitatea existenței unor lecții învățate specifice anumitor structuri și, implicit, necesitatea plierii procesului de lecții învățate la caracteristicile respectivelor structuri. Prin urmare, cadrul extrem de clar pe care îl propune acest document în vederea derulării adecvate a procesului de lecții învățate nu poate să fie decât un avantaj pe baza căruia aspectele sugerate de către NATO Lessons Learned Handbook pot fi implementate fără probleme.

În ceea ce privește **SMG-118/2007**,

*„Metodologia privind elaborarea lecțiilor învățate în Armata României”, aceasta prezintă interese nu numai din punct de vedere al etapelor care trebuie parcurse ca parte a procesului de lecții învățate, ci și datorită unui set de criterii cu caracter general în selectarea lecțiilor identificate/învățate¹ și anume: „**aplicabilitatea** corespunzătoare cerințelor sau nevoilor viitoare pentru alte structuri; **valoarea lecției** corespunde nevoilor beneficiarului; **obiectivitatea** bazată pe constatări reale, cercetare, studiu și investigare atentă; **claritatea lecției** permite beneficiarului să înțeleagă conținutul acesteia fără a avea cunoștințe suplimentare referitoare la contextul, cadrul general care a condus la identificarea problemei respective; **concizia lecției** prin eliminarea detaliilor care nu sunt necesare.”*

Facem referire la acestea deoarece ele aduc în atenție câteva aspecte extrem de importante. În primul rând, ele fac trimitere nu numai la un set de nevoi curente identificate la nivel de beneficiar, ci și la nevoi viitoare ale altor structuri decât cele în cadrul cărora au fost identificate și elaborate. Acest lucru este extrem de important pentru demersul de față deoarece subliniază necesitatea parcurgerii cu atenție a lecțiilor deja identificate în vederea surprinderii aspectelor referitoare la incidența problemelor.

În plus, doar corelând această listă

cu demersurile deja existente la nivelul armatelor altor state membre NATO sau UE putem anticipa nevoile viitoare ale structurilor Armatei Române.

În al doilea rând, remarcăm necesitatea aplicării unui demers de investigare specific cercetării științifice și transpunerea acestuia în concluzii clare și concise. Acest lucru însă nu este posibil decât prin derivarea unui cadru general de referință din nevoile curente ale beneficiarului, cadru care să integreze în afara aspectelor de bază care pot fi regăsite în culegerile de observații sau lecții, aspecte de ordin multicultural și intercultural, care, la rândul lor solicită atenție prin natura efectelor pe care le pot genera. În acest sens, apreciem că demersurile viitoare trebuie să se concentreze asupra conturării unui model orientativ care să ofere instrumentele necesare înțelegerii și abordării comprehensive a problemelor mai sus menționate. Astfel, doar prin stabilirea unui punct comun de pornire se poate ajunge la claritatea și concizia necesară surprinderii și transmiterii mai departe a lecțiilor identificate/învățate la nivel de comportament organizațional, de grup și individual în urma contactului cu alte entități și individualități circumscrise unor coduri proprii de acțiune și percepție.

NOTE:

¹ *** (March 2009) Handbook 09-22: Commander's Guide to Operational Records and Data Collection, Capitolul 4: Center for Army Lessons Learned: Collection Priorities (<http://usacac.army.mil/cac2/call/docs/09-22/ch-4.asp>)

² Idem

³ *** FM 3-24 MCWP 3-33.5 Counterinsurgency, Headquarters Department of the Navy, December 2006, <http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm3-24.pdf>

⁴ http://cgsc.edu/ALDS/Army_LDRDevStrategy_20091125.pdf

⁵ Allied Doctrine for Joint Operations, AJP-3 (A), iulie 2007, NATO/PfP Unclassified, Paragraful 0451 citat în NATO Lessons Learned Handbook, p. 7

⁶ NATO Lessons Learned Handbook, Joint Analysis and Lessons Learned Centre, Lisbon, Portugal, Octombrie 2010, Ed. I, pp.3-4

⁷ **SMG-51/2006**, „Concepția privind lecțiile învățate în Armata României”, pp 11-13 (pentru o mai bună reprezentare a fluxului informațional între structurile sistemului de lecții învățate redăm în **Anexa 3.3.** reprezentarea grafică a acestuia preluată din documentul deja menționat, p. 33)

⁸ Idem, p. 9

⁹ Idem p.19

¹⁰ **SMG-118/2007**: „Metodologia privind elaborarea lecțiilor învățate în Armata României”, pp 18-19.



Popas în Râmnicu Sărat

O călătorie prin cel de-al doilea, ca mărime, oraș al județului, poate aduce vizitatorului prilej de reverie și cunoaștere a trecutului istoric.

Râmnicu Sărat, ca vatră de locuire umană, există din vremuri preistorice, probate de existența, în localități din imediata apropiere, a unor elemente de cultură materială din epoci străvechi.

Privitor la întemeierea localității, istoricul C.C. Giurescu afirmă că multe târguri preced formarea statului feudal al Țării Românești. Cea mai veche menționare documentară despre Râmnicu Sărat, datează din 8 septembrie 1439. Este vorba despre un privilegiu comercial acordat de voievodul muntean Vlad Dracul negustorilor poloni, ruși și moldoveni, în care se precizează: *liovenii plătesc prima vamă la Rm. Sărat, doi florini ungurești de căruță încărcată, apoi dau și celelalte vămi.*

Pe dreapta, pe șoseaua ce taie orașul către Focșani, se observă un obelisc, ridicat în memoria deținuților politici, închisoarea din Râmnicu Sărat fiind una dintre temnițele cele mai de temut ale României, care a măcinat sănătatea și viețile unor fruntași politici ai perioadei interbelice, culminând cu regimul de exterminare din perioada comunistă.

Construirea penitenciarului, aflat în zona gării a început în anul 1899. Clădirea este realizată cu elemente neoclasice și neogotice, după modelul francez și englez. La început a funcționat sub denumirea de „Arestul Preventiv”.

În 1907, în timpul răscoalei țărănești, orașul Râmnicu Sărat a fost scena unor dramatice confruntări între armată și populația răsculată. În 1920 *Arestul Preventiv* este transformat în *Penitenciar*. Amenajarea actuală datează din perioada interbelică, cu excepția gardului exterior care a fost înlocuit cu un gard de sârmă ghimpată.

Un alt eveniment care s-a petrecut în acest penitenciar a avut loc în 1938, când au fost încarcerați capi ai legionarilor, printre care și Corneliu Zelea Codreanu; în noaptea de 29/30 noiembrie 1938, aceștia au fost luați, sub pretextul mutării la Jilava, dar, în apropiere de pădurea Tîncăbești, au fost uciși, din ordinul regelui Carol al II-lea, motivându-se că au încercat să fugă de sub escortă.

În interiorul penitenciarului au fost împușcați la 21/22 septembrie 1939, membrii câtorva comandouri legionare, care au fost îngropați în cimitirul orașului.

După 1945, aici au fost închiși membri ai guvernului Ion Antonescu, generali ai armatei, fruntași P.N.Ț. Dintre ei amintim pe generali: Dobre Dumitru, Constantin Pantazi, fost ministru al războiului sub Ion Antonescu, Gheorghe Jienescu, Nicolae Stoienescu, contraamiralul Horia Macellariu, oamenii politici și intelectualii: Ion Petrovici, Victor Rădulescu-Pogoneanu, Titel Petrescu, Ion Mihalache, Corneliu Coposu, Ion Diaconescu și mulți alții.

Pe strada care duce spre piața orașului, se află Biserica „Adormirea Maicii Domnului”. A fost ridicată în timpul lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), obiectivul făcând parte, alături de Casa Domnească, stăreție, turnuri și zidul de incintă, din complexul Brâncovenesc, edificat de domnitor, împreună cu unchiul său, spătarul Mihail Cantacuzino, între anii 1691-1697, în stilul care s-a impus în arhitectura românească sub numele de „stilul brâncovenesc”. Cronicarul Radu Greceanu scrie despre această *mănăstire mare și cuvioasă cu chilli de piatră și cetate împrejur* ca fiind un avanpost de supraveghere și apărare *în calea oștilor și mai mult a tătarilor*. Pisania de deasupra intrării este timbrată heraldic de pajura bicefală a Cantacuzinilor, fiind un model de referință pentru cioplitorii, meșterii pietrari din acea vreme. Stâlpii pridvorului sunt descriși de N. Iorga ca fiind de o desăvârșită artă, iar pictura a fost realizată, în frescă, de vestitul pictor Pîrvu Pîrvescu, poreclit Pîrvu Mutu. Portretele de interior ale ctitorilor, în dreapta Constantin Brâncoveanu, cu familia, iar în stânga spătarul Cantacuzino cu ai săi, sunt de o mare expresivitate. În interior se află un sarcofag sculptat, unde, o vreme, au odihnit rămășițele pământești ale unui nepot, general, al lui Suvorov, cel care a învins, la Mărtinești (1784), o puternică oaste otomană.

Casa domnească, situată în incinta fortificației, seamănă, ca stil, cu palatele de la Potlogi și Mogoșoaia. Sub ea, folosită și ca stăreție sau „ospătărie”, se află două pivnițe boltite cu patru calote sprijinite pe arcuri largi, al căror punct central îl forma o cariatidă, reprezentând pe Samson sau Hercule



călare pe un leu (astăzi, la Muzeul de artă feudală de la Mogoșoaia). Aici este adăpostit muzeul orașenesc Râmnicu Sărat, a cărui inaugurare a avut loc la 5 iunie 1960.

Parcul urbei, vechi și cu o anumită eleganță vetustă, dă către clădirea primăriei, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, pe vremea când Râmnicul era capitala fostului județ Slam Râmnic.

Ar mai fi de văzut, în fața Liceului „Al. Vlahuță” (fost „Ferdinand I”) bustul scriitorului, oaspete obișnuit aici, el având casă în ținutul Vrancei, la Dragosloveni; bronzul este opera sculptorului Oscar Spăte. Mai nou, zestrei artistice a Râmnicului i s-a adăugat un bust al căpitanului Constantin Zăgănescu, om al locului, comandantul roatei de pompieri ce a înfruntat oastea otomană, la 1848, în Dealul Spirii – botezul de foc al armatei române moderne.

Prima gară din oraș a fost construită după planurile inginerului Anghel Saligny. Pentru că era prea departe de oraș, cum sesiza C.C. Datculescu, editor al „Gazetei săteanului”, ce l-a avut printre colaboratori și pe Caragiale, scria în 1891: *Deputații din Râmnicu Sărat, domnii I. C. Grădișteanu, Iosef Oroveanu și C. C. Datculescu au cerut Ministerului, în diferite rânduri, fie prin calea interpelărilor, fie*



personal, a se muta odată gara lângă oraș și ni se spune că acest lucru a fost promis.

A fost construită o nouă gară, care a rămas și astăzi o bijuterie arhitecturală, ridicată între anii 1897-1898, în stil italian, opera arhitectului Nicolae Mihăescu. Monument istoric, era, la sfârșitul secolului al XIX-lea, cea mai frumoasă carte de vizită a orașului, loc de plecare sau de sosire, loc de întâlnire și regăsire. Este și acela unde Regele Carol I a luat contact cu orașul aflat la hotarul dintre Muntenia și Moldova. Monitorul Oficial, din 3 octombrie 1901, relatează că Regele Carol I participă la manevrele militare și locuiește la Râmnicu Sărat, în casele primarului Gheorghiu Lupescu. Din articol reiese că primirea protocolară a oaspetelui s-a făcut chiar în frumoasa gară a Râmnicului. *La orele 2 p.m., Majestatea Sa și-a mutat cartierul la Râmnicu Sărat. Înainte de a părăsi Sihlele, Regele a exprimat doamnei Elena C. Grădișteanu și d-lui I. Grădișteanu înaltele sale mulțumiri pentru călduroasa ospitalitate ce i s-a dat în castelul Sihlea, apoi, luându-și rămas bun, a mers la gară, împreună cu Alteța Sa Principele de Saxa Meiningen și Alteța Sa Regală Principele Moștenitor,*



de unde, la orele 2 și jumătate un tren regal l-a dus la Râmnicu Sărat. În același tren s-au urcat d. Prim-ministru Sturdza, d. Ministru Brătianu, d. General Warthiadi și d. Locotenent colonel Georgescu. Pe peronul gării de la Râmnicu Sărat se aflau domnii generali Popescu, Comăneanu și Candiano, autoritățile locale și mai multe doamne și persoane din societate. M.S. Regele a bine-voit a vorbi cu mai multe din persoanele prezente, apoi, urcându-se în trăsură cu Altețele Lor, s-a îndreptat spre Catedrală.

Într-un spațiu relativ „strâns”, în pofida modernizării edilitare grăbite, ce a atacat o parte din vechiul centru, Râmnicu Sărat își păstrează încă personalitatea, prin câteva cărți de vizită de autentică noblete și un interesant parfum de epocă.

Locotenent-colonel Romeo Feraru



Schimbare de comandă la Divizia 2 Infanterie „Getica”

Miercuri, 8 ianuarie 2014, la Buzău, la sediul comandamentului Diviziei 2 Infanterie „Getica” a avut loc ceremonia militară de predare-primire a comenzii Diviziei 2 Infanterie „Getica”. Generalul de brigadă dr. Lucian Foca a luat în primire Drapelul de Luptă al Diviziei 2 Infanterie „Getica” de la generalul-maior dr. Nicolae Ciucă, care a fost numit șeful Statului Major al Forțelor Terestre. Ceremonia militară de predare-primire a comenzii și a drapelului de luptă s-a desfășurat în prezența ministrului apărării naționale, Mircea Dușa, șefului Statului Major General, general-locotenent dr. Ștefan Dănilă, primarului municipiului Buzău, inginer dr. Constantin Boșcodeală, prefectului județului Buzău, Gabriel Baltă, președintelui Consiliului Județean Buzău, Cristinel Bâgiu și a comandanților marilor unități și unități din subordinea diviziei.

General de brigadă dr. Petrică-Lucian Foca s-a născut la 24 august 1960, în localitatea Sinaia.

A absolvit Liceul Militar „Ștefan cel Mare” de la Câmpulung Moldovenesc, în anul 1979 și Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” de la Sibiu, în 1982.

După absolvirea școlii militare, a fost selecționat de către Direcția Informații Militare din Marele Stat Major și repartizat în funcția de comandant grup la Batalionul 404 Cercetare în dispozitivul inamicului prin parașutare, unde a mai îndeplinit, până în anul 1988, funcția de ofițer în statul major.

În anul 1987 a absolvit Cursul de comandanți de batalioane de infanterie.

În perioada 1988 - 1990 a urmat cursurile Academiei de Înalte Studii Militare, Facultatea de Arme Întrunite, pe care a absolvit-o ca șef de promoție la specialitatea „Cercetare și parașutiști”, fiind repartizat șef al cercetării la Regimentul 62 Parașutiști.

Între anii 1990 și 1995 a îndeplinit funcții în cadrul Direcției Informații Militare din Marele Stat Major, perioadă în care a urmat cursuri de perfecționare în domeniul conducerii informațiilor militare.

În perioada 1995-2000 a îndeplinit funcția de șef al Centrului de pregătire a cercetașilor în dispozitivul inamicului prin parașutare și locțiitor al comandantului Centrului 404 Cercetare pentru învățământ și formare specialiști și comandant al acestuia.

În perioada 2000-2004 a fost comandant al Detașamentului și Batalionului de Informații Militare, între 2005-2010 comandant al Batalionului HUMINT, iar în perioada 2010-2014, comandant al Brigăzii de Informații Militare „Mareșal Alexandru Averescu”. A înființat, transformat și modernizat, după standarde NATO, aceste structuri unicat din Armata României.

În anul 2007 a urmat Cursul postuniversitar de perfecționare în conducerea strategică la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

Apreciind drept valoroasă experiența operatorilor HUMINT din subordinea sa, în anul 2010, NATO Allied Command for Transformation (ACT) a aprobat înființarea Centrului de Excelență HUMINT NATO în România, la Oradea.

La 21 octombrie 2010 a fost înaintat la gradul de general de brigadă, iar anul 2011 a obținut titlul de doctor în științe militare și informații.

În anul 2011 a absolvit Cursul postuniversitar „Securitate și bună guvernare” la Colegiul Național de Apărare.

Începând cu anul 2011 a selecționat, pregătit și coordonat toate structurile de informații militare care au acționat în teatrele de operații din Afganistan, Balcanii de Vest și Irak.

A participat la numeroase activități de pregătire internațională, schimburi de experiență, exerciții, aplicații și simpozioane în domeniul forțelor pentru operații speciale și informații militare.

Pentru rezultatele obținute de-a lungul carierei a fost distins cu: Ordinul „Virtutea Militară” în grad de Cavaler, Ordinul „Virtutea Militară” în grad de Ofițer, Emblemele de Onoare ale Armatei României, Statului Major General, Forțelor Terestre, Forțelor Navale, Forțelor Aeriene, Informațiilor pentru Apărare, Comunicațiilor și Informaticii, Emblema de merit „În Serviciul Armatei României” cls. a III-a și Semnele Onorifice „În Serviciul Patriei” pentru 20 și 25 de ani de activitate.

Generalul de brigadă dr. Lucian Foca este căsătorit și are un fiu.

ZIUA FORȚELOR TERESTRE

La 23 aprilie, militarii Armatei României sărbătorească Ziua Forțelor Terestre, al căror patron spiritual este Sfântul Mare Mucenic Gheorghe - Purtătorul de Biruință.

În garnizoana Buzău s-au desfășurat ceremonii militare de omagiere a jertfelor înaintașilor și de evocare a tradițiilor de luptă ale unităților, precum și exerciții demonstrative, simpozioane, activități de prezentare a tehnicii și echipamentelor militare.

Astfel, în perioada 28 martie-04 aprilie 2014, s-a desfășurat o campanie umanitară, inițiată de militarii Diviziei 2 Infanterie „Getica”, de donare de sânge, în cadrul programului, „**Militarii buzoieni donează viață**”. Militarii au conștientizat necesitatea și importanța acestui gest, în mod benevol și fără a aștepta vreo răsplată, știind că prin gestul lor vor beneficia mulți oameni pe care nu îi vor cunoaște niciodată – semeni de-ai lor.



Pe 5 aprilie, Garnizoana Buzău a continuat o campanie de împădurire „**Buzăul verde**”, inițiată anul trecut de către Divizia 2 Infanterie „Getica”, prin plantarea a 10.000 de puieți de salcâm în localitatea Beceni.

În cadrul acțiunii de voluntariat, alături de localnici, au participat peste 100 de militari și 20 de elevi din liceele buzoiene, demonstrând încă o dată legătura vie dintre armată și societate, dându-ne încrederea, respectul față de natură este prezent în sufletul românilor.

În zilele de 3,4,8 și 9 aprilie, militarii Garnizoanei Buzău, au desfășurat, proiectul „**Armata în Școli**”, un proiect educațional care a avut ca scop formarea și dobândirea de către elevi a unor cunoștințe și atitudini pozitive față de istoria neamului românesc.

Elevilor din mai multe unități de învățământ din județul Buzău, le-au fost prezentate misiunile pe care militarii români le desfășoară pe teritoriul național și în teatrele de operații, tradițiile de luptă ale unităților și oferta educațională a instituțiilor de învățământ militar.



ÎN GARNIZOANA BUZĂU

Pe 7 aprilie, la sediul Diviziei 2 Infanterie „Getica” s-a desfășurat proiectul „**Armata, o școală altfel**” - expoziție de tehnică militară prin intermediul căreia tinerii elevi au putut afla direct de la militari, ce presupune o carieră militară, au putut vedea la lucru echipamente de comunicații și informatică, roboți, instrumente și costume de protecție folosite de genști în timpul operațiunilor specifice, dar și vehicule militare sau câini special antrenați pentru depistarea dispozitivelor explozive și le-a fost prezentată o lecție de istorie în muzeu mării unități.



14 elevi din licee buzoiene au trăit în 10 și 11 aprilie emoțiile vieții de militar. Activitatea, inițiată de către Divizia 2 Infanterie „Getica”, s-a desfășurat pe durata a 24 de ore la Centrul de Instruire pentru Operații Speciale „General-maior Grigore Baștan”.

Proiectul a reprezentat, la scara redusă, o zi din viața unui militar, voluntarii, fete și băieți, desfășurând activitățile zilnice ale camarazilor noștri.

Complexul comercial Aurora Shopping Center a fost luat cu asalt de militari în 12 aprilie, care au prezentat buzoienilor, pe acordurile fanfarei militare, o expoziție de armament, tehnică militară și echipamente din dotarea unităților de comunicații și informatică, geniu, parașutiști, forțele speciale și doi câini specializați în depistarea dispozitivelor explozive dar și roboți folosiți la dezamorsarea acestora.



Cu bonurile obținute după ce au donat sânge la Centrul de Transfuzii, militarii au cumpărat aparatură electronică, medicală și alimente, pe care le-a donat, pe 17 aprilie, Secției de Pediatrie a Spitalului Județean Buzău. Aici au fost așteptați de copii, cadre medicale, dar și părinți însoțitori. Seria de manifestări dedicate sărbătoririi *Zilei Forțelor Terestre* s-a încheiat, la Comandamentul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, pe 23 aprilie, printr-un simpozion dedicat evenimentului. S-au înmănat diplome câștigătorilor concursurilor sportive desfășurate în garnizoana Buzău, organizate cu această ocazie.

ROMÂNIA - NATO 10 ANI



În urmă cu 10 ani, la 29 martie 2004, România devenea stat membru cu drepturi depline al Alianței Nord-Atlantice (NATO), acesta fiind considerat unul dintre cele mai mari succese ale politicii românești după anul 1989.

România a fost prima țară din estul Europei care a semnat Parteneriatul pentru Pace, armata implicându-se, încă din ianuarie 1994, în realizarea Programului Parteneriat pentru Pace, care a inițiat drumul spre realizarea interoperabilității funcționale cu structurile militare moderne ale armatelor din NATO. Proiectele desfășurate în cadrul Parteneriatului au influențat reforma instituției militare, reprezentând pârgă necesară pregătirii forțelor destinate pentru misiuni de tipul operațiilor în sprijinul păcii și un factor esențial pentru întărirea credibilității României, ca furnizor de securitate în sud-estul Europei.

Aderarea României la NATO a constituit unul din elementele definitorii ale procesului de transformare și modernizare a societății românești post-decembriște, prin crearea unui climat de stabilitate care a permis, între altele, creșterea volumului investițiilor străine, modernizarea instituțiilor din domeniul securității naționale și ordinii publice, precum și conturarea unui rol determinant al României ca factor de stabilitate regională.

În actuala conjunctură internațională, militarii sunt pregătiți să răspundă și în viitor cerințelor Alianței și să contribuie în mod direct la diminuarea riscurilor la adresa securității.

Armata României și-a făcut datoria, în acord cu valorile și principiile unui sistem democratic și a demonstrat că are anvergura și capacitatea de a face față noilor responsabilități alături de aliații și partenerii noștri.

Duminică, 6 aprilie, Garnizoana și Prefectura Buzău a organizat o ceremonie militară, în Piața Dacia, cu prilejul sărbătoririi Zilei NATO și împlinirii a 10 ani de la aderarea României la Alianța Nord-Atlantice.

În cadrul manifestării, după un moment de reculegere pentru cei 26 de eroi militari români căzuți la datorie în teatrele de operații, au urmat alocuțiunile prefectului județului, Maria Buleandră și a comandantului Garnizoanei, general de brigadă dr. Lucian Foca. Acesta a trecut în revistă obiectivele și principalele activități desfășurate de Comandamentul 2 Operațional Întrunit „Mareșal Alexandru Averescu”, astăzi Divizia 2 Infanterie „Getica”, în amplul proces de aderare, comandament care a exercitat comanda și controlul operațional asupra tuturor contingentelor naționale participante la misiuni în afara teritoriului național.

În continuare, generalul de brigadă dr. Lucian Foca, a oferit 10 diplome unor militari din garnizoană care s-au remarcat în misiunile executate în teatrele de operații, iar un pluton din cadrul Batalionului 285 Artilerie „Vlaicu Voda” din Brăila a prezentat o ingenioasă demonstrație de mânăuire a armamentului, care a atras aplauzele generoase ale asistenței.

Ceremonia s-a încheiat cu defilarea militarilor, pe acordurile fanfarei.



ZILELE BUZĂULUI

Sărbătoarea orașului a invitat buzoienuii, în perioada 12 aprilie – 10 mai, să participe la o serie de activități religioase, științifice, cultural-artistice, distractive și sportive, organizate de către municipalitate, sub egida *Zilelor Buzăului*, manifestare ajunsă la ediția a X-a.

Astfel, sâmbătă 12 aprilie a avut loc la Catedrala Municipală slujba arhierescă specială a *Sfântului Sava de la Buzău*, zi de hram pentru aceasta, dar și cu o semnificație aparte pentru urbea noastră: prima atestare documentară a Buzăului (372 d.H).

La 16 aprilie au avut loc mai multe acțiuni: vernisajul expoziției „Armonii de primăvară” organizată de profesorul dr. Valeriu Șuşnea, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România, prezentarea volumele: *Elogii efemere*, autor Nicolae Peneș, *Rătăcit printre milionari*, autor Dumitru Dănăilă și *Vitralii* de Bucur Chiriac.

Deasemnea, a avut loc festivitatea de conferire a titlului de „Cetățean de onoare al municipiului Buzău”. Această distincție a fost acordată, pentru prima dată, unui militar, generalului de brigadă dr. Petrică-Lucian Foca, comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica”. Au mai fost acordate 7 titluri post-mortem, pentru: Elena Popescu,



Ionuț Barbu, Laurențiu Păun, Doina-Tatiana Mănoiu, Aurel Craifăleanu, Dragoș Teodorescu, Paul Vasilescu; au fost premiați cei 60 de cetățeni de onoare ai municipiului. În cadrul aceleiași festivități a fost conferit titlul „Omul anului 2013”, directorului Colegiului Național „B.P. Hasdeu”, profesorul Ionel Banu.

Joi, 17 aprilie s-au desfășurat mai multe activități dedicate presei: vernisajul expoziției documentare care ilustrează istoria presei în perioada 1839-2014, prezentarea volumului „Memoria seminței” – semnat de Ștefan Iovan (45 de ani în slujba scrisului și a orașului), *sesiunea de comunicări privind evoluția presei locale, presa ca*

fenomen politic și rolul acesteia în afirmarea libertății și democrației, presa on-line și sfârșitul presei tabloide scrise, presa și noua clasă politică a Buzăului.

Zilele Buzăului au continuat, cu trei spectacole desfășurate în Piața Dacia: vineri, 25 aprilie a fost seara artiștilor buzoienui, sâmbătă, seara muzicii populare, iar duminică, seara tineretului pop-dance, care a cuprins și un concurs de miss.

Vineri, 2 mai, a avut loc în Parcul Tineretului, *Crosul buzoienuilor*, desfășurat pe 5 categorii de vârstă.

Miercuri, 7 mai, s-a desfășurat la Palatul Comunal, simpozionul *Buzăul străveche vatră de cultură și civilizație*, la care au susținut comunicări: academicianul Dan Berindei, profesorul universitar dr. Ion Bulei, preotul profesor dr. Mihail Milea și profesorii Doina Ciobanu, Nicolae Peneș, Valeriu Nicolescu, Calin Ghețu, Constantin Coman și Valeriu Șuşnea.

Salonul literar buzoienui, desfășurat pe 10 mai, a încheiat programul *Zilelor Buzăului*. Și a X-a ediție a demonstrat preocuparea edililor pentru respectarea istoriei și tradițiilor municipiului, precum și interesul buzoienuilor, participanți în număr mare la filele cuprinse în programul acestui *hronic*.



ZIUA ÎNĂLȚĂRII DOMNULUI, ZIUA EROILOR

De Ziua Înălțării Domnului (mare sărbătoare creștină, care comemorează înălțarea la cer a lui Iisus din Nazaret, la 40 de zile după Înviere) este celebrată Ziua Eroilor, sărbătoare națională a poporului român, în memoria celor căzuți de-a lungul veacurilor pe câmpurile de luptă, pentru credință, libertate, dreptate și pentru apărarea țării și întregirea neamului.

La Buzău, începând cu orele 12, după ce clopotele bisericilor au răsunat, militarii garnizoanei, în colaborare cu autoritățile locale, au organizat o ceremonie militară cu depunere de coroane, jerbe și flori la Monumentul „Regimentului 48 Infanterie” din Parcul Eroilor.

Ceremonia militară a fost precedată de o acțiune inedită organizată de către Asociația Soțiilor de Cadre Militare din România, filiala Buzău. Astfel, asociația condusă de către doamna Cornelia Foca, a organizat la Monumentul „Eroilor Revoluției din Decembrie 1989”, din Piața Dacia, la Monumentul



„Regimentului 48 Infanterie” din Parcul Eroilor, la bustul Mareșalului Alexandru Averescu la sediul comandamentului Diviziei 2 Infanterie „Getica” și la sediul Unității Militare 02000 Buzău, o acțiune de plantare de maci roșii, confecționați manual, ca simbol internațional al recunoștinței pentru eroii căzuți în luptă, iar militarii prezenți la eveniment au purtat la reverul uniformei maci stilizați.

Ceremonia a continuat cu oficierea serviciului religios în memoria eroilor căzuți pe câmpurile de luptă. După alocuțiuni au fost depuse coroane de flori și jerbe la monumentul eroilor. Activitatea s-a încheiat cu defilarea gărzii de onoare și a muzicii militare.

Manifestări similare s-au desfășurat și la bustul generalului Ștefan Gușă, de la Spătaru, la Cimitirul Militar din comuna Deleni, județul Iași, unde odihnesc eroii din Regimentul 48 Infanterie Buzău, căzuți la datorie în iarna anului 1917, precum și la Cimitirul Militar din comuna Roșia, județul Sibiu.

La activitate au participat reprezentanți ai oficialităților locale, ai principalelor instituții importante, revoluționari, veterani de război, militari din garnizoană, cetățeni ai municipiului Buzău.

La 2 mai 1995, *Parlamentul României* a adoptat o lege conform căreia ziua Înălțării Domnului a fost declarată „Ziua Eroilor”, pentru a omagia jertfa celor căzuți în luptă pentru libertate și independența poporului român.



ZIUA REZERVISTULUI MILITAR

Prin instituirea *Zilei Rezervistului Militar*, în anul 2010, autoritățile exprimă aprecierea societății față de cadrele militare în rezervă și în retragere, care și-au servit cu devotament și onoare patria. Istoria consemnează nenumărate fapte de vitejie ale militarilor pe câmpul de luptă, ce au contribuit la apărarea țării și a valorilor națiunii.

Toți cei care au îmbrăcat, cu onoare și demnitate, uniforma Armatei României, au ales nu doar una dintre cele mai nobile profesii, ci și-au asumat cu determinare un destin aparte, acela al slujirii Țării. Mereu, armata în rezervă a fost prețuită și apreciată nu doar de către militarii activi, ci și de către societatea civilă. Rezerviștii armatei sunt depozitarii unor valori profesionale și a unor experiențe de viață de o inestimabilă valoare, sunt izvor de inspirație și modele de urmat pentru cei care, în activitate fiind, le duc mai departe idealurile.

La Buzău, *Ziua Rezervistului Militar* a fost sărbătorită pe 27 mai, în aula „Basil Iorgulescu” a Bibliotecii Județene „V. Voiculescu”, unde a avut loc vernisajul unei expoziții fotodocumentare și de carte (semnate de autori din garnizoană) și simpozionul „Armata de rezervă, trecut, prezent și viitor”.

S-a prezentat un film documentar și, în continuare, membrii filialei au discutat despre situația rezerviștilor buzoieni.

În discursul său, președintele Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere - filiala Buzău, „Mareșal Alexandru Averescu”, colonelul (r) Gheorghe Bălăceanu, a mulțumit participanților dar și membrilor asociației pentru contribuția adusă la viabilitatea organizației și a precizat că aceasta asigură acțiunea coerentă și unitară a rezerviștilor militari pentru îndeplinirea unor obiective de interes civic.

Momentele de emoție nu au lipsit, lucru ce l-a determinat pe comandantul garnizoanei, generalul de brigadă dr. Lucian Foca, la primirea diplomei de membru de onoare al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere, filiala Buzău, să declare:

... de multe ori, și-au neglijat familia și orice interese personale, în numele îndatoririlor de serviciu. Au fost obligați să lucreze oriunde, în țară sau în afara granițelor, acolo unde au cerut interesele statului. Au schimbat garnizoana de reședință ori de câte ori li s-a cerut, renunțând la casă și la relațiile sociale pe care, în mod firesc, și le construiește orice familie. Fără îndoială, marcarea unui astfel de eveniment onorează și crează oportunitatea rememorării unor momente din viața noastră și a unor împliniri profesionale, genererând sentimente de emoție și noi responsabilități pentru cei care au servit țara sub drapelul tricolor.





Cu ocazia *Zilei Aviației Militare*, sâmbătă 14 iunie 2014, pe aerodromul Boboc, s-a desfășurat mitingul aviatic *Boboc Air Show* (Bobas 2014), concomitent cu deschiderea de către Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” a porților pentru vizitatori. Cu acest prilej, copii și adulți au vizitat baza aeriană, au admirat de aproape tehnica și au urmărit îndemânarea la manșă a piloților militari și acrobați.

Mii de oameni, în pofida temperaturii ridicate de afară, au așteptat la rând să vadă de aproape o parte din dotările aviației române. Copiii s-au urcat în avioanele și în elicopterele militare și s-au fotografiat cu militarii din forțele speciale.

Pe cer au evoluat avioane militare de tip *MIG-21 Lancer*, *C-27J Spartan*, *C-130 Hercules*, *IAR-99 Șoim*, *YAK-52* precum și elicoptere *IAR-316 B* și *IAR-330 Puma Socat*.

Evoluțiile militarilor au fost urmate de cele ale piloților civili de la *Iacării Acrobați*, *Regional Air Services* și *TNT Brothers* și ale parașutiștilor de la Aeroclubul României.

Mitingul a debutat cu prezentarea aeroplanului *Vlaicu II*, care a rulat pe pista școlii de aplicație, după ce un parașutist a adus din înaltul cerului un drapel tricolor. A urmat evoluția celui mai zgomotos aparat de zbor din dotarea Forțelor Aeriene Române, *MIG-21 Lancer*, urmată de evoluții în formație ale avioanelor de instrucție de tip *IAR-99 Șoim* sau *IAR-99 Standard*, pe care studenții aviatori învață să piloteze.

La rândul lor, militarii din forțele pentru operații speciale au prezentat un exercițiu demonstrativ de extragere a unui pilot catapultat, din teritoriul inamic. În cadrul exercițiului, un pilot al cărui avion a fost doborât s-a catapultat și a aterizat cu o parașută într-o zonă ostilă de



unde militarii din trupele pentru forțele speciale, la bordul mașinilor de tip *Hamvee*, sprijiniți din aer de două elicoptere, au recuperat pilotul aflat în dificultate. Exercițiul a fost îndelung aplaudat de spectatori.

Pe pista de la Boboc au mai putut fi urmărite o serie de exerciții tactice desfășurate la sol de militarii din forțele speciale, dar și demonstrații de zbor cu elicoptere de tip *IAR-316B*.

Un moment special al mitingului aviatic *BOBAS 2014* l-a constituit prezența avioanelor de acrobație aparținând Aeroclubului României. Astfel, cei prezenți au urmărit lupingurile făcute de „Iacării Acrobați” și de avioanele de tip *EXTRA-300*, completate de aterizările la punct fix ale parașutiștilor din cadrul Aeroclubului României.

Ultimele evoluții au aparținut piloților instructori ai Școlii de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” de la Boboc, cu acrobații făcute la bordul avioanelor de tip *IAR 99 Standard*.



2014

IEI MILITARE



Impresii

Nici nu știam de ziua asta, noroc cu fiica mea, Iris, care a văzut un mic afiș, cât un A4, postat la un avizier din școală. *Tati, uite ceva cu avioane.* Încă nu stăpânește cititul, este clasa zero (pregătitoare). Citesc despre un miting aviatic, Ziua porților deschise, parașutiști, aerodrom Boboc ... știam că-i plac astfel de manifestări, așa că am decis să mergem.

M-au cuprins emoțiile când mă apropiam de aerodrom. Ultima dată când intram în această unitate, a fost spre a ne face numărul de salturi, necesar păstrării clasei la parașutism ... iar acum intru aici cu fata mea. Doamne, cum trece timpul...! Mă întrebam de toate, de ce stau militarii pe marginea aleilor, de ce sunt avioanele acoperite cu plase de mascare, de ce este poliție în interior, cumva a venit să-i amendeze pe militari pentru viteza mare cu avioanele? I-am explicat că nu există limită de viteză la avioane, ci doar piloții sunt limita,



iar aceștia nu iau amendă pentru depășirea vitezei în aer.

Foarte mulți oameni pe aerodrom, cu sutele, o mie, două ... nu am putut aproxima.

Am parcat mașina, undeva mai departe de locul desfășurării, și, pe măsură ce te apropii, începeau ispitele, nu doar pentru copii, ci și pentru părinți. Baza aeriană de la Boboc oferea vizitatorilor posibilitatea de a intra în aeronave, de a se juca în ele, de a pune întrebări. Am văzut adulți care s-au urcat în *Hercules C-130*, în elicoptere, chiar și în *MIG-uri* ... curiozitate mare și dor de joacă ... Au vrut să simtă cum e să stai pe scaunul pilotului, într-un loc atât de îngust și, de acolo să-și imagineze o misiune de luptă la viteze supersonice. Se aștepta la rând pentru a intra într-un aparat de luptă; te lăsa să te joci cu tunul de artilerie, să miști țeava, să dai de toate manetele posibile, și, credeți-mă, copiii, chiar

făceau asta. A fost o distracție totală, pe tot aerodromul. Au fost toate vârstele, de la copii mici de tot, la octogenari.

Au fost demonstrații de toate genurile ... avioane cu reacție, cu elice, elicoptere, parașutiști ... absolut fantastic, iar spectatorii aplaudau continuu ... emoționant. M-am umplut de bucurie și emoție.

Am părăsit aerodromul cu un sentiment plăcut și cu întrebările lui Iris: *de ce au stat oamenii așa nemîșcați pe timpul intonării imnului? ... de ce în avionul ăla (MIG) este așa de puțin spațiu pentru pilot, iar în celălalt (Hercules) este așa de mult ... de ce sar parașutiștii din avioane? ... cu siguranță, în perioada următoare voi avea de dat răspunsuri...*

La mulți ani Aviației Militare, armatei române, celor care simt românește!

Impresii și fotografii:

Maior (rez) Liviu Stoica



COPILĂRIA SUFLETULUI INOCENT

Momentele frumoase își fac loc cu greu în cotidianul zilelor noastre și poate de aceea devenim uneori stângaci când încercăm să răsplătim bunătatea cu bună-tate. Se împlinesc, anul acesta, 10 ani de când soțiile cadrelor militare din garnizoana Buzău, sub conducerea doamnei Cornelia Foca, organizate în Asociația Soțiilor de Cadre Militare din România, filiala Buzău, planifică, organizează și desfășoară activități dedicate sărbătoririi la 1 Iunie a *Zilei Copilului* și nu numai. 1 Iunie, prima zi din *cireșar*, cea mai frumoasă zi din calendarul anului, granița dintre primăvară și vară, dintre mireasma florilor de mai și fructele roșii, mari și cămoase, gazda de Soare și lumină, a fost declarată *Ziua Copilului*, care nu este doar sărbătoarea celor mici deoarece ei, copiii, antrenează în frenezia bucuriei inocente atât pe părinții lor cât mai ales pe bunicii grijulii, atenți și afectuoși permanent, iertători ai micilor și nevinovatelor lor greșeli săvârșite fără intenție pe tot parcursul copilăriei. Iată de ce, începutul verii, acest anotimp al bucuriei și căldurii sufletești, ne-a oferit prilejul de a pune în valoare calitățile morale ale fiecăruia dintre noi indiferent de domeniul în care ne desfășurăm activitatea, și totodată, posibilitatea de a transmite un gând de bucurie către toți copiii dar și către femeile care își aduc contribuția în cadrul Asociației Soțiilor de Cadre Militare din România, filiala Buzău. O asociație temerară care încă de la înființare s-a afirmat ca promotor și susținător al valorilor vieții militare pe toate palierele, constituind un vector important în formarea spiritului civic și al coeziunii comunitare.



Cu ocazia sărbătoririi *Zilei Copilului*, în prezența șefilor categoriilor de forțe armate, asociația, cu sprijinul personalului U.M. 02000 Buzău, dar și a militarilor din garnizoana Buzău, a organizat o serie de activități pentru copiii cadrelor militare. Astfel, copiii s-au putut bucura de facilitățile puse la dispoziție. Tobogane și saltele gonflabile, mașinuțe electrice și biciclete de familie, ateliere de pictură pe față, expoziție cu tehnică din dotare, poligon de paint-ball, standuri cu porumbei voiajori și ponei dar și un atelier pentru radioamatori. Nu a lipsit nici tradiționala cursă de biciclete. Activitățile desfășurate au fost susținute în permanență de acordurile Muzicii Militare. Momentele artistice, dansul dar și teatrul de păpuși, au captat atenția micilor invitați. Organizată, după un concept modern, cu o diversitate culturală și educațională, *Ziua Copilului* a adus entuziasmul și zâmbetul inocenței, copiii bucurându-se de surprizele pregătite de către organizatori. Spre bucuria celor mici, dar și a părinților, seara s-a încheiat cu lansarea lampinioanelor și cu un frumos foc de artificii - o feerie de culoare și lumină pe cerul plin de stele. ... *ziua de 1 Iunie nu este o bucurie doar pentru cei mici, pentru copii. Ziua de 1 Iunie este o bucurie și pentru noi cei mari, care ne aducem aminte de anii copilăriei și de timpul sfânt în care nu duceam grijă decât de jocuri și de prietenii. Bucuria copiilor nu poate fi exprimată în cuvinte, împarte din suflet și dăruiește din inimă, bucură-te de bucuria celorlalți ...*, au fost cuvintele doamnei Cornelia Foca, președintele Asociației Soțiilor de Cadre Militare din România, filiala Buzău, la finalul activităților.

Locotenent-colonel Toni Ene

Acordați 2% din impozitul anual pe venit Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”,
(organizație nonprofit, de utilitate publică, recunoscută conform HG 860 din 12.11.2013)
pentru a reda patrimoniului național o clădire istorică
CERCUL MILITAR BUZĂU



Detalii de completare și trimitere a formularului 230 pe site-ul
www.fundatia-averescu.ro



Constam
Construim împreună



FUNDAȚIA
GENERAL ȘTEFAN GUȘĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN BUZĂU



Decorațiuni Piatră
pentru curte și grădină



Calcar de Năieni

www.decoratiunipiatra.ro

editgraph
editura - tipar offset - tipar digital

NETDATA
online solutions

